

**ВРХОВЕН СУД НА РЕПУБЛИКА
МАКЕДОНИЈА**

**ЗБИРКА
НА СУДСКИ
ОДЛУКИ
2000**

Книга IX

КУМАНОВО 2001 година

CIP – Каталогизација во публикација
Народна и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“,
Скопје

347.991(497.7)(094.8)

ЗБИРКА на судски одлуки : Врховен суд на Република Македонија. Кн. 9, 2000 / [редакциски одбор претседател Симеон Гелевски, членови Петар Голубовски, ... [и др.] ; уредник Петар Голубовски ; во подготовките на прилозите учествуваа Димитар Узунов, ... и др.]. – Куманово : Македонска ризница, 2001. – 271 стр. ; 20 см

Регистри

ISBN 9989-50-097-5

1. Гелевски, Симеон 2. Голубовски, Петар 3. Врховен суд на Македонија

а) Македонија – Врховен суд – Одлуки

ПРЕДГОВОР

Врховниот суд на Република Македонија ја издава оваа Збирка на судски одлуки за 2000 година, согласно својот сѐав за издавање на вакви збирки секоја година.

Во Збирката е извршен избор и поместени се позначајни одлуки на Врховниот суд на Република Македонија од областта на казнената област, од граѓанската и од управната област.

Во 2000 година Врховниот суд на Република Македонија на Ошката седница има донесено само едно Правно мислење, односно изврши Измени и дојолнувања на своето Правно мислење од 1998 година, а во врска со начинот на постапување на судовите во прекршочните предмети и по изречениите мерки за безбедност – одземање на предметите.

Со Изменията и дојолнувањата на Правното мислење, врз основа на досегашната практика, а поврзано со Законот за измени и дојолнувања на Законот за извршување на кривичните санкции, прецизиран е начинот на постапување на судовите во врска со ојојните орожи, со различни видови оружје, експлозиви и со предметите што се лесно расипливи.

Во текот на 2000 година во работата во Врховниот суд на Република Македонија биле 9.755 предметите, од кои решени се 4.544 предметите. Во Одделот за казниви дела биле во работата 689, решени се 637, во Одделот за граѓански дела биле во работата 3.430, решени се 1.334 и во Одделот за управни спорови биле во работата 5.636, решени се 2.573 предметите.

Во оваа Збирка од поединечните судски одлуки од областа на казнивото право објавени се 18 пресуди, а кои се однесуваат во врска со примената на одредбите од Законот за кривичната постапка и Кривичниот законик. При тоа, покарактеристични се пресудиите во врска со кривичното дело „Тероризам“, „Одбегнување на воена служба“, укинување на одлука за изречена казна „Конфискација на недвижен имот“ и други.

Од граѓанската област објавени се 34 одлуки кои се однесуваат освен на примената на Законот за парничната постапка, особено за соопственичките односи, градежното земјиште, надомест на немајеријална имотна, трансформација на претпријатијата со општествен капитал, прашања за примена на Законот за трговските друштва и особено спорови од областа на работните односи.

Од управната област објавени се вкупно 64 одлуки, при што најголем број се однесуваат на даноци и царини, примена на Законот за градежно земјиште и катастарот, експропријација, денационализација, како и од областа на пензиското и инвалидското осигурување и други.

Редакцискиот одбор смета дека објавените одлуки од казнената, граѓанската и управната област ќе им бидат од корист на судовите и на другите заинтересирани субјекти.

Со издавањето и на оваа Збирка се очекува да се постигнат следните цели:

Стручната јавност да се запознае со работата на судови и со правните проблеми што се поставувале во судовите на државата; да се влијае на воедначувањето на судската практика, односно да се обезбеди единствена примена на законите; да се помогне во едукацијата на судиите, но и да биде од корист на другите правници во државата во врска со решавањето на предметите од казнената, граѓанската и управната област; да се шири правната култура и правната свест, како претпоставка за што поуспешно и поажурно остварување на функцијата на правосудството и на судовите во Република Македонија.

Декември, 2001 година

Редакциски одбор

Врховниот суд на Република Македонија, врз основа на член 35 став 1 алинеја 3 од Законот за судовите, на Овдешната седница одржана на 5.7.2000 година, усвои

ИЗМЕНИ И ДОПОЛНУВАЊА НА ПРАВНОТО МИСЛЕЊЕ

усвоено на Овдешната седница на Врховниот суд на Република Македонија, на 25.5.1998 година под бр.18/98, за начинот на исполнување на судовите во прекршочните предмети и во изречените мерки за безбедносн-одземање на предметни.

I. Во ставот III точката 4 се менува и гласи: „Дирекцијата за извршување на санкциите во согласност со своите надлежности и овластувања утврдени со закон, донесува упатство за чување до правосилноста на судската одлука или за уништување во текот на кривичната постапка согласно член 5 од Законот за изменување и дополнување на Законот за извршување на кривичните санкции („Службен весник на РМ“ бр.23/99 од 22.4.1999 година) на опојните дроги и прекурзори – опиум, хероин (дијацитил морфин), морфин база, морфин хидрохлорид, морфин сулфат и ампули со раствор од морфин хидрохлорид“.

II. Ставот III точката 7 се дополнува: Дирекцијата за извршување на кривичните санкции за уништувањето на разни видови оружје, експлозивни и експлозивни направи во текот на кривичната постапка согласно член 5 од Законот за изменување и дополнување на Законот за извршување на кривичните санкции („Службен весник на РМ“ бр.23/99 од 22.4.1999 година), донесува упатство согласно со своите законски овластувања.

III. Во ставот III точката 9 се менува и гласи: Ако се работи за предмети што се лесно расипливи, за жива стока, предмети за чие чување е потребно обезбедување на несразмерни средства за трошоци за нивно сместување или предмети за кои не пос-

тојат услови за чување, предмети кои не можат да се предадат на чување на друг на трошок на лицето од кое се одземени, судот таквите предмети задолжително ги предава на стопанските единици на казненопоправните установи на чување, складирање, евентуална продажба или без надоместок во согласност со потпишан договор помеѓу судот и казненопоправните установи.

Дирекцијата за извршување на санкциите, согласно своите законски надлежности, ќе донесе упатство за начинот на организацијата и техниката на работењето на стопанските единици во казненопоправните установи и домови со наведените предмети.

За продажбата на предметите одлучува судот кој ја донел одлуката за нивно одземање и сместување, а продажбата се спроведува согласно одредбите на Законот за извршната постапка.

Надлежните судови предавањето на одземените предмети го вршат согласно со својата месна надлежност на стопанските единици на казненопоправните установи и казненопоправните домови, како следува:

1. За одземените предмети од основните судови на подрачјето на Апелациониот суд во Скопје надлежни за чување и складирање се стопанските единици на Казненопоправната установа „Идризово“, Затворите во Шуто Оризари, Велес, Крива Паланка и Тетово и Воспитнопоправните домови во Тетово и Гевгелија.

2. За одземените предмети од основните судови на подрачјето на Апелациониот суд во Штип надлежни за чување и складирање се Казнено поправните установи во Штип и Струмица, а доколку таму нема доволно место во Казненопоправната установа „Идризово“.

3. За одземените предмети од основните судови на подрачјето на Апелациониот суд во Битола надлежни за чување и складирање се стопанските единици на Казненопоправните установи во Битола и Прилеп, а доколку таму нема доволно простор тогаш и во Казненопоправната установа „Идризово“ Скопје.

За реализација на ваквиот начин на постапување, потребно е секој суд да постигне договор со казненопоправните установи, односно домови за регулирање на условите и начинот на постапувањето.

Образложение

Врховниот суд на Република Македонија заради разрешување на проблематиката во врска со постапувањето со одземените

предмети, кои се предмет на кривично дело или прекршок, на Општата седница на 25.5.1998 година, донесено е Правно мислење бр.18/98, во кое е изнесен начинот на постапување со истите. Во мислењето, всушност, се разграничени оние предмети кои задолжително ќе бидат одземени, бидејќи несомнено е дека се предмети што ја загрозуваат општата безбедност или моралот, од оние предмети за кое не е толку извесно дека треба да бидат одземени како во првиот случај, но кои сепак, поради исти причини би можеле да бидат одземени.

Во ставот III под точката 4 од Мислењето е регулиран начинот на постапување со опојните дроги. Имено, во истото е наведено дека опојните дроги и прекурзори – опиум, хероин (дијацинал морфин), морфин база, морфин хидрофлорид, морфин сулфат и ампули со раствор од морфин хидрохлорид, судовите заради чување до правосилност на судската одлука да ги депонираат во „Алкалоид“ АД Скопје. По правосилноста на судската одлука со која овие дроги се одземаат, со друга судска одлука се отстапуваат заради уништување со понатамошно разградување и преработка за изработка на лекови на овластената организација „Алкалоид“ АД Скопје. Опојните дроги надвор од наброените во точка 4, откако лабораториски ќе бидат утврдени нивниот вид, потекло, чистота и други карактеристики, исто така се депонираат во „Алкалоид“ АД Скопје, каде се чуваат до правосилноста на одлуката, а потоа се уништуваат комисииски.

Ваквата одлука по однос на точка 4, се темелеше на фактот што претпријатието „Алкалоид“ АД Скопје досега е единствено во кое може да се предадат и депонираат до правосилноста на судската одлука опојните дроги кои по правосилноста на судската одлука ќе се обештетат на истата организација заради преработка во лекови со одреден надоместок за добиениот продукт – морфин, што влегува во производството на лекови. Надоместокот треба да биде испитуван по добиениот продукт – морфин, според чистотата и количината на сметка определена од Министерството за правда.

Меѓутоа, ваквиот начин на постапување со одземената дрога, во секојдневната практика не наиде на прием, од причина што „Алкалоид“ АД Скопје, сомневајќи се во квалитетот на дрогата, не дозволува истата да биде предадена и депонирана во нејзините простории. Со ваквиот начин на постапување на „Алкалоид“ АД Скопје, се дојде до отежнување на примената на ова правно мислење, што изискува негово изменување и дополнување. Неоп-

ходно е да се изнајде нов начин на постапување со одземените дроги и изнаоѓање место каде што ќе се чуваат и складираат.

Одделот за казниви дела разгледувајќи ја ваквата проблематика, застапа на становиште дека е неопходна измена на мислењето на Општата седница на Врховниот суд на Република Македонија од 25.5.1998 година, под бр.18/98, од ставот III под точката 4 на истото, и во врска со кое смета дека најдобро решение би било Дирекцијата за извршување на санкциите во согласност со своите надлежности и овластувања утврдени со закон да донесе упатство за чување до правосилноста на судската одлука или за уништување во текот на кривичната постапка на опојните дроги и прекурзори – опиум, хероин (дијацитал морфин), морфин база, морфин хидрофлорид, морфин сулфат и ампули со раствор од морфин хидрохлорид.

Ставот III под точката 7 се дополнува од причина што по донесувањето на мислењето за постапување на судовите по одземените предмети во прекршочна и кривична постапка од Општата седница на Врховниот суд на Република Македонија на 25.9.1998 година, под бр.18/98, донесен е Закон за изменување и дополнување на Законот за извршување на кривичните санкции каде што во член 5 е изменет членот 259 од Законот за извршување на кривичните санкции и е предвиден став II кој гласи „ако прометот на одземените предмети е забранет или ограничен, нивното уништување ќе се изврши и во текот на кривичната постапка, до колку тоа е определено со судска одлука“. Оценка на Одделот за казниви дела е дека во рамките на своите законски надлежности дирекцијата за извршување на кривичните санкции со упатство треба да ја регулира целата постапка на уништувањето на означените предмети.

Во ставот III под точка 9, пак, е регулирано дека ако се работи за предмети кои се лесно расипливи, или за жива стока, или предмети за чие чување е потребно обезбедување на несразмерни трошоци, или не постојат соодветни услови за чување или не можат да бидат предадени на чување на друг на трошок на лицето од кое се одземени, тогаш судот со решение може да определи таквиот предмет да се продаде, а добиените пари да се депонираат на депозитната сметка на судот и се чуваат до правосилноста на пресудата.

Посебен проблем претставуваат предметите како што се прехранбените производи што се одземени во прекршочна или

кривична постапка според Законот за трговија, Законот за промет со стоки и услуги и други во врска со нивното сместување и чување. Во врска со нивното сместување и чување, судовите се судруваа со проблемите предизвикани од потребата за стоките да се направи хемиско-бактериолошка анализа, заради констатација дека се погодни за исхрана односно дека се исправни. Судовите до сега не беа во можност да ги плаќаат анализите, ниту пак за нив да обезбедат соодветен простор според нормативите за чување расиплива стока, што всушност претставуваше дополнителен товар и пречка за нивното ефикасно постапување.

Во тој контекст став III точката 9 од Мислењето не нуди конкретна можност за надминување на оваа проблематика. Токму поради тие причини Одделот за казниви дела, разгледувајќи го дописот на Министерството за правда бр.09-4291/1 од 14.10.1999 година, во целост се согласи со дадениот предлог прашањето за постапување со одземените предмети во постапките пред судовите да се реши на тој начин што за складирањето, чувањето и евентуалната продажба ќе бидат задолжени стопанските единици на казненопоправните установи. Имено, по однос на расипливата стока, поради принципот на рационалност и економичност, Одделот смета дека е неопходно истите да бидат искористени од стопанските единици на казненопоправните установи.

Во ставот III точката 9 се менува и гласи: Ако се работи за предмети што се лесно расипливи, за жива стока, предмети за чие чување е потребно обезбедување на несразмерни средства за трошоци за нивно сместување или предмети за кои не постојат услови за чување, предмети кои не можат да се предадат на чување на друг на трошок на лицето од кое се одземени, судот таквите предмети задолжително ги предава на стопанските единици на казненопоправните установи на чување, складирање, евентуална продажба или без надоместок во согласност со потпишан договор помеѓу судот и казненопоправните установи.

Дирекцијата за извршување на санкциите, согласно своите законски надлежности, ќе донесе упатство за начинот на организацијата и техниката на работењето на стопанските единици во казненопоправните установи и домови со наведените предмети.

За продажбата на предметите одлучува судот кој ја донел одлуката за нивно одземање и сместување, а продажбата се спроведува согласно одредбите на Законот за извршната постапка.

Надлежните судови предавањето на одземените предмети го вршат согласно со својата месна надлежност на стопанските единици на казненопоправните установи и казненопоправните домови, како следува:

1. За одземените предмети од основните судови на подрачјето на Апелациониот суд во Скопје, надлежни за чување и складирање се стопанските единици на Казненопоправната установа „Идризово“, Затворите во Шуто Оризари, Велес, Крива Паланка и Тетово и Воспитнопоправните домови во Тетово и Гевгелија.

2. За одземените предмети од основните судови на подрачјето на Апелациониот суд во Штип, надлежни за чување и складирање се Казнено поправните установи во Штип и Струмица, а доколку таму нема доволно место во Казненопоправната установа „Идризово“.

3. За одземените предмети од основните судови на подрачјето на Апелациониот суд во Битола, надлежни за чување и складирање се стопанските единици на Казненопоправните устави во Битола и Прилеп, а доколку таму нема доволно простор тогаш и во Казненопоправната установа „Идризово“ Скопје.

За реализација на ваквиот начин на постапување, потребно е секој суд да постигне договор со казненопоправните установи, односно домови за регулирање на условите и начинот на постапувањето.

Одделот за казниви дела на Врховниот суд на Република Македонија врз основа на членовите 153 и 160 од Судскиот деловник и членовите 31 и 37 од Деловникот на Врховниот суд на Република Македонија, а во врска со примената на член 48 став 2 од Законот за прекршоците, на 13.6.2000 година, го донесе следното

ПРАВНО МИСЛЕЊЕ

Царинската управа е надлежна за поведување постапка за прекршоци утврдени со Законот за царините, објавен во „Службен весник на РМ“ бр.21 од 8 мај 1998 година, и со друг закон во вршење на работите на царинската постапка.

Образложение

Врховниот суд постапувајќи врз основа на член 153 и 160 од Судскиот деловник и член 31 и 37 од Деловникот на Врховниот суд на Република Македонија, а во врска со примената на член 48 став 2 од Законот за прекршоците, објавен во „Службен весник на РМ“ бр.15 од 3.4.1997 година, а стапил во сила на 11.4.1997 година, по однос на тоа кој може да биде подносител на барањето за поведување прекршочна постапка кога се повредени одредбите од Царинскиот закон, Законот за девизното работење и Законот за надворешното трговско работење, со кои се предвидени прекршоци за сторителите, го констатира следното:

Во Законот за царините објавен во „Службен весник на РМ“ бр.21 од 8 мај 1998 година, содржан е член 10 во кој децидно се наведени одредби кои се однесуваат на надлежностите на Ца-

ринската управа. Во став 1 од наведениот член содржано е следното: „Царинската управа е надлежна за вршење контрола на стоката, лицата и возилата кога влегуваат, транзитираат или ја напуштаат територијата на Република Македонија, а во став 2 алинеја 4 од истиот член е наведено дека Царинската управа е надлежна за поведување постапка по прекршоци утврдени со овој и друг закон во вршење на работите од областа на царинската постапка.

Во Законот за прекршоците, објавен во „Службен весник на РМ“ бр. 15 од 3.4.1997 година, а стапил во сила на 11.4.1997 година, е наведено дека прекршочната постапка се поведува по барање на овластениот орган и оштетениот, а во став 2 од наведениот член е содржано дека овластени органи, во смисла на став 1 од овој член, се органите на управата, јавниот обвинител, единиците на локалната самоуправа и други органи и организации што вршат јавни овластувања во чија надлежност спаѓа непосредното извршување или надзор над извршувањето на прописите во кои се предвидени прекршоци.

Бидејќи во член 48 од Законот за прекршоците е предвидено прекршочната постапка да се поведе по барање на орган на управата, а во член 10 од Царинскиот закон став 2 алинеја 4 децидно е наведено кој е тој орган, недвосмислено произлегува констатацијата дека Царинскиот закон, односно член 10 во Царинскиот закон како лекс специјалис, кој не е во спротивност со одредбата од член 48 став 2 од Законот за прекршоците, наоѓа примена во смисла на определувањето кој орган е надлежен за поведување на прекршочна постапка кога се повредени одредбите на Царинскиот закон и други закони во вршење на работите од областа на царинската постапка, со кои се предвидени и прекршоци за сторителите.

Со оглед на гореизложеното на седницата на Одделот за казниви дела на Врховниот суд на Република Македонија е донесено Правно мислење според кое надлежен да поведува постапка за прекршоци утврдени со овој и друг закон во вршење на работите на царинската постапка е Царинската управа, што е во согласност со член 10 став 2 алинеја 4 од Царинскиот закон објавен во „Службен весник на РМ“ бр.21/98.

I. КАЗНЕНО ПРАВО

1. Второстепениот суд по службена должност ќе ја преиначи првостепената пресуда кога ќе утврди дека во време на нејзиното изрекување влегол во сила кривичен закон кој е поблаг за обвинетиот, член 3 став 2 од Кривичниот законик, а во врска со член 367 став 1 точка 2 од ЗКП.

Од образложението:

Барањето е основано.

Врховниот суд на Република Македонија, уважувајќи го барањето на осудените за вонредно преиспитување на правосилна пресуда за правилна примена на член 3 став 2 од Кривичниот законик, пресудата на основниот суд од 19.11.1999 година, потврдена со пресуда на второстепениот суд од 5.04.2000 година ја преиначи, така што дејствата за кои осудените се огласени за виновни со правосилната пресуда ги оквалификува како кривично дело „Тешки дела против здравјето на луѓето“ од член 217 став 4 во врска со член 213 став 2 од Кривичниот законик.

Согласно со член 3 став 2 од Кривичниот законик, ако по извршувањето на кривичното дело е изменет законот еднаш или повеќе пати, ќе се примени законот што е поблаг за сторителот. Од увидот во пресудата на основниот суд од 19.11.1999 година, е видно дека осудените се огласени за виновни за кривично дело „Тешки дела против здравјето на луѓето“ од член 125 став 4 во врска со член 121 став 2 од Кривичниот закон на Република Македонија, за кое дело е предвидена казна затвор во траење од 1-една година до 8-осум години.

Со оглед на тоа дека во тој момент во важност е Кривичниот законик на Република Македонија, објавен во „Службен весник на РМ“ бр.37 од 29.7.1996 година, во кој е предвидено кривичното дело „Тешки дела против здравјето на луѓето“ од член 217 став 4 во врска со член 213 став 2, за кое е предвидена казна затвор од 6-шест месеци до 5-пет години, значи дека со првостепената пресуда е сторена повреда од член 3 став 2 од Кривичниот законик. Второстепениот суд кога со пресудата од 5.4.2000 година ја потврдил првостепената пресуда, постапил спротивно на член 367 став 1 точка 2 од Законот за кривичната постапка, бидејќи по службена должност не ја отстранил повредата на член 3 став 2 од Кривичниот законик, која е сторена на штета на осудените, бидејќи спрема нив е применет построг закон.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Квп.бр.147/2000 од 2.11.2000 година.

2. Со одземањето на клучевите од возилото и сообраќајната дозвола, средства без кои оштетениот не може да се движи, како и со упатување закана дека ќе се загрози неговиот физички интегритет и условување на неговото ослободување со исполнување на истакнато барање, се исполнети конститутивните елементи на кривичното дело „Противправно лишување од слобода“ од член 140 став 1 од КЗ.

Од образложението:

Барањето е неосновано.

Врховниот суд на Република Македонија, постапувајќи по поднесеното барање за вонредно преиспитување на правосилната пресуда, констатира дека во конкретниот случај не е повреден Кривичниот законик на штета на осудениот во смисла на член 356 став 1 точка 4 од ЗКП.

Првостепениот суд од целокупната доказна постапка правилно констатирал дека во дејствата на осудениот се содржани елементите на кривичното дело за кое е осуден со правосилната пресуда бидејќи во конкретниот случај се преземени дејства кон лишување од слобода на оштетениот, на некој друг начин подобен за одземање на слободата на движење.

Пред сè, од категоричниот исказ на оштетениот неспорно е констатирано дека од него се одземени сообраќајната дозвола и клучевите од камионот, со што му е оневозможено да го напушти местото. По настанувањето на сообраќајната незгода веднаш околу оштетениот се насобрале повеќе машки лица од кои некои биле со облека и ознаки на ОВК, му се заканувале дека ќе го однесат во Качаник и ќе го предадат на припадници на ОВК, дека камионот ќе му биде одземен, а можеби ќе биде и убиен, му се заканувале со предмети и пиштол и во тој момент осудениот му предложил на оштетениот да му даде за комбето 12.000 ДЕМ и комбето да си го земе и покрај тоа што оштетениот му предочил дека камионот е осигуран, дека комбето ќе биде направено на негова сметка во Македонија и дека на легален пат ќе може да се надомести штетата

од сообраќајната незгода. Оштетениот бил приморан ноќта да ја преспие во камионот, а за да не избега во комбето спиеле и други лица блиски на осудениот. Откако синот на оштетениот донел 12.000 ДЕМ и во присуство од претставник на КФОР осудениот ги примил, тогаш оштетениот бил пуштен, ги добил клучевите и сообраќајната дозвола и со камионот се вратил во Република Македонија, а случајот веднаш го пријавил на органите на прогонот. Сето ова укажува дека до извршувањето на делото е дојдено со психичка принуда, односно со закана, со која на оштетениот му е дадено до знаење дека ако не ги преземе конкретните дејства на чинење заради остварување на противправна цел на сторителот, ќе се посегне по неговиот живот, односно ќе биде предаден на припадници на ОВК во Качаник.

Фактот дека на оштетениот му се одземени средствата што се неопходни за негово движење и без кои оштетениот не можел да се движи, а тоа се клучевите од камионот и сообраќајната дозвола, потоа фактот дека истиот бил спречуван од повеќе лица да го напушти местото и да се упати кон Република Македонија под закана дека ќе се загрози неговиот физички интегритет, којшто претставува еден вид психичка принуда која предизвикува специфична состојба на личноста на оштетениот и предизвикува чувство на лишување од слобода или страв дека истиот ќе биде лишен од слобода и ќе биде нападнат неговиот физички интегритет упатува на заклучок дека во дејствата на осудениот во целост се содржани елементите на ова кривично дело, иако не дошло до класичните начини на лишување од слобода како што е затворањето, држењето на некое лице затворено, затоа што во буквална смисла значи лишување од слобода и продолжување на состојбата на лишување од слобода на движење. Со ова се демантира наводот содржан во барањето дека во конкретниот случај е применет закон кој не може да се примени, односно дека во дејствата на осудениот не се содржани елементите на кривичното дело за кое е осуден со правосилната пресуда.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Квп.бр.192/2000 од 23.1.2001 година.

3. Дејствата насочени со умисла кон соборување стебла во шума со употреба на моторна пила и нивно одземање заради приб-

авување за себе или за друг противправна имотна корист (која не е од значителна вредност) – го чинат кривичното дело „Кражба“ од член 235 став 1 од Кривичниот законик.

Од образложението:

Барањето за заштита на законитоста е основано.

Јавниот обвинител на Република Македонија во барањето за заштита на законитоста наведува дека со првостепената и второстепената пресуда е повреден Кривичниот законик на штета на осудените во смисла на член 356 став 1 точка 4 од Законот за кривичната постапка, бидејќи нивните дејства се квалификувани како кривично дело „Тешка кражба“ од член 236 став 1 точка 2 од Кривичниот законик, иако според начинот на извршувањето, околностите под кои е сторено кривичното дело и според вредноста на одземените шумски стебла од страна на осудените, станува збор за кривично дело „Кражба“ од член 235 став 1 од Кривичниот законик.

По оценка на Врховниот суд на Република Македонија, барањето за заштита на законитоста е основано по однос на погрешната примена на Кривичниот законик на штета на осудените, поради што првостепената и второстепената пресуда се укинуваат и предметот се враќа на првостепениот суд на повторно судење.

Судовите во редовната постапка ќе треба при повторното постапување да испитаат дали во дејствата на осудените се содржани елементи на кривичното дело „Тешка кражба“ од член 236 или „Кражба“ од 235 од КЗ, бидејќи во конкретниот случај во новиот Кривичен законик кривичното дело „Шумска кражба“ е подведено под инкриминацијата кривично дело од член 235 став 1 од Кривичниот законик, кое во основниот вид е построго кривично дело од „Шумската кражба“ од член 151 став 1 од КЗ на РМ – општ и посебен дел, бидејќи дејствата насочени со умисла кон соборување стебла во шума преставуваат и дејства кон нивно одземање заради кражба, односно заради прибавување за себе или за друг противправна имотна корист. Ова, дотолку повеќе што со оглед на начинот на извршувањето, објектот на дејството и околностите под кои е извршено кривичното дело во дејствата на осудените не се содржани обележја на кривичното дело „Тешка кражба“, туку на кривичното дело „Кражба“ од член 235 став 1 од Кривичниот законик. Во дејствата на извршување не е содржано

ниту едно од битните обележја на кривичното дело „Тешка кражба“ од член 236 од Кривичниот законик – нема совладувања на поголеми препреки бидејќи употребата на моторна пила не значи тоа, став 1 точка 1 нема здружување на повеќе лица за извршување на кражба или барем истото не е утврдено со првостепената и второстепената пресуда став 1 точка 2 и вредноста на одземените препреки не одговара на значителна вредност којашто е предвидена во член 236 став 2 од КЗ.

Со оглед на ова првостепениот суд ќе треба да ги испита сите релевантни факти со цел правилно да ги квалификува дејствата на осудените под одредена инкриминација во Кривичниот законик, врз основа на што ќе донесе правилна и врз закон заснована одлука.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Кзз.бр.19/99 од 23.9.1999 година.

4. Сторено е кривично дело „Измама“ од член 247 став 3 во врска со став 1 од Кривичниот законик, кога осудениот по отворањето на стечајната постапка, иако не смеел, склучувал договори и располагал со средствата на трговското претпријатие, чиј основач и директор бил, а знаел за овој факт и истиот го прикрил, потоа издал акцептен налог, лажно му прикажал на оштетениот дека тоа може да го стори и го довел во заблуда поради што кај оштетениот настапила штета од 393.200,00 денари.

Од образложението:

Барањето е неосновано.

Бранителот на осудениот во барањето наведува дека во правосилната пресуда не е правилно утврдено дека осудениот на оштетениот му презентирал лажни факти со кои го довел и одржувал во заблуда оштетениот, поради што овој претрпел штета на својот имот. Осудениот и оштетениот биле во деловни односи, осудениот во ниту еден момент не изнесува лажни факти, а тоа што осудениот сè уште не го платил долгот на оштетениот не значи дека сторил кривично дело „Измама“ по член 247 став 3 во врска со став 1 од КЗ.

Оценувајќи ги наводите од барањето Врховниот суд на Република Македонија констатира дека со нив всушност се настојува да се прикаже дека утврдените факти не произлегуваат од изведените докази и преку тоа да се внесе сомнение во нивната вистинитост.

Согласно член 413 од Законот за кривичната постапка, погрешно утврдената фактичка состојба не може да биде основ за поднесување на вакво барање. Меѓутоа, користејќи ги своите овластувања од член 415 во врска со член 409 од Законот за кривичната постапка Врховниот суд на Република Македонија при решавањето на барањето ја преиспита и фактичката состојба проверувајќи дали утврдените правнорешителни факти произлегуваат од изведените докази или не, при што констатира дека сите одлучувачки факти произлегуваат од изведените докази, па фактичката состојба не се доведува под значително сомнение.

Неоснован е наводот во барањето дека осудениот на оштетениот не му прикажал лажни факти, не го довел и одржувал во заблуда.

Од изведените докази правилно утврден факт е дека осудениот Х.Н. како основач и директор на ТП „АЈ“ од С., иако знаел дека со решението од 28.5.1996 година на Окружниот стопански суд е отворена стечајна постапка над ТП „А.Ј.“, на 23.9.1996 година отишол во ТП „АП“-Скопје кај оштетениот-основач и директор, купил и подигнал сапун за перење, во износ од 393.200,00 денари кој не го платил, но за него издал и потпишал акцептен налог бр.А 4895566 на име на ТП „АП“. Овој акцептен налог оштетениот не можел да го наплати и истиот му е вратен од Заводот за платен промет-филијала С.-експозитура К. со писмо од 27.11.1996 година. Осудениот ниту го вратил сапунот ниту ја исплатил сумата од 393.200,00 денари.

Согласно член 92 од Законот за присилно порамнување, стечај и ликвидација („Службен лист на СФРЈ“ бр.84 од 22.12.1989 година) со денот на отворањето на стечајната постапка им престануваат правата на работоводниот орган, застапникот, како и на органот на управување на должникот и тие функции преминуваат на стечајниот управник. Согласно член 97 од истиот закон со денот на отворањето на стечајната постапка се гасат сметките на должникот и им престануваат правата на лицата што биле овластени да располагаат со имотот на должникот.

Од горечитираното решение со кое е отворен стечај на трговското претпријатие чиј основач и директор бил осудениот е правилно утврдено дека стечаен управник е Ј.Т.

Осудениот по отворањето на стечајната постапка не смел да склучува договори ниту да располага со средствата на трговското претпријатие, чиј основач и директор бил, иако знаел за овој факт истиот го прикрил, а со издавањето на акцептниот налог лажно му прикажал на оштетениот дека тоа може да го стори, го довел во заблуда, поради што за ТП „АП“-С. настапила штета од 393.200,00 денари.

Од неспорниот факт дека осудениот подигнатиот сапун ниту го вратил ниту го исплатил горенаведениот износ од 23.9.1996 година до денес, пониските судови правилно утврдиле дека осудениот во време на подигнувањето на сапунот и издавањето на акцептниот налог кој не смее да го издаде, немал намера да ја исплати неговата противвредност, поради што е предизвикана штета на имотот на ТП „АП“ чиј директор е С.К.

Предвид на изнесеното правилно е применет материјалниот закон кога осудениот е огласен за виновен за кривичното дело „Измама“ од член 247 став 3 во врска со став 1 од Кривичниот законик, бидејќи во дејствата на осудениот се содржани суштествените обележја на кривичното дело за кое е огласен за виновен и осуден.

Неоснован е наводот во барањето дека второстепениот суд во целост не одлучил по жалбата против првостепената пресуда, затоа што жалбата со второстепената пресуда е одбиена како неоснована, а првостепената пресуда е потврдена во целост и во делот со кој осудениот е задолжен да го надомести износот на оштетениот од 393.200,00 денари во рок од 15 дена по правосилноста на пресудата под страв на присилно извршување.

При одлучувањето, судот ги ценеше и другите наводи во барањето, но најде дека истите се од таков карактер што немаат влијание за да се донесе поинаква одлука.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Квп.бр.1/2000 од 7.3.2000 година.

5. Со презентирањето на смртовницата пред основниот суд, која претставува јавна исправа сочинета и издадена врз осно-

ва на закон од надлежен државен орган, осудениот ниту лажно прикажува ниту прикрива факти, па не е сторено кривично дело „Измама“ од член 247 став 3 во врска со став 1 од Кривичниот законик.

Од образложението:

Барањето е основано.

Основани се наводите изнесени во барањето на Јавниот обвинител на Република Македонија за заштита на законитоста дека во конкретниот случај е сторена повреда на Кривичниот законик од член 247 став 3 во врска со став 1 од Кривичниот законик, а во врска со член 356 точка 1 од ЗКП.

Во член 247 став 1 од Кривичниот законик е предвидено дека кривичното дело „Измама“ го чини тој што со намера за себе или за друг да прибави противправна имотна корист ќе доведе некого во заблуда со лажно прикажување или со прикривање факти, или ќе го држи во заблуда и со тоа ќе го наведе да стори или да не стори нешто на штета на својот или туѓ имот и за тоа ќе се казни со парична казна или со затвор до 3 – три години. Во ставот 3 од цитираната одредба е предвидено дека сторителот за кривичното дело „Измама“ ќе се казни со затвор од 3 месеци до 5 години, ако сторената штета е од поголема вредност.

Од ваквата законска одредба јасно произлегува дека дејство на извршување на ова кривично дело е лажното прикажување или прикривање на факти: сторителот изнесува како факт нешто неистинито, нешто што не постои, или прикрива постоење на некои факти за нешто што постои. Лажното прикажување, всушност, претставува активно дејство на презентирање како факт нешто што не постои односно прикажување во друга светлина на некој постоечки факт. Прикривањето факти – втората алтернатива за чинење на ова кривично дело, е дејство со кое сторителот попречува жртвата да го осознае постоењето на определени факти кои се релевантни за располагање со имотот.

Резултат од ова дејство треба да е доведувањето на друг во заблуда или одржување во заблуда, што значи неопходно е меѓу нив да постои причинска врска.

За делото од став 3 е карактеристично тоа што истото е потезок облик кој постои доколку штетата е од поголема односно значителна вредност.

Меѓутоа, видно од списите во овој кривичноправен предмет, во барањето за заштита на законитоста на Јавниот обвинител на Република Македонија правилно се укажува дека во конкретниот случај не може да се прифати дека осудените во оставинската постапка презентирале смртовница во која не биле наведени сите наследници и дека со презентирањето на истата ги прикриле фактите и го довеле во заблуда судот кој донел решение со кое не биле опфатени сите наследници.

Ваквата констатација на овој суд произлегува од член 136 и член 137 од Законот за вонпроцесната постапка, во кој децидно е наведено дека смртовницата е јавна исправа која ја издава овластен државен орган. Имено, согласно член 136 од Законот за вонпроцесната постапка, кога некое лице ќе умре или е прогласено за умрено, матичарот надлежен да изврши упис на смртта во матичните книги на умрените, е должен во рок од 30 дена од денот на смртта да му достави смртовница на оставинскиот суд.

На расправањето за оставината му претходат определени претходни дејства. По правило без да бидат преземени претходните дејства и не може да се спроведе расправањето на оставината. Претходните дејства и тогаш кога се преземаат од органот на управата, претставуваат составен дел на постапката за расправање на оставината. Едно од повеќето претходни дејства што ги презема органот на управата е и составувањето на смртовницата. Од ова јасно произлегува дека смртовницата е јавна исправа која содржи извештај за смртта на едно лице. Во цитираниот член 136, всушност, е определена обврската, односно должноста на надлежниот матичар да состави смртовница за лицето чија смрт се заведува, што значи дека таквата обврска се исполнува по службена должност од страна на надлежниот матичар.

Во членот 137 од Законот за вонпроцесната постапка пак, е предвидено доколку на оставинскиот суд му е доставена непотполна смртовница или само извод од матичната книга на умрените, судот може да состави смртовница или составувањето на смртовницата да му го довери на надлежниот матичар.

Тргувајќи од горецитираните законски одредби, јасно произлегува дека смртовницата е јавна исправа којашто ја составува овластен орган и доколку истата не е потполна односно не ги содржи сите податоци, тогаш обврска на судот е да сам состави смртовница. Од ова јасно произлегува дека основниот суд бил должен сам да утврди дали постојат и други наследници во конкрет-

ната оставинска постапка, а која обврска произлегува од член 137 од Законот за вонпроцесната постапка. Имено, во конкретниот случај осудените дале само наследничка изјава и се прифатиле за наследници, а не ја сочиниле смртовницата и со тоа не прикривале факти ниту пак го довеле судот во заблуда, туку истата е сочинета од надлежен – овластен државен орган, па истите ниту имале обврска односно немале должност да знаат дали има и други наследници. Видно од списите во предметот, осудените само во дадената наследничка изјава изјавуваат дека се прифаќаат за наследници. Органот на управата којшто ја сочинувал смртовницата, всушност, гарантира за нејзината веродостојност, а не сега осудените.

Сето ова упатува на констатација дека во дејствата на осудените недостасуваат битните обележја на кривичното дело „Измама“ од член 247 став 3 во врска со став 1 од Кривичниот законик, од причина што во нивните преземени дејства нема ниту лажно прикажување ниту пак прикривање факти со оглед на тоа што презентираната смртовница не е составена од осудените туку напротив, таа претставува јавна исправа која е сочинета од надлежен односно овластен државен орган којшто гарантира за нејзината веродостојност, а дотолку повеќе што била обврска на основниот суд, согласно член 137 од Законот за вонпроцесната постапка, доколку истата е непотполна, сам да утврди дали постојат и други законски наследници во предметната оставинска постапка. Токму со недостасувањето на овој битен елемент, недостасува и причинската врска односно во конкретниот случај нема ни доведување на друг во заблуда, што е исто така битен елемент на предметното кривично дело кое им се става на обвинетите на товар.

Поради горното, Врховниот суд на Република Македонија наоѓа дека во барањето на Јавниот обвинител на Република Македонија за заштита на законитоста основано се укажува дека во дејствата на обвинетите не се содржани сите битни обележја на кривичното дело „Измама“ од член 247 став 3 во врска со став 1 од Кривичниот законик, поради што основано се укажува на сторена повреда на член 356 точка 1 од Законот за кривичната постапка.

Бидејќи барањето за заштита на законитоста е подигнато во корист на осудените, Врховниот суд на Република Македонија утврдувајќи дека е повреден Кривичниот закон на штета на осудените, која повреда е предвидена во член 356 точка 1 од ЗКП а во врска со член 247 став 3 во врска со став 1 од Кривичниот законик, уважувајќи го барањето ги преиначи и двете пресуди и обвинетите

В.Н. од С. и Н.П. од К. ги ослободи од обвинение за кривичното дело „Измама“ од член 247 став 3 во врска со став 1 од Кривичниот законик, а согласно член 342 став 1 точка 1 од Законот за кривичната постапка при состојба што во дејствата на обвинетите не се содржани сите обележја на кривичното дело за кое се огласени за виновни и осудени со пресудите на пониските судови во редовната постапка.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Кзз.бр.34/2000 од 11.1.2001 година.

6. Послужувањето со туѓа фирма – лепење етикети со името под кое е регистрирано друго правно лице, а не правното лице – производител на наливното вино, со намера за измама на купувачите, создавајќи кај нив погрешно убедување дека купиле стока на одредено правно лице – се чини кривичното дело „Неовластена употреба на туѓа фирма“ од член 285 став 1 од КЗ.

Од образложението:

Барањето е неосновано.

Во барањето за вонредно преиспитување на правосилната пресуда осудениот наведува дека со првостепената пресуда е повреден Кривичниот законик на негова штета во смисла на член 356 став 1 точка 1 од ЗКП, бидејќи кај него не постоела намера да ги измами купувачите со вино од лош квалитет, со оглед на тоа што виното потекнувало од познат производител на Република Македонија – В.Г., ниту пак со тоа што лепел етикети од друг вид вино имал намера да прикрие одредени недостатоци на виното, предмет на извршувањето на кривичното дело.

Врховниот суд на Република Македонија смета дека гор-еизложените наводи за вонредно преиспитување на правосилната пресуда се неосновани од следните причини:

Од сите докази изведени во текот на постапката неспорно е утврдено дека во дејствата на осудениот целосно се содржани елементите на кривичното дело „Неовластена употреба на туѓа фирма“ од член 285 став 1 од Кривичниот законик, кое се чини со самото послужување со туѓа фирма, лепење етикети од друга

фирма, односно под името на друго правно лице, а не на правното лице вистински производител на виното, се со намера да се измамат купувачите.

Врховниот суд на Република Македонија наоѓа дека во конкретниот случај е исполнет првиот облик на предметното кривично дело чие единствено извршување е секој облик на неовластено користење на туѓа фирма (продавање под туѓа фирма), туѓ заштитен знак или жиг (ставање таков знак или жиг врз своите производи) или посебна ознака за стоки. За постоење на ова кривично дело е потребна директна умисла, односно сторителот да постапувал со намера за измамување на купувачите или корисниците на услуги како производ или услуга под една фирма, жиг итн, се нуди нешто што всушност и припаѓа на друга фирма, или се нуди под друга фирма. Во конкретниот случај од вербалните докази во текот на постапката и писмените докази, неспорно е утврдено дека осудениот се послужил со туѓа фирма – „Т.К.“, односно со името под кое е регистрирано друго правно лице, а не правното лице кое всушност е производител на наливното вино – предмет на извршувањето на кривичното дело, за да ги измами купувачите, создавајќи кај нив погрешно убедување дека купил стока на одредена фирма. За постоење на ова кривично дело не мора да постои намера за прибавување противправна имотна корист, односно предизвикување материјална штета на купувачите, доволно е потрошувачите да бидат доведени во заблуда во поглед на потеклото, производителот, начинот на производството и својството на стоката. Неовластената употреба на туѓа фирма, исто така, е дејство спротивно на добрите деловни обичаи што може да доведе до нелојална конкуренција на пазарот, поради што облик на заштита на кривичното дело е да ги заштити сите други учесници во пазарот и прометот од измамничките дејства од овој вид.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Квп.бр.76/99 од 26.5.1999 година.

7. Кривичното дело „Казнување за подготвување на кривично дело тероризам“ од член 326 во врска со член 313 од Кривичниот законик се чини кога се набавува голема количина на оружје и муниција, со посредство на други лица од странство, а

некое и од земјата во која е во бегство, кога тоа оружје и муниција има огромно разорно боево дејство спрема жива сила и објекти, кога тоа се закопува и крие, кога неговите балистички карактеристики и не само неговата количина јасно ја детерминираат неговата исклучително голема убоита и разорна моќ одблиску и од поголемо растојание, а сите тие припремни дејства се преземени со намера за загрозување на уставниот поредок на Република Македонија.

Од образложението:

Барањето е неосновано.

Неосновани се наводите во барањето за вонредно преиспитување на правосилната пресуда дека правно решителните факти не произлегуваат од изведените докази, а дека во правосилната пресуда не се дадени причини од каде истите ги утврдиле пониските судови.

Пониските судови во своите одлуки дале доволно образложение и јасни причини кои правно решителни факти од кои докази ги утврдиле и зашто.

Времето, местото и начинот на сторување на кривичното дело од страна на осудените правилно е утврдено од самопризнањето на осудениот Р.М. кој признава дека тој набавил дел од оружјето и муницијата односно онаа што била закопана и пронајдена во неговиот двор и куќа во село В., а исто така дека овој осуден знаел и каде е закопано оружјето скриено во леите на расадникот на дворот на куќата на осудениот Т.Р. на улица „М. к. у.б.“, што е поткрепено со изведените материјални докази, записници за претрес на стан и други простории, потврди за привремено одземени предмети од двајцата осудени. Од балистичкото вештачење изведено како доказ, правилно е утврдено дека се работело за вистинско боево оружје во исправна состојба и муниција исклучително опасни и ефикасни за напад и уништување жива сила на блиски и поголеми растојанија и вршење акти на насилство.

Врз основа на правилна и грижлива оценка на сите изведени докази одделно и во целина, подложувајќи ја на оценка и одбраната на осудените, во правосилната пресуда правилно е утврдено дека во текот на април 1999 година, со намера да го загрозат уставниот поредок на Република Македонија, осудените организирано со лицето Т.И. кој е во бегство подготвувале извршување на

кривичното дело „Тероризам“ од член 313 од Кривичниот законик на начин што осудениот Р.М. и Т.И. во текот на април 1999 година, преку сопругата на лицето Т.И. која е во Република Албанија од Н.Н. лице од Република Албанија, неовластено набавиле поголема количина на боево огнено оружје и муниција кое служи за напад и за вршење акти на насилство, за да создадат чувство на несигурност и страв кај граѓаните и тоа: 7 пушкомитралези со фабрички број 00327,06818,07961,742168 и 1709221, од кои 2 пушкомитралеза се без фабрички број; 1 автоматска пушка калибар 7,62 мм со фабрички број 3981 долго зрно; 1 пиштол марка „Црвена застава“ калибар 7,62 мм без фабрички број; 2 рачни ракетни фрлача со фабрички број 00064 и фабрички број 701685; 5 противтенковски мини со 5 барутни полнења; 2 рачни бомби со две запалки „Кашикара“; 3 добоши за пушкомитралези со 50 куршуми калибар 7,62 мм долго зрно; 15 куршуми калибар 7,62 мм кратко зрно; 7 рамки за автоматска пушка; 1 куршум калибар 9 мм; 3 куршуми калибар 45 мм; 2 дрвени кундаци за автоматска пушка; 1 автоматска пушка со фабрички број 074818 кинеско производство со две рамки и 60 куршуми 7,62 мм долго зрно; пиштол марка „Чешка зброевка“ калибар 7,65 мм со фабрички број 40077 со две рамки; 445 куршуми калибар 7,62 мм долго зрно и 66 куршуми калибар 7,62 мм кратко зрно; дел од набавеното оружје и тоа : една автоматска пушка со калибар 7,62 мм со фабрички број 3981 долго зрно; еден пиштол калибар 7,62 мм марка „Црвена застава“ со 1 рамка соодветна за пиштолот калибар 7,62 мм без број; 2 рачни бомби; 3 рамки за автоматска пушка; 2 дрвени кундака за автоматска пушка и 200 куршуми калибар 7,62 мм, обвинетиот Р.М. ги закопал во дворот на својата куќа која се наоѓа во село Визбегово каде на 13.5.1999 година е пронајдено и одземено од страна на службените лица при ОСЛ на МВР Скопје, дел од неовластено набавената количина оружје обвинетиот Р.М. заедно со второобвинетиот Т.Р. и тоа: 7 пушкомитралеза со фабрички број 00327,9221,742169,06818,07961 и два пушкомитралеза без фабрички број, два ракетни рачни фрлачи, 5 противтенковски мини со 5 барутни полнења, три добоши за пушкомитралези, четири рамки за автоматска пушка, 200 куршуми калибар 7,62 мм долго зрно, 15 куршуми со калибар 7,62 мм кратко зрно, еден куршум 9,00 мм и три куршуми калибар 45 мм ги закопале во неговиот расадник – најлонска леа од дворот на неговата куќа во С., која се наоѓа на улица „М. к. б.“ бр. 38/18, дел од

набавеното оружје Т.И. и тоа : автоматска пушка калибар 7,62 мм долго зрно со фабрички број 074818 со две рамки соодветни за автоматска пушка, 60 куршуми калибар 7,62 мм долго зрно, еден пиштол „Чешка зброевка“ калибар 7,65 мм со фабрички број 40077 со две рамки соодветни за пиштол, исто така ги закопал во расадникот – најлонска леа во дворот на куќата на неговиот татко Т.Р. и целата количина на оружје пронајдена во расадникот – најлонска леа од куќата на обвинетиот Т.Р. на 13.5.1999 година, е одземена од страна на службените лица на ОСЛ на МВР С.

Фактот дека со наведеното оружје и муниција може да се создаде чувство на несигурност и страв кај граѓаните и дека тоа била намерата на осудените, не се доведува под значително сомнение. Од балистичкото вештачење јасно е утврдено каква е разорната моќ на конкретното оружје и муниција.

Оттука дека се преземени подготвителни дејства за извршување на кривичното дело „Тероризам“ од член 313 од КЗ не се доведува под сомнение ниту од аспект на субјективниот однос на сторителите. Кога е набавено конкретното оружје и муниција со посредство на други лица од странство, а некое и од лице од земјата кое е во бегство, кога тоа оружје и муниција има огромно разорно боево дејство спрема жива сила и објекти, кога тоа се закопува и крие, кога неговите балистички карактеристики и не само неговата количина јасно ја детерминираат неговата исклучително голема убоита и разорна моќ одблиску и од поголемо растојание, со ништо не го доведува под сомнение утврдениот факт дека тие припремни дејства се преземени со намера за загрозување на уставниот поредок на Република Македонија. Притоа сосема е небитно дали тоа се многу далечни припремни дејства за тероризам, како што во писмениот одговор ги оценува заменикот јавен обвинител на Република Македонија.

Предвид на изложеното, со правосилната пресуда правилно е применет материјалниот пропис, на правилно утврдени правнорелевантни факти, стојат сите битни елементи на кривичното дело „Казнување за подготвување на кривично дело тероризам“ од член 326 во врска со член 313 во врска со член 22 од Кривичниот законик.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Квп.бр.14/2000 од 4.7.2000 година.

8. Кривичното дело „Неодзивање на позив и одбегнување на воена служба“ од член 341 став 1 од Кривичниот законик, го чини граѓанин на Република Македонија – воен обврзник, кој поради неговото верско убедување одбегнува служење на воен рок, воена вежба или друга воена служба.

Од образложението:

Барањето е неосновано.

Неосновани се наводите во барањето за вонредно преиспитување на правосилната пресуда за повреда на Кривичниот законик, дека причините за неодзивање на позивот за служење на воена обврска од страна на осудениот кој е Јеховин сведок се поради неговото верско убедување, поради што не може да прифати учество во воена служба и дека во неговото дејство непостоееле суштествените обележја на кривичното дело за кое е огласен за виновен и осуден со правосилната пресуда.

Од увидот во списите се утврди дека осудениот е член на Јеховини сведоци на христијанската верска заедница и дека на 9.3.1995 година, поднел барање за ослободување од обврската за служење на воениот рок поради верски причини, а со правосилното решение на Министерството за одбрана – подрачна единица за одбрана-К.С. барањето е одбиено.

Согласно член 7 став 1 од Законот за одбрана („Службен весник на Република Македонија“ бр.8 од 15.2.1992 година) служењето на воениот рок трае девет месеци. Согласно став 2 од истиот член, по исклучок од став 1 на овој член, војниците кои од верски убедувања не сакаат да примат и носат оружје, воен рок служат четиринаесет месеци. Согласно истиот закон, не може поради верски убедувања воениот обврзник да биде ослободен од служење на воениот рок, а со тоа не е повредена уставно загарантираната слобода на вероисповест.

Врховниот суд на Република Македонија, согласно своите овластувања од член 415 во врска со член 409 од Законот за кривичната постапка оцени дека фактичката состојба утврдена во правосилната пресуда не се доведува под значително сомнение.

Врз основа на правилно и потполно утврдена фактичка состојба, правилно е применет Кривичниот законик кога осудениот е огласен за виновен за кривично дело „Неодзивање на позив и одбегнување на воена служба“ – од член 341 став 1 од Кривичниот

законик, бидејќи во дејствата на осудениот, подробно опишани во правосилната пресуда, се содржани сите битни обележја на ова кривично дело.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Квп.бр.4/2000 од 7.3.2000 година.

9. Повреден е Кривичниот законик во смисла на член 356 точка 3 од Законот за кривичната постапка, кога второстепениот суд, иако во текот на жалбената постапка настапила застареност на кривично гонење која околност го исклучува кривичното гонење, не донел пресуда со која се одбива обвинението спрема обвинетиот, туку со својата пресуда ја потврдил првостепената пресуда.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Барањето е основано.

Врховниот суд на Република Македонија постапувајќи по подигнатото барање за заштита на законитоста од страна на Јавниот обвинител на Република Македонија, утврди дека во конкретниот случај од страна на второстепениот суд е повреден Кривичниот законик во смисла на член 356 став 1 точка 3 од ЗКП, бидејќи второстепениот суд, иако во текот на жалбената постапка настапила застареност на кривичното гонење која околност го исклучува кривичното гонење, не донел пресуда со која се одбива обвинението спрема обвинетиот, туку со својата пресуда ја потврдил првостепената пресуда во целост.

Видно од списите во предметот е дека обвинетиот Н. М. е обвинет и осуден за кривично дело „Лажно пријавување кривично дело“ од член 366 став 3 од Кривичниот законик, за кое кривично дело согласно Законот може да се изрече парична казна или затвор до 3-три месеци.

Во член 107 став 1 точка 6 од КЗ, е наведено дека кривичното гонење не може да се преземе кога ќе поминат 2-две години од извршувањето на кривичното дело, за кое според Законот може да се изрече затвор до 1-една година или парична казна, а согласно член 108 став 6 од КЗ, застареноста на кривичното гонење настапува во секој случај кога ќе помине двапати онолку време

колку што според Законот се бара за застареност на кривичното гонење.

Второстепениот суд кога одлучувал по жалбата на нејавната седница одржана на 26.4.2000 година, веќе настапила апсолутна застареност на кривичното гонење, бидејќи кривичното дело е извршено на 8.04.1996 година, што значи дека од денот на извршувањето на кривичното дело до денот на одлучувањето по жалбата на обвинетиот поминале 4-четири години, односно двапати онолку време колку што согласно Законот се бара за застареност на кривичното гонење.

Предвид гореизложеното, со второстепената пресуда е повреден Кривичниот законик согласно член 356 став 1 точка 3 од ЗКП во врска со член 107 и 108 од КЗ, поради што Врховниот суд на Република Македонија уважувајќи го барањето за заштита на законитоста ја преиначи второстепената пресуда, така што изрече пресуда со која се одбива обвинението спрема обвинетиот согласно член 341 точка 6 од ЗКП, поради застареност на кривичното гонење за кривичното дело „Лажно пријавување кривично дело“ од член 366 став 3 од Кривичниот законик.

Со оглед на фактот дека правосилната пресуда е преиначена во одбивателна пресуда согласно член 92 став 1 од ЗКП, во пресудата овој суд изрекува дека трошоците на кривичната постапка од член 88 став 2 точка 1 до 5 од Законот за кривичната постапка, нужните издатоци на обвинетиот, како и нужните издатоци и наградата на бранителот, паѓаат на товар на буџетските средства на судот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Кзз.бр.17/2000 од 29.6.2000 година.

10. Не е повреден Кривичниот законик – член 356 став 1 точка 4 од Законот за кривичната постапка кога осудениот е огласен за виновен за кривично дело „Силување“ од член 186 став 4 во врска со став 1 од Кривичниот законик, бидејќи блудното дејство кое било инкриминирано со кривичното дело “Противприроден блуд” во Кривичниот закон на Република Македонија кој важел во време на извршувањето на кривичното дело е полово дејство кое претставува втор дел од дејството на извршување на кривич-

ното дело „Силување“ од член 186 став 4 во врска со став 1 од Кривичниот законик.

Од образложението:

Барањето е неосновано.

Во барањето за вонредно преиспитување на правосилната пресуда се наведува дека првостепениот суд го повредил Кривичниот законик, односно применил норма од Кривичниот законик која не може да се примени во конкретната кривичноправна ситуација, огласувајќи го осуденот за виновен за кривично дело „Силување“ од член 186 став 4 во врска со став 1 од КЗ, иако делото е извршено во време на важењето на стариот Кривичен закон на Република Македонија, односно истрагата за конкретната кривичноправна ситуација е водена по правна квалификација на делото „Противприроден блуд“ од член 101 став 1 од КЗ на РМ, кое со донесување на Кривичниот законик („Службен весник на РМ“ бр.37/96 од 29.7.1996 година) е декриминизирано, поради што не е јасно дали блудното дејство е исто што и половото дејство, а на што судот не дал одговор на овие прашања.

Неоснованоста на ваквите наводи содржани во барањето, произлегува од фактот што првостепениот суд правилно утврдил дека кривичноправниот настан се случил на 10.10.1996 година, кога важел и бил во примена Кривичниот закон на Република Македонија во кој како посебно кривично дело е содржано кривичното дело „Противприроден блуд“ во член 101 став 1 од КЗ на РМ, како резултат на што и овластениот тужител на 24.10.1996 година до истражниот судија поднел барање за спроведување на истрага против обвинетиот З.Н. за ова кривично дело. Новиот Кривичен законик почнува да се применува од 1.11.1996 година и во него не е предвидено посебно кривично дело „Противприроден блуд“, меѓутоа во член 186 став 4, а во врска со став 1 од КЗ, кривичното дело „Силување“ ги содржи дејствата на извршување кои претходно биле инкриминирани под кривично дело „Противприроден блуд“ од член 101 став 1 од КЗ на РМ, освен што предвидената казна кај кривичното дело „Силување“ од член 186 став 4, во врска со став 1 од КЗ е помала од предвидената казна во кривичното дело „Противприроден блуд“ од член 101 став 1 од КЗ на РМ.

Тоа што во новиот Кривичен законик не е предвидено посебно кривично дело „Противприроден блуд“, не значи дека таквото дејство на извршување е декриминирано, туку напротив,

тоа дејство на извршување е инволвирано во кривичното дело „Силување“ од член 186 став 4 во врска со став 1 од КЗ.

Од законската поставеност на ова кривично дело се констатира дека дејството на извршување кај кривичното дело „Силување“ е составено од присилба и обљуба, односно друго полово дејство во која смисла се јавува како специјален облик на делото присилба, што значи да постои ова кривично дело потребно е да постои присилување на обљуба или друго полово дејство кое е конститутивно обележје на ова дело и всушност претставува дејство со кое се задоволува половиот нагон на начин сличен на обљубата, меѓутоа во објективна смисла претставува дејство во половите односи кое значи груба повреда на социјално-етичките ставови во сферата на овие односи, а во субјективна смисла се вршела од посебна побуда или намера за разбудување или задоволување на сексуалниот нагон.

Од описот на дејствата на конкретната кривичноправна ситуација, првостепениот суд правилно констатирал дека во конкретниот случај станува збор за кривично дело „Силување“ од член 186 став 4, во врска со став 1, за кое обвинетиот го огласил за виновен и го осудил на казна затвор во траење од 3-три години, која казна е во рамките на со закон предвидената казна за ова кривично дело од 6-шест месеци до 5-пет години, додека пак за кривичното дело „Противприроден блуд“ од член 101 став 1 од Кривичниот закон на Република Македонија кој важел во време на извршувањето на кривичното дело, за кое е пропишана казна затвор во траење од 1-10 години, што значи дека стариот Кривичен закон на РМ е построг во однос на новиот Кривичен законик.

Имајќи ја предвид законската поставеност на кривичното дело „Силување“ од член 186 став 4 во врска со став 1 од Кривичниот законик, неопобитно се констатира дека во ова кривично дело блудното дејство кое што било инкриминирано со кривичното дело „Противприроден блуд“ во Кривичниот закон кој важел во време на извршувањето на кривичното дело е сместено во корпусот на полово дејство кое, всушност, претставува втор дел од дејството на извршување на кривичното дело „Силување“, односно е консумирано во ова кривично дело, што не значи не е декриминизирано и несанкционирано.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Квп.бр.2/2000 од 16.1.2000 година.

11. Во дејствата на обвинетиот не се содржани битните обележја на кривичното дело „Давање лажен исказ“ од член 367 став 2 во врска со став 1 од Кривичниот законик, затоа што наследничката изјава која ја дал како учесник во постапката за расправање на оставината, не претставува доказ – сослушување на странка во парнична постапка врз основа на кој би се засновала судска одлука.

Од образложението:

Барањето е основано.

Основани се наводите изнесени во барањето на Јавниот обвинител на Република Македонија за заштита на законитоста дека во конкретниот случај е сторена повреда на Кривичниот законик од член 367 став 2 во врска со став 1 од Кривичниот законик и во врска со член 356 став 1 точка 1 од Законот за кривичната постапка.

Во член 367 став 1 од Кривичниот законик е предвидено дека кривичното дело „Давање лажен исказ“ го чини сведок, вештак, преведувач или толкувач кој пред суд или во управна, прекршочна или дисциплинска постапка ќе даде лажен исказ, ќе се казни со парична казна или со затвор до три месеци. Во став 2 од истиот член е предвидено дека со казната од став 1 ќе се казни странка која при изведување доказ сослушување на странки во процесна или во управна постапка ќе даде лажен исказ, а врз овој исказ е заснована одлуката донесена во таа постапка.

Од ваквата законска одредба јасно произлегува дека дејство на извршување на ова кривично дело е давањето лажен исказ, кој исказ треба да биде даден во постапка пред суд или во управна прекршочна или дисциплинска постапка. Не е кривично дело „Давање лажен исказ“ пред орган што не е овластен за водење постапка. Давање лажен исказ влегува во редот на деликта проприја: извршител може да биде само лицето определено во законскиот опис, а тоа е: сведок, вештак, преведувач, толкувач. Покрај тоа, по својата природа ова дело влегува и во редот на деликта манупроприја: може да биде извршено само од лицето што го погодува должноста за давање исказ (не и преку друг).

За делото од став 2 е карактеристично тоа што во истото е предвидено дека за давање лажен исказ одговара и странката што при изведување на доказ, сослушување на странки во процес-

на или во управна постапка ќе даде лажен исказ, а врз кој исказ е заснована одлуката донесена во таа постапка.

Меѓутоа, видно од списите во овој кривичноправен предмет, основано се укажува во барањето дека во конкретниот случај обвинетиот нема својство на странка во постапката, од причина што се работи за вонпроцесна постапка за расправање на оставина, во која обвинетиот има само својство на учесник во постапката.

Ваквата констатација на овој суд произлегува од член 3 на Законот за вонпроцесната постапка во која се определени субјектите во вонпроцесната постапка. Имено, согласно гореситираната законска одредба учесник во вонпроцесна постапка е лице врз кое одлуката на судот се однесува непосредно, кое својот правен интерес го остварува преку барање судот да донесе одлука, како и лице односно орган чие право на учество е одредено со закон. Имено, во одредбата на член 3 се определени и субјектите во вонпроцесната постапка и за сите нив, притоа, е употребен еден ист заеднички термин на означување-учесник.

Помеѓу сослушувањето на учесникот во вонпроцесната постапка и сослушувањето на странките во процесната постапка постои суштинска разлика во тоа што сослушувањето на учесници во вонпроцесна постапка не е доказно средство од субсидијарен карактер како што е тоа сослушувањето на странките според Законот за парничната постапка (член 249 од Законот за процесната постапка). Сослушувањето на учесниците во вонпроцесната постапка се врши како да се во прашање само лица што можат на судот да му дадат потребни известувања. Од ова јасно произлегува дека дадената наследничка изјава на учесникот— сега обвинетиот нема карактер на доказно средство, па оттука се црпи и заклучокот дека обвинетиот нема својство на странка, што е битен елемент на предметното кривично дело, а ниту пак неговата дадена наследничка изјава може да претставува доказ на кој се заснова одлука, како што се бара во конкретното кривично дело. При недостасување на овие два битни елемента во дејството на обвинетиот, основано во барањето за заштита на законитоста на Јавниот обвинител се наведува дека во дејствата на обвинетиот не се содржани сите битни обележја на кривичното дело кое му се става на товар „Давање лажен исказ“ од член 367 став 2 точка 1 од Кривичниот законик. Согласно член 14 став 1 од Законот за вонпроцесната постапка, судот ако утврди дека постапката треба да се

спроведе според правилата на процесната постапка до донесувањето на одлуката за главната работа вонпроцесната постапка ќе ја запре со решение.

Согласно член 27 став 1 од Законот за вонпроцесната постапка, ако меѓу учесниците спорни се факти од кои зависи постоењето на некое право или правен однос, судот со решение ќе ги упати учесниците во определен рок да поведат процес односно управна постапка за утврдување на тоа право или правен однос.

Тргувајќи од горецитираните законски одредби јасно произлегува дека во вонпроцесната – оставинската постапка не се утврдуваат докази, односно не се спроведува доказна постапка, па дадената наследничка изјава нема карактер на доказно средство, а дотолку повеќе што и оставинското решение има декларативен карактер.

Сето ова упатува на констатација дека во дејствата на обвинетиот недостасуваат битните обележја на кривичното дело кое му се става на товар „Давање лажен исказ“ од член 367 став 2 во врска со став 1 од Кривичниот законик, од причина што истиот најнапред нема својство на странка во постапката, со оглед на тоа што се работи за вонпроцесна постапка каде што обвинетиот имал карактер само на учесник во вонпроцесна постапка, а неговата наследничка изјава не може да се прифати дека претставува доказ со сослушување на странките во парнична постапка врз основа на кои би можело да се заснова судска одлука, како што бара ова кривично дело.

Поради наведеното, Врховниот суд на Република Македонија наоѓа дека основано се укажува во барањето на Јавниот обвинител на Република Македонија за заштита на законитоста дека во дејствата на осудениот не се содржани сите битни обележја на кривичното дело „Давање лажен исказ“ од член 367 став 2 во врска со став 1 од Кривичниот законик, поради што и основано се укажува на сторена повреда на член 356 став 1 точка 1 од Законот за кривичната постапка.

Бидејќи барањето за заштита на законитоста е подигнато во корист на осудениот, Врховниот суд на Република Македонија, утврдувајќи дека е повреден Кривичниот закон на штета на осудениот, која повреда е предвидена во член 356 став 1 точка 1 од Законот за кривичната постапка, а во врска со член 367 став 2 во врска со став 1 од Кривичниот законик, уважувајќи го барањето, ги преиначи и двете одлуки и обвинетиот Б. К. од С. го ослободи

од обвинение за кривичното дело „Давање лажен исказ“ од член 367 став 2 во врска со став 1 од Кривичниот законик, а согласно член 342 став 1 точка 1 од Законот за кривичната постапка, при состојба дека во дејствата на обвинетиот не се содржани сите обележја на кривичното дело кои му се ставале на товар.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Кзз бр.33/2000 од 14.12.2000 година.

12. Застарувањето на кривичното гонење за кривичното дело „Фалсификување исправа“ од член 378 став 1 од Кривичниот законик, кога делото е сторено со употреба, започнува со денот на употребата на фалсификуваната исправа.

Од образложението:

Барањето е основано.

Врховниот суд на Република Македонија, постапувајќи по поднесеното барање за заштита на законитоста на Јавниот обвинител на Република Македонија, констатира дека во конкретниот случај, со првостепеното и второстепеното решение е повреден Кривичниот законик во полза на осудениот во смисла на член 356 став 1 точка 3 од ЗКП, во врска со член 107 од Кривичниот законик.

Во барањето за заштита на законитоста се наведува дека првостепениот суд со правосилното решение го повредил Кривичниот законик, бидејќи истото го донел согласно член 262 став 1 точка 3 од ЗКП, поради постоење на околности што го исклучуваат кривичното гонење, односно поради настапена застареност на кривичното гонење. Ваквиот став го прифатил и второстепениот суд, констатирајќи дека кривичното дело осудениот го сторил на 10.1.1996 година, кога била направена фалсификуваната исправа без оглед на тоа кога истиот ја употребил, со конечен заклучок дека согласно член 107 став 5 од КЗ, настапила застареност на кривичното гонење. Јавниот обвинител на Република Македонија смета дека со правосилното решение, со кое е отфрлен супсидијарниот обвинителен предлог, поради настапена застареност на кривичното гонење е повреден Кривичниот законик, бидејќи во

конкретниот случај не настапила застареност на кривичното гонење, односно како ден на сторување на кривичното дело не може да се смета денот на фалсификувањето на исправата, туку денот на употребата на вака фалсификуваната исправа, која во конкретниот случај е употребена во постапка по предметот пред основниот суд.

По оценка на овој суд, гореизложените наводи во барањето за заштита на законитоста се основани од следните причини:

На осудениот му се става на товар дека составил договор за заем на 10.1.1996 година, дека оштетениот од него земал на заем 1.700 германски марки и се потпишал на местото на оштетениот, а потоа тој договор, иако знаел дека е невестинит, го употребил пред основниот суд во постапката по предметот П.бр.1139/97, тврдејќи дека оштетениот од него позајмил 1.700 германски марки. Ова значи дека на осудениот му се става на товар дека истиот го употребил договорот, иако знаел дека е невестинит. Имајќи го ова во вид и основниот суд и второстепениот суд, погрешно прифатиле дека кривичното дело е сторено на 10.1.1996 година и дека рокот за застареност на кривичното гонење започнува да тече токму од тој ден, бидејќи тоа не е денот на сторувањето на кривичното дело, туку денот кога обвинетиот го употребил договорот-исправата во предметот пред основниот суд.

Застарувањето започнува да тече од денот кога е сторено кривичното дело, а по однос на прашањето кога е сторено кривичното дело, треба да се појде од законската дефиниција, според која кривичното дело е сторено во времето кога сторителот работел или бил должен да работи, без оглед кога настапила последицата. Во конкретниот случај, дејство на извршување на предметното кривично дело е употребата на невестинитиот договор за заем пред основниот суд во постапката по предметот, што значи дека тогаш е сторено кривичното дело. Со оглед на тоа што супсидијарниот обвинителен предлог е поднесен на 19.1.2000 година, не настапила застареност на кривичното гонење, што укажува на тоа дека првостепениот суд не можел да го отфрли супсидијарниот обвинителен предлог поради застареност на кривичното гонење, што е во спротивност со член 107 став 5 од Кривичниот законик.

Со оглед на тоа дека барањето за заштита на законитоста е подигнато на штета на осудениот, а Врховниот суд на Република Македонија наоѓа дека истото е основано, не може да се засега во правосилната одлука, поради што согласно член 408 став 2 од

ЗКП, одлучи како во изреката на оваа пресуда, односно само констатира дека со правосилното решение е повреден Кривичниот законик во полза на обвинетиот, а во смисла на член 356 став 1 точка 3 од ЗКП, во врска со член 107 од КЗ. Ова, со цел основниот суд да се насочи правилно во поглед на примената на законот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Кзз.бр.35/2000 од 11.1.2001 година.

13. Постои повреда на член 36 точка 4 од Законот за кривичната постапка кога судија што учествувал како претседател на кривичен совет од член 22 став 6 од ЗКП во одлучувањето по приговор на обвинителниот акт, потоа во истиот кривичен предмет постапува како претседател на првостепениот кривичен совет и во тоа својство учествува во донесување на првостепена пресуда.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Барањето за заштита на законитоста е основано.

Видно од списите по предметот судијата М.С. учествувала во својство на претседател на совет од член 22 став 6 од Законот за кривичната постапка во одлучувањето по приговорот на обвинетиот К.М. од Ш. против обвинителниот акт на основното јавно обвинителство кога е донесено решението. Во истиот кривичен предмет потоа учествувала како претседател на совет на главен претрес од 24.6.1999 година кога е донесена првостепената пресуда.

Согласно член 36 точка 4 од Законот за кривичната постапка („Службен весник на РМ“ бр.15 од 3 април 1997 година), судија или судија поротник не смее да врши судска должност ако во ист кривичен предмет вршел истражни дејства или учествувал во испитување на обвинението пред главен претрес, или учествувал во постапката како тужител, бранител, законски застапник или полномошник на оштетениот односно тужителот или е сослушан како сведок или како веџтак.

Предвид на тоа дека судијата М.С. учествувала како претседател на кривичниот совет од член 22 став 6 од ЗКП во одлучувањето по приговорот на обвинителниот акт, а потоа во истиот кривичен предмет постапувала како претседател на совет и во

донесувањето на првостепената пресуда, повреден е член 36 точка 4 од Законот за кривичната постапка, поради што основано е подигнато барањето за заштита на законитоста.

Повредата на член 36 точка 4 од Законот за кривичната постапка во конкретниов случај не повлекува укинување на првостепената и второстепената пресуда затоа што не постои суштествена повреда на постапката од член 355 став 1 точка 2 од Законот за кривичната постапка, на која се укажувало во жалбата против првостепената пресуда од обвинетиот изјавена преку неговиот бранител.

Согласно член 368 од Законот за кривичната постапка за повредата од член 355 став 1 точка 2 на овој закон жалителот може да се повика во жалбата само ако таа повреда не можел да ја изнесе во текот на главниот претрес или ја изнел но, првостепениот суд не ја зел предвид.

Обвинетиот и неговиот бранител, видно од записникот од 16.2.1998 година, од седницата на советот од член 22 став 6 од ЗКП биле присутни кога е постапувано по приговорот против обвинителниот акт и биле запознаени со составот на советот, а исто така го имаат добиено и решението во кое јасно стои претседател на советот М.С.. Кога на 8.5.1998 година започнал главниот претрес на кој присуствувале обвинетиот и неговиот бранител, а претседател на советот била судијата М.С., таквата повреда не е изнесена, а тоа не е сторено ниту на главните претреси од 14.7.1998 година и 24.6.1999 година, кога е донесена првостепената пресуда.

Предвид на тоа дека со првостепената пресуда е сторена повреда на член 36 точка 4 од ЗКП, а како правилно со второстепената пресуда од погоре изнесените причини е одлучено дека не е сторена суштествена повреда на кривичната постапка од член 355 став 1 точка 2 од ЗКП, следуваше согласно член 408 став 1 од Законот за кривичната постапка барањето да се уважи и само да се констатира повредата како што е одлучено во изреката на оваа пресуда.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Кзз.бр.1/2000 од 16.2.2000 година.

14. Кога оштетениот навремено доставил известување со докази до Министерството за внатрешни работи поради постоење

на основано сомнение за сторено кривично дело „Затајување“ од член 239 став 3 во врска со став 1 во врска со член 45 од Кривичниот законик, се смета дека оштетениот поднел предлог за гонење согласно член 49 став 1 од ЗКП.

Од образложението:

Барањето за заштита на законитоста е основано.

Од увидот во списите по кривичниот предмет се гледа дека обвинетиот Г.П. од Скопје, основниот суд со својата пресуда го огласил за виновен за кривичното дело „Затајување“ од член 239 став 3 во врска со став 1 од Кривичниот законик и во врска со член 45 од истиот, за кое кривично дело му е изречена условна осуда во која е утврдена казна затвор во траење од 10 – десет месеци, истовремено е определено дека таа нема да се изврши доколку тој во период од 2 – две години не стори ново кривично дело.

Второстепениот суд ваквата пресуда со сега правосилната пресуда ја преиначил така што согласно член 341 став 1 точка 4 од Законот за кривичната постапка спрема обвинетиот Г.П. го одбил обвинението дека истиот сторил кривично дело „Затајување“ од член 239 став 3 во врска со став 1 и во врска со член 45 од Кривичниот законик, бидејќи немало потребен предлог.

Според мислењето на Врховниот суд на Република Македонија, ваквото размислување на второстепениот суд е неприфатливо, поради следното:

Согласно член 239 став 3 од Кривичниот законик, кривичното дело „Затајување“ го врши тој којшто противправно ќе присвои туѓ подвижен предмет што му е доверен, односно лице на кое во правното лице предметите му се доверени со неговата работа и ќе се казни со затвор од 3 месеци до 5 години. Во став 6 од истиот член е предвидено дека за делата од ставовите 2 и 5, гонењето се презема по приватна тужба, а пак за ставовите 1,3 и 4 по предлог.

Согласно член 49 став 1 од Законот за кривичната постапка, предлог за гонење се поднесува до надлежниот обвинител (член 141), а приватна тужба до надлежниот суд.

Согласно член 141 став 4 од цитираниот закон, е предвидено дека ако пријавата е поднесена до суд, до Министерство за внатрешни работи или до ненадлежен јавен обвинител, тие ќе ја примат пријавата и веднаш ќе ја достават до надлежниот јавен обвинител.

Видно од списите во предметот произлегува дека оштетеното ЈП „В.“ – С., до Министерството за внатрешни работи доставило известување заедно со кривична пријава, дека обвинетиот Г.П. сторил продолжено кривично дело „Затајување“ чие последно дејство е преземено на 1.11.1996 година. Не може да се прифати ставот на второстепениот суд дека во конкретниов случај вака доставеното известување од оштетеното претпријатие до Министерството за внатрешни работи кое е доставено заедно со кривична пријава и докази, нема третман на предлог од оштетеното лице, бидејќи тоа известување не било доставено до основното јавно обвинителство. Ова од причина што ваквата констатација на второстепениот суд е спротивна на членот 141 став 4 од ЗКП, каде е предвидено дека ако пријавата е поднесена до суд, до Министерство за внатрешни работи или до ненадлежен јавен обвинител, тие ќе ја примат пријавата и веднаш ќе ја достават до надлежниот јавен обвинител. Од вака стилизираната законска одредба произлегува дека секој орган до кого е поднесена кривичната пријава, должен е веднаш и без одлагање да ја достави истата до надлежниот јавен обвинител. Токму поради тоа вака поднесеното известување има третман на предлог за гонење од оштетеното лице, којшто предлог е поднесен до државен орган – Министерство за внатрешни работи кое имало обврска вака доставеното известување со кривичната пријава и потребните докази да го достави до надлежниот јавен обвинител.

Согласно горечитираната законска одредба произлегува дека поднесеното известување со кривичната пријава и потребните докази до Министерството за внатрешни работи, има третман на предлог за гонење од оштетениот со оглед на тоа што истото е поднесено во рок од 3 месеци – член 48 став 1 од ЗКП, односно на 25.11.1996 година, а последното дејство на обвинетиот е на 1.11.1996 година, основано во барањето за заштита на законитоста на јавниот обвинител се тврди дека е повреден член 141 став 4 од ЗКП во полза на обвинетиот, кога второстепениот суд прифаќа дека ваквиот предлог на оштетениот нема третман на предлог за гонење. Имено, со доставувањето на ваквиот предлог на оштетеното лице до Министерството за внатрешни работи, оценка на Врховниот суд на Република Македонија е дека со тоа е исполнет условот за иницирање на кривичната постапка во смисла на член 239 став 6 од Кривичниот законик, со оглед на тоа што ваквото известување има третман на предлог за гонење од оштетеното лице.

Оценка на Врховниот суд на Република Македонија, исто така, е дека погрешно е прифаќањето на второстепениот суд дека дадениот исказ на претставникот на оштетеното претпријатие на записник пред истражниот судија на 13.10.1997 година, претставува предлог за гонење, којшто е даден по истек на рокот од 3 месеци, од причина што вака дадениот исказ претставува само потврдување на дадениот предлог за гонење од оштетеното претпријатие, што во писмена форма бил испратен до Министерството за внатрешни работи на 25.11.1996 година.

Во конкретниот случај второстепениот суд немал правна основа да го примени член 355 став 1 точка 5 од ЗКП и врз основа на член 341 став 1 точка 4 од ЗКП да го одбие обвинението спрема обвинетиот Г. П. од С. поради немање потребен предлог за гонење, Врховниот суд на Република Македонија барањето на Јавното обвинителство на Република Македонија како потполно основано следуваше да го уважи и да констатира дека со пресудата на второстепениот суд е повреден членот 141 став 4 од Законот за кривичната постапка во полза на обвинетиот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
Кзз.бр.30/2000 од 7.12.2000 година.

15. Сторена е суштествена повреда на член 355 став 1 точка 9 од Законот за кривичната постапка, со тоа што второстепениот суд го променил и фактичкиот опис на дејството што му се става на товар на обвинетиот и правната оценка на делото, повредувајќи го објективниот идентитет помеѓу пресудата и обвинението-приватната тужба.

Од образложението:

Основниот суд со пресуда обвинетиот М.Т.од Ш. го ослободил од обвинението за кривично дело „Клевета“ од член 172 став 1 од КЗ согласно член 342 точка 3 од ЗКП.

Второстепениот суд со пресуда уважувајќи ја жалбата изјавена од страна на приватната тужителка Б. Ц. од Ш., ја преиначил првостепената пресуда на начин што обвинетиот М.Т. од Ш. го огласил за виновен за кривично дело „Навреда“ од член 173

став 1 од КЗ и му изрекол условна осуда при што му утврдил парична казна во износ од 10.000,00 денари, истовремено определувајќи дека казната нема да се изврши ако обвинетиот во рок од 1 година по правосилноста на пресудата не стори ново кривично дело. Воедно го задолжил на приватната тужителка Б.Ц. од Ш. да и ги надомести трошоците во кривичната постапка во износ од 10.800,00 денари во рок од 15 дена по приемот на второстепената пресуда.

До Врховниот суд на Република Македонија, во законски предвидениот рок, обвинетиот М.Т. од Ш. поднел жалба против второстепената пресуда поради суштествени повреди на одредбите од кривичната постапка, погрешно и непотполно утврдена фактичка состојба и поради повреда на Кривичниот законик, со предлог жалбата да се уважи, а второстепената пресуда да се преиначи на начин што обвинетиот ќе биде ослободен од обвинение, а тужителката да се задолжи да ги исплати трошоците на кривичната постапка.

Приватната тужителка Б.Ц. од Ш. преку полномошникот Ј.М.А., адвокат од Ш., поднела навремен одговор на жалбата во кој предлага жалбата на обвинетиот да се одбие како неоснована, а пресудата на второстепениот суд да се потврди.

Врховниот суд на Република Македонија по увидот во списите приложени во предметот, наводите и предлогот во жалбата на обвинетиот и во одговорот на жалбата поднесен од страна на приватната тужителка, најде:

Жалбата е неоснована.

Врховниот суд на Република Македонија постапувајќи согласно член 377 став 1 од ЗКП, по повод жалбата, а по службена должност констатира дека во конкретниот случај второстепениот суд со својата пресуда сторил суштествена повреда на одредбите од Законот за кривичната постапка во смисла на член 355 став 1 точка 9, бидејќи обвинетиот го огласил за виновен за кривично дело „Навреда“ од член 173 став 1 од КЗ и му изрекол условна осуда при што му утврдил парична казна во износ од 10.000,00 денари која казна определил дека нема да се изврши ако обвинетиот за време од 1 година по правосилноста на пресудата не стори ново кривично дело, на кој начин го пречекорил обвинението со повреда на објективниот идентитет меѓу пресудата и обвинението односно приватната тужба. Во диспозитивот на приватната тужба поднесена од страна на приватната тужителка Б.Ц. од Ш. е наведе-

но дека на 4.9.1998 година, кога тужителката го однела ножето и еден чифт ножици – нејзина сопственост во механичката работилница каде што работи, истите да ѝ ги наострат, оптужениот во 9,00 часот во канцеларијата на тужителката влегол носејќи го ножето и ја прашал „од каде тоа кај мене“. Истиот ѝ рекол дека ножето било негово, дека тужителката му го земала и не му го вратила и дека истата била „ајдук“, при што дошло до расправија меѓу тужениот и приватната тужителка.

Првостепениот суд донел ослободителна пресуда за ваквиот опис и правна квалификација за кривичното дело „Клевета“ од член 172 став 1 од КЗ, поради недостиг на докази односно согласно член 342 точка 3 од ЗКП, дека обвинетиот би го сторил кривичното дело што му се става на товар со приватната тужба.

Второстепениот суд ја преиначил првостепената пресуда уважувајќи ја жалбата на приватната тужителка, на начин што обвинетиот го огласил за виновен за кривичното дело „Навреда“ од член 173 став 1 од КЗ, затоа што на 4.9.1998 година околу 9,00 часот во канцеларијата на ДОО „Ж.“ во Ш., обвинетиот М.Т. од Ш. ја навредил приватната тужителка Б.Ц. од Ш. на тој начин што го зел ножот од механичката работилница во ДОО „Ж.“ каде претходно го оставила на острење приватната тужителка и кога влегол во канцеларијата држејќи го ножот во раце се обратил спрема приватната тужителка со зборовите „дали ова ноже е твое или мое Б.“, при што во врска со тоа дошло до вербална расправија помеѓу нив двајцата. На овој начин второстепениот суд го пречекорил обвинението, менувајќи го описот на дејството во однос на оној содржан во приватната тужба и подведувајќи го истото под поинаква правна квалификација од онаа содржана во приватната тужба, наместо за кривичното дело „Клевета“ содржано во приватната тужба, за кое со првостепената пресуда обвинетиот е ослободен од обвинението поради недостиг на докази, го огласил обвинетиот за виновен за кривичното дело „Навреда“ од член 173 став 1 од КЗ.

Според акузаторното начело усвоено во Законот за кривичната постапка, тужителот во своето обвинение го определува предметот и опсегот на гонењето, односно судењето и судот во поглед на објективниот идентитет на делото е врзан со неговиот опис даден во обвинителниот акт односно во конкретниот случај приватната тужба на кого може навистина да даде поинаков правен белег од оној во приватната тужба односно обвинителниот акт.

Во конкретниот случај, второстепениот суд не ја променил само правната оценка на делото, туку и фактичкиот опис на дејството што му се става на товар на обвинетиот со што го нарушил објективниот идентитет меѓу пресудата и обвинението односно приватната тужба, сторувајќи на тој начин суштествена повреда на одредбите од Законот за кривичната постапка во смисла на член 355 став 1 точка 9 од ЗКП.

Од овие причини, овој суд постапувајќи по жалбата по службена должност во смисла на член 377 став 1 од ЗКП ја преиначи второстепената пресуда на начин што ја потврди првостепената пресуда со која обвинетиот е ослободен од обвинението согласно член 342 точка 3 од ЗКП за кривично дело „Клевета“ од член 172 став 1 од КЗ, со што се отстранува сторената суштествена повреда од страна на второстепениот суд во смисла на член 355 точка 9 од ЗКП, со тоа што второстепениот суд го променил и фактичкиот опис на делото и правната оценка на делото повредувајќи го објективниот идентитет помеѓу пресудата и обвинението односно приватната тужба.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Вкж.бр.1/2000 од 26.4.2000 година.

16. Кога судовите во редовната постапка нема да изречат мерка за безбедност – одземање на предмети од сторениот прекршок, а која со позитивните законски прописи е задолжителна, по вонреден правен лек може да се изрече пленидба на прибавената имотна корист – со примена на член 97 став 1 од КЗ, каде е регулирано дека никој не може да ја задржи посредната и непосредната имотна корист прибавена со казниво дело. Со изрекувањето пленидба на имотната корист прибавена со казниво дело, не е повредено начелото на *reformatio in reus*, од причина што изрекувањето на пленидбата не е кривична санкција, ниту пак мерка на безбедност – член 369 од ЗКП во врска со член 4 од Кривичниот законик.

Од образложението:

Барањето е основано.

Од увидот во списите по предметот се гледа дека обвинетите ТД „С. К.“ и ДООЕЛ од С. како правно лице и П. И. како

одговорно лице во правното лице, основниот суд со своја пресуда ги огласил за виновни и тоа за дејствата опишани под точка 1 од изреката на првостепената пресуда за прекршок по член 49 став 1 точка 12 и став 3 од Законот за трговијата, а со дејствата опишани под точка 2 од изреката за прекршок по член 49 став 1 точка 17 и став 3 од истиот закон и за што обвинетото правно лице го казнил на единствена парична казна во износ од 24.000,00 денари, а обвинетото одговорно лице на парична казна во износ од 6.000,00 денари. Согласно член 49 став 2 од Законот за трговијата, покрај изречената паричната казна на обвинетото одговорно лице првостепениот суд му изрекол и мерка на безбедност одземање на привремено одземените предмети по пописна листа бр.1, 2, 3 и 4 од реден број 1 до 83 од 11.12.1999 година.

Второстепениот суд ваквата пресуда со сега правосилната пресуда ја преиначил, така што изречената мерка за безбедност – одземање на привремено одземени предмети, ја укинал бидејќи било пречекорено овластувањето што го имал судот според законот.

Според оценката на Врховниот суд на Република Македонија, ваквата одлука на второстепениот суд нема поткрепа во Законот, а поради следното:

Согласно член 49 став 1 точка 17 од Законот за трговијата („Службен весник на РМ“ бр.23/95), за кој прекршок се огласени за виновни обвинетото правно и обвинетото одговорно лице, со парична казна од 4 до 20 плати ќе се казни за прекршок претпријатието и друго правно лице, ако не обезбеди производите да имаат соодветна документација за нивна идентификација напишана на македонски јазик и кирилско писмо (декларација начин на употреба и слично).

Согласно исправката на Законот за трговијата објавена во („Службен весник на РМ“ бр. 30 од 14.6.1995 година) во член 49 став 2 на место бројот 16, треба да стои бројот 17. Од вака извршената исправка неспорно произлегува дека за прекршокот од член 49 став 1 точка 17 од Законот за трговијата за кој што се огласени за виновни и казнети одговорното лице во правното лице и правното лице, мерката за одземање на предметите на прекршокот е императивна, односно задолжителна. Имено, во член 49 став 2 од истиот закон е предвидено дека за прекршокот под став 1 точка 17 ќе се изрече и заштитна мерка – одземање на производите.

Согласно горечитираната законска одредба произлегува дека второстепениот суд при одлучувањето по изјавената жалба

погрешно утврдил дека првостепениот суд со изрекувањето на мерката за безбедност – одземање на предметите, го пречекорил овластувањето што истиот го има по закон како последица на што истиот неправилно ја применил одредбата од член 49 став 2 од Законот за трговијата, кога утврдил дека мерка на безбедност може да се изрече само за прекршок од член 49 став 1 точка 16 од Законот, а бидејќи во конкретниот случај казнетото одговорно лице не се товари за прекршок од член 49 став 1 точка 16, туку за прекршок од член 49 став 1 точка 12 и точка 17, во врска со став 3 од Законот за трговијата, наоѓа дека судот го пречекорил овластувањето што го има согласно Законот поради што и ја укинал мерката за безбедност.

Меѓутоа, второстепениот суд при донесувањето на својата одлука не ја имал во вид дадената исправка на Законот за трговијата („Службен весник на РМ“ бр.30 од 14.6.1995 година), каде е предвидено дека токму за прекршокот за кој се огласени за виновни обвинетото правно лице ТД „С. К.“ и ДООЕЛ С. и одговорното лице во правното лице И. П. од С. е предвидено задолжително изрекување на мерката за безбедност – одземање на производите, поради што и одлучил како во изреката на второстепената пресуда со што сторил повреда на Кривичниот закон во смисла на член 355 став 2 од Законот за кривичната постапка, а во врска со член 49 став 2 од Законот за трговијата.

Како во конкретниот случај второстепениот суд не го применил член 49 став 2 од Законот за трговијата, ја укинал изречената мерка за безбедност – одземање на привремено одземените предмети по пописна листа бр.1, 2, 3 и 4 од реден број 1 до реден број 83 од 11.12.1999 година, Врховниот суд на Република Македонија барањето на Јавниот обвинител на Република Македонија како потполно основано, следувааше да го уважи и да констатира дека со пресудата на второстепениот суд е повреден член 355 став 2 од Законот за кривичната постапка, во врска со член 49 став 2 од Законот за трговијата, во полза на казнетото одговорно лице.

Врховниот суд на Република Македонија при одлучувањето по поднесеното барање за заштита на законитоста на Јавниот обвинител на Република Македонија, во став II од изреката на оваа пресуда одлучи да ја преиначи правосилната пресуда односно пресудата на второстепениот суд, по однос на примената на материјалниот пропис, како последица на што изрече пленидба на противправната имотна корист која е прибавена со сторениот прекр-

шок од производите дадени во пописната листа бр. 1, 2, 3 и 4 од 11.12.1999 година во вкупен износ од 1.304.030,00 денари која треба да се изврши од казнетото правно лице Трговско друштво „С. К.“ и ДООЕЛ С. и од казнетото одговорно лице во правното лице И. П. од Скопје, согласно член 98 став 1 и член 100 Кривичниот законик, а поради следното:

Согласно член 5 од Законот за прекршоците („Службен весник на РМ“ бр.15 од 3.4.1997 година) прекршокот е противправно дело што со закон е определено како прекршок и чии обележја се определени со законот.

Имено, прекршокот согласно цитираната законска одредба е противправно дело на виновен човек кое со закон е определено како казниво дело и тие обележја се определени со закон за што е пропишана санкција. За разлика од претходниот закон за прекршоци кој прекршокот го дефинираше како повреда на јавниот поредок утврден со закон или друг пропис за кој е пропишана казна и заштитна мерка, согласно овој закон овде дефиницијата е идентична со новата дефиниција за кривичното дело. Радикално решение е и тоа што прекршокот не смее да биде определен со друг пропис.

Согласно член 2 став 1 од Законот за прекршоците, на прекршочната одговорност, изрекувањето и извршувањето на прекршочните санкции се применуваат одредбите од општиот дел од Кривичниот законик, доколку со овој закон поинаку не е определено.

Ваквата одредба, всушност, упатува на можноста за примена на одредбите на Кривичниот законик од општиот дел.

Врховниот суд на Република Македонија наоѓа дека во конкретниот случај се работи за примена на глава VII од општиот дел на Кривичниот законик – пленување на имотната корист прибавена со кривично дело – во случајот прекршок кој согласно цитираната одредба е казниво дело.

Во член 97 став 1 од Кривичниот законик е предвидено дека никој не може да ја задржи посредната или непосредната имотна корист прибавена со кривично дело.

Во ставот 2 од исата законска одредба е предвидено дека имотната корист од став 1 ќе се плени со судската одлука со која е утврдено извршувањето на кривичното дело под условите предвидени со овој законик.

Како во конкретниот предмет е сторена гореконстатираната повреда од страна на второстепениот суд и е укината мерка-

та за безбедност одземање на предметите што се предмет на прекршокот, Врховниот суд на Република Македонија тргнувајќи од овластувањата на член 97 став 1 од Кривичниот законик дека никој не може да ја задржи противправната имотна корист прибавена со казниво дело, од став II од изреката на оваа пресуда ја преиначи правосилната пресуда на второстепениот суд поради погрешна примена на материјалниот закон и изрече пленидба на противправно прибавената имотна корист од сторителите на прекршокот.

Со оглед на фактот дека во конкретниот предмет казнето Трговско друштво „С.К.“, и ДООЕЛ С. и казнето лице во правното лице П. И. од С. како директор на горенаведеното правно лице се огласени за виновни и казнети за сторениот прекршок, овој суд одлучи пленидбата на прибавената имотна корист од производите на предметниот прекршок да се изврши спрема двете казнети лица, што е во согласност со член 98 став 1 и член 100 од Кривичниот законик.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Кзз.бр.37/2000 од 11.1.2001 година.

17. Повредено е правото на одбрана во жалбената постапка во смисла на член 413 точка 3 во врска со член 360 од Законот за кривичната постапка, кога во жалбената постапка е донесена пресуда на штета на осудениот со изрекување на заштитна мерка – одземање предмети, пред да му се достави на одговор на обвинетиот жалбата изјавена од страна на тужителот.

Од образложението:

Барањето за заштита на законитоста е основано.

Во барањето за заштита на законитоста на Јавниот обвинител на Република Македонија се наведува дека со правосилната пресуда се повредени одредбите на Законот за кривичната постапка во жалбена постапка во смисла на член 360 од ЗКП, бидејќи еден примерок од жалбата поднесена од тужителот не му е доставена на обвинетиот заради одговор во смисла на член 116 став 2 од ЗКП, со што е повредено неговото право на одбрана.

Како резултат на тоа второстепениот суд донел пресуда на штета на осудениот впуштајќи се во одлучување по жалбата на тужителот без претходно да изврши проверка дали првостепениот суд жалбата на тужителот ја доставил на одговор на обвинетиот, за што бил должен согласно член 360 од ЗКП.

Врховниот суд на Република Македонија, постапувајќи по барањето за заштита на законитоста констатира дека во конкретниот случај постои повреда на одредбите од Законот за кривичната постапка во жалбената постапка во смисла на член 360 од ЗКП, бидејќи второстепениот суд не може мериторно да одлучи по жалбата од тужителот, сè додека примерокот од оваа жалба не биде доставен до обвинетиот, кој поради тоа што жалбата не му била доставена, бил лишен од можноста да даде свој одговор на наводите од тужителот во поднесената жалба. Второстепениот суд пред да ја реши жалбата должен е да го согледа евентуалниот пропуст за недоставување на жалбата на обвинетиот и да нареди првостепениот суд да го отстрани овој пропуст. Со оглед на фактот дека второстепениот суд не ја санирал повредата на постапката сторена од страна на првостепениот суд кој не постапил согласно член 116 став 2 од ЗКП, односно не ја доставил жалбата изјавена од тужителот на одговор на обвинетиот, Врховниот овој суд го уважува барањето за заштита на законитоста поднесено поради повреда на постапката која претходела на правосилната одлука и второстепената пресуда ја укина, а предметот го врати на првостепениот суд со цел да се изврши уредна достава на жалбата изјавена од тужителот согласно член 360 од ЗКП, од страна на првостепениот суд, на одговор на обвинетиот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Кзз.бр.3/99 од 4.3.1999 година.

18. Сторена е повреда на член 4 од Законот за денационализација („Службен весник на РМ“ бр. 20/98 од 28.4.1998 година) кога барањето за укинување или преиначување на одлуката за изречената казна – конфискација на недвижен имот, судовите во редовната постапка го отфрлиле по член 389 став 1 точка 3 во врска со член 395 став 1 од Законот за кривичната постапка.

Од образложението:

Барањето за заштита на законитоста е основано.

Основниот суд со решение го отфрлил барањето поднесено од К. К. од С., за укинување на одлуката за конфискација на недвижен имот, која како главна казна била изречена спрема сега покојниот негов татко К. К. од С., со пресуда на Воениот суд на V армија и тоа конфискација на целиот имот освен партерот (долниот кат) од куќа во С., на улицата „М.В.“, односно сега улица „К. Р.“ бр. 2.

Второстепениот суд одбивајќи ја како неоснована жалбата изјавена од К. К. од С., првостепеното решение го потврдил.

Јавниот обвинител на Република Македонија подигна барање за заштита на законитоста за повреда на член 4 од Законот за денационализација („Службен весник на РМ“ бр.20/98). Во барањето се наведува дека првостепениот и второстепениот суд во нападнатите решенија изразиле мислење дека нема законски услови за повторување на кривичната постапка, согласно член 389 од Законот за кривичната постапка, затоа што изречената казна-конфискација на недвижен имот веќе била извршена. Подносителот на барањето смета дека кога е донесен Законот за денационализација веќе бил на правна сила и во примена Законот за кривичната постапка и член 389 од истиот закон. Притоа, законодавецот знаел дека е донесена одлука со која е изречена казна-конфискација на имот како главна или споредна е извршена, но сепак одлучил одлуката со која е изречена таква казна во постапка на неправо повторување на кривичната постапка, под услови определени во Законот за денационализација да може да се укине или преиначи. Законот за денационализација упатува на примена на член 389 од ЗКП, но под услови предвидени во Законот за денационализација. Предложи Врховниот суд на Република Македонија да го уважи барањето за заштита на законитоста и решението на основниот суд и решението на второстепениот суд да ги преиначи, така што барањето на барателот К. К. од С., го уважи и пресудата на Воениот суд на V армија во делот на казната-конфискација на недвижен имот на сега покојниот К. К. да се укине.

Заменикот јавен обвинител на Република Македонија на седницата на советот, во целост наведе и предложи како во писмениот отправок на барањето за заштита на законитоста.

Врховниот суд на Република Македонија постапувајќи по барањето за заштита на законитоста на Јавниот обвинител на Република Македонија

публика Македонија на одржаната седница го разгледа барањето, нападнатите решенија и останатите списи во предметот, по зборот на Заменикот јавен обвинител на Република Македонија, најде дека:

Барањето за заштита на законитоста е основано.

Основано се наведува во барањето дека пониските судови со нападнатите решенија сториле повреда на член 4 од Законот за денационализација („Службен весник на РМ“ бр.20/98 од 28.4.1998 година), кога барањето на К. К. од С., за укинување на одлуката за изречената казна-конфискација на недвижен имот, го отфрлиле по член 389 став 1 точка 3 во врска со член 395 став 1 од Законот за кривичната постапка.

Во ставот 5 од член 4 од Законот за денационализација е предвидено дека барањето за преиначување и укинување на одлуката со која е изречена казна-конфискација на имот, се поднесува до надлежен суд според живеалиштето на осудениот во време на осудата во рок од една година од денот на влегување во сила на тој закон.

Согласно член 4 став 6 од Законот за денационализација, кон барањето од став 5 на овој член, се приложува одлуката со која е изречена казната-конфискација на имот во оригинал или во службено заверен препис.

Во став 7 од член 4 од Законот за денационализација е предвидено дека по барањето од став 5 на овој член, судот ќе постапи согласно со член 389 од Законот за кривичната постапка, така што оценката дали се исполнети условите за укинување на казната-конфискација, утврдени со ставовите 1 и 2 на овој член, ќе ја изврши врз основа на одлуката приложена согласно со став 6 на овој член и ќе ја преиначи со пресуда правосилната одлука, кога конфискацијата е изречена како споредна казна, односно ќе ја укине правосилната одлука кога конфискацијата е изречена како единствена казна.

Оттука, правото да се бара преиначување или укинување на одлука со која е изречена казна-конфискација на имот, како и законските услови за такво барање и донесување на соодветни пресуди на надлежните судови е утврдено со Законот за денационализација („Службен весник на РМ“ бр.20/98)-лекс специјалис со кој се менува еден систем и тој стриктно се применува за да се постигнат целите поради кои законодавецот го донел.

Членот 389 од Законот за кривичната постапка соодветно се применува, така што правосилната одлука со која е изречена

казна-конфискација на имот како главна или споредна казна, ќе се преиначи или укине со пресуда на надлежен суд во неправо повторување на кривичната постапка, под условите определени во Законот за денационализација.

При повторно одлучување, пониските судови ќе ги имаат предвид горенаведените укажувања, ќе ја отстранат повредата на член 4 од Законот за денационализација, а со соодветна примена на член 389 од Законот за кривичната постапка, за основаноста на барањето ќе одлучат во постапка за неправо повторување на кривичната постапка.

Видно од списите по предметот, подносителот на барањето К. К. од С., кон барањето за укинување на казната-конфискација на имот, доставил извод од пресудата на Воениот суд при В-та Армија во фотокопија која не е заверена.

Првостепениот суд при повторното одлучување, оценката за тоа дали се исполнети условите за укинување на казната-конфискација на имот утврдени со ставовите 1 и 2 на член 4 од Законот за денационализација, ќе ја изврши врз основа на пресудата која барателот К. К., согласно со став 6 од истиот член, ќе ја приложи во оригинал или сужбено заверен препис кон барањето.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија под Кзз.бр.21/2000 од 14.7.2000 година.

II. ΓΡΑΓΜΜΑΤΙΚΟ ΠΡΑΒΟ

1. Брачната другарка која била во тек со дејствата што нејзиниот сопруг ги преземал за извршување на приватната дејност и за таа цел е земен кредит, обезбеден со хипотека врз заедничкиот стан, стекнат со договор за продажба на име на сопругот, не може да бара издвојување на својот дел и по тој основ да бара извршувањето за тој дел од станот да се прогласи за недопуштено.

Од образложението:

Ревизијата е неоснована.

Во редовната постапка од изведените докази е утврдено дека тужителката и второтужениот се брачни другари од 1972 година и дека во текот на брачната заедница купиле стан. Станот го купиле врз основа на писмено склучен договор за изградба-купопродажба на стан број 07-1154 од 1.2.1978 година, при што на овој договор како купувач фигурирал само едниот брачен другар— сега тужениот. Во 1992 година второтужениот со сведокот, со кого биле фамилијарни пријатели, склучиле договор за вршење заедничка приватна дејност. Заедничката работа добро им одела при што остварувале поголеми добивки од заедничкото вложување во фирмата. Кога се појавила потреба за поголемо вложување на парични средства заради реализација на поголема деловна зделка, се договориле во присуство на нивните брачни другарки да земат кредит од приватната штедилница и менувачница, првотужениот, која давала заем со поволни услови. За да добијат заем од тужената штедилница во износ од 30.000 германски марки второтужениот и сведокот како гаранција за заемот извршиле укнижување на заложно право врз нивните недвижности. При укнижувањето на заложното право со решението како должник при укнижувањето бил запишан само второтужениот. По извесно време настанале потешкотии при реализација на деловните зделки, во кои им биле вложени позајмените пари,

поради што кредитот не го вратиле на време, па тужената штедилница како доверител на 13.5.1994 година поднела предлог за извршување на побарувањето обезбедено со заложното право спрема должниците. Во текот на спроведувањето на постапката за извршување при проценката на вредноста на имотот во станот на брачните другари сите дејства што биле преземени, тужителката била присутна и во ниеден момент не приговарала, ниту била изненадена дека е ставена склучената хипотека на предметниот стан. Кога веќе постапката за извршување била отпочната пред основниот суд, во вонпроцесна постапка заведена по предмет пред истиот суд било постигнато судско порамнување помеѓу сега второтужениот како предлагач и противникот сега тужителката во кое порамнување тужениот и го признава на тужителката правото на сопственост на 2/3 од спорниот стан.

На така утврдената фактичка состојба и според наоѓањето на овој суд правилно пониските судови го примениле материјалното право, кога тужбеното барање на тужителката извршувањето определено со правосилно решение на првостепениот суд да биде прогласено за недопуштено врз 2/3 од предметниот стан, го одбиле како неосновано.

Пониските судови правилно изразиле став дека согласно член 205, 207, 212 и 216 од Законот за семејството, не постојат причини да се прогласи извршувањето за недопуштено, бидејќи од изведените докази е утврдено дека преземените дејства од страна на тужениот, нејзиниот сопруг, договорот за хипотека на предметниот стан, биле со нејзина согласност.

Факт е дека тужителката била присутна во сите разговори со сопругот-тужениот кои биле извршувани во кругот на семејството, била во тек со преземените дејства што нејзиниот сопруг – тужениот ги преземал за вршење на приватната дејност и знаела за предметната хипотека врз станот, а тужениот не изјавил дека тужителката полага право на сопственост врз станот. Затоа не може тужителката да се повикува на издвојување на делот од 2/3 од заедничкиот имот и по тој основ да бара прогласување за недопуштено извршувањето во тој дел.

Од погореизнесените причини неоснован е и наводот во ревизијата дека пониските судови не ја примениле одредбата од член 207 и член 209 од Законот за семејството и член 63 став 4 и член 15 став 4 од Законот за основните сопственосноправни односи. Стојалиштата на двата суда се засноваат врз примената на на-

ведените одредби, па според тоа по наоѓањето на овој суд одлуките на двата суда се правилни и законити.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.65/99 од 9.3.2000 година.

2. За повеќе исплатениот износ по грешка на осигурувачот за оштетено патничко моторно возило заедничка сопственост, солидарно одговара и другиот брачен другар.

Од образложението:

Ревизијата е неоснована.

Во оваа правна работа неспорно е утврдено дека тужената била во законит брак со лицето Б.С. од 1974 година непрекинато до заклучувањето на главната расправа. Во текот на брачната заедница со сопругот, покрај другото, стекнале и патничко моторно возило на името на сопругот. Во текот на 1992 година нивниот син имал сообраќајна незгода во која возилото било оштетено. По основ на осигурување на возилото кај тужителот, преку тужената како полномошник, била постигната вонсудска спогодба за висината на надоместот од 2.646,00 денари. Меѓутоа, при собирањето на поединечните износи од претрпената штета, била направена грешка и на тужената и биле исплатени 3.646,00 денари. По констатирањето на ваквата грешка тужителот направил обид да го поврати износот од 1.000,00 денари од сопругот на тужената, како и лично од неа како негов полномошник, но тужената одбила да го поврати тој износ. Во постапка за извршување, поведена по предлог на тужителот против сопругот на тужената, тој платил 5.000,00 денари по основ на овој долг. Меѓутоа, на денот на уплатата на тој износ 7.10.1994 година, долгот со пресметаната законска затезна камата сметано од 24.6.1992 година изнесувал 16.355,33 денари, па со извршената уплата сопругот на тужената останал да долгува уште 11.355,33 денари, со пресметаната камата на главниот долг од 1.000,00 денари од тој ден па наваму.

Ваквиот фактички основ и висината на обврската ревизијата не ги оспорува. При така утврдената фактичка состојба, и по

мислењето на овој суд, пониските судови правилно го примениле материјалното право кога го уважиле тужбеното барање. Од вака утврдената фактичка состојба несомнено произлегува заклучок дека грешката во исплатата на бараниот износ е сторена во постапка поведена кај тужителот во врска со надоместот на заедничкото возило на тужената со нејзиниот сопруг, како нивна заедничка имовина, по кој основ тужената и ја примила исплатата, без оглед што таа формално го застапувала сопругот во таа постапка како негов полномошник. Фактот што возилото било регистрирано на сопругот, поради што тој ја поведува постапката за негово надоместување, а тужената ја ополномошува да го застапува во таа постапка и да го наплати утврдениот надомест, треба да се прифати како уредување на нивните права во врска со заедничкиот имот согласно член 207 став 1 и 208 став 1 од Законот за семејството. Поради сето изнесено, по мислењето на овој суд правилно е стојалиштето на пониските судови дека постои солидарна одговорност и на тужената во смисла на член 216 став 2 од цитираниот закон и за неосновано стекнатиот износ, чиј надомест го бара тужителот во оваа постапка, бидејќи користењето и одржувањето на заедничкото возило претставува тековна потреба на брачната заедница. Во случајов, исплатата на бараниот износ од страна на тужителот без основ, како и приемот на таквиот износ од страна на тужената, се сторени во врска со извршувањето на активности за намирување на тековните потреби на брачната заедница.

Поради сето изнесено неосновани се приговорите во ревизијата дека тужената не е пасивно легитимирана во оваа правна работа, без оглед што ваква обврска постоела и на страната на нејзиниот сопруг, при неспорен факт дека таквата обврска тој не ја извршил спрема тужителот, ниту пак тужителот досега успеал да ја наплати од него. Впрочем, при постоењето на солидарна одговорност, обврската постои кај сите солидарни должници сè до подмирувањето на долгот спрема доверителот. Фактот што тужителот располагал со правосилна извршна исправа за ваквото побарување спрема сопругот на тужената, не е од суштествено значење за правилното одлучување во оваа правна работа.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.535/98 од 7.9.2000 година.

3. Општината која одзела градежно неизградено земјиште, со решение во 1981 година и на тоа извршила парцелизација и го доделила со надоместок за изградба, има обврска на поранешниот сопственик да му го плати надоместокот.

Од образложението:

Барањето за заштита на законитоста е неосновано.

Наводите во барањето за заштита на законитоста за сторена суштествена повреда на одредбите од член 340 став 2 точка 13 од ЗПП, се неосновани. Врз основа на изведените докази во текот на редовната постапка, пониските судови правилно утврдиле дека корисник на експропријацијата во конкретниот случај е општината. Имено, со решението на Одделението за урбанизам и имотнoправни работи на општината на поранешниот сопственик, сега предлагачот, му е одземено од владение градежно неизградено земјиште КП.бр.59 во површина од 3.266 м² на место наречено „Свети Атанас“ во КО.С. заради реализација на урбанистичкиот план на вилската населба. Во решението е наведено дека општината на поранешниот сопственик ќе му го исплати надоместокот што ќе биде утврден во посебна постапка според одредбите на Законот за експропријацијата. Општината извршила парцелизација на парцелата и ги давала за изградба на објекти со надоместок, а за што имала прилив на средства во нејзиниот буџет. Од утврдението, произлегува дека општината е корисник на експропријацијата во смисла на член 3 став 2 од Законот за експропријацијата, поради што таа согласно член 11 од истиот закон има обврска да го плати надоместокот за експроприраната недвижност, како што впрочем е наведено во решението од 5.4.1981 година.

По мислење на овој суд, општината која одзема градежно неизградено земјиште, со решение во 1981 година, од поранешниот сопственик и на тоа извршила парцелизација и го доделила со надоместок за изградба на „вилска населба“ е корисник на експропријацијата и има обврска на поранешниот сопственик да му го плати надоместокот.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.22/2000 од 24.2.2000 година.

4. Судот не може да го решава како претходно прашање правото на сопственост на недвижност во спор за предавање во владение, заведен против лицето чие право на сопственост е запишано во катастарот на правата на недвижностите.

Лицето што смета дека со запишувањето на правото на недвижноста во катастарот на недвижностите е повредено негово право, може да бара со тужба бришење на запишаните права на недвижноста и враќање на тие права во поранешна состојба.

Од образложението:

Ревизијата е основана.

По тужба за предавање во владение првостепениот и второстепениот суд го уважиле тужбеното барање и ја задолжиле тужената како држател да ѝ ја предаде на тужителката спорната подрумска просторија. Одлучувајќи по изјавената ревизија Врховниот суд на Република Македонија ја уважи и ги преиначи пресудите на пониските судови на начин што го одби тужбеното барање од следните причини:

Во оваа правна работа двата пониски суда неспорно прифатиле дека во постапката за установување на катастарот на недвижностите, спорната подрумска просторија е утврдена како сопственост на тужената. За тоа постои и решение на Републичката геодетска управа – Одделение за премер и катастар од 31.5.1993 година, изведено како доказ во постапката, со кое се утврдува дека недвижностите чија содржина е утврдена со истото решение, во која е утврден и спорниот подрум, се сопственост на тужената. Исто така во постапката изведен е како доказ и имотниот лист бр.14132 во кој како сопственост на тужената е запишана и помошна просторија во површина од 18м². Исто така неспорно е дека се работи за предметната подрумска просторија.

Основано во ревизијата се приговара дека изнесените стојалишта на пониските судови немаат основ во утврдената фактичка состојба, а се засноваат на погрешна примена на цитираните законски одредби од Законот за основните сопствено-сопствени односи, кои во случајот се применуваат како републички пропис врз основа на член 5 од Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија. Сем тоа, двата пониски суда воопшто не ги примениле одредбите на Законот за премер, катастар и запишување на правата на недвижностите („Службен весник на СРМ“

бр.27/86 со измените и дополнувањата објавени во Службен весник бр.17/91). Според член 1 од овој закон, премерот, катастарот и запишувањето на правата на недвижностите се вршат на начин и постапка пропишана со тој закон. Според член 3 став 1 од истиот закон со премерот на недвижностите се обезбедуваат и податоци за носителите на правата на недвижностите за жителите на територијата на Република Македонија, додека според став 2 катастарот на недвижностите е збир на податоци и за утврдените права на недвижностите. Според член 4 од законот, катастарот на недвижностите служи и за заштита на правата на недвижностите и на граѓаните. Согласно член 8 од законот, катастарот на недвижностите е јавна книга. Според членот 9 од законот, правата на недвижностите се стекнуваат, пренесуваат, ограничуваат и престануваат со запишувањето во катастарот на недвижностите, ако со закон не е определено поинаку. Согласно членот 10 од законот, запишувањето на правата на недвижностите е задолжително. Согласно членот 11 од законот, податоците во катастарот на недвижностите се сметаат за точни и лицата што се потпираат на запишаните состојби не може да имаат штетни последици во односите во кои овие податоци се користат. Согласно член 12 од законот, запишувањето на податоците во катастарот на недвижностите се врши по службена должност или по барање на странката. Согласно член 14 од законот, државните и други органи и граѓаните во сите односи за кои се потребни податоци за недвижностите се должни да ги користат податоците од катастарот на недвижностите. Според членот 50 од законот, во катастарот на недвижностите се запишува и правото на сопственост. Согласно член 55 од законот, секој што смета дека со запишувањето на правото на недвижностите е повредено неговото право на недвижностите може со тужба кај редовниот суд да бара бришење на правата на недвижностите и враќање на запишаните права во поранешна состојба. Според членот 59, установувањето на катастарот на недвижностите опфаќа и излагање на јавен увид на податоците за недвижностите со утврдување на правата на недвижностите, кое се врши според одредбите од член 60 до 72 и одредбите на Правилникот за начинот и постапката за излагањето на јавен увид на податоците за недвижностите и начинот на запишувањето на правата на недвижностите („Службен весник на СРМ“ бр.5/88 со измени и дополнувања во „Службен весник на РМ“ бр.42/95). Според членот 71 став 2 од законот, во поглед на правата на недвижностите утврдени во постап-

ката за установување на катастарот на недвижностите против решението не може да се поднесе жалба. Секое лице што смета дека има појакло право на недвижноста отколку лицето за кое се одлучило да биде запишано како носител на правата на недвижноста, може со тужба кај редовниот суд да бара запишувањето да се избрише и тоа да биде запишано како носител на определено право на недвижноста.

Иако тужената во текот на целата постапка укажувала на овие суштествени факти, дека таа станала сопственик по основ на договорот за купопродажба и утврдувањето на нејзините права, во постапката за установување на катастарот на недвижностите, не применувајќи ги цитираните одредби од Законот за премер, со неговите измени и дополнувања, судовите извеле погрешни правни заклучоци за правото на сопственост и погрешно ги примениле одредбите од член 33 и 37 од Законот за основните сопствено-правни односи. Имено, правилно е стојалиштето во ревизијата дека согласно член 33 од тој закон, тужената се стекнала со правото на сопственост на спорната подрумска просторија врз основа на правна работа – договорот од 1993 година и уписот на тоа право во катастарските книги, како јавна книга. При таквата состојба, пониските судови немале законски основ во оваа постапка да го утврдуваат правото на сопственост на тужителката прејудициелно, како претходно прашање, бидејќи по тоа прашање веќе била донесена одлука на надлежниот орган во законски спроведената постапка. Согласно член 12 од Законот за процесната постапка судот можел така да постапи само ако по тоа прашање не била веќе донесена одлука од страна на судот или друг надлежен орган. Правото на владение е изведено право од правото на сопственост. Согласно член 3 од тој закон, сопственикот има право својот предмет да го држи, да го користи и со него да располага, а секој друг е должен да се воздржува од повреда на правото на сопственост на друго лице. Тоа е суштествена карактеристика на стварно правниот карактер на правото на сопственост.

При изнесената фактичка и правна состојба, по мислењето на овој суд, не може врз основа на член 37 од цитираниот закон да се бара предавање на предметната недвижност од тужената чие право на сопственост е утврдено. Според оваа одредба, таквото право припаѓа исклучиво на сопственикот. Секој што смета дека со запишувањето на таквото право на тужителката на предметната недвижност е повредено негово право на истата недвижност,

може да бара бришење на запишаните права на недвижноста и враќање на тие права, на начин и во постапка согласно цитираните одредби од член 55 од Законот за премер, катастар и запишување на правата на недвижностите.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.495/98 од 7.9.2000 година.

5. Читање на водомерите на корисниците на вода и наплатување на сметките за потрошена вода е вршење дејност на јавно претпријатие за водостопанска дејност и не претставува смеќавање на владение.

Од образложението:

Барањето е основано.

Првостепениот суд утврдил, а второстепениот суд прифатил дека врз основа на договор од 7.9.1984 година, водоводот во селото му бил отстапен на користење и стопанисување на тужителот. Од тогаш па сè до спорниот настан, тужителот управувал и стопанисувал со водоводот, истиот го одржувал и вршел наплата за потрошена вода. Во 1987 година, од страна на општината било формирано Јавното претпријатие-сега тужениот, кое требало да стопанисува со водоводот на општината, да го одржува водоводот и да врши наплата за користење вода и други услуги. Со формирањето на тоа претпријатие, од страна на општината било донесено решение, со кое му се забранува на тужителот да управува и стопанисува со водоводот. Тужениот преку свои работници на 4.2.1998 година вршел читање на водомерите и наплатување на сметките за потрошената вода.

Врз основа на вака утврдената фактичка состојба, пониските судови во побиваното со кое е потврдено првостепеното решение го уважиле тужбеното барање на тужителот и утврдиле дека на 4.2.1998 година тужениот преку свои работници му го нарушил мирното владение на тужителот, на начин што по налог на градоначалникот, тужениот преку своите работници пристапил кон читање на сметките за вода и наплатување, па затоа му наложил на тужениот во иднина да престане со такви дејства, за да на

тој начин тужителот може слободно да управува и стопанисува со водоводот.

При донесувањето на ваквата одлука, пониските судови заклучиле дека тужителот согласно член 75 и 78 од ЗОСПО, има право на ваква заштита.

Според мислење на Врховниот суд на Република Македонија, пониските судови во конкретниот случај погрешно го примениле материјалното право, поради што барањето за заштита на законитоста е основано од следните причини:

Во член 70 став 1 од ЗОСПО, предвидено е дека владение на предмет има секое лице кое непосредно врши фактичка власт над предметот (непосредно владение). Во член 75 од истиот закон, е предвидено дека секој држател на предмет има право (член 70) на заштита од вознемирување или одземање од владението (смеќавање на владението).

Од овие законски одредби произлегува дека по својата суштина владението е фактичка власт врз стварта и владение врз стварта врши лице кое има непосредна фактичка власт врз стварта. Претпоставка за тоа е и држателот да се наоѓа во траен просторен однос спрема стварта, кој му дава можност да влијае врз стварта и да покажува фактичка волја за такво владение – непосредно владение. Во секој случај суштествено е тоа дека институтот владение се воспоставува врз предмет, па оттука предмет на споровите за нарушено владение можат да бидат само стварите кои се во промет. Во конкретниот случај се работи за вршење на водостопанска дејност, а врз дејност не може да се воспостави фактичка власт, па поради тоа не може да има заштита со тужба за смеќавање на владение.

Од одредбите на член 2, 17, 136, 137 и член 138 од Законот за водите („Службен весник на РМ“ бр.4/98), произлегува дека вршењето на водостопанската дејност е со закон предвидена како дејност од јавен интерес и за вршењето на работите во врска со водостопанската дејност Владата на Република Македонија основа јавно водостопанско претпријатие. Вршењето на водостопанската дејност, работите кои спаѓаат во нејзиниот домен се надлежност на државата, па и во овој контекст тужителот не може да бара заштита на смеќавање на владение, бидејќи на истото и нема право на владение.

Според член 17 став 1 точка 8 од Законот за локалната самоуправа („Службен весник на РМ“ бр.52/95), локалната

самоуправа, меѓу другото, го уредуваат и организираат снабдувањето со вода за пиење и одводнувањето на отпадните и атмосферските води согласно со закон. Согласно член 2 став 1 од истиот закон, општината е единица на локалната самоуправа и таа во рамките на својата дејност, согласно член 15 од Законот за комунална дејност, го задолжила ЈП, во овој спор тужениот, да го преземе објектот водовод во своја надлежност и да отпочне со негово стопанисување и управување. Тужителот во согласност со член 14 од Законот за комунална дејност, немал добиено од општината концесија за вршење на комунална дејност на начин утврден со закон, ниту пак дозвола за вршење на комунална дејност.

Во конкретниот случај, тужениот пристапил кон читање на водомерите на корисниците на вода и наплатување на сметките, што значи тужениот вршел водостопанска дејност, а вршењето дејност на Јавното претпријатие за водостопанска дејност не претставува смеќавање на владение во смисла на член 75 од ЗОСПО.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.143/99 од 20.1.2000 година.

6. Ако во постапката за продажба на општествен стан умре носителот на станарското право и наследниците ја платиле продажната цена и го владеат станот, а продавачот не ја вратил примената цена и не бара иселување, се смета дека е склучен устен договор за продажба и дека согласно со член 73 од Законот за облигационите односи се конвалидира.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Ревизијата е неоснована.

Неосновани се ревизиските наводи за погрешна примена на материјалното право, ако се има предвид утврдената фактичка состојба.

Имено, во текот на редовната постапка од изведените докази првостепениот суд утврдил, а второстепениот суд прифатил, меѓу другото, дека тужителката е ќерка на сега покојната А. Д. и нејзин единствен наследник. Спорниот стан се наоѓа на ул. „К. А.“ бр.14/1-6 во површина од 34 м². Со решение и договор од 14.5.1980

година овој стан бил доделен на користење на таткото на тужителката како носител на станарско право, а по неговата смрт на 10.9.1989 година со решение на Општинскиот секретаријат за урбанизам и комунално станбени работи на СО С. од 13.11.1990 година, за носител на станарското право била определена мајката на тужителката А.Д. која пак, склучила договор за користење на стан со СИЗ за становање на град С. на 11.12.1990 година. Утврдено е дека покојната изразила волја да го купи станот и на 20.11.1992 година, до Владата на Република Македонија поднела барање за купување на станот со сите пропратни потребни докази меѓу кои и изјавата дека не поседува друг стан, куќа во приватна сопственост ниту куќа за одмор и рекреација. Во текот на постапката за утврдување на продажната цена на становите во општествена сопственост, А.Д. починала на 15.1.1993 година. Образец за цената на станот бил изготвен на 18.2.1993 година, заведен на 22.2.1993 година на ПУИГ С. Тужителката на име на нејзината мајка на 24.2.1993 година извршила уплата за купување на станот во износ од 9.990 ДМ од депонираниот штеден влог во Југобанка АД С. и овие средства не се вратени. Инаку, тужителката до Комисијата на Владата поднела барање за овозможување купување на наведениот стан, но со допис на Владата на Република Македонија од 27.4.1995 година била известена дека согласно Законот за станбените односи не може да биде определена за носител на станарското право, како и за тоа дека штом уплатата на средствата била извршена по смртта на нејзината мајка истите ќе и бидат вратени, со тоа што наведениот стан треба да го ослободи од предмети и клучевите да ги предаде на Службата за станбени прашања на Владата. Помеѓу мајката на тужителката и Владата на Република Македонија не бил склучен писмен договор за продажба по однос на наведениот стан. Тужителката на 26.5.1994 година во Подрачната единица Ц. на Министерството за урбанизам на записник за сослушување на странка дала изјава дека во наведениот стан нејзината мајка живеела сама, а дека по нејзиното стапување во брак таа се отселила од станот и заминала кај нејзиниот сопруг.

Врз основа на така утвредена фактичка состојба, пониските судови го уважиле тужбеното барање и утврдиле дека мајката на тужителката се стекнала со право на сопственост на спорниот стан по основ на устен договор за продажба и дека тој стан претставува оставина на покојната А.Д.-мајка на тужителката. Ова, од причини што по претходно барање во писмена форма од мајката

на тужителката и по претходно постигната согласност за битните елементи на договор – предмет и цена помеѓу мајката на тужителката и тужената бил склучен устен договор за продажба и дека тој договор произведува правно дејство со оглед на исполнувањето на понудените и прифатените договорни обврски – плаќање на цената са станот и владението на станот од мајката на тужителката во време на постигнување на согласноста за битните елементи на договорот.

По наоѓање на Врховниот суд на Република Македонија, пониските судови со таквото одлучување правилно го примениле материјалното право, при што дале доволно образложени причини од кои се раководеле при одлучувањето кои во целост ги прифаќа и овој суд.

Согласно член 26 од Законот за облигационите односи, договорот е склучен кога договорните страни се спогодиле за суштествените елементи на договорот.

Согласно член 28 од истиот закон, волјата за склучување договор може да се изјави со зборови, со вообичаени знаци и со друго однесување од кое со сигурност може да се заклучи за нејзино постоење.

Согласно член 32 од истиот закон, понудата е предлог за склучување договор направен за определено лице, кој ги содржи сите суштествени елементи на договорот, така што со нејзиното прифаќање би можел да се склучи договорот.

Во конкретниот случај, постапката за продажба на општествениот стан започнала од страна на мајката на тужителката како носител на станарското право, а тужениот со пресметување и утврдување на продажната цена и доставување на таков образец на цената на тужителката, фактички ја прифатил понудата. Понатаму со уплаќањето на продажната цена во целост е исполнета обврската на купувачот, а од друга страна станот е предаден во владение, што значи дека се работи за полноважен договор за продажба во смисла на член 73 од Законот за облигационите односи. Оттука, како што прифатиле и пониските судови основано се смета дека мајката на тужителката по основ на устен договор за продажба е сопственик на предметниот стан. Имено, ако во постапката за продажба на општествениот стан почине носителот на станарското право, а наследниците продолжат да живеат во станот, се смета дека и таа постапка ја продолжуваат. Дотолку повеќе што кога е уплатена продажната цена за станот парите се примени

од страна на тужениот, тие не се вратени, а во меѓувреме не е барано иселување на тужителката од тој стан.

Од напред изнесените причини неосновани се ревизиските наводи во таа смисла.

Со оглед на тоа што не стојат причините поради кои ревизијата е изјавена, а во редовната постапка не е сторена суштествена повреда на одредбите од процесната постапка од член 354 став 2 точка 10 од ЗПП, на која повреда ревизискиот суд внимава по службена должност, а материјалното право е правилно применето, следуваше овој суд согласно член 393 од ЗПП, да одлучи како во изреката.

Согласно со член 475 од ЗПП („Службен весник на РМ“ бр.33/98), во случајов се применуваат одредбите од Законот за парничната постапка од 1976 година.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Рев.бр.113/2000 од 7.2.2001 година.

7. Новација не се претпоставува. Ако странките не изразиле волја постојната обврска од договорот да ја згаснат кога се создавала нова, поранешната обврска не престанува.

Од образложението:

Ревизијата е основана.

Врз основа на изведените докази во текот на редовната постапка првостепениот суд утврдил, а второстепениот суд прифатил дека на ден 7.10.1992 година помеѓу тужителите и тужениот бил склучен договор за кредит во готово во износ од 16.000 ДЕМ, во денарска противвредност од 6.000.000,00 денари. Со истиот договор тужениот имал обврска договорениот износ од кредитот да им го исплати на тужителите на 7.10.1992 година. Согласно со договорот било предвидено паричното побарување на тужениот како банка да биде обезбедено со засновање заложно право – хипотека врз станот сопственост на тужителите. Поради тоа, на 8.10.1992 година во истиот суд странките заклучиле судското порамнување, со кое било утврдено дека врз основа на договорот за кредит од 7.10.1992 година тужената имала парично побарување

спрема тужителите во износ од 6.000.000,00 денари и дека истото побарување се обезбедува со заложно право врз станот сопственост на тужителите во површина од 50,15 м². Врз основа на ваквото судско порамнување било извршено укнижување на заложното право во јавните книги во истиот суд од 8.10.1992 година. На 9.10.1992 година тужителот се обратил до тужениот со барање да му бидат исплатени договорените износи од склучениот договор од 7.10.1992 година. Од страна на директорот на тужениот, тужителот бил известен дека банката нема 16.000 ДЕМ, туку може да му исплати само 10.000 ДЕМ. Поради тоа тужителот поднел ново барање за одобрување кредит истиот ден 9.10.1992 година на износ од 10.000 ДЕМ, при што истиот ден бил склучен нов договор за одобрување кредит во износ од 10.000 ДЕМ, и тоа помеѓу тужениот како кредитодавател и првотужителот како корисник на кредитот. По склучување на договорот помеѓу првотужителот и тужениот, на првотужителот му бил исплатен износ од 10.000 ДЕМ. Притоа, овој кредит даден со договорот од 9.10.1992 година не бил обезбеден со заложно право – недвижност на корист на тужениот.

Врз основа на вака утврдената фактичка состојба, пониските судови во побиваната со која е потврдена првостепената пресуда го уважиле тужбеното барање на тужителите и утврдиле дека договорот за кредит во готово, склучен на 7.10.1992 година помеѓу тужениот како кредитор и тужителите како корисници на кредитот во износ од 16.000 ДЕМ, во денарска противвредност од 6.000.000,00 денари, е раскинат по сила на закон, дека правото на тужениот на парично побарување во износ од 6.000.000,0 денари спрема тужителите содржано во судското порамнување на општинскиот суд од 8.10.1992 година не постои, и е одлучено заложното право – хипотеката заснована во полза на тужениот врз станот во површина од 50,15 м², сопственост на тужителите, заведен во јавните книги на основниот суд од 8.10.1992 година да престане, па наложено е бришење на истата во јавните книги по правосилноста на оваа пресуда.

При ова, пониските судови заклучиле дека во конкретниот случај се работи за два договори и тоа договор склучен на 7.10.1992 година и договор склучен на 9.10.1992 година. Првиот договор од 7.10.1992 година е на износ од 16.000 ДЕМ, склучен помеѓу тужителите и тужениот, кој договор не е реализиран, односно по истите не се исплатени парите во износ од 16.000 ДЕМ и истиот согласно член 125 став 1 од ЗОО, по сила на закон се раскинува.

Со раскинувањето на овој договор пониските судови земајќи во предвид дека хипотеката била воспоставена за тоа парично побарување, заклучиле дека истата престанала да постои. Договорот од 9.10.1992 година е сосема друг договор, склучен помеѓу првотужителот и тужениот, на износ од 10.000 ДЕМ, кој е реализиран и на истиот не се однесува хипотеката воспоставена врз основа на договорот од 7.10.1992 година.

По мислење на Врховниот суд на Република Македонија, пониските судови поради погрешна примена на материјалното право, фактичката состојба нецелосно ја утврдиле. Погрешен е заклучокот на пониските судови дека договорот за одобрување на кредитот од 9.10.1992 година, склучен помеѓу првотужителот и тужениот, е сосема нов договор и дека истиот нема никаква поврзаност со договорот за давање кредит од 7.10.1992 година. Видно од договорите за одобрување кредит, приложени кон списите на предметот во договорот од 9.10.1992 година само е извршена корекција на износот на кредитот што се одобрува со договорот од 7.10.1992 година, така што наместо износот од 16.000 ДЕМ, се одобрува кредит од 10.000 ДЕМ. При ова, другите услови предвидени во договорот од 7.10.1992 година, рокот на враќањето на кредитот, висината на месечната камата, останале непроменети и во договорот од 9.10.1992 година. Пониските судови прифатиле дека заложното право – хипотека во корист на доверителот-тужениот е конституирано заради обезбедување на неговото парично побарување – давање кредит со договорот од 7.10.1992 година и дека оваа хипотека се однесува на обезбедувањето на износот од 16.000 ДЕМ. Ова заложно право е конституирано со решението од 8.10.1992 година на општинскиот суд. Меѓутоа, видно од договорот од 9.10.1992 година, склучен под исти услови како и договорот од 7.10.1992 година, но со изменет износ во член 1 од договорот, наведен е бројот на решението за обезбедување. Покрај ова, првотужителот на уплатницата од 2.11.1992 година на тужениот му уплатил дел од кредитот, износ од 1.500 ДЕМ и на самата уплатница се повикал на решението за обезбедување. Овие факти, пониските судови не ги утврдиле поради што погрешен е и нивниот заклучок дека се работи за два самостојни договора независни еден од друг. При ова, пониските судови не ја зеле предвид изјавата на директорката на тужениот, дека банката не била во состојба тој ден да му исплати на тужителот износ од 16.000 ДЕМ, поради што тужителот и се согласил да го склучи договорот од 9.10.1992

година на износ од 10.000 ДЕМ. Според член 349 од ЗОО, новација не се претпоставува, па ако странките не изразиле намера да ја угасат постојната обврска кога се создала нова, поранешната обврска не престанува. Поради ова, пониските судови не утврдиле дали тужителите изразиле промена на волјата за престанување на првиот договор од 7.10.1992 година, или нивната волја била само да се промени износот на кредитот, бидејќи видно од новиот договор од 9.10.1992 година, другите услови не се изменети.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.619/98 од 3.2.2000 година.

8. Поништување на договор за продажба на стан во општествена сопственост може да бара учесник во постапката за распределба на станови, ако на кој било начин може да остварува право врз предметот на продажбата или има друг правно основан интерес во распределбата.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Ревизијата е основана.

Во предметната правна работа не е спорно дека првотужениот спровел постапка за повторна распределба на двата стана во општествена сопственост, во која на тужителката и бил доделен станот во С.-С., а на второтужената станот на улица „Ц. К.“. Врз основа на таквата распределба двете склучиле договори за користење на становите, а тужените го склучиле и договорот чие поништување се бара во оваа постапка. Двата пониски суда го уважиле барањето на тужителката и го поништиле предметниот договор од причини што повторната распределба кај тужениот не е легитимна, конечна и правосилна, затоа што тужбеното барање на сега тужената во постапката поведена после претходната распределба (во која становите биле доделени на тужителката и трето лице) било одбиено.

Одлучувајќи по ревизијата на второтужената, Врховниот суд на Република Македонија ја уважи поради следните причини:

Во ревизијата основано се приговара и на тоа дека двата суда не даваат никакви причини по однос на приговорот на туже-

ната истакнат уште во одговорот на тужбата, дека тужителката нема активна легитимација за водење на овој спор, укажувајќи на конечноста на повторната распределба извршена кај тужениот, според која нејзе ѝ е доделен станот во С.-С., врз основа на кој склучила и договор за користење на истиот стан, кои факти неспорно ги утврдува и првостепениот суд. Согласно член 109 од Законот за облигационите односи на ништовноста на договорите може да се повикува секое заинтересирано лице. Таквиот интерес мора да биде правно основан, конкретен и во постапката јасно истакнат. Судовите не даваат никакво образложение ниту за тоа која е ништовноста и во што таа се состои на предметниот договор во смисла на член 103 од истиот закон, односно кои од таму наведените основи е повреден во случајот што дава основ за вакво одлучување.

Во повторната постапка судот врз основа на презентираниите докази ќе треба да испита и утврди, покрај утврдената фактичка состојба, дали повторната распределба кај тужениот е конечна и дали против истата е поведена постапка за судска заштита од учесниците во распределбата, дали и каква одлука во таа постапка е донесена. Тие се суштествени факти за правилно одлучување во оваа правна работа, при неспорна состојба дека предметниот договор се заснова врз така извршената повторна распределба. При повторното одлучување судот да го има во вид погореизнесеното стојалиште на овој суд, дека законитоста и основаноста на така извршената распределба судот може да ја испитува и оценува само во постапката за заштита на правата на некои од учесниците во распределбата, а не по службена должност. Исто така, по мислењето на овој суд, тужителката би имала активна легитимација за водење на ваквиот спор во колку на кој било начин би можела да остварува некакво право врз предметот на продажбата, а со оглед на веќе извршената распределба кај тужениот. На таквото право тужителката ќе треба конкретно да укаже, а судот да ја оцени неговата основаност.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.17/98 од 20.1.2000 година.

9. Кога се одлучува за раскинување на договорот за продажба, при оценката дали договорот е исполнет во значителен

дел, од значење е не само делот што останал неисполнет, туку и тоа дали постои спремност договорот да се изврши во целост.

Од образложението:

Ревизијата е основана.

Основани се ревизиските наводи дека пониските судови сториле суштествена повреда на одредбите на процесната постапка од член 354 став 2 точка 13 од ЗПП, од причини што првостепената и второстепената пресуда немаат доволно причини за решителните факти, што се од значење за донесување правилна одлука.

Имено, во редовната постапка пониските судови, меѓу другото утврдиле дека тужителката со договор за продажба склучен на 27.10.1994 година на тужениот му продала куќа за продажна цена од 30.000 ДЕМ. Со договорот било предвидено тужениот да ѝ плати на тужителката сума од 12.000 ДЕМ најдоцна до 1.12.1994 година, а тужениот на 13.12.1994 година ѝ платил износ од 12.300 ДЕМ и со капарот од 2.000 ДЕМ и износот од 3.200 ДЕМ што тужениот ја исплатил на 27.3.1995 година вкупно ѝ платил 17.500 ДЕМ, а останале неисплатени 12.500 ДЕМ, кој износ тужениот не го плаќа, бидејќи на самото место се појавила како спорна површината на дворното место. По склучувањето на договорот кој не бил судски заверен, на тужениот му била дадена во владение куќата и дворното место и во истата тој направил реновирање, но дознал дека квадратурата на дворот не се слага со договорот со тоа што му е продадено.

Врз основа на така утврдената фактичка состојба, пониските судови го одбиле тужбеното барање на тужителката, од причини што тужениот платил поголем дел од цената, а постои спремност на негова страна да го доплати и остатокот од цената, дека претежен дел од договорот е исполнет, па тужителката може да бара исполнување на договорот, а не раскинување.

Меѓутоа, Врховниот суд на Република Македонија оцени дека погрешен е заклучокот на пониските судови дека постои спремност кај тужениот за плаќање на неисплатениот дел од цената, бидејќи од списите по предметот произлегува дека тужениот не сака да го плати останатиот дел од цената, затоа што му е продадена помала површина од таа наведена во договорот. Неисплатувањето на износот од 12.500 ДЕМ, по наоѓање на овој суд не

претставува незначителен дел од обврската. Дотолку повеќе што тужениот не сака да го плати овој износ, поаѓајќи од тоа дека му е продадена помала површина од таа во договорот. По однос на овие прашања, пониските судови во доволна мера не ги утврдиле и разјасниле околностите дали основано тужителката бара раскинување на договорот, при состојба кога од една страна, тужениот одбива да ја плати цената во целост, а од друга страна како и да знаел за состојбата и површината што ја купил, со оглед на тоа што подолго време ги владеел и изведувал градежни работи, за што помеѓу странките се води друг спор. Сето тоа укажува дека во случајот основани се наводите од ревизијата, поради што следуваше овој суд да одлучи како во изреката, согласно со член 394 од ЗПП.

При повторното судење, потребно е да се има предвид напред наведеното и првостепениот суд со изведување на дополнителни докази да го разјасни прашањето и со сигурност да утврди дали тужениот знаел за површината што ја купил, па со тоа се согласил и дали понатаму не се согласува со плаќање на преостанатиот дел од цената, за да се оцени дали тужителката може да бара раскинување на договорот, бидејќи на нејзина страна постои избор дали ќе бара исполнување или раскинување на договорот, при состојба кога неисплатениот дел од цената не е така мал за да се смета дека договорот помеѓу странките е исполнет во претежен дел како што сметаат пониските судови.

Согласно со член 475 од ЗПП („Службен весник на РМ“ бр.33/98), во случајот се применуваат одредбите од Законот за парничната постапка од 1976 година.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.625/99 од 8.3.2000 година.

10. Родителот кој одговара за штетата настаната со дејство на неговото дете, одговара и за трошоците за лечење на оштетениот по полнолетноста на детето, настанати како последица на истиот штетен настан.

Од образложението:

Ревизијата е неоснована.

Неосновани се приговорите во ревизијата во поглед на примената на материјалното право, со оглед на утврдената фактичка состојба. Првостепениот суд врз основа на изведените докази неспорно утврдил дека трајните последици настанати кај второтужителот се поради тешката телесна повреда што му ја нанесол првотужениот на 19.3.1989 година, чиј законски застапник е татко-второтужениот. Тужителот нема сопствени средства за издржување. Поради нанесената тешка телесна повреда од првотужениот, тужителот има потреба од продолжено лекување. Дел од трошоците за продолжено лекување и набавка на лекови паднале на товар на Фондот, освен партиципацијата што ја плаќа осигуреникот. Овие трошоци се исплатени на товар на средствата на законскиот застапник-второтужителот. За нанесувањето на повредата со решение на советот за малолетници при општинскиот суд, на првотужениот му е изречена воспитна мерка. Второтужениот му е татко на првотужениот кој во времето на нанесувањето на повредата на тужителот бил малолетен со навршени 16 години. Истиот е одговорен за штетата што ја предизвикал неговиот малолетен син, бидејќи не докажал дека штетата настанала без негова вина, односно без вина на родителите.

Ревизијата освен што ја оспорува одговорноста на второтужениот, не се повикува на никакви други факти и околности, ниту пак укажува на докази што би го довеле под сомневање заклучокот на пониските судови за суштествениот факт во однос на одговорноста за ваквата штета на страна на второтужениот. Самиот факт што неговиот малолетен син во тоа време се наоѓал на училиште и не бил под директен надзор на родителите, не го ослободува како негов родител од одговорноста во смисла на член 165 став 4 од Законот за облигационите односи, кој се применува во случајов како републички пропис врз основа на член 5 од Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија, на кој се повикува ревизијата. Согласно оваа одредба, родителите одговараат за штетата што ќе ја предизвика на друго лице нивно то малолетно дете кое навршило седум (7) години, освен ако докажат дека штетата настанала без нивна вина. Од утврдената фактичка состојба, однесувањето на второтужениот во текот на постапката, како и содржината на жалбата и ревизијата по однос на неговата одговорност, произлегува основаноста на заклучокот на пониските судови дека второтужениот не докажал дека штетата настанала без негова вина.

При изнесената состојба, исто така, по наоѓањето на овој суд не е од суштествено значење фактот што во времето кога настанале трошоците за лекувањето на тужителот, првотужениот бил веќе полнолетен. По мислењето на овој суд, родителот кој бил одговорен за штетата настаната со дејство на неговиот малолетен син, одговара и за трошоците за лечење за оштетениот по полнолетноста на синот, настанати како последица на истиот штетен настан. Во предметниот случај, не е спорно дека трошоците чиј надомест се бара се последица на продолженото лечење на тужителот, како последица на повредата нанесена од синот на второтужениот во 1989 година.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.685/98 од 28.9.2000 година.

11. Висината на надомест на нематеријална штета судот ја утврдува на денот на пресудувањето и од тој ден на досудениот износ следува законска затезна камата.

Од образложението:

Ревизијата е делумно основана.

Во овој спор првостепениот суд утврдил, а второстепениот суд прифатил дека на 18.01.1996 година, околу 8,30 часот кога тужителот во сервисот „Ш.“, каде повремено му помагал на својот пријател Љ.К. кога цепел дрва за потпалување, дошол тужениот и му забележал на тужителот зашто тука цепи дрва, на што тужителот му одговорил дека со него нема никаква работа. Ова било повод тужениот физички да го нападне тужителот, удирајќи го со клоци и тупаници во пределот на горниот дел од телото, нанесувајќи му лесни телесни повреди.

Врз основа на вака утврдената фактичка состојба, пониските судови во побиваната со која е потврдена првостепената пресуда го уважиле тужбеното барање на тужителот и го задолжиле тужениот да му плати на тужителот на име надомест на нематеријална штета и тоа: за претрпен страв износ од 40.000,00 денари, за претрпена болка износ од 40.000,00 денари, како и надомест на материјална штета во износ од 2.605,00 денари, со законска затезна

камата на овие износи сметано од 5.12.1996 година-денот кога е поднесена тужбата до конечната исплата.

Основани се ревизиските наводи за погрешна примена на материјалното право по однос на досудената камата на досудените парични износи на име надомест на нематеријална штета. Имено, пониските судови погрешно го примениле материјалното право кога на тужителот му досудиле законска затезна камата на досудените износи на нематеријална штета сметано од денот на поднесување на тужбата до исплатата. Согласно член 189 став 2 од ЗОО, височината на надоместот на штетата се определува според цените во времето на донесувањето на судската одлука, освен случајот кога законот наредува нешто друго. Висината на надоместот на нематеријална штета судот ја утврдува на денот на пресудувањето и од тој ден за тужениот настанува обврска истата да ја надомести, а во смисла на член 277 од ЗОО, од тогаш и започнува обврската на тужениот за наплата на законската камата.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Рев.бр.653/98 од 7.9.2000 година.

12. Кога во текот на парницата за надомест на нематеријална штета ќе умре тужителот, побарувањето не преминува на неговите наследници.

Од образложението:

Ревизијата е неоснована.

Врз основа на утврдената фактичка состојба во редовната постапка, пониските судови го одбиле како неосновано тужбеното барање на тужителите да се задолжи тужениот да им исплати вкупен износ од 280.000,00 денари на име надомест на нематеријална штета причинета на покојната Д.П. чии законски наследници се тужителите. Притоа, првостепениот суд прифаќа дека тужениот не е виновен за настанатата штета на сега покојната мајка на тужителите, бидејќи таа знаела за своето заболување и не требало да се вмеша во тепачката, а тужениот не знаел за тоа, па смета дека во смисла на член 154 став 1 од Законот за облигационите односи, тужениот не е во обврска да ја надомести штетата.

Второстепениот суд со побиваната пресуда наоѓа дека првостепениот суд погрешно се повикал на наведената одредба од ЗОО, при состојба кога како тужители во овој спор за нематеријална штета се јавуваат наследниците на сега покојната Д.П. При одлучувањето, второстепениот суд поаѓа од одредбата на член 204 од Законот за облигационите односи, според која побарувањето за надомест на нематеријална штета преминува врз наследникот само ако е признаено со правосилна одлука или со писмена спогодба. Под истите услови, тоа побарување може да биде предмет на отстапување, пребивање и на присилно извршување. По наоѓање на тој суд, во конкретниот случај наследниците на сега покојната Д.П. не можат да се јават како тужители, бидејќи побарувањето за надомест на нематеријална штета не преминало на нив со признавање со правосилна одлука или писмена спогодба. Бидејќи тоа не е случај, согласно оваа законска одредба барањето на тужителите е неосновано.

Врховниот суд на Република Македонија наоѓа дека со ваквото одлучување во побиваната пресуда правилно е применето материјалното право, односно одредбата од член 204 од Законот за облигационите односи, а се согласува и со причините дадени во пресудата. Имено, по наоѓање на овој суд правилно е становиштето на второстепениот суд за непреносливост на побарувањето за надомест на нематеријална штета по пат на наследување или отстапување (цесија). Тоа е можно само ако побарувањето е признаено со правосилна одлука или со писмена спогодба. Од ова произлегува дека наследниците на оштетениот, во случајов тужителите не можеле да поднесат тужба за надомест на нематеријална штета, ниту можеле да го продолжат започнатиот спор.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.71/98 од 16.2.2000 година.

13. Должникот кој платил на доверителот договорна камата повисока од максимално одредената со закон, има право да бара нејзино враќање, само ако при плаќањето го задржал правото да бара нејзино враќање или ако платил за да ја избегне принудата.

Од образложението:

Барањето за заштита на законитоста е основано.

Врз основа на утврдената фактичка состојба, пониските судови во побиваната со која е потврдена првостепената пресуда тужбеното барање на тужителот го уважиле и го задолжиле тужениот да му врати на тужителот на име главен долг износ од 27.000 ДЕМ, со домицилна камата сметано од 14.4.1997 година до денот на исплатата или да му исплати денарска противвредност во износ според средниот девизен курс на Народна банка на Република Македонија на денот на исплатата со законска затезна камата сметано од 14.4.1997 година до денот на исплатата, како и да му ги надомести трошоците по постапката во износ од 63.840,00 денари во рок од 15 дена по правосилноста на пресудата, под страв на присилно извршување. Противтужбеното барање на тужениот делумно го уважиле и ја поништиле како незаконита одредбата од договорот за заем, склучен помеѓу странките на 15.11.1993 година и оваа одредба да не произведува правно дејство во однос на висината на каматната стапка сметано од максималната дозволена законска камата, односно домицилна каматна стапка до износот на договорено определената месечна каматна стапка во износ од 10%, односно 7%. Го задолжиле тужителот да му врати на тужениот на име повеќе исплатена камата над максимално дозволена-та законска камата износ од 7.046 ДЕМ, со домицилна камата сметано од 8.5.1998 година до денот на исплатата во денарска противвредност сметано по средниот девизен курс на Народна банка на Република Македонија на денот на исплатата, како и да му надомести дел од трошоците на тужениот по постапката во износ од 31.730,00 денари сè во рок од 15 дена по правосилноста на пресудата, под страв на присилно извршување.

Пониските судови прифатиле дека согласно член 262 од ЗОО, доверителот е овластен да бара од должникот исполнување на обврската, а должникот е должен да ја исполни совесно во сè како што гласи таа. Тужениот е во обврска да му врати на тужителот износ од 27.000 ДЕМ, со домицилна камата во денарска противвредност по средниот курс на Народна банка на Република Македонија на денот на исплатата, а од причина што овој износ тужениот го зел од тужителот на заем. Помеѓу странките, согласно член 557 од ЗОО, бил склучен писмен договор за заем, а странките не го спорат главниот долг. Согласно член 399 став 1 од ЗОО, пониските судови прифатиле дека ништовна е одредбата од договорот за заем во делот за висината на договорената камата, бидејќи стапката на договорената камата помеѓу поединци не може да

биде поголема од каматната стапка која во местото на исполнувањето се плаќа на штедни влогови по видување. Бидејќи странките договориле повисока каматна стапка од договорената, одлучиле дека тужителот е должен да му ја поврати на тужениот повеќе исплатената камата определена во договорот.

По наоѓање на Врховниот суд на Република Македонија, основани се наводите во барањето за заштита на законитоста.

Согласно член 399 став 1 од ЗОО, стапката на договорната камата помеѓу поединци не може да биде поголема од каматната стапка која во местото на исплатувањето се плаќа на штедни влогови по видување. Во одредбата е одредена максималната стапка на договорната камата помеѓу поединци. Согласно став 4 од истиот член, ако е договорена поголема камата од дозволената, ќе се примени највисоката дозволена каматна стапка. Согласно член 211 од ЗОО, тој што ќе изврши исплата знаејќи дека не е должен да плати, нема право да бара враќање, освен ако го задржал правото да бара враќање или ако платил за да ја избегне принудата. Од писмениот договор склучен помеѓу странките не произлегува дека тужениот го задржал правото да бара враќање на повисоко платената договорна камата од максимално одредената камата во член 399 од ЗОО. Меѓусебниот договор склучен помеѓу странките на спорот не содржи одредба во која е предвидено дека тужениот го задржува правото да бара враќање на повисоко платената договорна камата од максимално одредената камата—член 211 во врска со член 399 од ЗОО. Од изведените докази во текот на редовната постапка, неспорно произлегува дека тужениот договорната камата му ја исплатил на тужителот, меѓутоа пониските судови не утврдиле дали тужениот на тужителот плаќањето на договорената камата го извршил доброволно, односно дали тужениот договорната камата ја платил за да ја избегне принудата.

По мислење на овој суд, должникот кој платил на доверителот договорна камата повисока од максимално одредената со закон, ќе има право да бара нејзино враќање, само ако при плаќањето го задржал правото да бара нејзино враќање или ако платил за да ја избегне принудата.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.118/2000 и Рев.бр.517/2000 од 22.6.2000 година.

14. Кога каматата на неотповикливо орочениот девизен штеден влог банката ја пресметала и ја допишала на орочените средства на депонентот, се смета дека ја ставила на располагање.

Од образложението:

Ревизијата е неоснована.

Во редовната постапка од изведените докази е утврдено дека тужителот со тужениот на 14.5.1980 година склучиле договор бр.512 за неотповикливо орочување на динарски конвертибилни девизни средства на определено време. Според членот 2 од тој договор, странките се договориле тужената банка на орочените девизни средства да му пресметува камата по стапка од 7,5% годишно, започнувајќи од денот на уплатата до денот кога орочените средства му се ставени на располагање на депонентот на средствата. Било утврдено дека пресметаната камата тужената банка ќе ја допишувала кон орочените средства и ќе му ги става на располагање средствата на депонентот-сега тужителот по истекот на рокот на орочувањето на средствата. Тужената банка се придржувала кон договорот од 1980 до 1990 година, а за 1991 и 1992 година тужителот каматата од банката на орочените средства ја добил по судски пат. Исто така е утврдено дека врз основа на предметниот договор, на тужителот му следувало камата и за 1993 година, а тужениот имајќи го предвид искуството по судски пат да ја исплатува каматата за претходните години, му пресметал на тужителот камата за 1993 година која изнесувала 863,15 ДМ според договорот или 23.672,00 денари и го известила тужителот да ја подигне. По одбивањето на тужителот да ја прими каматата за 1993 година, со писмено известување од 31.12.1993 година и ургенцијата од 10.1.1994 година, тужениот поднел предлог за судски депозит на паричните средства бр.04/94 од 18.1.1994 година за врачување на средствата. Врз основа на составениот записник Р.бр.55/94 од 19.5.1994 година, за врачување на оваа камата на тужителот од страна на тужениот, било утврдено дека и ваквиот судски депозит бил без успех, бидејќи ниту тужителот, ниту пак неговиот полномошник ја подигнале предметната камата за 1993 година.

На така утврдената фактичка состојба и според наоѓањето на Врховниот суд на Република Македонија, пониските судови правилно го примениле материјалното право кога тужбеното барање на тужителот да се задолжи тужениот на име камата за 1993

година по договор за неотповикливо орочување на динарски конвертибилни девизни средства на определено време бр.512 од 14.5.1980 година, склучен помеѓу странките, да му исплати на тужителот денарска противвредност од 863,15 ДМ, по курсот на денот на исплатата со законска затезна камата во висина на есконтната стапка што месечно ја утврдува Народната банка на Република Македонија, сметано од втасаноста на овој износ-1.1.1994 година до конечната исплата, го одбиле.

Правилни се заклучоците на пониските судови дека тужениот ја исполнил обврската од договорот по однос на каматата.

Во случајот тужбата се заснова на фактот дека тужениот согласно договорот не му пресметал и не му исплатил камата за 1993 година, па како тужителот не можел тоа да го оствари вонсудски, го завел овој спор. Меѓутоа, во текот на постапката, па и во ревизијата, тужителот не наведува дека претходно се обратил за такво барање до тужениот и дека тужениот го одбил.

Согласно членот 262 став 1 од ЗОО, доверителот е овластен да бара од должникот исполнување на обврската.

При неспорно утврдената фактичка состојба дека тужениот според договорот бил во обврска каматата на неотповикливо орочените средства да му ја пресметува и допишува на орочените средства и му ја ставил на располагање на тужителот, со тоа тој ја исполнил договорената обврска и не бил должен за тоа да го известува тужителот, ниту да се обидува да му ја достави пресметаната и припишаната камата. Право и обврска на тужителот било да бара од тужениот да му ја исплати по стасувањето на таквото побарување од договорот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Рев.бр.24/98 од 27.1.2000 година.

15. Со тужбата за побивање на правното дејство на должникот, доверителот не може да бара поништување на договорот за дар, туку може да бара да се утврди дека дарот извршен на трето лице нема правно дејство спрема него до висината на неговото побарување и третото лице да трпи доверителот да се наплати од предметот на дарот.

Од образложението:

Ревизијата е основана.

Првостепениот суд утврдил дека во 1995 година тужителот врз основа на устен договор му дал на заем на првотужениот 50.000 ДМ, со обврска на истиот за враќање на парите во рок од 2-3 месеци. Тужениот не ја исполнил својата обврска и на тужителот не му го вратил заемот, поради што тужителот завел судски спор, во кој странките постигнале судско порамнување на 4.11.1996 година, во кое утврдиле краен рок за враќање на парите 20.12.1996 година, а во вкупен износ од 2.430.000,00 денари. На 8.5.1996 година тужените, кои се татко и син, склучиле договор за дар на недвижен имот – куќа со дворно место, според кој како даропримач се јавува синот. И по склученото судско порамнување, првотужениот не му го вратил на тужителот дадениот заем, поради што тужителот го завел овој спор да се утврди дека договорот за дар не произведува правно дејство.

Врз основа на вака утврдена фактичка состојба, која во целост е прифатена и од второстепениот суд, пониските судови го уважиле тужбеното барање на тужителот, а согласно одредбата од член 280 и член 281 од Законот за облигационите односи, наоѓајќи дека во конкретниот случај се исполнети условите за поништување на предметниот договор.

По наоѓање на овој суд, основано во ревизијата се укажува дека ваквата одлука на пониските судови е нејасна, а заклучокот дека во конкретниот случај се исполнети условите од член 280 став 1 и став 2 и член 281 од ЗОО, за поништување на договорот е неприфатлив и не произлегува од утврдената фактичка состојба, одлуката и таквиот заклучок противречат на тие законски одредби.

Согласно член 280 став 1 и став 2 од Законот за облигационите односи, секој доверител чие побарување стасало за исплата и без оглед кога настанало, може да го побива правното дејство на својот должник што е преземено на штета на доверителите. Се смета дека правното дејство е преземено на штета на доверителите ако поради неговото извршување должникот нема доволно средства за исполнување на доверителовото побарување.

Согласно член 281 став 3 од истиот закон, кај бесплатните располагања и со нив изедначените правни дејства се смета дека должникот знаел дека со преземеното располагање им нанесува штета на доверителите и за побивање на тие дејства не се бара на

третото лице тоа да му било познато или да можело да му биде познато.

Согласно член 283 став 2 од цитираниот закон, тужбата за побивање се поднесува против третото лице, со кое или во чија корист е преземено правното дејство што се побива, додека според став 4 тој може да го избегне побивањето ако ја исполни обврската на должникот.

Согласно член 284 од ЗОО, ако судот го уважи тужбеното барање, правното дејство го губи дејството само спрема тужителот и само толку колку што е потребно за исполнување на неговите побарувања.

Од содржината на цитираните одредби од Законот, произлегува дека правото на побивање го овластува доверителот, со цел за намирување на своите побарувања да може под определени услови да бара да се прогласи дека спрема него се без дејство правните дејства што ги преземал неговиот должник, а кои се однесуваат на должниковиот имот и тоа само толку колку што е потребно за исполнување на неговите побарувања. Правото на побивањето на правното дејство не дава право да се бара и поништување на определено правно дело, туку да се стави вон сила тоа правно дејство заради наплатување на побарувањето на доверителот, а кое било преземено со цел за намалување на должниковиот имот, кое намалување му користи на третото лице. Тоа значи дека правното дело останува во важност помеѓу странките, но само неговото правно дејство се суспендира колку треба за наплатување на доверителот. Лицата против кои може да се врши побивање, се оние лица на кои должникот го пренел својот имот, односно соодветни други вредности. Најчесто, тоа е лицето со кое должникот склучил договор за отуѓување на имотот, но не и самиот должник. Ако судот го уважи барањето, пресудата на доверителот треба да му послужи побарувањето да го наплати од третото лице, како имател на стварта односно користа.

Сето изнесено укажува и на погрешна примена на цитираните материјалноправни одредби од ЗОО. Според нив, тужителот како доверител на првотужениот, може со тужба против првотужениот да бара да се утврди дека предметниот договор склучен помеѓу тужените го губи правното дејство спрема тужителот за висината на неговото побарување во должниот износ, со законска затезна камата и трошоците и да се задолжи тужениот да трпи од

вредноста на предметната куќа тужителот да го наплати своето побарување.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.1316/98 од 25.1.2001 година.

16. Кога должникот го подарил имотот, а знаел дека со тоа ќе ја осуети наплатата на својот долг спрема доверителот, не се исполнети условите за прогласување на извршувањето за недопуштено.

Од образложението:

Барањето за заштита на законитоста е неосновано.

Во овој спор првостепениот суд утврдил, а второстепениот суд прифатил дека во текот на 1993 година тужениот му позајмил на таткото на малолетните тужители, парични средства во износ од 74.000 германски марки. Бидејќи долгот не бил вратен, тужениот повел граѓанска постапка во првата половина од 1995 година за враќање на позајмените пари, со предлог за издавање временна мерка на заемопримачот да му се забрани да располага и да ја продава 1/2 идеален дел од станот. Во текот на постапката за враќање на позајмените парични средства, должникот на 14.7.1995 година склучил договор за подарок, со кој својата половина од предметниот стан им ја подарил на своите малолетни деца – сега тужителите. Овој договор бил судски заверен. Предложената временна мерка во тужбата за враќање на позајмените пари, судот ја издал на 14.11.1995 година. Утврдено е дека пресудата за враќање на долгот станала правосилна и доверителот повел постапка за извршување, при што извршниот суд донел решение, со кое го дозволил извршувањето. Против решението за извршување должникот поднел предлог за одлагање на извршувањето, кое судот го одбил. На 20.10.1998 година доверителот предложил на записник пред судот извршувањето да продолжи со преземање извршно дејство со процена на недвижниот имот, сопственост на должникот. Должникот поднел приговор по член 49 од Законот за извршната постапка, со кој истакнал дека тој не е сопственик на предметната идеална половина од станот, бидејќи истата ја подарил на

своите малолетни деца-тужителите. Судот приговорот го одбил како ненавремен, а подносителите на приговорот ги упатил на редовен процес, за да докажат дека дозволеното извршување се прогласува како недопуштено, поради што тужителите го повеле овој спор.

Врз основа на вака утврдената фактичка состојба, пониските судови во побиваната со која е потврдена првостепената пресуда тужбеното барање на тужителите да се прогласи извршувањето одредено со решение на судот со процена и продажба на 1/2 идеален дел од станот за недопуштено, бидејќи тој е сопственост на тужителите, го одбиле како неосновано.

По мислење на Врховниот суд на Република Македонија, пониските судови правилно го примениле материјалното право кога тужбеното барање на тужителите го одбиле како неосновано. Согласно одредбата од член 280 став 1 од Законот за облигационите односи, секој доверител чие побарување е втасано за исплата и без оглед кога настанало, може да го побива правното дејство на својот должник што е преземено на штета на доверителот. Согласно член 281 став 1 од ЗОО, товарно располагање може да се побива ако во времето на располагањето должникот знаел или можел да знае дека со преземеното располагање им нанесува штета на своите доверители и ако на третото лице, со кое или во чија корист е преземено правното дејство, тоа му било познато и можело да му биде познато. Во став 2 од истиот член е предвидено ако третото лице е должников сопруг, или сродник по крв во права линија, или во странична линија до четврт степен, или по жена до истиот степен, се претпоставува дека му било познато дека должникот со преземеното располагање им нанесува штета на доверителите.

Од гореизнесеното, произлегува дека должникот предметниот дел од станот, со договор за подарок го отуѓил на сродник по крв во прва линија, по поднесувањето на тужбата за наплата на долгот. При ваква состојба, тој подарокот го сторил со цел и намера да го оневозможи извршувањето и наплатувањето на долгот што го имал спрема тужениот. Во согласност со член 281 став 1 од Законот за облигационите односи, должникот знаел дека со преземеното располагање му нанесува штета на сега тужениот како доверител. Согласно член 281 став 2 од законот, даропримателите спаѓаат во сродници по крв во права линија и за нив постои правна претпоставка дека им било познато дека со договорот за пода-

рок и преземеното располагање, должникот му нанесе штета на доверителот.

Според тоа, кога должникот без товарно го отуѓил имотот, а знаел дека со тоа ќе ја осуети наплатата на својот долг спрема доверителот, не се исполнети условите за прогласување на извршувањето за недопуштено во смисла на член 56 и 57 од ЗИП.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Гзз.бр.43/2000 од 20.4.2000 година.

17. Потпишувањето на податоците за предметот и сумата на осигурување во работниот дневник на овластеното лице на осигурувачот, претставува писмена понуда на осигуреникот за склучување договор за осигурување, и ако осигурувачот понудата не ја одбие во рок од 8 дена, се смета дека договорот за осигурување е склучен кога понудата ја примило овластеното лице на осигурувачот.

Од образложението:

Ревизијата е неоснована.

Во оваа правна работа неспорно било дека тужениот на тужителот му дал писмена понуда за склучување договор за осигурување на посеви и плодови, на тој начин што во дневникот на шефот на службата за земјоделие на тужителот ги дал податоците за површините што ги осигурува, културата, приносот и сумата на која имал намера да ги осигура. Таквата понуда своерачно ја потпишал. Врз основа на тоа, повереникот на тужителот му направил две полиси за осигурување, кои тужениот не ги потпишал.

Врховниот суд на Република Македонија одлучувајќи по ревизијата на тужениот, ја одби како неоснована поради следното:

Врз основа на ваквата фактичка состојба, пониските судови го уважиле тужбеното барање заземајќи правно стојалиште дека во случајот тужениот, како осигуреник доставил понуда до тужителот, како осигурувач за склучување на предметниот договор за осигурување и бидејќи тужителот таа понуда ја прифатил, договорот за осигурување бил склучен со давањето на понудата согласно член 901 од Законот за облигационите односи.

Ревизијата не ја оспорува утврдената фактичка состојба, но смета дека погрешно е правното стојалиште на пониските судови и тврди дека во случајот договорот за осигурување не бил склучен, бидејќи тужениот не потпишал полиса за осигурување или исправа што ја заменува. Се работи за строго формален договор и потписот на тужениот во работниот дневник на шефот на службата за земјоделие не претставува понуда во смисла на член 901 од Законот за облигационите односи.

При неспорно утврдената фактичка состојба и по наоѓањето на овој суд, пониските судови правилно ја примениле цитираната законска одредба кога го уважиле тужбеното барање на тужителот. Правилно е стојалиштето на пониските судови дека давањето и потпишувањето на податоците од тужениот за предметот и сумата на осигурувањето во работниот дневник на овластеното лице на осигурувачот, претставува писмена понуда од тужениот за склучување договор за осигурување и бидејќи таквата понуда осигурувачот не ја одбил во рокот од 8 дена, се смета дека договорот за осигурување е склучен кога таквата понуда осигуреникот ја дал, а пак овластеното лице на тужителот ја примил во работниот дневник, согласно член 901 став 2, 3 и 4 од Законот за облигационите односи, кој во случајот се применува како републички пропис врз основа на член 5 од Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија.

Со тоа настанала и обврската за тужениот согласно член 912 од Законот за облигационите односи, да ја плати премијата. Според тоа, не е од суштествено значење за настанувањето на договорот за осигурување и обврските од него, фактот што полисите за осигурување не ги потпишал тужениот и не му биле доставени. Нема приговори во постапката дека тужителот при нивното составување отстапил од условите на осигурувањето дадени во понудата.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.557/99 од 2.3.2000 година.

**18. Оставителот не може да располага со делот кој како
нежен дел припаѓа на наследниците, без разлика што бил прибавен со средства на еден од наследниците – даропримачот.**

Од образложението:

Ревизијата е делумно основана.

Во редовната постапка од изведените докази, првостепениот суд утврдил, а второстепениот прифатил, меѓу другото, дека сега покојната Д.Р. им била мајка на странките. Таа како повратник од Русија имала станарско право на станот во О. на улица „С. В.“ бр.2/3/33, во површина од 37,86 м², заедно со подрумот. Таа живеела сама во тој стан додека тужителите си имале посебни станови во О., а тужената живеела во Т. Покојната била стара жена родена 1905 година и до 1990 година примала пензија од Русија, а после тоа престанала да прима пензија и се издржувала од помошта што и ја давале децата и соседите. Со оглед на нејзината возраст, таа имала потреба да живее со некој од децата. Бидејќи тогаш се вршела продажба на становите во општествена сопственост, а таа немала средства да го купи станот, решила тој стан да го даде на едно од нејзините деца кое ќе сака да ја догледа. Во тоа време тужителите се наоѓале на работа во Русија. Таа се договорила со ќерката – тужената, да отиде да живее кај неа, а таа да го купи предметниот стан со свои средства. Бидејќи тужената не живеела во О. во Подрачната единица на Министерството за урбанизам во О. преку која се вршела продажбата на становите ѝ било речено дека таа не може да фигурира како купувач на станот. Поради тоа, договорот за продажба на станот бил направен на име на Д.Р. како купувач. Тој стан бил купен со средства на тужената, бил купен за неа, со волја и нејзина и на Д. Р., дека станот се купува за тужената. Договорот за продажба на станот бил потпишан во О. на 18.11.1993 година во општинскиот суд. Цената во износ од 7.836,90 германски марки била исплатена од страна на тужената. Сега покојната Д.Р. дала изјава потпишана во општинскиот суд во Т. на 30.12.1993 година, со која потврдува дека цената за купување на станот е исплатена од нејзината ќерка и дека било договорено тој стан да биде сопственост на ќерката. Со истата изјава потврдува дека за таа цел склучила и договор за дар на тој стан на ќерката. За обезбедување на правото на ќерката, Д. Р. на А.Р. со договор за дар заверен во општинскиот суд на 8.12.1993 година и го подарила станот. Од ноември 1993 година, па се до својата смрт 5.5.1995 година Д.Р. живеела во Т. кај тужената која со свои средства и ја погребала. Станот во О. по преселувањето на Д.Р. во Т. преминал во владение на тужената која и денес го владее. Судо-

вите прифаќаат дека предметниот стан е сопственост на тужената врз основа на купопродажбата и предавање во владение, и истиот не претставува сопственост на Д.Р. и не влегува во нејзината оставина. Во основниот суд е отворена оставинска постапка за расправање на оставината на Д. Р. Покојната имала 4 деца, странки во овој спор и еден син кој останал да живее во Република Узбекистан. Во оставинската постапка тужителите изјавиле дека бараат нужен дел и поради тоа со решението од 25.3.1996 година тие се упатени да поведат процес против тужената за остварување на правото на нужен дел. Поради тоа тие го завеле овој спор.

Врз основа на така утврдената фактичка состојба, пониските судови го одбиле тужбеното барање на тужителите, да се поништи договорот за дар заради повреда на нужниот дел и да се утврди дека тие се сосопственици на по 1/6 идеална од станот, предмет на договорот за дар. Основ за таквото одлучување судовите наоѓаат во тоа што се работи за стан купен со средства на тужената и дека волјата на сега покојната била тој стан да се купи за тужената, дека целта на договорот за дар била да се обезбеди преносот на правото на сопственост со оглед на тоа што со договорот за продажба формално станот бил купен на име на покојната Д.

Меѓутоа, Врховниот суд на Република Македонија наоѓа дека со таквото одлучување пониските судови погрешно го примениле материјалното право. Имено, согласно со член 29 од Законот за наследување („Службен весник на СРМ“ бр.35/73, 27/78 и 19/79), кој бил на сила во моментот на отворањето на наследството на покојната, нужните наследници имаат право на дел од оставината со кој оставителот не може да располага и кој се вика нужен дел. Нужниот дел изнесува една половина од оној дел што на секој наследник би му припаднал според законскиот ред на наследувањето, без оглед на тоа што некои од нужните наследници не барале дел од оставината. Со остатокот од оставината завештателот може да располага според својата волја и тој дел од оставината се вика расположлив дел.

Кога ќе дојде до повреда на нужниот дел, нужните наследници имаат право да бараат да им биде обезбеден дел што ќе одговара на висината на нивниот нужен дел. Нужниот дел е повреден кога вкупната вредност на располагањата што оставителот им ги направил на своите законски наследници го надминуваат расположливиот дел од оставината, со кој оставителот можел да располага според својата сопствена волја. Правото на нужен дел се јаву-

ва како облик на ограничување на слободата на оставителовото располагање со имотот и како начин на заштита пред сè, на имотните интереси на еден тесен круг законски наследници. Тоа значи дека оставителот со наредба на својата волја не може неограничено да располага со сиот свој имот.

Во конкретниот случај покојната Д. склучува договор за дар со нејзината ќерка – сега тужената и со тој договор станот кој бил купен на име на покојната и е пренесен во сопственост на тужената. При таква состојба произлегува дека е повреден нужниот дел на тужителите како синови и законски наследници кои имале право на дел од станот. При утврден факт дека спорниот стан можела да го купи само покојната, а не и тужената, дека станот е купен на име на покојната, произлегува дека тој бил нејзин, без оглед на тоа што е уплатен со средства на тужената. Како со договорот за дар покојната располагала во корист на тужената, го повредила нужниот дел што на тужителите по закон им припаѓа, затоа што покојната не можела со договорот за дар да располага и со делот кој како нужен дел им припаѓа на тужителите.

Нужниот дел изнесува една половина од оној дел што би му припаднал на секој наследник според законскиот ред на наследување, без оглед на тоа што некои од нужните наследници не барале дел од оставината. Во случајот судовите утврдиле дека покојната имала 4 деца. Според ова, како законски наследници секој би добил по $1/4$ од нејзиниот имот. Оттука, значи дека нужниот дел што им припаѓа на тужителите изнесува по $1/8$ од спорниот стан. Од овие причини, судот наоѓа дека во овој дел договорот за дар е ништовен и не произведува правно дејство, бидејќи тужителите имаат право да бараат да им припадне дел од оставината по основ на нужен дел и истите се сопственици на по $1/8$ од предметниот стан. Нужниот дел на тужителите не се зголемува со тоа што третиот син не барал дел од оставината, бидејќи тој изнесува една половина од оној дел што би го добил наследникот според законскиот ред на наследувањето. Доколку некој од нужните наследници се откаже од наследство, неговиот дел од наследството му прираснува на тестаменталниот наследник, а нужниот дел на останатите нужни наследници останува ист, како да немало откажување. Имајќи го предвид изнесеното, овој суд го уважи тужбеното барање на тужителите за по една осмина нужен дел, а останатиот дел од тужбеното барање за разликата над досудениот до бараниот дел од по $1/6$ идеална, го одби.

Фактот што при купопродажбата тужената ги уплатила средствата за станот, би бил основ, евентуално, таа во друга постапка да има облигационо правно побарување спрема тужителите.

Согласно со член 166 став 2 од ЗПП, кога судот ќе ја преиначи одлуката против која е поднесен правен лек, ќе одлучи за трошоците на целата постапка.

Согласно член 154 став 3 од истиот закон, судот може да одлучи едната странка да ги надомести сите трошоци што спротивната странка и нејзиниот замешувач ги имала ако спротивната странка не успеала само во сразмерно незначителен дел од своето барање, а поради тој дел не настанале посебни трошоци.

Имајќи ги предвид цитираните законски одредби, а со оглед дека тужителите успеале во значителен дел од своето барање, овој суд ја задолжи тужената да им ги надомести трошоците на тужителите во спорот во износ од 21.500,00 денари и тоа 4.000,00 денари за судски такси, 2.500,00 денари за состав на тужба и за 5 расправи 15.000,00 денари.

Согласно член 475 од ЗПП („Службен весник на РМ“ бр.33/98), во случајов се применуваат одредбите од Законот за парничната постапка од 1976 година.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Рев.бр. 1503/98 од 21.2.2001 година.

19. Не е ништовна изјавата за откажување од наследство во корист на другите наследници, само затоа што тие не се изјасниле дека го примаат отстапениот дел, ако го пријавиле во катастарот како свој имот.

Од образложението:

Ревизијата е неоснована.

Во овој спор првостепениот суд утврдил, а второстепениот суд прифатил дека странките на спорот се браќа и дека по смртта на нивниот покоен татко, била поведена постапка пред општинскиот суд за расправање на оставината. Во текот на постапката тужените се прифатиле за наследници, додека другите учесници се откажале од наследството. Тужителот дал изјава за отка-

жување од наследството во корист на другите наследници-своите браќа. Врз основа на спроведената оставинска постапка, општинскиот суд донел решение со кое ја расправил оставината на покојниот, на начин како што е одредено во оставинското решение.

Врз основа на вака утврдената фактичка состојба, пониските судови во побиваната со која е потврдена првостепената пресуда тужбеното барање на тужителот, со кое барал да се утврди дека изјавата дадена од него во делот со кој се откажува од својот наследен дел во корист на неговите браќа е ништовна и не произведува правно дејство, затоа што наследниците на кои им е отстапен наследниот дел не се изјасниле на записник дека истиот го признаат и да се утврди дека тужителот е сопственик со право на владение по основ на наследство на 1/3 идеален дел од недвижниот имот на покојниот и да се задолжат тужените тоа право да му го признаат, го одбиле.

По мислење на Врховниот суд на Република Македонија, пониските судови правилно го примениле материјалното право, кога го одбиле тужбеното барање на тужителот.

Согласно член 140 став 1 од Законот за наследување, изјава за откажување од наследство или за примање наследство не може да се отповика. Во став 2 од истиот член, предвидено е дека наследникот што ја дал изјавата може да бара да се поништи ако таа е дадена со присилба, со закана или е дадена поради измама или во заблуда.

Во конкретниот случај не се исполнети условите од член 140 став 2 од Законот за наследување, за поништување на изјавата за откажување од наследство дадена од страна на тужителот, а од причина што тужителот оваа изјава не ја дал под присилба, закана, измама или во заблуда, туку напротив при давање на изјавата бил поучен во смисла на член 135 од Законот за наследување.

Ревизиските наводи дека тужените не се изјасниле на записник дека го признаат наследството што им се отстапува, не може да има за последица ништовност на дадената изјава за откажување од наследството во корист на другите наследници, бидејќи со донесувањето на оставинското решение и неговата правосилност, тужените со конкретните дејства го прифатиле и отстапениот дел и во катастарските книги го пријавиле како свој.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.291/99 од 13.7.2000 година.

20. Налогот издаден од работодавецот за времено распоредување чувар на шума од еден реон во друг во иста работна единица и сектор, не претставува распоредување на тужителот од едно работно место на друго, туку налог за распоредување од едно во друго место на работа.

Од образложението:

Ревизијата е основана.

Постапувајќи по ревизијата на тужениот, Врховниот суд на Република Македонија ја уважи од следните причини:

Во овој спор првостепениот суд утврдил, а второстепениот суд прифатил дека тужителот бил вработен кај тужениот и со решение бил распореден на работно место чувар на шуми во реонот Б., З. и Б. Кај тужениот во секторот шумарство се предвидени две единици и тоа единица К. и единица М. Во овие единици биле предвидени 7 чувари на шуми. Реонот на селото Б., Б. и З. се наоѓа во единицата К., додека реонот на селата С. и В. и реонот на патот О.-Б. се наоѓа во единицата М. Директорот на тужениот донел налог за работа со кој на тужителот му наложил времено, почнувајќи од 1.12.1995 година, да работи во реонот на селата С., В. и магистралниот пат О. – Б. како припомош на чуварот на шуми од единицата М.

Врз основа на вака утврдената фактичка состојба, пониските судови во побиваната со која е потврдена првостепената пресуда го уважиле тужбеното барање на тужителот, го поништиле налогот за работа и го задолжил тужениот да го врати тужителот на работа чувар на шуми во реонот на селата Б., Б. и З. Притоа, пониските судови прифатиле дека преместувањето на тужителот не е извршено поради неопходна потреба во работењето, ниту пак, поради поуспешно извршување на задачите, бидејќи такво нешто од распитаните сведоци и другите докази не произлегувало.

По мислење на Врховниот суд на Република Македонија, пониските судови погрешно го примениле материјалното право. Пониските судови погрешно се впуштиле во испитување и оценување на потребата од распоредување на работникот од еден реон на друг и кога прифатиле дека се работи за распоредување на тужителот од едно на друго работно место. Во конкретниот случај предмет на спорот е налогот за работа, со кој на тужителот му е наложено времено да работи на припомош на шумарот во реонот

што го опфаќа единицата и во налогот е наведено дека на тужителот му се обезбедува сместување во семејната куќа на чуварот, како и трошоци за превоз во случаите предвидени со Правилникот за работа на чуварите на шумите, што меѓу странките не е спорно.

Според член 7 од Правилникот за правата, должностите и други прашања од работата на чуварите на шуми на тужениот, по укажана потреба, со цел за постигнување на подобра организација во работењето и поуспешно извршување на работата на чуварите на шумите, директорот врши промена на чуварите на шуми по шумски реони.

Во конкретниот случај во налогот донесен од директорот на тужениот, тужителот како шумар согласно наведениот член од Правилникот, се прераспоредува на времена работа во месноста која спаѓа во единицата М. при секторот Шумарство. Оттука, погрешен е заклучокот на пониските судови дека се работи за распоредување на друго работно место. Од цитираниот член на Правилникот и од содржината на налогот произлегува дека се работи за извршување на работни задачи на исто работно место – чувар на шуми, а работодавецот оценува каде тоа ќе се врши, во кој реон и во кој период, зависно од условите и потребата за поуспешно извршување на работите. Налогот не претставува акт за распоредување на ново работно место, туку налогот е акт за извршување на исти работни задачи и на исто работно место, од едно во друго место на работа.

Согласно член 29 став 2 од Законот за работните односи, ако дејноста е од таква природа која бара работите да се извршуваат надвор од седиштето на работодавецот (градежништво, монтажни работи, сообраќај и врски, геоистражувања и други работи), а оддалеченоста од местото на работа е поголемо од 50 км, работникот може да се распореди на друго место на работа, доколку му е обезбедено соодветно сместување и исхрана, или превоз до работа и од работа во согласност со договорот за работа. Во конкретниот случај, се работи за распоредување од едно во друго место на работа, што работодавецот има право да го чини согласно цитираната законска одредба, а на тужителот притоа му се обезбедени правата предвидени во законот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.686/99 од 13.7.2000 година.

21. Платата што работникот ја побарува не може без негова согласност да се трансформира во акционерски влог.

Од образложението:

Барањето за заштита на законитоста е неосновано.

Неосновани се наводите во барањето за заштита на законитоста за погрешна примена на материјалното право. Неспорно е дека тужителот бил вработен кај тужениот и распореден на работно место-референт за продажба. Тоа работно место согласно актите кај тужениот било вреднувано со 4.180 бода. Во текот на 1998 година била донесена одлука кај тужениот, со која била извршена корекција на бодовите за сите работници, па и за тужителот. Со таа одлука, работното место на тужителот било вреднувано со 3.308 бода. Со помош на вештото лице е утврдено дека на тужителот му следува месечна плата од по 10.879 денари или вкупно за спорниот период таа изнесува 56.395 денари.

Тужениот немал подигнато износ на име плата од Заводот за платен промет во висина на најниската плата во групацијата во која припаѓа за 1998 година. На 30.4.1999 година тужениот донел одлука, со која неисплатените најниски плати за периодот од февруари заклучно со јуни 1998 година, ги трансформирал во акционерски влог на сите вработени. Тужителот, како и останатите вработени кај тужениот, не дале согласност за трансформирање на нивните плати во акционерски влог.

Врз основа на вака утврдената фактичка состојба, пониските судови со побиваната, со која е потврдена првостепената пресуда, го уважиле тужбеното барање на тужителот и го задолжиле тужениот да му ги исплати на тужителот неисплатените плати за спорниот период.

По мислење на Врховниот суд на Република Македонија, пониските судови правилно го примениле материјалното право кога го уважиле тужбеното барање на тужителот. Согласно член 69 од Законот за работните односи, работникот има право на плата. Платата на работникот му се обезбедува од средствата на работодавецот сразмерно со извршената работа, како и придонесот на работникот во создавањето на добивката во согласност со условите и критериумите утврдени со закон и колективен договор. Од оваа одредба произлегува дека без согласност на работникот ни-

кој нема право да го ограничи правото на работникот да располага со својата плата. Согласно член 15 од Законот за трансформација на претпријатијата со општествен капитал („Службен весник на РМ“ бр. 38/93) управниот одбор на Агенцијата на Република Македонија за трансформација на претпријатија со општествен капитал донесе упатство за подготвување на програмата за начинот на остварување на трансформација на општествен капитал („Службен весник на РМ“ бр.3/94). Во глава 2 точка 3 е регулиран начинот и постапката на трансформацијата, а во 3.1. е регулиран начинот и постапката на трансформација на малите претпријатија. Од содржината на Уредбата произлегува дека без оглед на тоа кој модел на трансформација на претпријатието ќе биде применет, откуп на претпријатието од страна на вработените или продажба на идеален дел од претпријатието, во секој случај во програмата треба да бидат наведени потенцијалните купувачи-- вработените за кои треба да се пресмета попуст, начин на отплата на акциите со попуст и распределба на уделите по вработени, а за продажба на уделите претпријатието треба да предвиди јавен повик за продажба на уделите или преговори со заинтересираните купувачи. Во конкретниот случај, од изведените докази во текот на редовната постапка не произлегува дека тужителот бил внесен во програмата како купувач на акции. Во глава 6 од Упатството за начинот на остварување на одлуките за трансформирање на претпријатијата со општествен капитал-- по модели за трансформација („Службен весник на РМ“ бр.58/95) во точка 1 е предвидено дека претпријатието може да одлучи спогодбено со некој доверител неговото побарување да го претвори во траен влог за кој му се издава акции во акционерското друштво, односно удел во друштвото со ограничена одговорност. Во редовната постапка не е утврдено дека тужителот кој со своето побарување е доверител, ниту некој од вработените кај тужениот дале согласност нивните неисплатени плати за спорниот период да бидат трансформирани во акционерски влог.

Од наведените причини, платата што работникот ја побарува, без негова согласност не може да се трансформира во акционерски влог.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.165/2000 од 25.10.2000 година.

22. Одбивањето да се плати кусокот во работењето, не е причина за престанок на работниот однос.

Од образложението:

Барањето за заштита на законитоста е основано.

Во редовната постапка е утврдено дека тужителите биле вработени кај тужениот на работно место-продавачи во продавницата бр.107 во село П. На 13.12.1994 година бил извршен редовен попис во продавницата во присуство на тужителите, за временскиот период од 1.6. до 13.12.1994 година, и притоа бил констатиран кусок во износ од 30.350,00 денари. За начинот на вршење на пописот немало забелешки од тужителите кои ги потпишале пописните листи и притоа не се споменале никакви неправилности при работењето од страна на работодавецот, а записникот е потпишан од раководителот и членовите на комисијата. По изготвениот записник за кусок, тужителите изјавиле дека не се чувствуваат виновни за кусокот. Утврдено е дека тужителите и раководителот биле повикани солидарно да го надоместат кусокот, бидејќи не можело да се утврди кој го сторил истиот, но тужителите одбиле тоа да го сторат, а еден дел од кусокот го платил раководителот. Поради тоа што поединечно не било утврдено кој го сторил кусокот, тужениот донел решенија со кои работниот однос им престанал и на тужителите и на раководителот на продавницата. Против тие решенија поднесен е приговор до Управниот одбор, кој не се произнел и поради тоа е заведен овој спор.

Врз основа на така утврдената фактичка состојба, пониските судови го одбиле тужбеното барање на тужителите да се поништат решенијата за престанок на работниот однос и да се задолжи тужениот да ги врати тужителите на работа, заземајќи притоа правно стојалиште дека тужителите заедно со раководителот на продавницата во која работеле, со своето неодговорно и несовесно однесување причиниле кусок во продавницата на тужениот, дека за тоа подеднакво се одговорни, дека раководителот платил дел од кусокот, а тужителите одбиле тоа да го сторат, па дека правилно им престанал работниот однос согласно со член 121-а од Законот за изменување и дополнување на Законот за работните односи и член 28 од Правилникот за внатрешна организација и систематизација на работните задачи при тужениот.

Меѓутоа, по наоѓање на Врховниот суд на Република Македонија, основани се наводите во барањето за заштита на законитоста за погрешна примена на материјалното право.

Во случајов, неспорно е дека оспорените решенија за престанок на работниот однос на тужителите се донесени поради тоа што е сторен кусок во продавницата во која тие работеле, а тие одбиле да ја надоместат таа штета. Меѓутоа, тоа не може да биде основ за престанок на работниот однос. Ова, од причини што на страната на тужителите нема дејство за кршење на работната дисциплина или неисполнување на обврските утврдени со закон, ниту пак е утврдено дека тие не го почитувале редот и дисциплината и дека несовесно ги извршувале своите работни обврски. Предвид на ова, произлегува дека на тужителите без основ и спротивно на закон им престанал работниот однос. Околноста што тужителите не го надоместиле кусокот на тужениот, може да биде, евентуално, основ за надомест на штета во граѓанска парница.

Бидејќи пониските судови го одбиле тужбеното барање на тужителите, погрешно го примениле материјалното право. Имено, овој суд смета дека на страната на тужителите нема дејание за кршење на работната дисциплина или неисполнување на обврските, па со тоа нема основ за престанок на работниот однос. Ова, со оглед дека тужениот не утврдил поединечно за секој од нив кога, како и во што се состои кршењето на работната дисциплина, несовесното работење, настанувањето на штета и слично, а донесувањето на оспорените решенија го поткрепува со несогласноста на тужителите да ја платат штетата (надоместат кусокот), кое понатаму упатува на нивна одговорност за надомест на штета од член 98 до 101 од ЗРО, а не за дисциплинска одговорност.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.60/2000 од 19.4.2000 година.

23. Незаконит е престанокот на работниот однос со отказ во делот без отказан рок, кога ќе се утврди дека за отказот на работникот отпаднал основот кражба, а останал само основот неизвршување или несовесно и ненавремено извршување на работните обврски.

Од образложението:

Ревизијата е делумно основана.

Во текот на редовната постапка, меѓу другото, првостепениот суд утврдил, а второстепениот суд прифатил дека тужителот бил вработен кај тужениот од 7.7.1976 година како раководител на бензинска пумпа. Од страна на внатрешната контрола кај тужениот на 23.4.1996 година било констатирано дека за периодот од 16.4. до 22.4.1996 година не бил уплатуван дневниот промет, со што се појавил кусок на уплатата во вкупен износ од 247.972,00 денари. Овој износ бил уплатен дури наредниот ден по извршената контрола. Поради ова, генералниот директор на тужениот го донел решението за престанок на работниот однос на тужителот без отказан рок, врз основа на член 115 став 1 точка 2 и член 121-а став 1 точка 5 од Законот за работните односи, поради тоа што противправно користел парични средства од дневниот пазар од бензинската пумпа во К. Поради ваквото однесување, против тужителот била водена и кривична постапка и со правосилна пресуда на основниот суд, тужителот бил огласен за виновен и му била изречена условна осуда. Инаку тужителот и порано во 1992 година бил дисциплински казнуван кај тужениот за сторени потешки повреди на работните обврски со парични казни и тоа поради неизвршена уплата на средствата од извршена продажба на гориво и за помалку платени средства, односно помалку прикажана продажба на гориво. Пред да се донесе оспорената одлука за престанок на работниот однос, тужителот дал писмена изјава која лично ја потпишал и во која не спори дека се послужувал со пари од дневниот пазар за лични потреби, сметајќи дека брзо ќе може да ги покрие. Тоа го чинел од причини што бил во финансиска криза, му требале пари за лекување и дека тој кусок за кој се товарел се провлекувал за период од повеќе месеци, а не ја негира и неговата вина за тоа. Замолил да се има предвид неговата здравствена состојба, што е наведена како причина за негативностите во неговото работење.

Врз основа на така утврдената фактичка состојба, пониските судови го одбиле тужбеното барање на тужителот, да се поништи решението од 16.7.1996 година за престанок на работниот однос со отказ без право на отказан рок и да се задолжи тужениот да го врати тужителот на работа. При одлучувањето, судовите тргнале од тоа што утврдиле дека тужителот ги сторил повредите што му се ставаат на товар, не ги извршувал или несо-

весно и ненавремено ги извршувал работните обврски – член 115 став 1 точка 2 од Законот за работните односи, односно не ги извршувал навреме работните задачи од работното место. Ова, на начин што тој секојдневно не го внесувал дневниот пазар за временскиот период од 3.1. до 23.4.1996 година за продадени нафтени деривати и друга стока со која располага бензинската пумпа. Износот од 247.072,00 денари не бил уплатен од страна на тужителот, што бил остварен на име дневен промет, туку тоа е сторено дури по извршената контрола од страна на тужениот. Од друга страна, судовите наоѓаат дека тужениот немал овластување од никого да издава гориво на почек, со оглед на тоа што го знаел упатството за работа на вработените на бензинските станици, а и од неговата писмена изјава не произлегува дека постоела таква практика. Врз основа на тоа, судовите наоѓаат дека тужителот ги сторил повредите од член 115 став 1 точка 2 и член 121-а став 1 точка 5 од Законот за работните односи, заради што согласно член 121-а од Законот за работните односи, тужениот правилно одлучил работниот однос на тужителот да му престане без отказан рок.

Овој суд наоѓа дека пониските судови со побиваните пресуди правилно го примениле материјалното право во делот со кој е одбиено тужбеното барање за поништување на одлуката за престанок на работниот однос на тужителот, или поточно одредбите од член 115 став 1 точка 2 од Законот за работните односи, а за тој дел се согласува и со причините изнесени во пресудите. Поради тоа, за овој дел согласно член 393 од ЗПП, се одлучи ревизијата да се одбие како неоснована.

Меѓутоа, пониските судови со побиваните пресуди поради погрешна примена на материјалното право во делот за денот на престанокот на работниот однос на тужителот, фактичката состојба останала нецелосно утврдена. Согласно член 121 став 1 од Законот за работните односи, кој важел во време на донесување на оспорената одлуката, отказниот рок не може да биде пократок од 30 дена, ниту подолг од 3 месеци, во зависност од должината на работниот стаж и причините за отказ, согласно со Колективниот договор.

Врховниот суд на Република Македонија наоѓа дека во конкретниот случај погрешен е заклучокот на пониските судови дека одлуката на тужениот, со која на тужителот му престанал работниот однос без отказан рок, е законита и не е спротивна со Законот за работните односи, со оглед на тоа што согласно член

121-а од Законот за изменување и дополнување на Законот за работните односи, работниот однос на работникот му престанува без отказан рок. Имено, основ за престанок на работниот однос на тужителот, со оглед на утврдената фактичка состојба, има во одредбата на член 115 став 1 точка 2 од Законот за работните односи, а не и член 121-а став 1 точка 5 од Законот за изменување и дополнување на Законот за работните односи. Ова од причини што не е утврдено дека тужителот сторил кражба или во врска со работата намерно или од крајно невнимание предизвикал штета на тужениот. Во прилог на тоа зборува и правосилната кривична пресуда со која тужениот е огласен за виновен за кривично дело „Послужување“, а не за кривично дело „Кражба“.

Од изнесеното произлегува дека на тужителот немало основ работниот однос да му престане согласно член 121-а став 1 точка 5 од Законот за изменување и дополнување на Законот за работните односи, па одлуката на тужениот за престанок на работниот однос во тој дел е незаконита. Бидејќи отпадна тој основ за престанок на работниот однос, а оспорената одлука нема отказан рок, на што тужителот има право согласно член 121 став 1 од Законот за работните односи, произлегува дека одлуката на тужениот во тој дел е незаконита.

Со оглед на тоа што во побиваните пресуди не е утврден денот на престанување на работниот однос на тужителот за да може да се определи отказан рок во смисла на член 121 став 1 од Законот за работните односи, следува во тој дел побиваните пресуди согласно член 393 став 2 од ЗПП, да се укинат и предметот да се врати на првостепениот суд на повторно судење.

Во повторната постапка, првостепениот суд треба да го определи отказниот рок, а со тоа да го определи и денот на престанокот на работниот однос на тужителот.

Пресуда и решение на Врховниот суд на Република Македонија, Рев.бр.1305/98 од 20.10.1999 година.

24. Само фактот што работното место на кое тужителот бил распореден, референт по правни работи во секторот за инвестиции и развој како единствен извршител што со одлуката на тужениот за намалување бројот на работниците било укинато, не

може да биде причина за престанок на работниот однос поради технолошки, економски, структурални и слични промени.

Од образложението:

Ревизијата е неоснована.

Со побиваната пресуда е уважено барањето на тужителот и е поништена одлуката на директорот на тужениот, со која на тужителот му престанал работниот однос поради економски, технолошки, структурални и слични промени во претпријатието како незаконита и тужениот е задолжен да го врати тужителот на работа и работни задачи соодветни на неговата стручна подготовка.

Одлучувајќи по поднесената ревизија од тужениот, Врховниот суд на Република Македонија ја одби како неоснована од следните причини:

Неоснован е наводот во ревизијата за погрешна примена на материјалното право.

Правилни се стојалиштата на двата суд дека оспорената одлука на тужениот не е во согласност со одлуката за намалување бројот на работниците во јавното претпријатие, Колективниот договор на Јавното претпријатие и Законот за работните односи, бидејќи не било извршено бодирање согласно критериумите предвидени во наведениот Колективен договор.

Оттука, неоснован е приговорот во ревизијата дека оспорената одлука на тужениот е правилна, бидејќи тужителот работел во Сектор за инвестиција и развој како посебен сектор и нему како единствен извршител – референт за правни работи во Секторот за инвестиции, истражување и развој, работното место му било укинато, не требало да се бодира со останатите правници во Погонот.

Правилен е заклучокот на пониските судови дека во случајот постапката за намалување бројот на вработените кај тужениот по овој основ е спроведена по погони како посебни технички-технолошки целини. Тоа јасно произлегува и од Програмата и од одлуката каде и погонот во Б. е опфатен како целина, а не по сектори. Според тоа и по наоѓањето на овој суд, фактот што со одлуката од 28.3.1996 година во реализација на усвоената програма е укинато работното место референт за правни работи во Секторот за инвестиции, истражувања и развој, автоматски не може да биде причина, за престанок на работниот однос на тужителот, како што

е сторено од страна на тужениот. Во ревизијата се потврдува фактот дека тужителот од тие причини не бил бодиран според утврдените критериуми, а согласно одредбата од член 129 од Законот за работните односи и Колективниот договор кај тужениот. При таква неспорна состојба и по мислењето на Врховниот суд на Република Македонија, побиваните одлуки на пониските судови се правилни и законити.

Од изнесените причини, неосновано е повикувањето во ревизијата на одредбата од член 78 од Општиот колективен договор на јавните служби, јавни претпријатија, државните органи, органите на локалната самоуправа и другите правни лица кои вршат нестопанска дејност, бидејќи оспорената одлука на тужениот не е заснована на негова примена, туку директно на фактот што работното место на кое бил распореден тужителот се укинува, што не е доволно и не може само по себе да биде основ за престанок и на работниот однос.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.1708/98 од 13.1.2000 година.

25. Работоводниот орган на работодавецот нема право да бара преиспитување на одлуки донесени од страна на надлежен орган, со кои е одлучено за поединечни права, обврски и одговорности на работникот.

Од образложението:

Ревизијата е неоснована.

Тужителот бил вработен кај тужениот на работно место-кондуктер. Со одлука на Работничкиот совет на тужениот бр.02-854/1 од 23.12.1996 година, заведена на 31.12.1996 година, заради кршење на работниот ред и дисциплина по член 121-а став 1 точка 5 од Законот за измени и дополнувања на Законот за работните односи, што тужителот го сторил на 23.10.1996 година, на тужителот му е изречен престанок на работниот однос со отказ, а во став 2 од истата одлука, престанокот на работниот однос е заменет со парична казна од 15% од месечната плата во траење од 6 месеци. Незадоволен од ваквата одлука, директорот на тужениот доставил

писмено барање до Работничкиот совет бр.02-854/2 од 31.12.1996 година, со кое побарал Работничкиот совет да ја преиспита својата одлука, повикувајќи се на одредбите од член 78 од Статутот на тужениот. Постапувајќи по барањето на директорот, Работничкиот совет на седница одржана на 10.2.1997 година, донел нова одлука, со која претходната одлука со која престанокот на работниот однос со отказ е заменет со парична казна, ја преиначил и истата гласи на тужителот работниот однос му престанува без отказан рок. Против оваа одлука тужителот поднел приговор, по кој Работничкиот совет со одлука бр.02-151/2 од 10.3.1997 година, заведена на 17.3.1997 година, приговорот на тужителот го одбил.

По мислење на Врховниот суд на Република Македонија, пониските судови правилно го примениле материјалното право кога тужбеното барање на тужителот го уважиле, затоа што против одлука донесена во врска со правата, обврските и одговорностите на одреден работник, право на приговор може да поднесува само работникот за чии права, обврски и одговорности со конкретната одлука е одлучувано. Во конкретниот случај, со одлука бр.02-854/1 од 23.12.1996 година Работничкиот совет одлучувал заради кршење на работниот ред и дисциплина на тужителот и изречената мерка-престанок на работен однос со отказ е заменета со парична казна во висина од 15% од месечната плата во траење од 6 месеци. Против ваквата одлука, право на приговор имал само тужителот за чија одговорност и обврски е одлучувано со наведената одлука. Ова, значи дека работодавниот орган нема право да бара преиспитување на одлука донесена од страна на надлежниот орган.

Со оглед на гореизнесеното, Врховниот суд на Република Македонија согласно член 393 од ЗПП одлучи како во изреката.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.1777/98 од 16.12.1999 година.

26. Со заокружувањето на процесот на трансформација на претпријатијата со општествен капитал и по извршениот упис во судскиот регистар, тужениот можел слободно да располага со својот недвижен имот.

Од образложението:

Ревизијата е неоснована.

Со побиваните пресуди е одбиено тужбеното барање на тужителот како неосновано, од причина што не биле повредени одредбите на член 111 од ЗТПОК, за да може да биде поништен договорот за продажба, склучен помеѓу тужените за предметната деловна просторија, бидејќи во моментот на склучувањето на договорот не само што бил реализиран начинот на трансформацијата, туку била извршена целосна трансформација за 100% на претпријатието и во целост биле извршени обврските спрема Агенцијата пред да биде склучен договорот.

Одлучувајќи по ревизијата на тужителот, Врховниот суд на Република Македонија ја одби како неоснована од следните причини:

Во постапката по предметот, покрај другото, првостепениот суд утврдил, а второстепениот суд прифатил дека АД „С.Т.“ од С. во текот на 1996 година се трансформирала во четири ДОО, еден од нив е и првотужениот, со откуп од страна на вработените. АД „С.Т.“ бил сопственик на самопослугата бр.9 изградена на КП.бр.1346 на КО С. по основ на градба, утврдено со пресуда на тогашниот Окружен стопански суд, која се наоѓа во приземјето на станбената зграда на улица во С., која врз основа на одлука за спогодбена распределба на имотот му припаднала во дел на првотужениот. Првотужениот со договор за продажба на другите двајца тужени им ја продал оваа деловна просторија за цена од 1.240.000 ДМ. Во моментот кога е склучен договорот за продажба, првотужениот имал извршено целосна уплата на обврските спрема Агенцијата за трансформација на претпријатија со општествен капитал на Република Македонија (Агенцијата), по договор, односно уште на 7.3.1996 година.

Врз основа на оваа утврдена фактичка состојба, пониските судови го одбиле тужбеното барање на тужителот како неосновано наоѓајќи дека не биле повредени одредбите на член 111 од ЗТПОК, за да може да биде поништен договорот за продажба склучен помеѓу тужените за предметната деловна просторија, бидејќи во моментот на склучувањето на договорот не само што бил реализиран начинот на трансформацијата, туку била извршена целосна трансформација за 100% на претпријатието, од првотужениот биле извршени во целост обврските спрема Агенцијата,

продажбата била извршена по пат на јавно наддавање согласно член 16 од Законот за промет со земјиште и згради и првотужениот можел слободно да располага со својот имот, кое располагање не било спротивно на член 3 став 3 од ЗПП. И по наоѓање на Врховниот суд на Република Македонија, договорот за продажба чие поништување се бара не е склучен спротивно на член 111 од ЗТПОК, од причина што во смисла на оваа одредба продажбата на градежни објекти и други основни средства со вредност поголема од 50.000 ДМ, не може да се изврши без согласност на Агенцијата само додека не се отпочне со реализација на избраниот начин на трансформација, што не е случај и во дадената ситуација, бидејќи првотужениот не само што отпочнал со реализација на избраниот начин на трансформација, туку истиот и завршил со процесот на трансформација со целосна приватизација на претпријатието од 100%, од негова страна во целост биле извршени обврските спрема Агенцијата пред да се склучи предметниот договор, а која околност не била спорна помеѓу странките.

Во контекст на ова, тужителот неосновано укажува во ревизијата дека пониските судови при одлучувањето немале предвид каков модел на трансформација на општествениот капитал избрал првотужениот, какви цели на трансформацијата според избраниот модел воспоставил со Програмата и одлуката и дека првотужениот се обврзал да изврши промена на односот спрема сопствениот капитал согласно избраниот модел. Од тие причини, тужителот преку Агенцијата за трансформација му ги отстапил уделите на првотужениот со некоја фиктивно, во бодови и проценти утврдена вредност, а не со купопродажба, како што погрешно заклучуваат пониските судови. Првотужениот наместо да пристапи кон реализација на одлуката и целите на трансформацијата согласно избраниот модел, истиот ги погизил сите морални и етички норми, очекувањата на тужителот како примарен сопственик и очекувањата на неговите вработени, па пристапува кон целосна распродажба на сите средства, сосема друг модел на трансформација, поради што смета дека договорот е ништовен и по тој основ во смисла на член 103 од ЗОО.

Со заокружувањето на процесот на трансформацијата на првотужениот, извршениот упис во судскиот регистар, целосна приватизација и извршување на сите обврски спрема Агенцијата од страната на првотужениот, првотужениот можел и може слободно да располага со својот недвижен имот, односно да продава

градежни објекти со вредност поголема од 50.000 ДМ. Од тој момент овластувањата на јавниот правобранител за заштита на претпријатијата и општествениот капитал престануваат. Ова, од причина што согласно член 99 од ЗТПОК, јавниот правобранител врши заштита на претпријатијата и општествениот капитал, презема мерки и правни средства, поведува постапка пред Уставниот суд на Република Македонија или пред судовите постапка за укинување или поништување на одлуки или други акти со кои се оштетува општествениот капитал само во процесот на трансформација.

Согласно член 106 став 1, 3 и 7 од истиот закон, доколку статусната промена на претпријатието настане пред влегувањето во сила на овој закон и постои сомневање дека е оштетен општествениот капитал, по барање на јавниот правобранител може да се врши финансиска, сметаководствена и правна контрола на законитоста и исправноста на спроведувањето на постапката и во случај ако се оцени со контролата дека е оштетен општествениот капитал, може да поведува соодветна постапка за поништување или за утврдување неважност на одделни акти или договори, склучени на штета на општествениот капитал.

Предвид на гореизнесеното, по наоѓање на Врховниот суд на Република Македонија, договорот за продажба склучен помеѓу тужените, чие поништување се бара, не е ништовен во смисла на член 103 од ЗОО, бидејќи истиот не е склучен спротивно на присилните прописи или моралот и етиката на нашето општество.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
Рев.бр.627/2000 од 25.10.2000 година.

27. Отповикувањето на управител на друштвото со ограничена одговорност од страна на Собирот на содружници, не претставува измена на договорот за основање на друштвото, иако тој бил именуван со тој договор.

Од образложението:

Барањето е неосновано.

Со оспорените одлуки двата пониски суда го уважиле предлогот на друштвото со ограничена одговорност за упис во тр-

говскиот регистар за промена на управител во внатрешниот и надворешниот трговски промет, врз основа на одлука на Собир на содружниците за отповикување на управители на друштвото, донесена со мнозинство гласови.

Јавниот обвинител на Република Македонија ги оспори таквите одлуки, од причини што смета кога управителот на друштвото е назначен или именуван со договорот за основање на друштвото, неговото отповикување може да се врши само ако се изврши измена на договорот во смисла на член 195 од ЗТД. Само кога управителот е именуван од страна на Собирот на содружниците, согласно член 173 од истиот закон, може да биде и отповикан од Собирот согласно член 182 од тој закон.

Врховниот суд на Република Македонија, одлучувајќи по подигнатото барање за заштита на законитоста го одби како неосновано од следните причини:

Во оваа правна работа неспорно е дека предлагачот е основан врз основа на договор за основање друштво како ДОО склучен на 5.11.1996 година помеѓу содружниците. На одржаната седница на Собирот на 19.4.1999 година содружниците согласно член 182 од Законот за трговските друштва, со мнозинство гласови донеле одлука за разрешување на именуваните управители.

Врз основа на таквата неспорна фактичка состојба, првостепениот суд го уважил предлогот за промена на управител во внатрешниот и надворешниот трговски промет, наоѓајќи дека како иматели на повеќе од половина од основната главнина на предлагачот, согласно член 182 став 1 од Законот за трговските друштва, управителите можат да бидат отповикани со одлука на Собирот на содружниците. Второстепениот суд одлучувајќи по жалбата на противникот, не го прифатил стојалиштето дека во случајот се работи за промена на договорот на друштвото во смисла на член 195 став 3 од истиот закон.

При изнесената неспорна фактичка состојба и по наоѓањето на овој суд, пониските судови правилно ги примениле цитираните законски одредби, на чија примена се повикува и барањето за заштита на законитоста. Точен е наводот во барањето за заштита на законитоста дека содружниците со договорот извршиле именување и на управители. Така со член 15 од договорот за основање трговско друштво, определени се како органи на управување со друштвото, Собирот на содружниците и управители. Со членот 16 од договорот, предвидени се содружниците како членови на

Собирот на содружниците и како управители на друштвото се наведени поименично кои можат да учествуваат во работата на Собирот. Со член 20 од договорот е определено дека со друштвото управуваат управители и содружниците се договориле со склучувањето на договорот да именуваат и управители на друштвото, па наведени се истите лица како управители на друштвото со личните податоци.

Според член 110 став 1 од Законот за трговските друштва, друштвото со ограничена одговорност се основа со договор за друштвото што го склучуваат сите основачи во писмена форма. Според членот 111 од истиот закон, со договорот, односно со изјавата на основачот за основање на друштвото со ограничена одговорност се утврдува, покрај другото, управувањето на друштвото и застапувањето на друштвото. Според став 2 од истиот член со договорот за друштвото покрај работите од став 1 можат да се уредат и други прашања и односи. Од ваквата содржина на овој член јасно произлегува дека како законски утврдена содржина на договорот за друштвото не е и именувањето на управителите. Именувањето на управителот односно управителите е ставено во надлежност на Собирот на содружниците со член 161 став 1 точка 2 од истиот закон. Иста одредба е содржана и во членот 173 став 4 од законот, кој дава можност за управител да може да биде именуван и содружник со договорот за друштвото додека трае содружничкиот однос. Согласно вака уредената надлежност на Собирот на содружниците, според членот 182 став 1 од законот, управител, односно управители можат да бидат отповикани со одлука на Собирот на содружниците кои претставуваат повеќе од половина од уделите во друштвото со ограничена одговорност. Секоја поинаква одредба во договорот за друштвото се смета за ништовна.

Од напред изнесеното недвосмислено произлегува дека Законот за трговските друштва посебно го уредува прашањето за содржината на договорот за друштвото од прашањето на именувањето, односно разрешувањето и отповикувањето на управителот односно управителите на друштвото. Фактот што законот дозволил со договорот за друштвото да се именува и управителот односно управителите на друштвото, не го менува посебниот карактер на именувањето односно отповикувањето на управителот односно управителите во друштвото со ограничена одговорност. Според ова, по мислењето на овој суд, отповикувањето на управител на друштвото со ограничена одговорност кој бил именуван со

договорот за основање на друштвото, не претставува измена на договорот за друштвото. Согласно тоа, одредбата од член 195 од законот не се однесува и на прашањето за отповикување на управител односно управителите на друштвото со ограничена одговорност туку на со закон утврдената содржина на договорот за друштвото. Тоа се потврдува и од фактот што прашањето на измена на договорот за друштвото со ограничена одговорност е уредено во посебен под оддел, чија содржина воопшто не упатува на прашањата за именувањето и отповикувањето на управителите на друштвото.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија, Гзз.бр.138/2000 од 12.10.2000 година.

28. Доставата е уредно извршена кога пресудата е предадена на сопругот на сопственикот на приватното претпријатие затекнат во деловните простории во извршување работи на правното лице.

Од образложението:

Ревизијата е неоснована.

Во оваа правна работа првостепениот суд утврдил, а второстепениот суд прифатил дека доставувањето на побиваната пресуда било извршено на 21.4.1997 година, во деловните простории на туженото приватно претпријатие, на начин што судскиот доставувач ја предал на сопругот на сопственичката кој бил затекнат да извршува работи на правното лице. Бидејќи жалбата против пресудата била предадена на 10.5.1997 година, првостепениот суд со решение ја отфрлил како ненавремена.

Врховниот суд на Република Македонија, одлучувајќи по ревизијата изјавена против решението на второстепениот суд, со кое се одбива жалбата на туженото претпријатие, најде дека е неоснована, поради што ја одби од следните причини:

Во случајот не е спорно дека тужениот е правно лице. Согласно член 134 став 1 од ЗПП, доставувањето на правните лица се врши со предавање на писменото на лицето овластено за примање на писмена или на работникот кој ќе се затекне во канце-

ларијата, односно деловната просторија. Извршеното доставување од страна на судскиот доставувач, во овој случај на сопругот на сопственикот на туженото правно лице, кој бил затекнат во деловните простории како извршува работи на правното лице, а ја примил доставата, е уредно и во согласност со оваа законска одредба. Бидејќи не е спорно дека таквата достава е извршена на 21.4.1997 година, а предметната жалба била поднесена на 10.5.1997 година, пониските судови правилно нашле дека таа не е навремена, поради што и правилно одлучиле кога ги донеле побиваните решенија.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.816/98 од 2.11.2000 година.

29. Уредно е доставувањето на пресудата на странката преку огласна табла на судот, кога таа по дадениот одговор на тужбата заминала во странство, без да го извести судот за промената на адресата.

Од образложението:

Ревизијата е неоснована.

Неосновани се ревизиските наводи за сторена суштествена повреда на одредбите од процесната постапка, кога пониските судови жалбата на тужениот ја отфрлиле како ненавремена.

Од списите во предметот произлегува дека тужената тужбата ја примила лично на 9.7.1970 година. По приемот на тужбата таа дала одговор на тужбата кој лично го потпишала и го доставила на судот. На првото рочиште за главна расправа тужената не дошла, а тужителите го известиле судот дека таа има намера наскоро да замине во странство. На наредната расправа тужената не се јавила, заминала во странство, без да го извести судот за новата адреса.

Согласно член 134 став 1 од ЗПП, натамошното доставување на поканите за главна расправа и донесената пресуда, судот го извршил преку огласна табла на судот.

Тужената против пресудата, чие доставување било извршено преку огласна табла на судот на 13.12.1972 година, поднела жалба на 26.8.1999 година, по протек на рок од 30 години од правосилноста на пресудата.

Пониските судови жалбата ја одбиле како ненавремена. По мислење на овој суд, уредно е доставувањето на пресудата на странката преку огласна табла на судот, согласно член 134 став 2 и 3 од ЗПП, кога таа по дадениот одговор на тужбата заминала во странство, без да го извести судот за промена на адресата.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.574/2000 од 22.9.2000 година.

30. Кога првостепениот суд со пресудата не одлучил за поставеното тужбено барање на тужителот да му биде вратена моторна пила и ако истата ја примил во судот од тужениот, а второстепениот суд во жалбена постапка оваа повреда не ја отстранил, тој постапил спротивно на член 325 став 2 од ЗПП.

Од образложението:

Ревизијата е основана.

Основани се ревизиските наводи за сторена суштествена повреда на одредбите од процесната постапка од член 354 став 1 во врска со член 375 став 1 од ЗПП. Согласно член 375 став 1 од ЗПП, во образложението на пресудата, односно во решението второстепениот суд треба да ги оцени жалбените наводи што се од решително значење и да ги означи причините што ги зел предвид по службена должност. Во конкретниот случај, тужбеното барање на тужителот е враќање на ствар и надомест по однос на изгубена заработувачка во износ од 20.640,00 денари. Првостепениот суд одлучил само за тужбеното барање за надомест по основ на изгубената заработувачка за користење на моторната пила во износ од 20.640,00 денари, а не одлучил по поставеното тужбено барање за враќање на моторната пила. Навистина, на рочиштето одржано на 24.6.1997 година, тужениот во присуство на судот пилата ја донел во судската сала и му ја предал на тужителот, а тужителот изјавил дека ја зема пилата, но со тоа не престанала обврската на судот да одлучува и за тужбеното барање за враќање на пилата. Со ова, првостепениот суд постапил спротивно на член 325 став 2 од ЗПП.

Ваквата повреда на одредбите од процесната постапка, тужителот ги истакнал во жалбата, меѓутоа второстепениот суд

ваквите жалбени наводи не ги оценил, со што сторил суштествена повреда на член 354 став 1, во врска со член 375 став 1 од ЗПП.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.209/98 од 24.2.2000 година.

31. Второстепениот суд не сторил суштествена повреда на одредбите од процесната постапка со тоа што не го зел во оценка и образложението на жалбените причини, поднесено после истекот на рокот за изјавување жалба, иако тоа било доставено на спротивната странка на одговор.

Од образложението:

Барањето е неосновано.

Второстепениот суд ја одбил жалбата на тужениот како неоснована.

Против таквата пресуда Јавниот обвинител на Република Македонија поднесе барање за заштита на законитоста, од причини што смета дека судот сторил суштествени повреди на постапката, со тоа што не се впуштил во оцена на жалбените наводи дадени во образложението поднесено после истекот на рокот за изјавување на жалбата, но пред одлучувањето по истата, иако тоа било доставено на спротивната странка на одговор.

Врховниот суд на Република Македонија, барањето за заштита на законитоста го одби како неосновано од следните причини:

Согласно член 334 став 1 од Законот за парничната постапка, жалбата против пресуда донесена во прв степен може да се изјави во рок од 15 дена, од денот на доставувањето на преписот на пресудата. Согласно став 2 од овој член, само жалба поднесена во тој рок спречува пресудата да стане правосилна во делот што се побива со неа. Со член 336 од истиот закон, е утврдена содржината на жалбата, а според член 337 од тој закон, првостепениот суд со решение против кое не е дозволена жалба ќе го повика жалителот во определен рок да ја дополни и исправи жалбата со поднесок или записник кај судот, само во случај кога врз основа на податоците од жалбата не може да се утврди која пресуда се побива или ако

жалбата не е потпишана. Само во тој случај ќе се смета дека е нецелосна. Ако жалбата има други недостатоци, како што е во случајот недостатокот на образложението на дадените жалбени причини, таа не се смета за нецелосна и се доставува на понатамошна постапка на второстепениот суд.

Од ваквите законски одредби, недвосмислено произлегува дека евентуалното исправање или дополнување на жалбата, со образложение на дадените жалбени причини и слично, жалителот може да го стори во рокот за поднесување на жалбата. Се работи за преклузивен рок кој се однесува на целата содржина на жалбата утврдена со цитираните законски прописи. Во случајот, предметната жалба била уредна во смисла на наведените законски прописи, поради што второстепениот суд правилно ја применил одредбата од член 351 од ЗПП, испитувајќи ја побиваната пресуда во границите на дадените жалбени причини, внимавајќи по службена должност на суштествените повреди на член 340 став 2 на овој закон. Притоа, правилно не го оценил образложението на дадените жалбени причини, бидејќи согласно изнесеното стојалиште на овој суд, било поднесено по истекот на рокот за изјавување на жалбата било преклудирано. Согласно истото стојалиште, овој суд смета дека не е од суштествено значење фактот што првостепениот суд образложението го доставил на спротивната странка заедно со жалбата, а списите до второстепениот суд се доставени после тоа и при одлучувањето тој суд го имал во списите. Таквото дејство на првостепениот суд не го продолжува со закон утврдениот рок.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.121/2000 од 22.6.2000 година.

32. Судот не можел да донесе пресуда врз основа на признавање кога јавниот правобранител за признавање на тужбеното барање немал изјаснување од државниот орган кој го застапувал.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Барањето за заштита на законитоста е основано.

Основани се наводите во барањето за заштита на законитоста дека првостепениот суд сторил суштествена повреда на од-

редбите од процесната постапка од член 354 став 2 точка 6 од ЗПП. Во одредбата од член 7 став 1 од Законот за јавното правобранителство („Службен весник на РМ“ бр.47/97), е предвидено дека заменикот на јавниот правобранител може да ги презема сите дејства во постапка пред суд, друг орган или правни лица за кои со закон е овластен јавниот правобранител. Во член 12 став 1 од истиот закон е предвидено, ако јавниот правобранител оцени дека не треба да се поведе постапка пред суд или некој друг орган или треба да се повлече тужбата, се откаже од тужбеното барање или од предлог за извршување, да се признае барање на спротивната странка или да се случи порамнување, ќе побара од државниот орган што го застапува да се изјасни за понатамошното постапување.

Од цитираните одредби произлегува дека во член 7 став 1 од Законот за јавното правобранителство, се дадени овластувања на заменикот на јавниот правобранител да ги презема сите дејства во постапката пред судот за кои со закон е овластен Јавниот правобранител на Република Македонија, а во одредбата од член 12 став 1 од истиот закон е предвидено ограничување во овластувањата кога треба да се признае барање на спротивната странка. Јавниот правобранител тогаш е потребно да побара од органот што го застапува да се изјасни за натамошното постапување.

Од приложените докази во списите на предметот не произлегува дека јавниот правобранител вакво овластување за признавање на тужбеното барање на тужителите добил од државниот орган што го застапува. Поради ова, основани се наводите во барањето за заштита на законитоста дека е сторена суштествена повреда на одредбите од процесната постапка од член 354 став 2 точка 6 и 10 од ЗПП. Од наведените причини, судот не можел да донесе пресуда врз основа на признание кога јавниот правобранител за признавање на тужбеното барање немал изјаснување за тоа од органот кој го застапувал.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.150/99 од 20.1.2000 година.

33. Во определувањето на надоместокот за експроприрана недвижност, судот не е врзан за предложената висина на надоместокот истакната од поранешниот сопственик, како предлагач.

Од образложението:

Барањето за заштита на законитоста е неосновано од следните причини:

Според член 239 став 1 од Законот за вонпроцесната постапка, постапката за одредување на надоместокот за експроприрана недвижност, судот ја поведува по службена должност кога ќе му бидат доставени списите од надлежниот орган на управата. Во став 2 од истиот член е предвидено дека органот на управата од став 1 на овој член, ако не се постигне спогодба за надоместок во рок од 3 месеци од денот на правосилноста на решението за експропријација, должен е правосилното решение за експропријација на недвижноста со сите списи, без одлагање да го достави до судот заради одредување надоместок. Во став 3 е наведено дека, ако органот на управата од став 1 на овој член, не му го достави на судот решението и другите списи, поранешниот сопственик може непосредно да се обрати до судот, со барање тој да го одреди надоместокот за експроприраната недвижност.

Од цитираните одредби произлегува дека постапката за определување надоместок за експроприрана недвижност ја иницира надлежниот орган на управата со доставување на списите до судот, кој понатаму поведува постапка по службена должност. Доколку надлежниот орган на управата не ја иницира постапката пред судот, Законот за вонпроцесната постапка дава можност поранешниот сопственик да може непосредно да се обрати до судот и тој да го определи надоместокот за експроприраната недвижност, како што е во конкретниот случај.

Согласно член 243 став 1 од ЗВП, за одредување надоместок за експроприрана недвижност, судот најнапред ќе ја одреди вредноста на недвижноста и за таа цел закажува рочиште. Во став 2 е предвидено дека на рочиштето судот ги повикува поранешниот сопственик и корисникот на експропријацијата, и ќе им даде можност да се изјаснат за доказите што ги прибавил по службена должност, за вредноста на експроприраната недвижност, за видот и обемот, односно за висината на надоместокот во пари. Во став 3 е предвидено дека судот ќе изведе и други докази, а по потреба и вештачење. Ова значи дека судот е тој кој ја одредува висината на надоместокот, притоа земајќи ги во предвид условите предвидени во Законот за експропријацијата. Судот на поранешниот сопственик и корисник на експропријацијата само им дава можност да се

изјаснат за доказите што тој ги прибавил по службена должност, како и за вредноста на експроприраната недвижност, видот и обемот, односно тие можат да дадат свој предлог за висината на надоместокот во пари, но притоа судот не е врзан за висината на предложениот надоместок.

Бидејќи судот во вонпроцесната постапка по службена должност пристапува кон определување на надоместокот за експроприраната недвижност, тој не е врзан за барањето и предложената висина за надоместок истакната од поранешниот сопственик, како предлагач.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.71/2000 од 20.4.2000 година.

34. Против решение со кое е уважено барањето на политичка партија да биде регистрирана во судскиот регистар, не е дозволена жалба од друга регистрирана политичка партија.

Од образложението:

Барањето е неосновано.

Со оспореното решение жалбата поднесена од регистрирана политичка партија против решението на првостепениот суд, со кое се уважува барањето на друга политичка партија да биде регистрирана во судскиот регистар, е отфрлена како недозволена.

Јавниот обвинител на Република Македонија го оспори таквото решение, од причини што смета дека во вонпроцесната постапка покрај учесниците, жалба може да изјават и други лица, доколку решението на првостепениот суд навлегува во нивните права или со закон засновани интереси, а тоа во случајот се правата на жалителот заштитени со член 9 став 2 од Законот за политичките партии.

Врховниот суд на Република Македонија одлучувајќи по подигнатото барање за заштита на законитоста, го одбил како неосновано од следните причини:

Во случајов не е спорно дека во постапката по барањето за регистрација на политичките партии, првостепениот суд постапувал според правилата на Законот за вонпроцесната постапка.

Во поткрепа на ставот дека во случајов жалбата е дозволена, подносителот на барањето се повикува на одредбите од член 11 и 21 од истиот закон. Двете одредби не уредуваат правило во вонпроцесната постапка да можат да изјават жалба и други лица освен учесниците, доколку решението на првостепениот суд навлегува во нивните права. Тоа, од причини што согласно член 3 од тој закон, учесник во вонпроцесната постапка е лице на кое одлуката на судот се однесува непосредно, кое својот правен интерес го остварува преку барање судот да донесе одлука, како и лице, односно орган чие право на учество е определено со закон. Според член 29 од истиот закон, правосилното решение донесено во вонпроцесната постапка ги обврзува сите лица кои учествувале во постапката во која е донесено решението, ако со тој закон или со друг закон не е обезбедено право да поведат процес. Според цитираните одредби, правото на учество во вонпроцесна постапка на лице, односно орган како заинтересирано лице чии права ги засегнува одлуката, го определува закон. Такво право одредува Законот за вонпроцесната постапка, во одредбите за посебните вонпроцесни постапки, а може да биде одредено и со друг закон.

Одредбата од член 15 од Законот за политичките партии, јасно го определува правото на жалба против решението, со кое се одбива барањето за запишување во судскиот регистар, кое право го има подносителот на барањето, што е во сообразност со уставноправниот карактер на односите што овој закон ги уредува. Ваквото уредување на правото на жалба во овие постапки, само против решението со кое се одбива решението за запишување во судскиот регистар, јасно го исклучува таквото право на други лица и органи во овие постапки во случај кога барањето за запишување во судскиот регистар е уважено. Согласно цитираните општи правила на Законот за вонпроцесната постапка, овој закон како посебен што ја уредува постапката за запишување на политичките партии во судскиот регистар, не уредил такво право.

Врз основа на сето изнесено, овој суд смета дека неосновани се тврдењата во барањето за заштита на законитоста дека со побиваното решение се повредени одредбите од Законот за вонпроцесната постапка и одредбите од Законот за парничната постапка, на кој се повикува. По мислење на овој суд, во постапката за регистрација на политичка партија против решението со кое е уважено барањето, не е дозволена жалба од друга регистрирана политичка партија. Тоа недвосмислено произлегува и од фактот

што политичката партија се запишува во судскиот регистар со донесувањето на решението со кое се уважува барањето и согласно член 10 од законот, може да започне со работа со денот на уписот во регистарот кога го стекнува и својството на правно лице.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.147/2000 од 28.9.2000 година.

III. УПРАВНО ПРАВО

1. Лицето за кое со правосилна судска одлука е утврдено дека не е биолошки татко на малолетното дете, не е овластен подносител на барање за промена на презиме на детето.

Од образложението:

Тужбата е неоснована.

Со оспореното решение е одбиена како неоснована жалбата на тужителот поднесена против решението на Министерството за внатрешни работи – Управа за внатрешни работи, со кое е одбиено барањето на тужителот за промена на презимето на малолетниот Н.М. во уписот под тековен број 1003 за 1991 година за град О. Притоа, тужениот орган утврдил дека решението на првостепениот орган е донесено согласно член 5 став 2 од Законот за личното име, во врска со член 45 од Законот за семејството, затоа што тужителот не е природен– биолошки татко на малолетниот Н.М., па со оглед на тоа како единствен подносител на барањето за промена на презимето на малолетното дете може да се јави неговата мајка-С.М.-родена Л.

Судот наоѓа дека во конкретниот случај фактичката состојба е правилно утврдена и со оспореното решение не е повреден законот поради следното:

Согласно член 3 став 1 од Законот за личното име („Службен весник на РМ“ бр.8/95), личното име на детето го определуваат родителите спогодбено, со тоа што според став 2 од истиот член, презимето на детето се определува според презимето на еден или двата родители, освен ако родителите не определат детето да носи некое друго презиме.

Според член 5 став 2 од истиот закон, на малолетно лице ќе му се промени личното име, односно само името или презимето на барање од родителите или посвоителите, односно на старателот со согласност со надлежниот орган за старателство.

Согласно член 42 од Законот за семејството („Службен весник на РМ“ бр.80/92), во случај на развод или поништување на

бракот, секој од поранешните брачни другари го задржува презимето што го има, а може да бара и промена на тоа презиме.

Според член 45 од истиот закон, родителското право и припаѓа на мајката и на таткото подеднакво, со тоа што ако еден од родителите е умрен или не е познат или му е одземено родителското право, или ако од други причини е спречен да го врши родителското право, родителското право го врши другиот родител.

Во конкретниот случај, од списите приложени кон предметот, произлегува дека малолетното дете Н.М.е роден на 2.12.1991 година во О. од мајка С. М. родена Л., без податоци за татко. Тужителот Н. М. не е природен – биолошки татко на малолетниот Н.М., што е утврдено со пресуда на Општинскиот суд П. бр. 1030/91 од 30.6.1993 година, кој факт е спроведен во матичната книга на родените за град О., под тековен број 1003 за 1991 година во уписот на малолетниот Н.М. Со оглед на тоа, имајќи ги во предвид погорецитираните законски одредби, како и фактот дека тужителот не е природен – биолошки татко на малолетниот Н.М. судот смета дека органите правилно постапиле кога го одбиле барањето на тужителот за промена на презимето на малолетниот Н.М. Ова, затоа што како единствен родител на малолетниот Н.М. се јавува мајката С.М., родена Л., која единствено и може да поднесе барање за промена на презимето на нејзиното малолетно дете.

Во оваа смисла, судот ги ценеше наводите во тужбата на тужителот дека при одлучувањето, органите не ја зеле предвид правосилната пресуда на Општинскиот суд П.бр.1029/91 од 17.2.1994 година, со која е разведен бракот помеѓу тужителот и мајката на малолетниот Н.М. – С.М.– родена Л., меѓутоа, истите не можеше да ги уважи од напред наведените причини и цитираните законски одредби, особено цитираниот член 42 од Законот за семејството, со кој е предвидено во случај на развод на брак, секој од поранешните брачни другари да го задржи презимето што го има, и дадена е можност и секој од нив да бара промена на тоа презиме, а во конкретниот случај бившата сопруга на тужителот по разводот на бракот го задржала презимето што го имала, односно М.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.2019/97 од 16.2.2000 година.

2. На лицето кое не евидира во воената евиденција може да му престане државјанството со отпуст, бидејќи нема пречки во однос на воената обврска.

Од образложението:

Тужбата е основана.

Со оспореното решение е одбиена како неоснована жалбата на тужителот поднесена против решението на Министерството за внатрешни работи, а со кое е одбиено барањето на тужителот за отпуст од државјанство на Република Македонија. При тоа, тужениот орган оценил дека првостепениот орган донел законито решение согласно член 17 став 1 точка 2 од Законот за државјанството на Република Македонија, со оглед дека тужителот не ја регулирал воената обврска во смисла на член 3 од Законот за одбраната.

Судот смета дека оспореното решение е незаконито, поради погрешно и нецелосно утврдена фактичка состојба, поради што погрешно е применето материјалното право.

Според член 17 став 1 од Законот за државјанството, државјанството на Република Македонија престанува со отпуст ако лицето кое поднесло барање за отпуст, помеѓу другите услови, го исполни и условот од точка 2, односно да нема пречки во поглед на воената обврска.

Според член 3 став 1 и 2 од Законот за одбраната („Службен весник на РМ“ бр.8/92), воената обврска на граѓаните е општа. На воена обврска подлежат сите граѓани на Републиката од машки пол на возраст од 17 до 55 години живот.

Според член 4 од истиот закон, воената обврска на граѓаните се состои од: регрутна обврска, обврска на служење воен рок и обврска на служење во резервен состав.

Според член 48 од истиот закон, лицето кое подлежи на воена обврска е воен обврзник. Во текот на траењето на воената обврска, воениот обврзник е: регрут-за време на регрутната обврска; војник-за време на служењето на воениот рок и воен обврзник во резерва-по регулирањето на воената обврска.

Согласно член 69 од истиот закон, за воените обврзници се води воена евиденција. Воведување во воена евиденција се врши по пополнувањето на 17 години живот. Евиденцијата на воените обврзници ја води Министерството за одбрана.

Имајќи ги предвид погорецитираните одредби, судот смета дека тужителот воопшто нема статус на воен обврзник. Ова, затоа што тужителот досега никогаш не евидирал во воената евиденција, што се гледа од известувањето на Министерството за одбрана. Освен тоа, на возраста на која бил тужителот во моментот на поднесувањето на барањето за отпуст-49 години, истиот можел само да биде воен обврзник во резерва, а пак такво својство може да се има само по регулирањето на воената обврска, што не е случај со тужителот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.33/2000 од 19.4.2000 година.

3. При прием во државјанство на лица родени на територијата на РМ – ставени под посебна старателска надлежност на Меѓуопштинскиот центар за социјална работа (штитеници), потребно е да се утврди дали тие се сметаат како лица кои според досегашните прописи имале државјанство на Република Македонија.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Тужбата е основана.

Судот смета дека со оспореното решение е повреден законот на штета на тужителите поради следното:

Имено, во конкретниот случај од списите приложени кон предметот произлегува дека органите на управата утврдиле дека тужителите воопшто немаат пријавено живеалиште на територијата на Република Македонија, поради што истите не го исполнуваат условот од член 7 став 1 точка 2 од Законот за државјанство на Република Македонија за прием во државјанство на Република Македонија, односно немаат законски престој на територијата на Република Македонија непрекинато најмалку 15 години до поднесувањето на барањето на 7.5.1999 година.

Тужителите преку посебниот старател поставен од Меѓуопштинскиот центар за социјална работа на општините на град С, во текот на управната постапка, а и сега со тужбата укажуваат дека Меѓуопштинскиот центар за социјална работа на општините

на град С., сметано од 1986 година ја врши непосредно старателската должност над тужителите, како деца без родителска грижа, бидејќи нивната мајка сметано од 1972 година се наоѓа на лекување во ЈЗО Психијатриска болница и нејзиниот третман продолжува понатаму, а таткото на тужителите починал на 20.7.1990 година и во текот на 1992 година по овој основ, истите оствариле право на семејна пензија, од што произлегува дека се материјално обезбедени. Воедно, укажуваат дека се со постојано живеалиште од нивното раѓање – од 1976 година, од 1979 година, нивниот татко поседувал лична карта издадена на 7.5.1981 година, а мајката од 14.1.1988 година, што секако треба да се има предвид при утврдување на жителството на тужителите, а со тоа и државјанскиот статус, кој има особено значење за регулирање на станбеното прашање и вработувањето на истите.

Имајќи го предвид наведеното, како и начелото на заштита на правата на граѓаните во управната постапка, предвидено во член 5 од Законот за општата управна постапка, судот смета дека во конкретниот случај основната фактичка и правна состојба останала непотполно утврдена. Ова, затоа што при утврдувањето на законскиот престој на тужителите на територијата на Република Македонија, органите не го имале предвид фактот дека тужителот Ф. е роден на 19.9.1976 година и во неговиот извод од матичната книга на родените број 28-37/25475 од 4.12.1986 година, во графата „државјанство“ е забележано СРМ и СФРЈ, а тужителот М. е роден на 9.9.1979 година и во неговите изводи од матичната книга на родените број 28-37/25506 од 4.12.1986 година и број 37-05/59 од 17.1.1987 година, во графата „државјанство“ е забележано СРМ и СФРЈ.

Во оваа смисла, органите не ја имале предвид одредбата од член 26 став 1 од Законот за државјанството на Република Македонија („Службен весник на РМ“ бр.67/92) поврзано со член 2 од Законот за државјанство на Социјалистичка Република Македонија („Службен весник на СРМ“ бр.9/65) и член 7 од Законот за државјанството на Социјалистичка Република Македонија („Службен весник на СРМ“ бр.19/77), и со оглед на тоа не се впуштиле во утврдување дали тужителите се сметаат како лица кои според досегашните прописи имале државјанство на Република Македонија.

Имено, евиденцијата на државјаните на Република Македонија според досегашните прописи не била уредена на единствен начин, па така според важечките закони во периодот од 1946 до

1977 година евиденцијата се водела од страна на органот за внатрешни работи. Според важечките прописи после 1977 година (Закон за државјанство на СРМ „Службен весник“ бр.19/77), како и Правилникот за водење евиденција за државјаните на СРМ и државјаните на другите социјалистички републики родени на територијата на СРМ, за издавање на уверение за државјанство („Службен весник на СРМ“ бр.26/77), евиденцијата за државјаните на СРМ и државјаните на другите социјалистички републики кои се родени на територијата на СРМ се води во матичната канига на родените според правилата за водење на матичните книги. Притоа, при запишување на раѓањето (основно запишување) податоците за државјанството се запишуваат во рубриката „државјанство“, а дополнителните промени во државјанството се запишуваат во рубриката „дополнителни запишувања и приклучоци“. Исто така, книгите на државјаните водени според дотогашните прописи се заклучуваат со денот на стапување во сила на споменатиот Правилник, со тоа што заклучените книги за државјани се чуваат во матичниот центар и од нив може да се издаваат уверенија за државјанство за лицата за кои во матичната канига на родените не е забележан податокот за државјанство.

Од напред изложеното произлегува дека по 1977 година заклучените книги за државјани може да се употребат за издавање на уверение за државјанство само ако во матичните книги на родените не е забележан податокот за државјанство. Во конкретниот случај во изводите од матичната канига на родените за тужителот издадени во 1986 и 1987 година и за тужителот во 1986 година стои податок за државјанство на СРМ– СФРЈ. Воедно, во изводот од матичната канига на венчаните за родителите на тужителите број 37-05/34789 од 20.11.1991 година, стои податокот за државјанство РМ-СФРЈ. Меѓутоа, во оспореното решение тужениот орган воопшто не ги ценел ниту дал образложени причини за овие решавачки факти, односно како и врз основа на што во означените изводи од матичните книги на родените за тужителите е запишано во рубриката за државјанство СРМ-СФРЈ. Ова, особено ако се има предвид времето на раѓањето на тужителите– 1976, односно 1979 година, статусот на тужителите сметано од 1986 година, односно непосредното вршење старателска должност од Меѓуопштинскиот центар за социјална работа на општините, како и фактот дека матичните книги на родените се јавни исправи кои се водат според посебни правила и податоците во нив се сметаат за точни.

При повторното постапување и одлучување потребно е тужениот орган да ги има предвид укажувањата содржани во пресудата, особено во поглед на примената на цитираниот член 26 став 1 од Законот за државјанство („Службен весник на РМ“ бр. 67/92), поврзано со член 2 од Законот за државјанство на СРМ („Службен весник на СРМ“ бр.9/65) и член 7 од Законот за државјанство на СРМ („Службен весник на СРМ“ бр.19/77), како и да изврши непосреден увид во Матичната книга на родените и во заклучените книги за државјани, што се водени во време кога се родени тужителите, по истите да постапи и да донесе правилно и законито решение по барањето на тужителите.

Поврзано со претходното, судот смета дека тужениот орган треба да го има предвид Уставот на Република Македонија (член 29 став 1) кој предвидува дека странците во Република Македонија уживаат слободи и права гарантирани со Уставот, под услови утврдени со закон и меѓународни договори, а во врска со одредбата од член 8 од Уставот, според која Република Македонија ги почитува општо прифатените норми на меѓународното право, како што е во конкретниот случај Европската конвенција за државјанство, во која е предвидено да се избегнува состојбата на бездржавјанство.

Судот при одлучувањето го имаше предвид предлогот во тужбата на тужителите, судот да донесе мериторна одлука, но истиот не можеше да го прифати, бидејќи природата на работата тоа не го дозволува и податоците во постапката не даваат сигурен основ за тоа, затоа што фактичката состојба не е потполно и правилно утврдена.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.2342/99 од 23.2.2000 година.

4. Ако во матичната книга на родените и заклучените книги за државјани, не е запишан податок за државјанство, тогаш податокот за државјанство содржан во изводот од матичната книга на родените, не е основ за утврдување државјанство на Република Македонија според досегашните прописи.

Од образложението:

Тужбата е неоснована.

Со оспореното решение е одбиена како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Министерството за внатрешни работи на Република Македонија, со кое му е одбиено барањето за прием во државјанство на Република Македонија. Притоа, тужениот орган оценил дека првостепеното решение е законито, од причина што тужителот не го исполнува условот за прием во државјанство на Република Македонија согласно член 7 став 1 точка 2 од Законот за државјанство, односно истиот нема непрекинат законски престој на територијата на Република Македонија најмалку 15 години до поднесувањето на барањето, бидејќи истиот првпат пријавил живеалиште во во 1984 година, повторно на 28.4.1986 година, која лична карта е со поминат рок и неважечка, како и со оглед на тоа што подолго време живее и работи во странство, од што произлегува дека до поднесување на барањето на 27.1.1998 година има прекини во престојот на територијата на Република Македонија. Воедно, тужениот орган утврдил дека тужителот не ги исполнува ниту условите за утврдување државјанство согласно член 26 став 1 од Законот за државјанство, па во таа смисла постапувајќи по пресудата на Врховниот суд на Република Македонија, а врз основа на извршениот непосреден увид во матичната книга на родените и во заклучените книги на државјани за тужителот, утврдил дека податоците во изводите од матичната книга на родените бр.29-16/5310 од 16.3.1984 година и бр.29-16/14924 од 15.6.1982 година не одговараат на податоците содржани во матичната книга на родените.

Судот смета дека оспореното решение е законито и со истото не е повреден законот на штета на тужителот поради следното:

Имено, согласно член 26 став 1 од Законот за државјанство („Службен весник на РМ“ бр.67/92), како државјанин на Република Македонија во смисла на овој закон се смета лицето кое според досегашните прописи имало државјанство на Република Македонија.

Во конкретниот случај, од списите приложени кон предметот произлегува дека според досегашните прописи тужителот нема државјанство на Република Македонија. Ова, затоа што врз основа на непосредно извршениот увид во матичната книга на родените и заклучените книги на државјани за тужителот, кој е роден во на 20.9.1967 година е утврдено дека податокот за државјанство на тужителот не е запишан во матичната книга на родени-

те ниту врз основа на пријава односно акт на надлежен орган. Во таа смисла, утврдено е дека изводите од матичната книга на родените бр.29-16/5310 од 16.3.1984 година и бр.29-16/14924 од 15.6.1982 година не одговараат на податоците содржани во матичната книга на родените. Имено, податокот за државјанство забележан во означените изводи од матичната книга на родените „СРМ– СФРЈ“ за тужителот, не се содржани во матичната книга на родените, ниту пак ваков податок е забележан во заклучените книги на државјани за тужителот.

При ваква состојба на работите, судот смета дека оспореното решение е законито. Ова, и во смисла на член 164 од Законот за општата управна постапка, според кој исправата што ја издал државниот орган во границите на своите надлежности (извод од матична книга на родени) го докажува она што во неа се потврдува или определува, со тоа што е допуштено да се докажува дека фактите во неа се невестинити, односно исправата не е исправно составена. И според член 166 став 2 од Законот за општата управна постапка, ако некои факти и околности од страна на органот што за тоа бил надлежен се веќе утврдени или се посведочени во јавната исправа (извод од матична книга), органот што ја води постапката ќе ги земе овие факти и околности за докажани, а кога е во прашање стекнување или губење на права, и постои веројатност дека тие факти и околности дополнително се измениле, или врз основа на посебни прописи треба посебно да се докажат, службеното лице ќе бара од странката да поднесе посебни докази за тие факти и околности или органот сам ќе ги прибави.

Постапувајќи согласно со цитираните законски одредби, а врз основа на непосредно извршениот увид во матичната книга на родените и заклучените книги на државјани, тужениот орган утврдил дека во матичната книга на родените и заклучените книги на државјани за тужителот не е забележан податокот за државјанство, па со оглед на тоа податокот содржан во изводите од матичната книга на родените – државјанство СРМ-СФРЈ не одговара на податокот за државјанство содржан во матичната книга на родените и заклучените книги на државјани.

Воедно, тужениот орган утврдил дека и родителите на тужителот не се државјани на Република Македонија според досегашните прописи, од причина што мајката на тужителот се стекнала со државјанство на Република Македонија со природување, согласно член 7 од Законот за државјанство, врз основа на реше-

ние на Министерството за внатрешни работи, врачено на 26.7.1995 година од кога истата се смета за државјанка на Република Македонија, додека неговиот татко воопшто не е запишан во регистарот на државјани на Република Македонија.

Исто така, судот наоѓа дека тужителот не ги исполнува ниту условите за прием во државјанство по член 7 од Законот за државјанство. Ова, затоа што согласно член 7 од Законот за државјанство на Република Македонија, државјанство на Република Македонија со природување може да стекне странец ако поднел барање за прием во државјанство на Република Македонија и меѓу другите услови до поднесување на барањето законски да престојува на територијата на Република Македонија непрекинато најмалку 15 години.

Во конкретниот случај, од списите приложени кон предметот произлегува дека тужителот нема законски престој на територијата на Република Македонија непрекинато најмалку 15 години до поднесување на барањето на 27.1.1998 година, со оглед дека истиот подолго време, односно од 1992 година живее и работи во странство.

Имено, тужителот има статус на странец по истекот на рокот предвиден во став 2 од член 86 од Законот за движење и престој на странците („Службен весник на РМ“ бр.36/92), па здобивајќи се со статус на странец, истиот согласно член 71 од овој закон, бил должен да го регулира своето престојувалиште или живеалиште според овој закон, за да се исполни условот од член 7 став 1 точка 2 од Законот за државјанство, а тоа е да има законит престој на територијата на Република Македонија, односно до моментот на поднесувањето на барањето за прием во државјанство законски да престојувал на територијата на Република Македонија непрекинато најмалку 15 години.

Од напред изложеното, произлегува дека тужителот не ги исполнува условите за утврдување државјанство на Република Македонија согласно член 26 став 1 од Законот за државјанство, ниту пак условите за прием во државјанство согласно член 7 од истиот закон, поради што судот не најде основ за поинакво одлучување.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1863/99 од 29.3.2000 година.

5. Верското убедување на тужителот не може да биде причина за ослободување од служење на воениот рок во Армијата на Република Македонија.

Од образложението:

Тужбата е неоснована.

Со оспореното решение е одбиена како неоснована жалбата на тужителот поднесена против решението на Министерството за одбрана – Подрачна единица за одбрана, со кое е одбиено барањето на тужителот за ослободување од обврската за служење воен рок. Притоа тужениот орган оценил дека првостепениот орган донел законито решение согласно член 9 и член 28 од Уставот на Република Македонија и член 3 и член 63 од Законот за одбраната, со оглед дека тужителот има со Устав и закон утврдена обврска за служење на воениот рок, а истиот не припаѓа на категоријата граѓани на Република Македонија кои треба да бидат ослободени од служење на воениот рок согласно законот.

Судот смета дека оспореното решение е законито и со него не е повреден законот.

Согласно член 9 од Уставот на Република Македонија, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Согласно член 28 од Уставот на Република Македонија, одбраната на Република Македонија е право и должност на секој граѓанин. Остварувањето на ова право и должноста на граѓаните се уредува со закон.

Според член 3 од Законот за одбраната („Службен весник на РМ“ бр. 8/92), воената обврска на граѓаните е општа. На воена обврска подлежат сите граѓани на Републиката од машки пол на возраст од 17 до 55 години живот.

Според член 63 од истиот закон, од обврската за служење на воениот рок се ослободува лице: оценето неспособно за воена служба; кое ќе стекне државјанство на Република Македонија со природување или врз основа на меѓународни договори, ако во земјата чијшто државјанин бил, го отслужило воениот рок, односно

ако наполнило 27 години живот; кое покрај македонското примило и странско државјанство, освен ако само не побара да биде упатено на служење на воениот рок; кое стекнало својство на активно воено лице и кое завршило училиште за внатрешни работи и поминало најмалку 2 години на должност полицаец или стражар во казненопоправен дом.

Имајќи ги предвид погорецитираните Уставни одредби, органите утврдиле дека одбраната е право и должност на тужителот како граѓанин на Републиката, кој пак со останатите граѓани на Републиката Македонија е еднаков пред Уставот и законите, без оглед на неговите верски убедувања.

Од цитираните законски одредби јасно произлегува кој може да биде ослободен од служење на воениот рок, што не е случај со тужителот, со оглед на тоа што од списите на предметот се гледа дека ослободување од служење на воената обврска тужителот барал поради своите верски убедувања, а не поради некои од причините таксативно наброени во членот 63 од Законот за одбраната.

Поради тоа судот смета дека е донесено законито решение.

При одлучувањето, судот ги ценеше наводите во тужбата на тужителот дека служењето на воениот рок е спротивно на неговата библиска школувана свест, меѓутоа, истите не можеше да ги уважи имајќи ги предвид погорецитираните одредби и наведените причини. Притоа во член 7 од Законот за одбраната, е предвидено дека војниците кои од верски убедувања не сакаат да примат и носат оружје воен рок служат 14 месеци, па според тоа тужителот би можел да ја искористи оваа можност што му ја определува законот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.786/98 од 24.5.2000 година.

6. Школувањето во верските училишта не може да биде причина за одлагање на служењето на воениот рок во Армијата на РМ.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Тужбата е неоснована.

Со оспореното решение е одбиена како неоснована жалбата на тужителот поднесена против решението на Министерството за одбрана-Подрачна единица за одбрана, со кое е одбиено барањето на тужителот за одлагање на служење на воениот рок во Армијата на Република Македонија. Притоа тужениот орган оценил дека првостепениот орган донел законито решение согласно член 60 став 2 од Законот за одбраната и член 5 став 1 точка 1 од Правилникот за времето и начинот на упатување на регрутите на отслужување на воениот рок, одлагањето и прекилот на служењето на воениот рок и отпуштањето на војниците од постојаниот состав на Армијата на Република Македонија, со оглед дека тужителот е студент на Факултетот за исламски науки кој не е вклучен во системот на образованието и воспитанието во Република Македонија.

Судот смета дека оспореното решение е законито и со него не е повреден законот на штета на тужителот.

Согласно член 60 став 2 од Законот за одбраната („Службен весник на РМ“ бр.8/92) регрутот кој е запишан на факултет, односно на друга висока или виша школа, се упатува на служење на воениот рок по завршувањето на факултетот, односно високата или вишата школа, а најдоцна до наполнувањето на 26 години живот.

Согласно член 64 од истиот закон, времето и начинот на упатување на регрутите на отслужување на воениот рок, одлагањето и прекилот на служењето на воениот рок и отпуштањето на војниците од армијата, се уредува со Правилник што го донесува министерот за одбрана.

Согласно член 5 став 1 точка 1 од Правилникот за времето и начинот на упатување на регрутите на отслужување на воениот рок, одлагањето и прекилот на служењето на воениот рок и отпуштањето на војниците од постојаниот состав на Армијата на РМ („Службен весник на РМ“ бр.34/92) служењето на воениот рок по барање на регрутот се одлага ако е запишан на факултет, односно на друга висока или виша школа– до завршувањето на факултетот, односно друга висока или виша школа, но најдоцна до наполнувањето на 26 години живот.

Во конкретниот случај од списите на предметот се гледа дека органите утврдиле дека тужителот бил запишан како редовен студент во учебната 1997/98 година на Факултетот за исламски науки кој е во рамките на Исламската верска заедница и дека

согласно Уставот на Република Македонија и Законот за насочено образование истиот е надвор од системот на образованието и воспитанието во Република Македонија, па според тоа школувањето во верските училиште не може да биде причина за одлагање на служењето на воениот рок во Армијата на Република Македонија, во смисла на погоренаведените одредби.

Ваквото становиште на органите, судот смета дека има основа во Уставот и законот.

При одлучувањето, судот ги ценеше наводите во тужбата на тужителот дека тој е запишан на високообразовна институција која е основана и работи согласно член 19 од Уставот на Република Македонија, со оглед дека во тој член од Уставот е јасно изразена можноста за основање на училишта од страна на верските заедници. Ваквите наводи судот не можеше да ги уважи имајќи ги предвид цитираните законски одредби, наведените причини, како и фактот дека верските училишта, како што е во конкретниот случај со Факултетот за исламски науки, не се вклучени во системот на образование и воспитание на Република Македонија. Ова, затоа што токму во член 19 став 3 од Уставот на Република Македонија е утврдено дека верските заедници се одвоени од државата. Притоа, одбивањето на ова барање на тужителот не значи и повреда на слободата на вероисповеста загарантирана со член 19 од Уставот на Република Македонија, имајќи ги предвид член 9 и член 28 од истиот според кои, граѓаните пред Уставот и законите се еднакви, а одбраната на Република Македонија е право и должност на секој граѓанин.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.582/98 од 17.5.2000 година.

7. Износот на царината и на другите давачки за стоките може да се утврдува само според прописите што се објавени и важат (биле во сила) на денот на поднесување на царинската декларација.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Тужбата е основана.

Со оспореното решение е одбиена како неоснована жалбата на тужителот поднесена против решението на Царинарницата, а со кое бил дополнително задолжен да го плати износот од 315.402,00 денари на име царина и другите увозни давачки за стоките оцаринети според увозната царинска декларација бр.2922 од 28.11.1995 година на Царинската испостава П. Воедно, освен задолжувањето за дополнителната наплата на царината и другите увозни давачки Царинарницата со истото решение извршила измена во увозната царинска декларација, погоре спомената, и тоа во рубриките кои се однесуваат за царината и другите давачки.

Тужениот орган смета дека жалбата е неоснована затоа што првостепениот орган со дополнителната контрола утврдил дека применетите прописи и инструменти, од кои непосредно зависи пресметката на царината и другите увозни давачки во постапката на царинењето, се погрешно применети, па согласно член 22 став 1 од Законот за царината требало царината и царинските давачки да се платат според прописите кои важеле на денот на поднесување на царинската декларација.

Тужениот орган не ги прифатил жалбените наводи дека при царинењето се применети прописи кои важеле на денот на поднесувањето – регистрацијата на поднесената увозна царинска декларација (на 28.11.1995 година), поради фактот што прописите врз основа на кои е извршено дополнителното задолжување влегле во сила со денот на донесувањето, а истите се донесени и објавени токму на тој ден, односно 28.11.1995 година, а објавени во („Службен весник на РМ“ бр.57/95). Практично од тој ден, смета тужениот орган, кога е поднесена – регистрирана увозната царинска декларација на тужителот, треба да бидат применети новите прописи.

Судот најде дека со оспореното решение е повреден законот на штета на тужителот поради следното:

Во член 52 од Уставот на Република Македонија е утврдено дека законите и другите прописи се објавуваат пред да влезат во сила, дека тие се објавуваат во „Службен весник на Република Македонија“ најдоцна во рок од 7 дена од денот на нивното донесување, дека законите по правило влегуваат во сила осмиот ден од денот на објавувањето, а по исклучок што го утврдува Собранието можат да влезат во сила и со денот на објавувањето и дека законите и другите прописи не можат да имаат повратно дејство, освен по исклучок, во случаите кога тоа е поповолно за граѓаните.

Според член 22 став 1 од Законот за царините, износот на царината и другите давачки на стоките за кои настанала обврска за плаќање царина се утврдува според прописите што важат на денот на поднесувањето на царинската декларација. А според член 235 од истиот закон, врз основа на податоците од декларацијата од кои зависи пресметката на царината и на другите увозни давачки и од исправите што се поднесени кон декларацијата се утврди дека пресметката на царината и другите увозни давачки не одговара на вистинската состојба на стоките, односно ако до плаќање на царината и другите увозни давачки дошло во помал или во повисок износ, односно ако царината и другите увозни давачки се платени повеќе пати, Царинарницата е должна во рок од една година од денот на поднесувањето на декларацијата, дополнително да ја пресмета царината и другите увозни давачки и да донесе решение за наплата.

Со одлуките на Владата на Република Македонија и тоа: Одлуката за изменување на Одлуката за одредување на преференцијални царински стапки за увоз на одредени производи од земјите во развој, Одлуката за изменување на Одлуката за ослободување од плаќање посебна давачка за порамнување на даночното оптоварување на увезените стоки и Одлуката за изменување на Одлуката за ослободување од плаќање посебна такса на увезена стока („Службен весник на РМ“ бр.57/95), извршени се промени во царинскиот режим, со значајно зголемување на царинските давачки. Овие одлуки, во кои стои дека влегуваат во сила со донесувањето, се донесени на 28.11.1995 година и објавени истиот ден во „Службен весник на Република Македонија“ бр.57/95. На критичниот ден на 28.11.1995 година, била поднесена и оформена увозна царинска декларација и во неа царинските давачки се пресметани според тогашните прописи на Владата. Меѓутоа, извршено е дополнително задолжување со царина и други увозни давачки кои се многу повисоки, а токму во врска со измените на овие царински прописи погорецитирани.

Притоа, од увидот во списите произлегува дека споменатите одлуки гласат дека влегуваат во сила со донесувањето, а не со објавувањето, дека „Службениот весник на РМ“ бр.57/95 во кој се објавени тие одлуки носи дата од 28.11.1995 година и дека на денот на увозот на стоката – во царинската декларација царинските давачки се пресметани според прописите кои важеле до 28.11.1995 година, кое се потврдува и со писмо број 02-2221 од 28.11.1995 годи-

на на Царинарницата, во кое стои дека новите прописи, односно споменатите одлуки на Владата ќе се применуваат од 29.11.1995 година.

Со оглед на изложеното, имајќи ги предвид цитираните уставни и законски одредби и фактичката состојба на работите во случајот, судот смета дека основната правна и фактичка состојба во конкретниот случај останала неразјаснета. Имено, кога всушност се објавени и кога влегле во сила споменатите одлуки, дали на 28 кога е поднесена и оформена увозната декларација или на 29.11.1995 година.

Без разјаснување и утврдување на овие факти не е можна правилна примена на Законот за царини, а особено член 22 став 1 според кој царината и другите давачки се утврдуваат според прописите кои важат на денот на поднесувањето на царинската декларација.

Ова прашање е особено важно од аспект на остварување на споменатите одредби од Уставот за објавувањето, односно обнародувањето на законите и другите прописи пред тие да влезат во сила, а заради обезбедување на принципот на правна сигурност на граѓаните и правните субјекти и за забрана на повратното дејство на законите и другите прописи.

Значењето на овие уставни принципи произлегува и од член 50 и 51 од Уставот на Република Македонија во кои е утврдено дека законите мора да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и законите, дека секој е должен да ги почитува Уставот и законите и дека се гарантира судска заштита на законитоста на поединечните акти на државната управа и на другите институции што вршат јавни овластувања.

При таква правна и фактичка состојба на работите, судот го поништи оспореното решение и предметот го врати на повторно одлучување и разгледување заради потполно утврдување на фактичката состојба и правилна примена на материјалното право.

При повторното одлучување потребно е тужениот орган да го има предвид напред изложеното, а особено кога фактички се објавени и обнародени споменатите прописи, односно кога тие влегле во сила, со оглед дека пред објавувањето не можат да влезат во сила. Ова особено од аспект на остварување на смислата на уставната одредба за објавување на прописите пред да влезат во сила, за да можат органите да ги применуваат, а граѓаните и правните субјекти да ги имаат предвид и да ги почитуваат.

Од друга страна, органот треба да оцени дали во конкретниот случај, кога веќе е пријавена регистрирана увозната царинска декларација, со во неа неспорни податоци за стоките и висината на царинските давачки што важеле во тој момент, може да се примени член 22 и 235 од Законот за царините за дополнително утврдување на царината и царинските давачки, односно дали може да се подведе овој случај под член 235 од законот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.554/98 од 17.5.2000 година.

8. Врз основа на решението на надлежниот орган, а по барање на инвеститорот, односно крајниот корисник на стоките, стоката наменета за непосредно производство што не се произведува во Република Македонија, се увезува без плаќање царина.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Тужбата е основана.

Со оспореното решение е одбиена како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Царинарницата, со кое тужителот е задолжен да плати на име царина и други увозни давачки износ од 484.232,00 денари за стоките пријавени според единствениот царински документ (ЕЦД) број 5097 од 29.8.1996 година на Царинската испостава. Притоа, тужениот орган утврдил дека согласно член 214 став 2 во врска со член 19 точка 10 и член 22 став 11 од Законот за царините, првостепеното решение е законито, од причина што предметната стока била пуштена во слободен промет пред да се наплати царината и другите увозни давачки. Воедно, тужениот орган оценил дека првостепениот орган правилно постапил кога во утврдување на царинската основица ја прифатил вредноста на стоката искажана во фактурата, по која истата е пријавена и во предметниот единствен царински документ (рубрика 22).

Судот смета дека при донесување на оспореното решение не се почитувани правилата на управната постапка, поради што не е правилно и целосно утврдена фактичката состојба, како претпоставка за правилна примена на материјалното право.

Имено, почитувањето на правилата на постапката во случајот се однесуваат на примената на член 245 став 2 од Законот за општата управна постапка, кој предвидува дека во образложението на второстепеното решение мораат да се оценат сите наводи од жалбата, поврзано со член 7 и 9 од истиот закон, според кои органот е должен во постапката да ги почитува и применува правилата за утврдување на сите факти кои се од значење за донесување на правилно и законито решение. Кои, пак, факти ќе ги земе како докажани, одлучува овластеното службено лице по свое уверување врз основа на совесна и грижлива оценка на секој доказ посебно и на сите докази заедно, како и врз основа на резултатот од целокупната постапка.

Во конкретниот случај, органите на управата утврдиле дека пријавената стока по наведениот единствен царински документ, била пуштена во слободен промет пред да се наплатат царината и другите увозни давачки, поради што со дополнителна контрола, согласно член 232 став 3 и член 214 став 2, поврзано со член 19 точка 10 и член 22 став 11 од Законот за царините, било извршено дополнително царинење по службена должност.

Според наоѓањето на овој суд, на што основано се укажува во изјавената жалба и сега со тужбата, во случајов тужениот орган не ги утврдил сите факти и не ги извел и оценил потребните докази кои се од значење за донесување на правилно и законито решение.

Имено, тужениот орган во оспореното решение нема образложени причини, во поглед на предметот на увозот по погоре-означениот единствен царински документ – опрема за производство, за кој во списите кон предметот е приложено и мислење издадено од Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, во кое се укажува Министерството за финансии со решение да го ослободи тужителот од плаќање царина за увезената опрема, што претставува висок пластеник (оранжерија), со оглед дека со увид на самото место е утврдено и проверено дека овој пластеник дава квалитетно производство на домати и дека истиот не се произведува во Република Македонија.

Во оваа смисла, тужениот орган превидел дека Законот за царините во член 52 став 1 предвидува дека критериуми за царински континенти пропишува Владата на Република Македонија, со тоа што со континентите се определуваат стоките кои можат да се увезат без плаќање царина и со плаќање царина по стапка која е пониска од стапката определено со царинската тарифа.

Со Одлуката за определување на царинските континенти при увозот на стоки во 1996 година („Службен весник на РМ“ бр.21/96), донесена врз основа на цитираниот член од законот, е определен износот на царински континенти и стоките кои можат да се увезат без плаќање царина или со пониска царина, при што, според точка 3-а и точка 4, на ваков начин може да се увезува нова неупотребувана оспрема наменета за непосредно производство, со тоа што според точка 6, увозот на ваквата оспрема се одобрува доколку таа е со техничко-технолошки карактеристики кои обезбедуваат модернизација на постојните капацитети во индустријата, земјоделството и производното занаетчиство, а според точка 7, за вака извршениот увоз Министерството за финансии донесува решение по барање на инвеститорот, односно крајниот корисник на стоките, а по претходно мислење од Министерството за стопанство, Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство и Министерството за развој.

Од изложеното произлегува дека органите во постапката за царинење на стоката, го занемариле фактот дека тужителот барал и приложил докази за ослободување од плаќање царина со оглед на карактерот и намената на стоката и за тоа приложил мислење од надлежното министерство. Поради тоа фактичката и правната состојба останала неразјаснета.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.1760/98 од 25.10.2000 година.

9. Увезената стока со единствен царински документ за увоз и провоз на стоки, се смета дека е пуштена во слободен промет ако во определениот рок не е пријавена за излез од царинското подрачје на Република Македонија на излезната царинска испостава.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Тужбата е неоснована.

Со оспореното решение е одбиена како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Царинарницата, со кое тужителот бил задолжен со износ од 34.274,00 денари на име царина и други увозни давачки, за стоките пријавени со единстве-

ниот царински документ за увоз и провоз на стоки бр.1202 од 20.1.1997 година на Царинската испостава. Притоа, тужениот орган утврдил дека согласно член 214 став 2 во врска со член 19 точка 10 и член 22 став 11 од Законот за царините, првостепеното решение е законито од причина што предметната стока не била пријавена за излез од царинското подрачје на Република Македонија на Царинската испостава Т. на 20.1.1997 година, односно истата била изземена од под царински надзор пред да биде спроведена постапка за редовно царинење.

Судот најде дека со оспореното решение не е повреден законот на штета на тужителот поради следното:

Согласно со член 232 став 3 од Законот за царините („Службен весник на РМ“ бр.20/93), подносителот на декларацијата не може да ги подигне стоките од под царински надзор, ниту со нив да располага пред да ја уплати царината и други увозни давачки на царинарницата до која ја поднел декларацијата.

Согласно со член 214 став 2 од наведениот закон, ако царинските стоки се ставени во слободен промет пред спроведената царинска постапка и пред наплатата на царината и другите увозни давачки, надлежните царински органи можат да поведат постапка за царинење по службена должност.

Во ваков случај, согласно член 19 точка 10 од истиот закон, за стоките ставени во слободен промет пред спроведување на царинската постапка и пред наплатата на царината и другите увозни давачки, обврската за плаќање царина настанува со денот на ставањето на стоките во слободен промет, со тоа што според член 22 став 1 од истиот закон, износот на царината за таквите стоки се утврдува според прописите што важат на денот на поведувањето на постапката за царинење по службена должност.

Во конкретниот случај органите на управата утврдиле дека стоката пријавена по единствениот царински документ за увоз и провоз на стоки не била пријавена за излез од царинското подрачје на Република Македонија во определениот рок на излезната Царинска испостава, односно истиот ден на 20.1.1997 година, од што произлегува дека стоката била подигната од под царински надзор без одобрение од надлежниот орган и пуштена во слободен промет без да се наплатат царината и другите увозни давачки, поради што согласно погорецитираните законски одредби било извршено дополнително царинење по службена должност на 21.4.1997 година.

При ваква фактичка и правна состојба на работите, судот смета дека оспореното решение е законито.

При одлучувањето, судот ги ценеше наводите во тужбата на тужителот дека во конкретниот случај предметната стока во означениот единствен царински документ поминувала само транзитно низ територијата на Република Македонија и истиот ден ја напуштила нашата држава, за што во спсиите кон предметот е приложена пресметка на Сојузната управа на царините на СРЈ-Испостава П. Меѓутоа, ваквите наводи судот не можеше да ги уважи од напред наведените причини, цитираните законски одредби, како и фактот дека тужителот во текот на управната постапка, а и сега со тужбата не прилага докази во поткрепа на наводите дека предметната стока е пријавена за излез од царинското подрачје на Република Македонија, односно доказ од излезната Царинска испостава Т.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.87/98 од 23.2.2000 година.

10. Рокот од 1 година за поднесување барање за поврат на царина е преклузивен рок и барањето поднесено по тој рок е ненавремено.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Тужбата е неоснована.

Со оспореното решение е одбиена како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Царинарница, а со кое е отфрлено како ненавремено барањето на тужителот за поврат на платената царина и посебните давачки за стоката увозно оцаринета според увозната царинска декларација број 416 од 4.4.1995 година на Царинската испостава С. Притоа, тужениот орган оценил дека првостепениот орган донел законито решение, согласно член 235 став 1 точка 2 од Законот за царините, кога барањето за поврат на царината за увезената стока со означената увозна царинска декларација, го отфрлил како ненавремено, односно поднесено по истекот на рокот од 1 година од денот на поднесувањето на декларацијата.

Судот смета дека оспореното решение е законито и со него не е повреден законот на штета на тужителот поради следното:

Согласно со член 235 став 1 точка 2 од Законот за царините („Службен весник на РМ“ бр.20/93), ако врз основа на податоците од декларацијата од кои зависи пресметката на царината и на другите увозни давачки и од исправите што се поднесени кон декларацијата се утврди дека пресметката на царината и на другите увозни давачки не одговара на вистинската состојба на стоките, односно ако до плаќање на царината и на другите увозни давачки дошло во помал или повисок износ, односно ако царината и другите увозни давачки се плаќани повеќе пати, подносителот на декларацијата може во рок од 1 година од денот на поднесувањето на декларацијата да поднесе барање до царинарницата кај која ја платил царината и другите увозни давачки дополнително да ги пресмета царината и другите увозни давачки и да донесе решение за наплата, односно за поврат на царината и другите увозни давачки, непресметани или пресметани во помал или во поголем износ од пропишаниот.

Имајќи ја предвид цитираната законска одредба, судот смета дека во конкретниот случај органите правилно утврдиле дека барањето на тужителот за поврат на платената царина и другите увозни давачки е ненавремено. Ова, затоа што предметната стока – патничко моторно возило, била увезена со увозна царинска декларација број 416 на 4.4.1995 година, а барањето за поврат на царината и другите увозни давачки е поднесено на 16.6.1997 година, или по истекот на законскиот рок од 1 година, односно најдоцна до 4.4.1996 година.

При ваква состојба на работите, судот смета дека е донесено правилно и законито решение.

Тужителот има можност, доколку смета дека со ваквото постапување на органите претрпел штета, надоместот на истата да го оствари вон управниот спор.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.390/98 од 5.4.2000 година.

11. Рокот за поднесување барање за исправка на податоците во исправите што се поднесуваат во царинската постапка

за привремено увезени, извезени и консигнациони стоки е преклузивен и барањето поднесено по истекот на тој рок од денот на поднесувањето на декларацијата е ненавремено.

Од образложението:

Тужбата е неоснована.

Со оспореното решение е одбиена како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Царинарницата, со кое е одбиено барањето на тужителот за исправка на податоците во излезниот лист на консигнациони стоки бр.623 од 6.11.1992 година. Притоа, тужениот орган утврдил дека првостепениот орган донел законито решение од причина што во конкретниот случај не се исполнети условите за измена на податоците во предметниот излезен лист во однос на количината и вредноста на стоките, со оглед дека согласно член 236 став 2 од Законот за царините, тужителот го пропуштил рокот за поднесување барање за исправка на податоците во излезниот лист и воедно тужителот не приложил доказ дека поднел до Царинарницата пописни листи за стоките кои биле на залиха како непродадени на денот на стапувањето во сила на Уредбата за изменување и дополнување на Уредбата за продажба на стоки за странски средства за плаќање во посебните царински продавници, поради што барањето не може да се смета како барање за усогласување на евиденцијата.

Судот најде дека оспореното решение е законито поради следното:

Согласно со член 236 став 2 од Законот за царините („Службен весник на РМ“ бр.20/93), исправка на податоците во исправите што се поднесуваат во царинската постапка за привремено увезени, привремено извезени и консигнациони стоки (спецификација за раздолжување на привремено увезени, односно привремено извезени стоки, излезен лист на консигнационите стоки, спецификација за зголемувањето, односно намалувањето на вредноста на консигнационите стоки и слично, се врши на начин, под услови и во рок пропишани во став 1 на овој член, односно рок од една година од денот на поднесувањето на декларацијата, со тоа што рокот на царинењето кај извозот на стоки почнува да тече од денот на преминувањето на стоките преку царинската линија. Според став 4 на истата одредба, исправка на податоците во обрасците за привремен увоз и извоз на стоки и консигнација поради усогласување на евиденцијата се врши во секое време.

Согласно со член 3 од Уредбата за изменување и дополнување на Уредбата за продажба на стоки за странски средства на плаќање во посебни царински продавници, објавена во „Службен весник на РМ“ бр.68/92 на 4.11.1992 година, држателот на царинската продавница е должен да состави извештај за стоките продадени во периодот од 1.10.1992 година, до денот на влегувањето во сила на оваа Уредба и тоа за привремено увезените стоки заради комисиона продажба, за привремено увезените стоки заради продажба во царинската продавница и за стоките од домашно производство, со тоа што извештајот од став 1 на овој член држателот го доставува до надлежната царинарница во рок од 3 дена од денот на влегувањето во сила на оваа Уредба. Држателот на царинската продавница е должен на денот на влегувањето во сила на оваа Уредба да направи и попис на залихите на привремено увезените стоки заради комисиона продажба, за привремено увезените стоки заради продажба во царинската продавница и на залихите на стоки од домашно производство, со тоа што по еден примерок од пописните листи држателот на царинската продавница во рок од 3 дена од денот на влегувањето во сила на оваа Уредба доставува до надлежната царинарница и надлежниот орган за даноци.

Според член 5 на Уредбата, оваа Уредба влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“ – 4.11.1992 година.

Во конкретниот случај, тужениот орган утврдил дека не се исполнети условите за измена на податоците во предметниот излезен лист во однос на количината и вредноста на стоките, од причина што ваква измена може да се одобри само во рок од 1 година од денот на поднесувањето на излезниот лист на консигнационите стоки. Бидејќи, предметниот излезен лист е поднесен на 6.11.1992 година, а барањето за измена на податоците во истиот е поднесено на 1.10.1996 година, тужениот орган оценил дека барањето е ненавремено, односно поднесено по истекот на законскиот рок од 1 година од денот на поднесувањето на излезниот лист, или најдоцна до 6.11.1993 година. Воедно, тужениот орган оценувајќи дека првостепениот орган сторил пропуст кога наместо ваквото барање да го отфрли, го одбил како неосновано, сепак прифатил дека ваквиот пропуст е без влијание за поинакво решавање на конкретната управна работа, од причина што во списите кон предметот не е приложен доказ дека тужителот и поднел на Царинарницата пописни листи за стоките кои биле на залиха како непродадени на денот на стапувањето во сила на погоренаведената

Уредба за измени и дополнување на Уредбата за продажба на стоки за странски средства на плаќање во посебните царински продавници, а што е изречно предвидено во член 3 на Уредбата. Од оваа причина, тужениот орган утврдил дека во конкретниот случај, всушност, и не се работи за исправка на податоците во излезниот лист поради усогласување на евиденцијата, а кое согласно член 236 став 4 од Законот за царините се врши во секое време.

Од сето ова произлегува дека е донесено правилно и законито решение.

При одлучувањето, судот ги ценеше наводите од тужбата на тужителот, со кои укажува дека во конкретниот случај и во постапката пред првостепениот и пред второстепениот орган е сторена грешка, со оглед на тоа што не се одлучувало по нивното барање кое се однесува само за општо усогласување на евиденциите во консигнациониот магацин на тужителот со евиденцијата во електронскиот центар при Царинската управа, во смисла на член 236 став 4 од Законот за царините, дотолку повеќе што тужениот орган го оспорува постоењето на пописните листи приложени кон предметот. Меѓутоа, ваквите наводи судот не можеше да ги уважи од напред наведените причини, цитираните законски одредби, како и фактот кој се потврдува од барањето на тужителот од 1.10.1996 година, а кое се однесува за измена на податоците во конкретен излезен лист во поглед на количината и вредноста на стоките, а за кое согласно член 236 став 2 од Законот за царините е предвиден рок од 1 година. Исто така, судот не можеше да ги уважи и наводите на тужителот дека тужениот орган неосновано го оспорува постоењето на пописните листи приложени кон барањето, а кои всушност се основ за поднесување на истото. Ова, затоа што тужителот во текот на управната постапка, а и сега со тужбата не прилага доказ дека предметните пописни листи за стоките кои биле на залиха како непродадени, ги поднел до Царинарницата во рокот предвиден согласно член 3 од Уредбата за измени и дополнување на Уредбата за продажба на стоки за странски средства на плаќање во посебните царински продавници, а што е изречно предвидено во член 3 од оваа Уредба, односно во рок од 3 дена од влегувањето во сила на Уредбата, или имајќи предвид дека Уредбата е објавена во „Службен весник на Република Македонија“ на 4.11.1992 година, најдоцна до 7.11.1992 година.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.958/98 од 4.10.2000 година.

12. Данокот на промет како царинска давачка на увезена стока, која е предмет на царински прекршок, се пресметува според прописите кои важат на денот на поведување на постапката за наплата на царината.

Од образложението:

Тужбата е неоснована.

Со оспореното решение е одбиена како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Царинарницата, со кое тужителот е задолжен да плати износ од 20.372,00 денари на име царина и други увозни давачки за стоката, предмет на царинскиот прекршок. Притоа, тужениот орган оценил дека врз основа на правилно и целосно утврдена фактичка состојба првостепениот орган донел законито решение согласно член 303 став 1 од Законот за царините.

Судот најде дека оспореното решение е законито и со него не е повреден законот на штета на тужителот.

Согласно со член 303 став 1 од Законот за царините, ако со решение за прекршок, помеѓу другите и од член 287 став 1 точка 10 од Законот за царините – непријавување односно непредавање на приемната односно излезната царинарница стоките упатени до приемната, односно до излезната цариницарница не се одземаат, односно ако прекршочната постапка е запрена или не може да се води поради тоа што сторителот е непознат или недостапен на надлежните органи, или поради постоење на други законски пречки, царинарницата по службена должност ќе поведе постапка заради наплата на царината и другите увозни давачки.

Согласно со член 22 став 12 од истиот закон, износот на царината за стоките, предмет на царински прекршок, кои не се одземаат во прекршочната постапка (член 19 став 1 точка 11), се утврдува според прописите што важат на денот на поведување на постапката за наплата на царината по службена должност (член 303 став 1).

Во конкретниот случај, тужителот го спори само данокот на промет со кој е задолжен, а органите утврдиле дека за увезената стока, предмет на царински прекршок, тужителот има обврска да плати износ од 20.372,00 денари на име данок на промет, пресметан според прописите што важеле на денот на поведувањето на постапката за царинење по службена должност (21.2.1995 година), односно согласно член 66-а став 1 од Законот за данок на промет

на производи и услуги („Службен весник на РМ“ бр.34/92), и измените објавени во „Службен весник на РМ“ бр.80/93.

Според член 66-а став 1 од наведениот закон, увозникот на освежителни безалкохолни пијалоци произведени во Сојузна Република Југославија, Република Хрватска, Република Словенија, Република Босна и Херцеговина, данокот на промет го плаќа на начин и рокови предвидени во овој закон за даночниот обврзник производител во земјата.

Од ова произлегува дека е донесено законито и правилно решение кога тужителот е задолжен со данок на промет од 5% (тарифен број 2), согласно Законот за данок на промет на производи и услуги („Службен весник на РМ“ бр.80/93).

При одлучувањето, судот ги ценеше наводите во тужбата на тужителот дека при пресметување на данокот на промет требало да се применат прописите кои важеле во моментот на увозот на стоката, според кои со данок на промет се задолжува крајниот потрошувач, а не увозникот како и дека треба да се примени член 66-а став 2 од Законот за данок на промет на производи и услуги, со оглед на тоа што смета дека со неа се опфатени сите производи освен нафтните деривати. Меѓутоа, судот ваквите наводи не можеше да ги уважи, од причина што цитираната одредба од член 22 став 12 од Законот за царините упатува на примена на прописите што важат на денот на поведување на постапката за плаќање на царина по службена должност, во услови кога се врши царинење на стока која била предмет на царински прекршок, или во конкретниот случај, прописите што важеле на денот на поведување на постапката за царинење на предметната стока на тужителот на 21.2.1995 година. По однос на наводот дека треба да се примени член 66-а став 2, судот смета, исто така, дека е неоснован со оглед на тоа што применетиот член 66-а став 1 конкретно се однесува на предметната стока – безалкохолни пијалоци, а со член 66-а став 2 се опфатени сите други стоки освен дериватите на нафта.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.237/98 од 17.5.2000 година.

13. Основ за стекнување спортска категорија-спортист од меѓународна категорија не претставува само остварен пласман во

олимписки спортови, туку и соодветен пласман остварен на олимписки игри, светски и европски првенства и во индивидуални спортови.

Од образложението:

Тужбата е основана.

Со оспореното решение е одбиена како неоснована жалбата на тужителката изјавена против известувањето на Министерството за млади и спорт, со кое е одбиено барањето за доделување спортска категорија „спортист од меѓународна категорија“, за освоено 6-то место на Европското првенство во Шефилд– Англија одржано на 10.12.1998 година. Притоа, тужениот орган утврдил дека тужителката не ги исполнува условите за стекнување категорија „спортист од меѓународна категорија“, од причина што натпреварувањето во дисциплината од 400 метри мешано не е олимписки спорт, бидејќи е реализирано во базени од 25 метри.

Судот најде дека оспореното решение е незаконито и со него е повреден законот на штета на тужителката, поради следното:

Согласно со член 30 од Законот за спортот („Службен весник на СРМ“ бр.7/96), министерот што раководи со органот на управата надлежен за работите од областа на спортот, со акт, а по претходно прибавено мислење од спортските сојузи на Републиката и МОК, го утврдува статусот и рангот на врвните спортисти-аматери и ги уредува правата и обврските што ги остваруваат по таа основа.

Со Правилникот за утврдување на статусот, рангот, правата и обврските на врвните спортисти аматери („Службен весник на РМ“ бр.17/98), се утврдуваат мерилата и критериумите за стекнување со статусот-категијата, рангот, правата и обврските на спортистите-аматери-државјани на Република Македонија, кои остваруваат врвни спортски резултати. Според член 2-а точка 15, спортистите ја стекнуваат спортската категорија и во спортот пливање.

Според член 3 од овој Правилник, врз основа на остварените резултати во одреден временски период, спортистите од Република Македонија се врвни спортисти и можат да се стекнат со спортски категории: „заслужен спортист на Македонија“, „спортист од меѓународна категорија“ и „спортист од државна категорија“.

Според член 10 од Правилникот, спортските категории заслужен спортист на Македонија, спортист од меѓународна кате-

горија и спортист од државна категорија во олимписките спортови, ги стекнуваат врвните спортисти кои ги исполнуваат критериумите утврдени со овој Правилник, а на предлог на соодветниот гранков сојуз на Републиката.

Според член 11, спортските категории од член 3 на овој Правилник, врвните спортисти ги стекнуваат врз основа на постигнати резултати во спортските дисциплини, што се на програмите на званичните меѓународни натпревари, утврдени со правилата и пропозициите на меѓународните спортски асоцијации, а тоа се дисциплините кои се наоѓаат на програмите на олимписките игри, светските и европски првенства на универзијадите и на натпреварите во Република Македонија.

Во член 16 од истиот Правилник е утврдено дека спортската категорија спортист од меѓународна категорија ја стекнува спортист од Република Македонија, кој во олимписките спортови, на олимписки игри, светски и европски првенства остварил: пласман на европски првенства до 8 (осмо) место, пласман на светски првенства до 12 (дванаесто) место, пласман на светски игри до 16 (шеснаесто) место и пласман од 3-4 (трето-четврто) место во куп на шампиони и финале во Куп на купови на Европа, како и во индивидуалните спортови пласман во финале на Светски куп.

Во конкретниот случај, врз основа на погорецитираните членови 10 и 11 од Правилникот, како и писмото број 03-328/2 од 8.6.1999 година на Македонскиот олимписки комитет, тужениот орган утврдил дека натпреварувањето во дисциплина од 400 метри мешано не е олимписки спорт, бидејќи е реализирано во базени од 25 метри, поради што оценил дека освоеното шесто место на Европското првенство одржано на 10.12.1998 година, не претставува основ на тужителката да и се додели спортската категорија „спортист од меѓународна категорија“.

Тужителката во текот на управната постапка, а и сега со тужбата укажува дека ги исполнува условите за здобивање со спортска категорија „спортист од меѓународна категорија“ за освоено дванаесето место во дисциплината 400 метри мешано на Светското пливачко првенство, во април 1997 година, освоено шесто место на Европското првенство во дисциплината 400 метри мешано, како и освоеното четврто и шесто место на Светскиот куп во организација на ФИНА, во ноември 1999 година, (учество во А финалето на Светскиот куп), а согласно критериумите за стекнување спортска категорија предвидени во цитираниот член 16 од наведениот Правилник.

Имајќи ги предвид цитираните законски одредби и списите приложени кон предметот, судот наоѓа дека основната правна и фактичка состојба во конкретниот случај останала непотполно утврдена. Имено, при утврдување на критериумите за стекнување спортска категорија „спортист од меѓународна категорија“ на тужителката, органите се раководеле единствено од видот на спортот – олимписки спорт, утврдувајќи дека натпреварувањето во дисциплина од 400 метри мешано не е олимписки спорт, со оглед дека истото е реализирано во базен од 25 метри, а не од 50 метри во кои се реализира олимписка програма. Меѓутоа, судот смета дека во конкретниот случај органите не ги земале предвид, а со тоа и не ги примениле критериумите предвидени во член 16 од Правилникот, а кои се алтернативно посочени, односно предвидуваат дека спортската категорија спортист од меѓународна категорија, ја стекнува спортист кој остварил соодветен пласман во олимписките спортови, на олимписки игри, светски и европски првенства, или пак во индивидуалните спортови пласман во финале на светски клуп. Ова, особено ако се има предвид дека тужителката освоила 12 (дванаесето) место во дисциплината 400 метри мешано на Светското пливачко првенство, во април 1997 година, 6 (шесто) место на Европското првенство во дисциплина 400 метри мешано, и 4 и 6 (четврто и шесто) место на Светскиот куп во организација на ФИНА во ноември 1999 година, што значи учество во А-финалето на Светскиот куп. Во оваа смисла, всушност е и писмото доставено од ФИНА – Пливачки Светски куп на 14.12.1999 година до Пливачката федерација на Република Македонија.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2203/99 од 10.5.2000 година.

14. Обврската за плаќање на данокот на промет на недвижности и права е на продавачот, без оглед на околноста што купувачот ја прифатил обврската за плаќање на данокот.

Од образложението:

Тужбата е основана.

Со оспореното решение е одбиена како неоснована жалбата на тужителката изјавена против решението на Управата за јавни приходи – Дирекција, со кое е задолжен даночниот обврзник – Собрание на општина да плати данок на промет на недвижности во износ од 19.415,00 денари. Притоа тужениот орган утврдил дека со оглед на тоа дека во договорот за купопродажба склучен меѓу Собранието на општината – како продавач и сега тужителката М. Л. како купувач, во член 6 од истиот договор, продавачот – Собрание на општината ја пренесува обврската за плаќање данок на промет на недвижности и право на купувачот со примена на член 38 од Законот за даноците на имот („Службен весник на РМ“ бр.80/93...71/96), даночен обврзник во конкретниот случај е купувачот М.Л.

Судот смета дека оспореното решение е незаконито и со него е повреден законот на штета на тужителката, поради повреда на правилата на постапката, односно дека диспозитивот на оспореното решение е нејасен, истиот е во противречност со образложението и од утврдените факти е изведен погрешен заклучок во поглед на фактичката состојба и погрешно е применет правниот пропис.

Имено, согласно член 20 од Законот за даноците на имот („Службен весник на РМ“ бр.80/93 и 3/94), обврзникот на данокот на промет на недвижности и права е правно и физичко лице – продавач на недвижноста, односно правото.

Согласно член 38 од истиот закон, органот за јавни приходи е должен во рок од 30 дена од денот на приемот на пријавата за настанување на даночната обврска да го утврди данокот на промет на недвижности и права и на даночниот обврзник, односно купувачот на недвижноста да му достави решение за утврдениот данок.

Во конкретниот случај, органите на управата во изреката на решението го задолжуваат даночниот обврзник Собрание на општината со плаќање на данок на промет на недвижности и права во износ од 19.415,00 денари, а пак во образложението на истото прифаќаат дека предвид на член 6 од предметниот договор купувачот – сега тужителката ја презема обврската за плаќање на данок на промет на предметната недвижност, односно согласно овој член предвиден во договорот за купопродажба органите прифаќаат дека купувачот е даночен обврзник. Ваквата противречност помеѓу изреката и образложението на решението го чини оспореното решение нејасно и противречно, односно диспоз-

итивот не кореспондира со образложението, која повреда повлекува и поништување на истото, од причина што ваковто решение не може да опстане бидејќи истото не е извршно.

Покрај гореистакнатата противречност, судот наоѓа дека во конкретниот случај, органите погрешно го толкуваат член 38 од цитираниот закон од причина што ингеренциите дадени во оваа одредба се однесуваат само на обврската на органот за јавни приходи за достава на решението за утврден данок и на купувачот, а не определува дека истиот е даночен обврзник, како што се прифаќа во оспореното решение. Тргувајќи од приложениот договор за купопродажба на предметната деловна просторија – член 6 од истиот, тужениот орган прифаќа дека тужителката се согласила и ја прифатила обврската за плаќање на данокот на промет на недвижноста.

Ваквата констатација на тужениот орган е погрешна и спротивна на законот, од причина што склучениот договор не е во согласност со одредбите на Законот за даноците на имот – член 20 од истиот, според кој обврзник на данокот на промет на недвижноста е продавачот, а не купувачот, на која околност основано се укажува во тужбата на тужителката.

Имајќи ја предвид ваквата правна и фактичка состојба на работите по предметот, судот наоѓа дека органите во постапката погрешно утврдиле дека во случајот, бидејќи во договорот било регулирано дека данокот на промет на недвижности и права што се плаќа при продажба на деловниот простор во сопственост на купувачот ќе падне на товар на купувачот – член 6, како даночен обврзник се јавува купувачот. Ова од причина што при постоење на позитивна законска регулатива, органите се должни истата да ја применуваат и да одлучуваат во рамките на истата.

Овој суд смета дека потребно е тужениот орган точно да утврди кој е обврзник за данокот на промет на недвижности и права, притоа да го има во вид член 20 став 1 од Законот за даноците на имот.

Со оглед на ваквата состојба која произлегува од списите по предметот, а имајќи ги предвид погоренаведените законски одредби и укажувања во тужбата, судот наоѓа дека има основ и потреба од повторно разгледување и одлучување по предметот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.3129/98 од 15.11.2000 година.

15. Кога со правосилна судска пресуда се огласени за ништовни договорот за одобрување краткорочен кредит, спогодбата по овој договор и дејствата во извршната постапка за извршената купопродажба по пат на јавно наддавање, продавачот на недвижноста како даночен обврзник нема обврска за плаќање данок на промет на недвижности и права, со оглед на тоа што правниот основ за извршената купопродажба веќе не постои.

Од образложението:

Тужбата е основана.

Со оспореното решение е уважена жалбата на тужителот изјавена против решението на Управата за јавни приходи-Дирекција Б. од 10.9.1997 година, со кое е отфрлена како ненавремена жалбата на тужителот изјавена против решението на Управата за јавни приходи-Дирекција Б. од 22.7.1997 година. Воедно, жалбата на тужителот изјавена против ова решение е одбиена како неоснована, од причина што тужениот орган оценил дека првостепениот орган правилно утврдил кога прифатил дека по решението на Основниот суд И.бр.1625/95 од 23.12.1996 година, тужителот согласно член 20 од Законот за даноци на имот, е даночен обврзник за плаќање на данокот на промет на недвижности и права, за недвижноста продадена по присилен пат, по пат на јавно наддавање во извршната постапка.

Судот смета дека оспореното решение е незаконито поради погрешно и нецелосно утврдена фактичка состојба, поради што погрешно е применет законот.

Имено, согласно со член 20 став 1 од Законот за даноците на имот („Службен весник на РМ“ бр.80/93 и 71/96), обврзник на данокот на промет на недвижности и права е правно и физичко лице – продавач на недвижноста, односно правото.

Согласно со член 24 став 3 од истиот закон, ако преносот на правото на сопственост се врши врз основа на одлука на судот или друг државен орган, даночната обврска настанува со денот на правосилноста на таа одлука.

Согласно со член 36 од истиот закон, обврзникот на данокот на промет на недвижности и права е должен да поднесе даночна пријава во рок од 15 дена од денот на настанувањето на даночната обврска од член 24 на овој закон, додека според член 38 од законот, органот за јавни приходи е должен во рок од 30 дена од

денот на приемот на пријавата за настанување на даночната обврска, да го утврди данокот на промет на недвижности и права и на даночниот обврзник, односно купувачот на недвижноста да му достави решение за утврдениот данок.

Во конкретниот случај, од списите приложени кон предметот произлегува дека тужителот е задолжен со плаќање данок на промет на недвижноста, продадена по пат на јавно наддавање, врз основа на решение на Основниот суд И.бр.1625/95 од 23.12.1996 год.

Тужителот со тужбата и дополнението на истата укажува и прилага доказ – правосилна пресуда на Основниот суд П. бр. 2003/97 од 15.2.1999 година, според која се утврдува дека договорот за одобрување краткорочен кредит склучен на 8.5.1995 година, помеѓу Штедилницата „Л и Б.“, како и спогодбата по овој договор и решението на Општинскиот суд Впп.бр.379/95 од 10.5.1995 година, со кое се определува укнижување на заложно право – хипотека од прв ред врз недвижниот имот на заложниот должник (предмет на даночното задолжување), се ништовни и истите не произведуваат правно дејство, со тоа што и извршните дејства спроведени по решението И.бр.1625/95 од 18.8.1995 година, се прогласуваат за ништовни, со што во случајов отпаднал правниот основ за плаќање на данокот на промет на недвижности и права.

Имајќи го предвид наведеното, судот смета дека во конкретниот случај основната фактичка и правна состојба останала непотполно утврдена.

Ова, затоа што основот за извршената купопродажба по пат на јавно наддавање во извршената постапка по предметот И. бр. 1625/95, односно договорот за одобрување краткорочен кредит и спогодбата по овој договор, со правосилната судска пресуда се огласени за ништовни, а воедно и спроведените дејства во извршената постапка се прогласени за ништовни, од што произлегува дека во случајов отпаднал правниот основ за извршената купопродажба, а со тоа и обврската за плаќање на данокот на промет на недвижности и права.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.1016/98 од 7.6.2000 година.

16. Данокот од доход го утврдува органот за јавни приходи врз основа на податоците од даночната пријава, деловните

книги и другите податоци кои се од значење за утврдување на даночната обврска, сразмерно на времето на вршење на дејноста на даночниот обврзник.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Тужбата е основана.

Со оспореното решение е одбиена како неоснована жалбата на тужителката изјавена против решението на Управата за јавни приходи – Дирекција С. од 13.8.1997 година, со кое е задолжена со персонален данок од доход од вршење промет со бижутерија и галантерија за 1996 година, во износ од 9.395,00 денари, придонес за пензиското и инвалидското осигурување од 17.889,00 денари, придонес за вработување во износ од 1.342,00 денари или вкупен износ од 28.626,00 денари. Притоа, тужениот орган оценил дека првостепениот орган донел законито решение, согласно член 237 од Законот за општата управна постапка, кога решението од 7.7.1997 година го заменил со решението од 13.8.1997 година, со оглед на тоа што тужителката кон изјавената жалба приложила решение за престанок на вршење дејност заклучно со 21.10.1996 година, поради што со обжаленото решение тужителката е задолжена со персонален данок и придонеси сразмерно на времето на вршење на дејноста.

Судот најде дека оспореното решение е незаконито поради следното:

Согласно со член 68 став 1 од Законот за персонален данок од доход („Службен весник на РМ“ бр.80/93, 4/94 и 70/94), обврзникот на данокот од доход е должен да поднесе годишна даночна пријава за доходот што го остварил, освен ако со овој закон не е одредено поинаку.

Согласно со член 87 од истиот закон, годишниот данок од доход го утврдува со решение органот за јавни приходи врз основа на податоците од даночната пријава, деловните книги и другите податоци кои се од значење за утврдување на даночната обврска.

Согласно со член 89 од истиот закон, ако обврзникот на општ повик не поднесе даночна пријава или ако деловните книги не можат да послужат како основа за утврдување на даночната обврска, данокот ќе се утврди врз основа на службените податоци за остварениот приход и трошоците на работењето, со споредување на обврзник со иста или слична дејност, врз основа на споредување на просечните нето-плати на вработените кај правните

лица од иста или слична дејност или врз основа на стручен наод и мислење на вештак.

Во конкретниот случај, од списите приложени кон предметот, произлегува дека со решение на првостепениот орган од 7.7.1997 година, даночното задолжување на тужителката било утврдено во вкупен износ од 35.728,50 денари. Ова решение по повод изјавена жалба на тужителката, било заменето со решението од 13.8.1997 година, со оглед на тоа што тужителката кон жалбата приложила решение за престанок на дејноста на 21.10.1996 година, поради што сразмерно на времето на вршење на дејноста, даночното задолжување било намалено на износ од 28.626,00 денараи. По повод изјавената жалба против ова решение, тужениот орган со оспореното решение ја одбил жалбата на тужителката, оценувајќи дека истото е донесено согласно член 237 од Законот за општата управна постапка, поврзано со член 87 и 89 од Законот за персоналниот данок од доход, со оглед дека даночното задолжување е утврдено сразмерно на времето на вршење на дејноста на тужителката во 1996 година.

Меѓутоа, судот наоѓа дека во конкретниот случај фактичката состојба не е целосно и правилно утврдена. Ова, затоа што при утврдување на даночното задолжување за 1996 година, органите го имале предвид само престанокот – 21.10.1996 година, но не и почетокот на вршење на дејноста – 14.9.1996 година, според решението од 14.9.1996 година на Министерството за стопанство – Подрачна организациона единица, од што произлегува дека во текот на 1996 година тужителката вршела дејност во периодот од 14.9.1996 до 21.10.1996 година, за кој период истата и требала да биде задолжена со плаќање данок и придонеси. Со оглед на тоа, како и фактот дека органите само посочиле дека во конкретниот случај даночното задолжување е утврдено согласно член 87 и 89 од Законот за персонален данок од доход, но не образложили на кој начин и по кој основ го утврдиле даночното задолжување, судот најде дека оспореното решение е незаконито.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.944/98 од 7.6.2000 година.

17. Усогласувањето на основањето и работењето на банките и штедилниците според Законот за банки и штедилници,

се однесува на идното работење, а не и на менување на договорните односи настанати пред тоа.

Од образложението:

Тужбата е основана.

Со оспореното решение е одбиена како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Гувернерот од 10.7.1998 година, а со кое е задолжен тужителот да го замрзне нивото на денарските пласмани на банката на ниво од 209.706,00 денари во траење од 90 дена сметано од 1.7.1998 година да го сведе учеството на основачот Тетекс А.Д. Т. и со него поврзаните лица на 25% од основачкиот капитал во рок од една година, да изврши измена на договорите за кредитирање на акционерите утврдени со записници за извршена непосредна контрола, да пресмета камата согласно актите на бакната сметано од денот на добивање на кредитите во рокот за изработка на полугодишна пресметка за 1998 година да изврши издвојување на резерви за потенцијални загуби со изработка на полугодишната пресметка за 1998 година и да го усогласи сметководството со општо прифатените сметководствени принципи и практика, а истовремено Управниот одбор на банката е задолжен да ја организира службата за градежна контрола и во рок од 90 дена да изготви и да достави до Народна банка на Република Македонија план за постигнување и одржување на лимитната затворена девизна позиција согласно одлуката за отворена позиција. Притоа, тужениот орган наоѓа дека првостепениот орган донел правилно и законито решение врз основа на правилна примена на членот 156 од Законот за банките и штедилниците („Службен весник на РМ“ бр.29/96).

Судот најде дека тужбата е основана, а поради следното:

Согласно со член 27 став 2 од Законот за банки и штедилници („Службен весник на РМ“ бр.31/93), банката може да одобри кредит и гаранција на работоводен орган на банката и на други работници во банката со посебни овластувања на членовите на управен одбор, надзорен одбор и на други органи на банката во висина до 3% од гарантниот капитал на банката.

Согласно со член 22 од Законот за измена и дополнување на Законот за банки и штедилници („Службен весник на РМ“ бр.17/96), со кој е изменет членот 27 од законот, така што правото на банката е ограничено односно е дозволено да одобрува кред-

ит на работоводен орган на банката, на работници од банката со посебно овластување на членови од управниот одбор и тоа наместо во висина од 3% од гарантниот капитал само во висина до 1% од истиот.

Во членот 156 од Законот за банки и штедилници е предвидено дека банките, штедилниците и поштенската штедилница основани во Република Македонија до влегување во сила на овој закон продолжуваат со работа. Во став 2 од истиот член е предвидено дека усогласување на основањето и работењето на банките и штедилниците со одредбите на овој закон ќе се изврши најдоцна во рок од две години од денот на влегувањето во сила на овој закон, освен усогласувањето со одредбите на членовите 7, 84 и 89 од овој закон што ќе се изврши најдоцна во рок од пет години во динамика што ќе ја утврди Народната банка.

Од содржината на цитираниот член произлегува дека ова е општа одредба за усогласување на основањето и работењето на банките со одредбите на овој закон, но интенцијата на законодавецот во оваа законска одредба е усогласувањето на идното работење, а не менување на договорните односи настанати пред постоењето на предметните законски ограничувања.

Имено, со оспореното решение на тужителот му е наложено да изврши измени во склучените договори за кредитирање на акционери утврдени со записниците за извршена непосредна контрола и да пресмета камата согласно актите на банката, сметано од денот на добивање на кредитите во рокот за изработка на полугодишната пресметка за 1998 година.

Одлучувајќи на гореопишаниот начин, оценка на Врховниот суд на Република Македонија е дека тужениот орган ретроактивно го применил Законот за измени и дополнувања на Законот за банки и штедилници и тоа на правни состојби кои настанале легално врз друга правна основа. Впрочем ретроактивната примена на Законот за банки и штедилници донесен во април 1996 година, е во директна спротивност со членот 52 став 4 од Уставот на Република Македонија, каде е предвидено дека законите и другите прописи не можат да имаат повратно дејство, освен, по исклучок, во случаи кога тоа е поповолно за граѓаните.

Задолжувањето за измена на договорите за кредитирање на акционерите утврдени со записници за извршена непосредна контрола да пресмета камата согласно актите на банката сметано од денот на добивање на кредитите, како што постапил тужениот

орган, овој суд наоѓа дека е спротивно на основните начела на облигационите односи и начелото на рамноправност на учесниците во облигационите односи со што воедно се руши и принципот на правната сигурност.

Имено во членот 11 од Законот за облигационите односи, е предвидено дека учесниците во облигациониот однос се рамноправни.

Во член 12 од истиот закон е предвидено дека во засновањето на облигационите односи и остварувањето на правата и обврските на тие односи, учесниците се должни да се придржуваат кон начелата на совесност и чесност.

Во член 13 од цитираниот закон е предвидено дека е забрането вршењето на право од облигационите односи спротивно на целта заради кое е тоа со закон установено или признаено.

Во член 1035 став 1 од истиот закон, договорот за паричен депозит е склучен кога банката се обврзала да прими, а депонентот да положи кај банката определен паричен износ. Во став 2 од истиот член е предвидено дека со овој договор банката стекнува право да располага со депонираните пари и е должна да ги врати според условите предвидени во договорот.

Во конкретниов случај изреченото задолжение за измена на договорите за кредитирање како и со пресметување камата сметано од денот на одобрување на кредитите, е спротивно на смислата и содржината на горецитираните законски одредби, на што основано се укажува во тужбата.

Ваквото широко толкување и примена на член 156 од Законот за банки и штедилници, според мислењето на овој суд, е во спротивност со интенциите и принципот во правниот поредок на државата, според кој законот и другите прописи не можат да имаат повратно дејство освен по исклучок во случај кога тоа е поповолно за граѓаните.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2415/98 од 17.10.2000 година.

18. Народната банка на Република Македонија при давање согласност за промена на сопственичката структура на акциите со право на управување на банка, има право да цени од каде потекну-

ва основачкиот капитал на банката во паричен облик, без оглед по кој основ се врши промената на сопственичката структура.

Од образложението:

Тужбата е неоснована.

Со оспореното решение на Советот на Народна банка на Република Македонија се одбива како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Гувернерот на Народна банка од 17.12.1999 година, со кое е одбиено барањето за издавање согласност за промена на сопственичката структура на акциите со право на управување со М.Б. АД С., на име на ТП „В. П.“ – Скопје, во висина на 5,39% од вкупниот број на акциите со право на управување со банката.

Судот најде дека оспореното решение е законито и со него не е повреден законот.

Тужителот во тужбата наведува дека при донесување на оспореното решение не се почитувани правилата на управната постапка со оглед дека Гувернерот и Советот на Народна банка на Република Македонија повикувајќи се на точка 19 од Одлуката за документацијата и постапката за издавање согласности според одредбите на Законот за банки и штедилници, при оцена на барањата за издавање согласност, побарале и таква дополнителна документација која воопшто не се однесува на барањето за издавање согласности, односно дека при поднесување на барањето тужителот доставил комплетна документација согласно точка 8 став 2 алинеја 1 од наведената Одлука.

Ваквите наводи се неосновани од причина што согласно точка 19 од Одлуката, во постапката за оцена на барањето за издавање на бараната согласност Народна банка може да побара прецизирање на веќе доставената документација и доставување дополнителна документација. Од ова произлегува дека банката може да бара доставување на сета потребна документација која по нејзина оцена може да и користи при одлучувањето по барањето без ограничување.

Оценувајќи ги наводите на тужителот во тужбата за погрешно утврдена фактичка состојба и погрешна примена на материјалното право, судот најде дека истите се неосновани поради следното:

Според член 45 став 1 од Законот за залог на подвижни предмети и права („Службен весник на РМ“ бр.21/98), ако побару-

вањето на залогопримачот кај регистрираниот залог не биде намирено во рокот на пристигнување, тој може да бара од судот да донесе решение најдоцна во рок од 8 дена заложенитот предмет да биде одземен од залогодавачот и да му биде предаден нему во владение.

Според член 51 од истиот закон, ако побарувањето не биде намирено во рокот на пристигнувањето, залогопримачот кај нерегистрираниот залог и кај регистрираниот залог кога залогопримачот во постапката за реализација на заложното право стекнал владение врз заложенитот предмет согласно со членот 45 од овој закон, има право да пристапи кон продажба на заложенитот предмет на јавна продажба со почетна цена која е еднаква на висината на побарувањето обезбедено со залогот по истекот на 30 дена од предупредувањето на залогодавачот дека така ќе постапи. Според став 3 од истиот член, ако заложенитот предмет не можел да се продаде на првото рочиште од јавната продажба, залогопримачот може да бара од судот предметот да му биде досуден нему.

Од цитираните законски одредби произлегува дека постапката за реализација на заложното право се врши преку судот во предвидена постапка, а не како што тужителот смета дека тоа не е императивна обврска и дека во конкретниот случај истиот немал потреба ни интерес да поведе судска постапка за јавна продажба, со оглед на тоа што побарувањата не биле намирени во рокот и извршувањето на своите побарувања го прифатил преку пренос на сопственоста на предметните акции на свое име.

Неоснован е и наводот на тужителот дека неосновано на тужителот му е даден статус на основач на банка и акционер, односно нов акционер на банка стекнат преку купување акции од постојните акционери оснивачи на банката со примена на член 7 став 3 од Законот за банки и штедилници.

Ова, од причина што според член 9 став 2 од Законот за банки и штедилници, според кој за промена на сопственичката структура на акциите со право на управување со банката согласност дава Народна банка и точка 17 од Одлуката за документацијата и постапката за издавање согласност според одредбите на Законот за банки и штедилници, според која при оцена на барањето за издавање согласност од точка 4, 5, 7, 8, 10 и 11 од оваа Одлука, Народна банка оценува дали се исполнети законските услови за издавање на согласноста и дали со издавањето на согласноста нема да се загрози солвентноста, ликвидноста и профитабилноста,

односно стабилноста и сигурноста на банката која бара издавање на согласноста, судот смета дека правилно е применет во конкретниот случај член 7 став 3 од Законот за банки и штедилници.

Имено, според член 7 став 3 од Законот за банки и штедилници, основачкиот капитал на банка, како паричен облик, мора да потекнува од сопствени оданочени приходи на основачите.

Имајќи ја предвид цитираната законска одредба и одлуката, судот смета дека истите го предвидуваат правото на Народна банка на Република Македонија при давањето согласност за промената на сопственичката структура на акциите со право на управување на банката да го ценат и потеклото на основачкиот капитал на банката во паричен облик, без оглед по кој основ се врши промената на сопственичката структура, имајќи ги предвид целите на заштита – солвентноста, ликвидноста и профитабилноста, стабилноста и сигурноста на банката која бара издавање на согласноста.

Тужениот орган врз основа на ревизорскиот извештај за 1997 и 1998 година, утврдил дека тужителот не располага со средства кои потекнуваат од сопствени оданочени приходи, па од тие причини судот смета дека во конкретниот случај правилно е применет член 7 став 3 од Законот за банки и штедилници.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.391/2000 од 17.5.2000 година.

19. Кога со правосилно решение е стекнато право со повреда на закон или општ акт во корист на осигуреникот, тоа решение не може да се измени на негова штета.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Тужбата е основана.

Судот најде дека оспореното решение е донесено на штета на тужителката.

Според член 61 став 1 и 2 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување („Службен весник на РМ“ бр.80/93 и 14/95), средствата на паричниот надоместок од членот 54 од овој закон го обезбедува и исплатува работодавецот. По исклучок на

став 1 од овој член, кога на инвалид на трудот со преостаната работна способност му престане работниот однос заради престанок на правното лице поради стечај или ликвидација, средствата за исплата на паричните надоместоци од членот 54, како паричен надоместок до вработување и за правото од членот 47 став 2 ги обезбедува Фондот најмногу за време од три години од престанокот на правното лице.

Со одлука на Уставниот суд на Република Македонија У.бр.279/95 и 359/95 („Службен весник на РМ“ бр.24/97), е укинат членот 7 став 2 од Законот за измени и дополнувања на Законот за пензиското и инвалидското осигурување („Службен весник на РМ“ бр.14/95), во делот „најмногу за време од три години од престанокот на правното лице“.

Според член 31 од Законот за измени и дополнувања на Законот за пензиското и инвалидското осигурување („Службен весник на РМ“ бр.32/97), на инвалидите на трудот на кои паричниот надоместок од членот 61 став 2 на овој закон, престанал да се исплатува поради истекот на времето од три години, користењето на овој надоместок им се обезбедува од денот на влегувањето во сила на овој закон под услови и начин утврдени со овој закон.

Овој закон е објавен во „Службен весник на РМ“ бр.32/97 на 09.07.1997 година, а влегол во сила осмиот ден од објавувањето во „Службениот весник на РМ“.

Според член 145 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување, правосилно решение, по барање на странката или по службена должност, може да се измени со ново решение ако со правосилното решение е повреден законот или општ акт на Фондот на штета на странката.

Од списите на предметот произлегува дека фактите за инвалидноста и престанокот на работниот однос му биле познати на органот и тие не се изменети и во постапката кога со решението на првостепениот орган барањето за овој паричен надоместок е одбиено, а по поднесеното барање за продолжување на правото од 18.7.1997 година. Оттука, врз на основа на гореизнесените законски одредби, органите неправилно заклучуваат дека на истите факти сега согласно член 31 од Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување, барањето треба да се одбие поради тоа што не се исполнети условите од членот 61 став 2 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување. Бидејќи во 1994 година на истите факти орган-

ите го признале правото и утврдиле дека се исполнети условите од член 61 став 2 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување, по протекот на времето за исплата, согласно членот 31 од Законот за измени и дополнувања на Законот за пензиското и инвалидското осигурување, не можат на штета на осигуреникот да го прекратуваат правото. Според овој член утврденото право со правосилното решение, а престанато да се исплатува поради истекот на времето од три години, (користењето на овој надоместок) се обезбедува од денот на влегувањето во сила на овој закон под условите и начин утврдени во овој закон. Како правото на тужителката е утврдено со правосилното решение, не можат органите на штета на странката по донесување на Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување, а по истекот на времето на исплатата од три години, тоа право во нова постапка да го одбиваат. Со одредбата од членот 31 се овозможува само тоа право да се продолжи без ограничување на времето кое претходно со одлуката на Уставниот суд е укинато.

При состојба кога тоа право е признаено со правосилно решение, тоа решение може да се измени само ако е повреден законот или општиот акт на Фондот, на штета на странката. Бидејќи во случајот со правосилното решение е повреден законот во корист на странката, тоа право во новата постапка не може да се промени на штета на странката. Така во случајот органите биле должни тоа право да го продолжат во смисла на одредбата од членот 61 став 2 и член 31 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување и Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.738/99 од 13.12.2000 година.

20. Стажот остварен од вршење занаетчиска дејност, кој беше регулиран со Законот за спроведување на пензиското и инвалидското осигурување на самостојните занаетчии (“Службен весник на СРМ” бр.23/66 и 10/70), може да се утврдува и по престанувањето на важењето на тој закон.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Тужбата е основана.

Точно е правното сфаќање на тужениот орган дека за првпат задолжителното пензиско осигурување за лицата кои вршеле самостојна дејност е востановено во 1965 година со основниот Закон за пензиското осигурување („Службен лист на СФРЈ“ бр. 51/64). Овој закон, меѓутоа содржеше и одредби за посебниот стаж, односно за стажот остварен пред тоа, а СР Македонија донесе Закон за спроведување на пензиското и инвалидското осигурување на самостојните занаетчии и угостители („Службен весник на СРМ“ бр.23/66 и 10/70), со кој, а согласно со член 23 став 2, во стаж на осигурување може да се признае и времето на вршење самостојна дејност под услов осигуреникот да обезбеди средства за покривање на обврските настанати со признавањето на тоа време во стаж на осигурување преку плаќање додатна стапка на придонесите што ќе ги определи Собранието на Републичката заедница на социјалното осигурување во согласност со Собранието на СР Македонија.

Со Законот за пензиското и инвалидското осигурување („Службен весник на СРМ“ бр. 44/72 ... 6/79), беа ставени вон сила само одредбите од член 9 до 13 од Законот за спроведување на пензиското и инвалидското осигурување на самостојните занаетчии и угостители, како и одредбите што се во спротивност со одредбите од овој закон. Одредбата од член 23 не беше ставена во сила, ниту беше во спротивност со тој закон, напротив беше преземена со одредбата од член 110 став 2, со која беше предвидено дека времето за вршење самостојна дејност пред востановувањето на задолжително пензиско осигурување, за одделни категории работни луѓе кои самостојно вршат дејност со личен труд, може да им се засмета на осигурениците од тие категории во пензиски стаж, под услов сами да обезбедат средства потребни за покривање на обврските настанати со признавање на ова време во пензиски стаж и тоа во обем и на начин утврден со закон или со договорот за пензиското и инвалидското осигурување за тие категории осигуреници.

Целиот Закон за спроведување на пензиското и инвалидското осигурување на самостојните занаетчии и угостители беше ставен вон сила со Законот за пензиското и инвалидското осигурување („Службен весник на СРМ“ бр.18/83 ... и „Службен весник на РМ“ бр.12/93). Според овој закон со задолжително осигурување беа опфатени и работните луѓе кои самостојно вршат дејност со личен труд со средства на трудот во сопственост на граѓаните (член 19 став 1 точка 1 од законот), а со одредбата од член 79 беше

предвидено кое време поминато во осигурување се смета во пензиски стаж.

Времето што се смета во пензиски стаж остварено пред влегувањето во сила на овој закон беше регулирано со точка 4 став 1 од член 79, според која во пензиски стаж се смета времето што на осигурениците од член 9 став 1 точки 1, 2 и 5 од овој закон, според прописите и договорите за пензиско и инвалидско осигурување што важеле до влегувањето во сила на овој закон, е утврдено да им се смета во стаж на осигурување, односно во посебен стаж.

Од оваа одредба, по наоѓањето на судот, не произлегува дека по влегувањето во сила на овој закон, осигурениците немале веќе можност да поднесат барање за остварување стаж на осигурување остварен пред тоа и погрешно оваа одредба би се толкувала ако се сфати дека тоа време може да им се признае само доколку им било утврдено или ако имале поднесено барање до влегувањето во сила на овој закон.

Затоа, судот смета дека погрешил органот кога не утврдил дали тужителот ги исполнил условите за признавање во стаж на осигурувањето времето што го поминал во вршење самостојна дејност пред 1965 година, според прописите што важеле до влегувањето во сила на Законот за пензиското и инвалидското осигурување кој се применувал до 31.12.1993 година.

При одлучувањето, судот имаше предвид дека со одредбата од член 152 од овој закон, престанаа да важат сите одредби од Законот за спроведување на пензиското и инвалидското осигурување на самостојните занаетчии и угостители, но не најде основ за поинакво одлучување, со оглед на постоењето на одредбата од член 79 став 1 точка 4 која се однесува и на работните луѓе кои вршеле самостојна дејност и на кои може во стаж на осигурување да им се признае и времето пред 1983 година, под условите што биле предвидени во поранешните прописи.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.2968/98 од 21.6.2000 година.

21. На директорот во мешовито и приватно претпријатие, со кое не засновал работен однос, не му се запира исплатата на пензијата.

Од образложението:

Тужбата е основана.

Во постапката било неспорно утврдено дека на тужителот му било признато право на старосна пензија со конечно решение, сметано од 1.8.1990 година. Сметано од 1.3.1993 година му била запрена исплатата на пензијата, затоа што бил основач и директор на приватно претпријатие.

Оспореното решение се заснова на погрешна примена на материјалното право.

Според член 105 став 1 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување („Службен весник на СРМ“ бр.23/82, 18/83, 4/87, 4/89, 18/89, 19/90 и „Службен весник на РМ“ бр.36/91 и 12/93) кој се применуваше до 31.12.1993 година, на корисникот на пензијата додека е во работен однос или додека врши самостојна или професионална дејност во земјата или во странство, му се запира исплатата на пензијата.

Според член 154 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување („Службен весник на РМ“ бр.80/93, 14/95, 71/96 и 32/97) кој се применува од 1.1.1994 година, на корисникот на пензијата додека е во работен однос или додека врши дејност во Републиката или во странство, му се запира исплатата на пензијата.

Во врска со овие одредби, во постапката било неспорно утврдено дека тужителот бил основач и директор на претпријатието „К.“ од 14.8.1990 до 25.5.1994 година, кога во судскиот регистар биле извршени измени на основачот и овластеното лице за застапување, на начин што бил бришан тужителот како основач и директор, а било запишано лицето С. С.. Во постапката, исто така, било неспорно утврдено дека тужителот за време додека бил директор на ова претпријатие не засновал работен однос.

Од ваквата фактичка состојба произлегува дека не настанал случај од цитираните прописи, за запирање на исплатата на пензијата, затоа што тужителот по остварување на правото на пензија не засновал работен однос и не вршел дејност.

Тоа што тужителот бил директор на претпријатието не е од значење за исплатата на пензијата, затоа што тужителот како директор не морал да заснова работен однос со претпријатието. За првпат со Законот за дополнување на Законот за претпријатијата („Службен весник на РМ“ бр.15/95), кај претпријатијата во мешо-

вита сопственост и во приватна сопственост беше предвидено задолжително вработување на директорот, меѓутоа, Уставниот суд на Република Македонија со Одлука У.бр.343/95, У.бр.344/95 и У.бр.10/96 („Службен весник на РМ“ бр.17/96), го укина овој закон, поради што не постоел основ за запирање на исплатата на пензијата.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр. 675/99 од 13.12.2000 година.

22. Кога сопругот на тужителката како земјоделски осигуреник остварил право на старосна земјоделска пензија, а за која му било признато во стаж на осигурување времето кое го поминал во осигурување по Законот за старосното осигурување на земјоделците, на неа, како на брачен другар, не може тој период на осигурување да ѝ се признае во стаж на осигурување (пензиски стаж).

Од образложението:

Според членот 2 од Законот за старосното осигурување на земјоделците, едно семејство може да користи само една пензија (старосна или семејна). Сопругата во случајот тужителката, бидејќи според утврдените факти не се стекнала со својството на осигуреник според одредбите на Законот за старосното осигурување на земјоделците, а тоа право го остварил нејзиниот сопруг, на неа како на сопруга, не може тој период да ѝ се признае во стаж на осигурување, односно во пензиски стаж во смисла на член 117 став 1 точка 2 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.757/99 од 5.4.2000 година.

23. Времето поминато во работен однос во странство по 1.1.1973 година, не може да се смета во пензиски стаж на товар на Фондот за пензиското и инвалидското осигурување.

Од образложението:

На тужителот му е признато право на сразмерен износ на пензија за стаж од 34 години 1 месец и 3 дена што паѓаат на товар

на Фондот за пензиското и инвалидското осигурување и стажот остварен во Чешка од 28.8.1950 до 15.2.1956 година во траење од 6 години, 5 месеци и 17 дена, според Југословенско-чешката конвенција за социјално осигурување. Со решението е одлучено оваа пензија да се исплаќа до склучување на таква конвенција со Русија.

Од списите на предметот се гледа дека во пензиски стаж, врз основа на кој може да оствари право на пензија на товар на Фондот за пензиското и инвалидското осигурување, признато му е времето од 14.3.1957 до 31.12.1972 година, остварен во поранешната СССР и стажот остварен во Македонија од 1.6.1981 до 31.12.1992 година.

Во жалбата и тужбата тужителот го оспори решението и побара во стаж да му се пресмета и времето од 1.7.1973 до 25.8.1980 година, кој исто така го остварил во поранешната СССР, а кој бил евидентиран во работната книшка издадена од таа земја.

Ценејќи ја законитоста на оспореното решение, судот најде дека тоа се заснова на правилна примена на материјалното право, затоа што времето поминато во осигурување од 1973 до 1980 година во странство, не може да се смета во стаж на осигурување по прописите за пензиското и инвалидското осигурување.

Според член 117 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување на Македонија („Службен весник на РМ“ бр.80/93, 14/95, 71/96 и 32/97), во пензиски стаж во смисла на овој закон врз основа на кој се здобиваат и остваруваат правото од пензиското и инвалидското осигурување се смета: 1. Времето поминато во осигурување кое според одредбите на овој закон се смета во стаж на осигурување и 2. Времето поминато во осигурување до денот на почетокот на примената на овој закон што според прописите што важеле до тој ден, се смета во пензиски стаж. Ставот 1 од овој член се однесува на осигурениците кои во смисла на овој закон се сметаат за осигуреници, а тоа е уредено со членот 11 до 15 од законот и се однесува на стажот остварен до влегувањето во сила на овој закон. Ставот 2 се однесува на стажот остварен до денот на почетокот на примената на овој закон.

Во смисла на оваа одредба, а по поранешните прописи, времето на осигурување во странство, а кој може да се смета при утврдувањето на пензијата било последен пат регулирано со одредбата од член 48 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување на Македонија („Службен весник на СРМ“ бр.44/72, 26/73, 36/76, 42/77, 39/78 и 6/79).

Според оваа одредба на југословенските државјани, кои со соодветни исправи ќе докажат дека кај странски носител на пензиско и инвалидско осигурување се здобиле со право на старосна пензија, семејна или инвалидска пензија или инвалиднина, а тоа право не може да го остварат поради тоа што од земјата во која тоа право е здобиено не се вршат такви плаќања во Југославија, им припаѓа право на привремена пензија или инвалиднина во висина, која според југословенскиот пресметковен курс за валутата на односната земја одговара на висината на пензијата или инвалиднината од таа земја.

При таква состојба органите на тужителот правилно му признале право на привремена пензија за стажот остварен во СССР, но најкасно до 1972 година затоа што оваа одредба ги регулирала настанатите односи до 1972 година и тоа со признавање на привремена пензија и не ги регулира односите што настанале потоа. Ова и затоа што одредбата од член 160 став 3 од Основниот закон за пензиско и инвалидско осигурување, со која во посебен стаж се сметаше времето од работен однос остварен во странство, престана да важи на 1.1.1973 година, од кога се применува Законот за основните права од пензиското и инвалидското осигурување („Службен лист на СФРЈ“ бр.35/72).

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У бр.165/99 од 27.9.2000 година.

24. Во стаж на осигурување може да се утврди времето на вршење самостојна дејност, иако осигуреникот не поседува решение од органот за стопанство за вршење на дејноста и врз основа на тоа решение да е регистриран во списокот на тој орган, ако ги плаќал придонесите за пензиско и инвалидско осигурување.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Тужбата е основана.

Од списите на предметот се гледа дека тужителот на 23.12.1997 година, поднел барање да му се утврди својство на осигуреник по прописите за пензиското и инвалидското осигурување сметано од 1977 до 1994 година по основ на вршење автолимарска

дејност. За доказ предложил уверение за платени даноци и придонеси од вршење самостојна дејност за времето од 1977 до 1995 година, решението на Управата за општествени приходи на општината, со кое е задолжен со данок и придонеси за здравствено осигурување од вршење автолимарска дејност.

Првостепениот орган го одбил барањето затоа што во смисла на член 133 став 2 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување („Службен весник на РМ“ бр.80/93, 14/95, 71/96 и 32/97) било потребно тужителот да поседува решение за извршување на самостојна дејност од Министерството за стопанство, со кое требало да се упише во регистарот за плаќање придонеси како обврзник, а тој такво решение немал.

Второстепениот орган жалбата ја одбил како неоснована од истите причини, и дополнил дека во времето од 1977 до 1984 година Управата за општествени приходи не била надлежен орган. Во ова време надлежен орган за донесување решение за својство на осигуреник и задолжување со придонеси од пензиското и инвалидското осигурување бил Фондот на пензиското и инвалидското осигурување на Македонија.

Судот најде дека оспореното решение се заснова на погрешна примена на материјалното право, а поради тоа и на непотполно утврдена фактичка состојба.

Одредбата од член 133 став 2 од законот, по наоѓањето на судот не може да биде основ за да се одбие барањето, така како што е поставено – да му се утврди својството на осигуреник, затоа што токму од оваа одредба произлегува дека својство на осигуреник може да има физичко лице кое врши дејност и дека својството на осигуреник се воспоставува врз основа на пријава што ја поднесува лицето само за себе.

Суштината на барањето е утврдување својството на осигуреник и признавање во стаж на осигурување времето поминато во вршење на автолимарската дејност и затоа прашањето е дали лицето кое вршело таква дејност не може да се смета за осигуреник по прописите за пензиското и инвалидското осигурување во времето кога вршел таква дејност, само затоа што не поседува решение од Министерството за стопанство за вршење на дејноста и врз основа на тоа решение да е регистриран во списокот на тој орган.

Во врска со тоа, судот најде дека тој факт не може да биде основ да се одбие барањето да се утврди својството на осигуреник, ако тоа лице вршело дејност врз основа на која бил задолжително

осигурано и ги плаќало даноците и придонесите за пензиското и инвалидското осигурување.

Во случајот тужителот доставил уверение од надлежниот орган за јавни приходи дека за спорното време плаќал и даноци и придонеси од вршење самостојна дејност, од што може да се заклучи дека во тоа време вршел дејност. Бидејќи вршењето на дејноста е основ по кој се стекнува не само право туку и должност за задолжително осигурување, тоа што и формално немал решение од надлежен орган за вршење на дејноста, не може да биде основ да се одбие барањето да му се утврди својството на осигуреник и во стаж на осигурување да му се засмета времето во стаж на осигурување по основ на вршење на таа дејност.

Друго е прашањето ако органот се посомневал во податоците од уверението, но тоа е фактичко прашање, кое органите не го испитувале, така што фактичката состојба не е потполно утврдена.

При одлучувањето, судот го имаше во вид и образложението на второстепениот орган дека управата за јавни приходи не била надлежна да донесува решение за својството на осигуреник и за задолжување со придонеси за пензиското и инвалидското осигурување до 1984 година, но исто така, не најде основ за поинакво одлучување, затоа што е во прашање задолжително осигурување и својството на осигуреник и стажот остварен по тој основ може да се утврдува и сега, што е во надлежност на Фондот. Надлежен орган, пак, за наплата на придонесите, и според сегашниот закон и според претходните закони, бил органот за јавни приходи.

Поради тоа се јавува потреба од повторно разгледување и одлучување.

Во понатамошната постапка органот треба да постапи по правното сфаќање на судот за задолжителното осигурување на лицата кои вршат самостојна дејност. Исто така, да има во вид дека, доколку се утврди таквото својство, а за одредени периоди не се платени придонесите за пензиското и инвалидското осигурување, има основ и обврска тужителот да го задолжи да ги плати придонесите за да може и тоа време, во смисла на член 123-а од Законот за пензиското и инвалидското осигурување, да му се признае во стаж на осигурување.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.3135/98 од 1.3.2000 година.

25. Правото на надомест за телесно оштетување се стекнува и стасува за исплата со денот кога настапило телесното оштетување, под услов тогаш да биле платени и придонесите.

Од образложението:

Тужбата е основана.

Од списите на предметот произлегува дека со решение на првостепениот орган, на тужителот му било признато право на инвалидска пензија за остварен стаж на осигурување од 25 години 1 месец и 3 дена со право на исплата од 1.12.1996 година, по престанокот на работниот однос. Во стаж на осигурување не му било засметано времето од 1.11.1994 до 31.11.1996 година, затоа што не биле платени придонесите, а што е услов за признавање на стажот согласно со член 123-а од Законот за изменување и дополнување на законот за пензиското и инвалидското осигурување („Службен весник на РМ“ 14/95).

Со решение на првостепениот орган било одбиено барањето на тужителот за признавање право на надоместок за телесно оштетување од 50%, кое настанало на 1.11.1996 година, како што било утврдено со наод, оценка и мислење на првостепената комисија за оценка на работната способност, за која година не биле платени придонесите и согласно со член 123-а и членот 82 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување („Службен весник на СРМ“ бр.80/93, 14/95, 71/96 и 32/97), не може да се смета дека ги исполнил условите за остварување право на надоместок за телесно оштетување.

Од списите на предметот се гледа дека тужителот на 14.7.1998 година поднел ново барање за утврдување нов износ на пензија врз основа на стажот остварен во 1994, 1995 и 1996 година и право на надоместок за телесно оштетување, со оглед дека придонесот бил платен и била уредена матичната евиденција за што доставил пријави М- 4 на 13.5.1998 година.

Првостепениот орган му признал право на нов износ на инвалидска пензија и право на надоместок за телесно оштетување сметано од 1.8.1998 година.

Во управниот спор тужителот го оспорил решението само во однос на денот од кога му припаѓа правото на новиот износ на инвалидската пензија и правото на надоместок за телесно оштетување и побара овие права да му се признаат од 1.11.1996 година – денот кога настанала инвалидноста и телесното оштетување.

Судот најде дека тужбата е делумно основана и дека спорот може да се реши согласно член 42 став 3 од Законот за управните спорови затоа што природата на работата тоа го дозволува и податоците во постапката даваат сигурен основ со пресудата да се реши управната работа.

Според член 146 став 1 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување, правата од пензиското и инвалидското осигурување утврдени со овој закон, се здобиваат и пристигнуваат со денот на исполнувањето на условите, ако барањето е поднесено во рок од 6 месеци од денот на исполнувањето на условите, а ако барањето е поднесено по истекот на тој рок, од поднесувањето на барањето или за 6 месеци наназад.

Во случајот, условите за остварување право на повисок износ на инвалидска пензија и надоместок за телесно оштетување биле исполнети кога биле уредени податоците за стажот и платата во матичната евиденција, согласно со член 138 став 1 од законот.

Како податоците во матичната евиденција за стажот и платата биле евидентирани и уредени со поднесувањето на пријавата М-4 на 15.5.1998 година, се смета дека од тој ден тужителот ги исполнил условите за повисок износ на пензија. Исто така, од тој ден ги исполнил условите за остварување право на надоместок за телесно оштетување со оглед дека се додека не биле платени придонесите за 1996 година, согласно со член 123-а од законот, таа година не можела да се смета во стаж на осигурување и следствено на тоа не можело да се смета дека телесното оштетување настало за време на осигурувањето.

Поради тоа, судот најде дека тужителот ги исполнил условите со поднесувањето на пријавата М-4 и дека правото на нов износ на инвалидска пензија и правото на надоместок за телесно оштетување му припаѓаат од 15.5.1998 година, поради што одлучи како во изреката на пресудата.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.30/99 од 6.9.2000 година.

26. Правото на пензија се стекнува со денот на плаќањето на придонесите, а најмногу за 6 месеци наназад од поднесувањето на барањето.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека правото на пензија на тужителот погрешно му е признато од 1.10.1998 година-од поднесувањето на барањето.

Според член 146 став 1 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување („Службен весник на РМ“ бр.80/93, 14/95, 71/96 и 32/97), правата од пензиското и инвалидското осигурување утврдени со овој закон, се здобиваат и пристигнуваат со денот на исполнувањето на условите, ако барањето е поднесено во рок од 6 месеци од денот на исполнувањето на условите, а ако барањето е поднесено по истекот на тој рок, од поднесувањето на барањето и за 6 месеци наназад.

Според член 123-а од овој закон, во стаж на осигурување се смета времето поминато во задолжително осигурување, под услов да е платен придонесот за пензиското и инвалидското осигурување.

Од списите на предметот се гледа дека тужителот наполнил 40 години стаж на осигурување со денот на плаќањето на придонесите, а тоа е на 29.8.1997 година.

Поради тоа што барањето е поднесено на 28.9.1998 година, согласно со член 146 став 1 од законот, правото на пензија му следува 6 месеци наназад, а тоа значи од 28.3.1998 година.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.1404/99 од 24.3.2000 година.

27. Право на паричен надомест на инвалиди на трудот според член 24 од Законот за реструктуирање на дел од претпријатијата кои во своето работење искажуваат загуби, може да го оствари и оној работник-инвалид на трудот на кој инвалидноста му е утврдена во време на важењето на законот.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Од погореизнесените одредби на Законот за реструктуирање на дел од претпријатијата кои во своето работење искажуват загуби („Службен весник на РМ“ бр.2/95) како и од Законот за

пензиското и инвалидското осигурување, во случајов не е од правна важност фактот дека во времето на престанокот на работниот однос 28.2.1995 година, тужителката не била инвалид на трудот, односно кај тужителката не била утврдена инвалидност со намалена работна способност. Од списите на предметот произлегува дека во времето на важењето на законот и неговата примена е утврдена инвалидност, сметано од 19.12.1994 година, што е битно за остварување на правото.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.301/99 од 13.10.2000 година.

28. За укинувањето на правото на социјална помош доволно е носителот на правото да сокрие членови на домаќинството и не е битно дали тие остварувале приходи.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека оспореното решение е законито.

Според член 29 од Законот за социјална заштита („Службен весник на РМ“ бр.50/97), лицата способни за работа и социјално необезбедени, кои според други прописи не можат да обезбедат средства за егзистенција, имаат право на социјална парична помош.

Поблисиките услови за остварување на правото се утврдени со Одлуката за условите, критериумите, висината, начинот и постапката за утврдување и остварување на правото на социјална парична помош („Службен весник на РМ“ бр.15/98).

Според член 4 од одлуката, домаќинството го сочинуваат сите лица кои живеат во заедница и заеднички стопанисуваат и трошат, а како членови на домаќинството се сметаат: мажот и жената, децата, лицата кои се во роднинска или законска врска со носителот на правото или неговиот брачен другар, лицата кои привремено престојуваат на друго место или се на привремена работа во странство, лица на отслужување на воениот рок и лица кои се хоспитализирани.

Според член 5 од одлуката, домаќинството го определува лицето кое ќе биде носител на правото и кое е овластено и одго-

ворно за постапување согласно со оваа одлука и по правило, за носител на правото во домаќинството во кое има вработено лице се определува вработеното лице, во домаќинство во кое има корисник на пензија – корисникот на пензијата, итн.

Според член 16 од истата одлука, носителот на правото е одговорен за точноста и вистинитоста на податоците содржани во барањето и доколку се утврди дека се дадени неточни и нецелосни податоци врз основа на кои е утврдена невистинита материјална состојба на домаќинството, правото на социјална помош веднаш се укинува и таквото домаќинство не може да ја користи помошта за период од 24 месеци.

Во конкретниот случај, тужителот во барањето за социјална парична помош навел дека неговото домаќинство го сочинува само тој и се определил како носител на правото на социјална парична помош на домаќинството. Со оглед на тоа што органот при непосредниот увид констатирал дека фактичката состојба во поглед на тоа од колку члена се состои домаќинството на барателот била лажно прикажана, согласно со цитираните одредби на одлуката, правилно го укинал правото на социјална парична помош.

При одлучувањето, судот ги имаше во вид наводите истакнати во тужбата дека живее кај родителите само за да нема трошоци за најмување на стан и дека неговиот татко не земал плата со месеци, но истите немаат влијание за донесување на поинаква одлука, затоа што обврска на барателот е во барањето точно и вистинито да ги наведе податоците кои се од влијание за утврдување на неговата социјална и материјална состојба. Тужителот тоа не го сторил, туку го сокрил фактот дека живее во домаќинство со своите родители.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.919/99 од 13.10.2000 година.

29. Правото на паричен надомест на плата за време на привремена спреченост за работа, може да се оствари само ако до денот на привремената спреченост за работа, придонесот за здравствено осигурување редовно е уплатуван или со закаснување од најмногу 60 дена.

Тоа право ќе се воспостави со денот на уплатата на сите стасани, а неуплатени обврски.

Од образложението:

Тужителката од 19.12.1995 година до 24.10.1997 година била привремено спречена за работа поради повреда на работа. На 18.02.1998 година поднела барање до Фондот за здравствено осигурување – Подрачна служба-Б., да ѝ се признае правото на паричен надоместокок наместо плата поради спречност за работа од повреда на работа.

Првостепениот орган го одбил барањето како неосновано ѝ образложил дека во првите 60 дена од спречноста надоместокот го утврдува и исплатува работодавецот, а за периодот после тоа со увид во документацијата на АД „Ф“, каде тужителката била вработена, се утврдило дека придонесот за здравствено осигурување не бил платен од декември 1994 година до 31 март 1997 година, а за месеците јуни, јули, август, септември и октомври 1997 година, бил платен само придонесот за здравствено осигурување без да биде подигната плата за вработените. Врз основа на овие факти органот утврдил дека согласно член 17-а став 1 точка 2 од Законот за здравствена заштита, придонесот за здравствено осигурување не бил редовно уплатуван или со задоцнување од најмалку 60 дена.

Второстепениот орган ја одбил жалбата како неоснована и образложил дека првостепениот орган правилно го одбил барањето како неосновано, согласно член 17-а став 1 точка 2 од Законот за здравствена заштита во кој е предвидено дека осигурениците можат да остваруваат право на паричен надоместокок, ако придонесот за здравствено осигурување е уплатуван редовно или со задоцнување од најмногу 60 дена.

Тужителката ја оспорува законитоста на решението и истакнува дека таа како работник на АД „Ф“, со ништо не е виновна зошто не е уплатен придонес за здравствено осигурување. Уплатата на придонесот е законска обврска на работодавецот.

Судот најде дека оспореното решение е законито.

Според член 17-а став 1 точка 2 од Законот за изменување и дополнување на Законот за здравствена заштита („Службен весник на РМ“ бр. 55/95), осигурениците можат да остварат право на парични надоместокоци ако придонесот за здравствено осигурување е уплатуван редовно или со задоцнување од најмногу 60 дена.

Според член 74-а од законот, Фондот за здравствено осигурување е должен да го следи пресметувањето и редовната наплата на придонесот за здравствено осигурување од сите обврзници за плаќање на придонесот.

За осигурениците за кои Фондот ќе утврди дека редовно не е уплатуван придонесот или уплатата задоцнила повеќе од 60 дена, правата од здравственото осигурување на товар на средствата на Фондот за здравствено осигурување им се ускратуваат, освен правото на итна медицинска помош, а ускратените права им се воспоставуваат со денот на намирување на сите пристигнати, а не уплатени обврски.

Во состојба кога придонесот за здравствено осигурување воопшто не е уплатен за периодот од декември 1994 до 31 март 1997 година, органите правилно утврдиле дека не се исполнети условите за остварување на правото од членот 17 став 1 точка 2. Правилен е заклучокот дека ова право може да се оствари само ако до денот на спреченоста редовно е уплатуван придонесот за здравствено осигурување или со задоцнување од најмногу 60 дена. Во случајот тоа не е сторено, па оттука согласно членот 74-а од законот, тоа право ќе се воспостави со денот на намирување на сите пристигнати, а не уплатени обврски.

Наводите на тужителката дека придонесот за здравствено осигурување е обврска на работодавецот АД „Ф“ се неосновани и не произлегуваат од Законот за здравствена заштита, затоа што според член 64 од законот, средства за основна здравствена заштита од членот 11 на Законот, за задолжително здравствено осигурување врз начелата на заемност и солидарност ги обезбедуваат осигурениците од членот 12 точка 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 и 17 на овој закон, со придонес од бруто-плата.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2484/98 од 26.1.2000 година.

30. Застареноста на побарувањето за надомест на плата поради привремена спреченост за работа се решава по прописите за здравствено осигурување, а не по Законот за облигационите односи.

Од образложението:

Тужителката била спречена за работа до 31.5.1995 година, кога не бил донесен Законот за изменување и дополнување на Законот за здравствената заштита („Службен весник на РМ“ бр. 55/95), со кој за првпат со членот 17-а, е предвидено дека осигурениците можат да остварат право на надоместок на плата, ако придонесот е редовно уплатуван или со задоцнување од најмалку 60 дена. Поради тоа, оваа одредба не може да се однесува на правата кои осигуреникот ги остварил пред влегувањето во сила на овој закон.

Освен тоа, органите погрешно нашле дека за да може тужителката да оствари право на надоместок на плата, потребно било да бидат платени придонесите и за времето додека била спречена за работа. Ова, затоа што за време на спреченоста за работа осигуреникот не остварува плата, а според член 64 став 1 точка 4, средствата за основната здравствена заштита осигурениците од член 12 точка 1 од законот, ги обезбедуваат со придонес од брутоплатата.

При одлучувањето, судот ги ценеше наводите од одговорот на тужбата дека барањето било застарено по Законот за облигационите односи, но најде дека не се работи за облигационен однос, туку за права од здравствената заштита. Законот за здравствената заштита во членот 73 содржи одредби за застареноста на наплатата на средствата за здравствена заштита, со упатување на прописите за пресметување и наплата на даноците на граѓаните, а тоа е Законот за персоналниот данок од доход. Освен тоа, според Законот за здравствената заштита застареноста се однесува на наплата на средствата за здравствена заштита, а не и за остварување на правата од здравствена заштита.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2664/98 од 16.2.2000 година.

31. Само невработено лице евидентирано во Заводот за вработување, кое потоа регистрира дејност како физичко лице, може да биде ослободено од плаќање персонален данок од доход за време од три години.

Од образложението:

Судот најде дека барањето е основано.

Со барањето тужителката доставила доказ дека во смисла на ставот 1 од овој член, со посебен поднесок од 25.1.2000 година побарала од тужениот орган да одлучи по жалбата.

Согласно со член 98 од Законот за вработување и осигурување, во случај на невработеност („Службен весник на РМ“ бр. 37/97 и 25/2000) работодавецот кој ќе вработи работник на неопределено време над бројот на вработените на неопределено време на денот на влегувањето во сила на овој закон, се ослободува од плаќање на персонален данок од доход за нововработените работници за време од 3 години. За остварување на правото од став 1 на овој член, нововработените работници мора да бидат евидентирани како невработени лица во Заводот најмалку 1 година. Ако работодавецот го намали бројот на работници вработени на неопределено време на денот на влегувањето во сила на овој закон го губи правото од став 1 на овој член и е должен да го плати персоналниот данок од доход за времето за кое го користел правото на ослободување. Работодавецот кој започнува вршење дејност како трговец поединец или основа трговско друштво, како и друго лице кое врши дејност во согласност со закон, има право на ослободување од став 1 од овој член, доколку достави доказ дека пред отпочнување на вршење дејност не бил регистриран за вршење дејност.

Тужителката била во работен однос во „Ж. Л.“ Скопје и додека била во работен однос таа поднела барање до Адвокатската комора на Република Македонија (до Извршниот одбор) да ја запише во именикот на адвокати на Адвокатската комора. Со решението била запишана и веднаш отпочнала да ја врши адвокатската дејност.

Законот за вработување ги уредува прашањата за размена на трудот, правата и обврските на работодавците, невработените лица и државата во врска со вработување и осигурување во случај на невработеност и други прашања од значење за вработување, и согласно со членот 47 води евиденција на невработени лица. Согласно со членот 54 како невработено лице не се смета лице во работен однос, и натаму се наведени сите права од невработеност и постапка за нивно остварување.

Во случајов тужителката не била невработено лице. Таа била вработена во „Ж. Л.“ Скопје и работниот однос ѝ престанал

на 31.10.1997 година, а започнала со адвокатска дејност на 3.11.1997 година, така што воопшто не била евидентирана во Заедницата за вработување.

При таква состојба, а одредбата од членот 98 став 4 подразбира работодавец кој започнал вршење дејност како трговец поединец или основа трговско друштво, како и физичко лице кое врши дејност во согласност со законот, дека има право на ослободување од став 1 на овој член доколку било невработено лице, тужителката не може да го користи правото за ослободување од ставот 1 на членот 98 за неплаќање на персонален данок на доход на нововработени работници во време од 3 години.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.1775/98 од 23.3.2000 година.

32. Одобрение за урбани и санациони мерки не може да се издаде за помошен објект.

Од образложението:

Од списите на предметот се гледа дека тужителите на 1.4.1999 година, поднеле барање до првостепениот орган за издавање одобрение за тековно одржување на објект, со цел реконструкција на кровна површина и санација на оштетени сидови на зграда број 2 на КП број 272 КО. Н Н. Во барањето не е наведена намената на зградата, но од копијата од катастарскиот план приложен со барањето се гледа дека зграда број 2 на КП број 272 е помошен објект од 42 м², а исто така и од записникот составен на самото место на 2.4.1999 година во врска со барањето на тужителите, се гледа дека предмет на нивното барање не е станбен објект, туку во записникот е констатирано „просториите зад индивидуалната станбена зграда поради дотраеност е потребно да се санираат и реконструираат“.

Врз основа на ваква фактичка состојба, решавајќи по барањето на тужителите, првостепениот орган го издал одобрението за урбани и санациони мерки од 15.7.1999 година, со кое се одобрува да се изврши одржување и осовременување на фасадата на постојниот објект со можност за поврзување на двата објекта со

настрешница и внесување санитарии во објектот, а наведените урбани и санациони мерки да се извршат согласно со проектот со тех. број 06/99.

Одобрението е издадено врз основа на член 26-а од Законот за измени и дополнувања на Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на РМ“ број 28/97), според кој, заради обезбедување на неопходни хигиенско-технички услови за живеење во станбени објекти изградени согласно со прописите што важеле во време на изградбата, а чие натамошно постоење со урбанистички план не се предвидува, на сопственикот на објектот може да се издаде одобрение за урбани санациони мерки до реализацијата на урбанистичкиот план.

Тужениот орган, постапувајќи по повод предлогот на Урбанистичко-градежниот инспектор за укинување на одобрението за урбани санациони мерки, поднесен врз основа на член 36 од Законот за изградба на инвестициони објекти, со оспореното решение по службена должност го укинал означеното одобрение по правото на надзор, врз основа на член 263 став 2 и член 264 став 2 и 3 од Законот за општата управна постапка.

Судот оцени дека оспореното решение е правилно и е донесено во согласност со законот.

Имено, според член 263 став 2 од Законот за општата управна постапка, решението што е конечно во управната постапка може да се укине по право на надзор ако со него очигледно е повреден материјалниот закон.

По правото на надзор решението може да го укине второстепениот орган по службена должност или по барање од јавниот обвинител, при што решение за укинување врз основа на став 2 од член 263 може да се донесе во рок од една година од денот кога решението станало конечно во управната постапка.

Со оглед на тоа што со означеното одобрение не се одобрени урбани и санациони мерки за станбен објект, туку за помошен, поточно за деловен објект (угостителски локал), судот оцени дека тужениот орган правилно заклучил дека со издаденото одобрение погрешно е применет материјалниот закон, конкретно членот 26-а од означениот закон и одлучил во согласност со законот кога со оспореното решение го укинал одобрението по правото на надзор.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1238/2000 од 14.12.2000 година.

33. Во ситуација кога заинтересираните лица не можат со посебна жалба да ги оспоруваат условите за градба кои не се издадени во форма на решение, нивната вистинитост треба да се оценува и проверува во постапката по жалба против одобрието за градба.

Од образложението:

Тужбата е основана.

Од списите на предметот се гледа дека првостепениот орган како инвеститор издал одобрение за градење т.е. изградба на отворени скали на улица. Издавањето на одобрието е засновано на член 19 од Законот за изградба на инвестициони објекти („Службен весник на СРМ“ бр.15/90 и 11/91 и „Службен весник на РМ“ бр.11/94 и 18/99).

Тужителот во жалбата и во тужбата, наведува дека според урбанистичкиот план воопшто не е предвидена изградба на отворени скали на објектот на улица, односно дека издаденото одобрение е спротивно на Законот за изградба на инвестициони објекти, како и на Правилникот за стандарди и нормативи на планирање на просторот, имајќи го предвид степенот на инсолација, растојанието помеѓу објектите на инвеститорот и на тужителот, опасноста од протекување на атмосферските води и попречување на видикот на објектот на тужителот.

Судот оцени дека оспореното решение е засновано на непотполно утврдена фактичка состојба, што ја доведува во прашање и правилната примена на материјалниот закон.

Имено, според член 31 став 2 од Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на РМ“ бр.4/96, 28/97 и 18/99), условите за градба содржат општи и урбанистичко-архитектонски услови утврдени со плановите од член 7 и општиот акт од член 25 на овој закон и графички прилог кој претставува извод од планот.

Од изнесените одредби на законот, јасно произлегува дека условите за градба можат да се издадат само врз основа на урбанистичкиот план и притоа, графичкиот прилог што го содржат мора да биде извод од планот.

Имајќи ги предвид измените и дополнувањата на Законот за просторно и урбанистичко планирање од 31 март 1999 година, според кои за условите за градба повеќе не се донесува решение,

па заинтересираните лица не можат да ги оспоруваат со посебна жалба, судот смета дека при таква правна состојба, вистинитоста на издадените услови за градба кои се доказ од суштествено значење во постапката за издавање одборение за градба, треба да се оценува и проверува во постапката по жалба против одобрението за градба, особено кога странката го оспорува одобрението поради издадените услови за градба. Таквата проверка, според мислењето на судот, ја наметнува и императивниот карактер на одредбите од Законот за просторно и урбанистичко планирање, според кои изградбата на објектите мора да се врши во согласност со донесените урбанистички планови, а тоа, според мислењето на судот, не би било можно ако издадените услови за градба не ги содржат општите и урбанистичко-архитектонските услови утврдени во плановите и ако графичкиот прилог не е извод од планот. Ова, особено и со оглед на одредбата од член 15 став 1 од Законот за изградба на инвестициони објекти, според која техничката документација за определен објект се изработува според условите за градба.

Во конкретниот случај, издадено е одобрение за градба на отворени скали во кое се наведени условите за градба по број и дата (07-1999 од 25.10.1999 година), но во списите не се приложени условите за градба под тој број и дата, ниту пак е приложен извод од урбанистичкиот план за населба Д.Б., на кој се повикал тужениот орган во оспореното решение.

Со оглед на тоа што тужителот го оспорува одобрението за градба поради издадените услови за градба и тврди дека во урбанистичкиот план не е предвидена изградба на отворени скали, судот смета дека тужениот орган тие наводи морал да ги провери, ако е потребно и со увид во оригиналот на урбанистичкиот план за тој простор. Ова, според мислењето на судот е потребно затоа што не е вообичаено да се предвидуваат во урбанистичките планови скали како посебен објект за кој треба да се издадат посебни услови за градба, туку скалите се предвидуваат заедно со објектот (станбен или деловен). Имајќи предвид дека скалите можат да бидат само во функција на определен објект или објекти, изградбата на отворените скали ако не биле предвидени заедно со објектот, според мислењето на судот, можат да претставуваат само доградба на објектот, која исто така, мора да биде предвидена во деталниот урбанистички план.

Поаѓајќи од изнесеното, а бидејќи од фактичката состојба утврдена во управната постапка не може да се заклучи дека одоб-

рението за градба во конкретниот случај е издадено врз основа на услови за градба чија содржина произлегува од урбанистичкиот план, судот наоѓа дека има потреба од повторно разгледување и одлучување по предметот, при што тужениот орган треба да постапи во согласност со правното сфаќање и забелешките на судот дадени во оваа пресуда.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.456/2000 од 10.11.2000 година.

34. За објекти кои се градат како комплекси, пред изработувањето на проектната документација се изработува урбанистички проект врз основа на издадените услови за градба, кои, пак, можат да се издадат само врз основа и во согласност со урбанистичкиот план, при што графичкиот прилог прикажан во издадените услови за градба мора да биде извод од урбанистичкиот план.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Издадени се услови за градба од 24.3.2000 година за изградба на ограден ѕид на православните гробишта, а се засновани на генерален урбанистички план бр.08-3307 од 14.9.1990 година. Од условите за градба кои содржат графички прилог и општи урбанистичко-архитектонски услови се гледа дека тие се, всушност, изготвениот урбанистички проект од 24.3.2000 година.

Во списите е приложен извод од генералниот урбанистички план во кој се одбележани гробиштата според постојната состојба, а изготвениот урбанистички проект од 24.3.2000 година, според дадената легенда содржи и проширен дел на гробиштата. Впрочем, од списите се гледа, а и од образложението на оспореното решение, дека оградниот ѕид нема да се гради на постојната локација, односно на местото каде и сега постоел ограден ѕид, туку треба да се гради на проширениот дел, всушност одобрувањето за изградба на оградниот ѕид се издава заради проширувањето на гробиштата.

Тужителите во жалбата и во тужбата наведуваат дека живеат во непосредна близина на православните гробишта и дека проширувањето на гробиштата ќе ја загади животната средина и ќе го наруши нивното нормално и здраво живеење.

Тужениот орган со оспореното решение ја одбил жалбата како неоснована, затоа што нашол дека законот не е повреден на штета на тужителите, бидејќи со изградбата на оградниот ѕид е предвидена и санитарна зона – зелен појас и дека во услови на неможност во моментот да се издаде нова локација за закоп, првостепениот орган правилно одлучил кога го издал спорното одобрение како привремено решение.

Судот оцени дека оспореното решение е засновано врз нецелосно утврдена фактичка состојба.

Според член 31 став 2 од Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на РМ“ бр.4/96, 28/97 и 18/99), условите за градба содржат општи и урбанистичко-архитектонски услови утврдени со плановите од член 7 и општиот акт од член 25 на овој закон и графички прилог кој претставува извод од планот. Според ставот 3 на овој член условите за градба се основа за изработка на урбанистички проект, односно проектна документација за градба на објектот. Урбанистички проект, според член 32 став 1 од истиот закон, се изработува кога се во прашање стопански, деловни, станбени и други комплекси и тој се изработува со примена на стандардите и нормативите за планирање на просторот, со што се разработува организацијата на конкретниот локалитет, со идејни проекти на објектите. По изработувањето на урбанистичкиот проект се пристапува кон изработка на проектна документација за градба на објектот.

Од изнесените одредби на законот јасно произлегува дека за објекти кои се градат како комплекси, пред изработувањето на проектната документација се изработува урбанистички проект. Но, исто така, од овие одредби јасно се гледа дека основа за изработка на урбанистичкиот проект се условите за градба, кои, пак, можат да се издадат само врз основа на урбанистички план и графичкиот прилог што го содржат мора да биде извод од планот.

Во конкретниот случај издадено е одобрение за изградба на ограден ѕид врз основа на услови за градба за кои не може да се види дали и од кој урбанистички план претставуваат извод, бидејќи во однос на постојните гробишта прикажани на генералниот урбанистички план на Т., содржат проширен дел, кој пак, може да се види само во изработениот урбанистички проект, а тоа упатува на заклучок дека условите за градба за изградба на спорниот објект – ограден ѕид, се издадени врз основа на урбанистичкиот проект, а не врз основа на претходно донесен урбан-

истички план. Во прилог на таквиот закучок е и Одлуката за усвојување на генерален урбанистички план за утврдување на локација за христијански гробишта на град Т. од 25.4.2000 година, донесена од Советот на општина Т., која, со поднесок од 11.9.2000 година, тужителите му ја доставиле на судот, од која може да се види дека локација на христијанските гробишта Советот на општината определил во КО Ф.

При таква фактичка и правна состојба на работите по предметот, судот најде дека тужениот орган погрешил кога ја одбил жалбата без да ги утврди фактите од решавачко значење за правилно одлучување во конкретната работа.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.1459/2000 од 26.10.2000 година.

35. Одобрение за градба на определен објект кое е издадено по претходно издадени услови за градба и техничка документација изработена во согласност со условите за градба, не може да се смета за спротивно на одредбите на Законот за изградба на инвестициони објекти, а спротивноста да се поврзува со условите за градба.

Од образложението:

Тужбата е основана.

Од списите на предметот се гледа дека со одобрение за градење издадено од Министерството за урбанизам и градежништво – Подрачна единица од 22.5.2000 година, е одобрено на инвеститорите П. С., З. К. и „У.“ да изградат станбено деловна зграда на ул.„Ж.“ бр.46, согласно со техничката документација со тех.бр.93/99 одобрена од овој орган.

Одобрението е издадено врз основа на член 19 и 27 од Законот за изградба на инвестициони објекти („Службен весник на СРМ“ бр. 15/90 и 11/91 и „Службен весник на РМ“ бр. 11/94 и 18/99). Од списите се гледа, како и од образложението на одобрението, дека со барањето за издавање одобрение, инвеститорите ги поднеле сите докази предвидени во член 19 од Законот, меѓу кои се и условите за градба од 19.5.2000 година, издадени од истиот орган – Министерство за урбанизам и градежништво – Подрачна единица,

како и техничката документација.

На 8.8.2000 година, Урбанистичко-градежниот инспектор при Министерството за транспорт и врски – Одделение за инспекциски работи на градска заедница С. поднел предлог до тужениот орган за укинување на издаденото одобрение за градење по право на надзор. Предлогот е поднесен врз основа на член 36 од Законот за изградба на инвестициони објекти, а укинување на одобрението инспекторот предложил поради констатирани битни повреди на Законот за изградба на инвестициони објекти.

Тужениот орган решавајќи по предлогот на урбанистичко-градежниот инспектор, со оспореното решение го укинал по право на надзор издаденото одобрение за градење затоа што констатирал дека постои спротивност, неусогласеност меѓу графичкиот прилог и општите урбанистичко-архитектонски услови содржани во издадените услови за градба во поглед на висината на објектот, но едновременно констатирал и дека одобрената техничка документација е изработена во согласност со општите урбанистичко-архитектонски услови содржани во издадените услови за градба, како што е предвидено во член 2 став 1 од Законот за изменување и дополнување на Законот за изградба на инвестициони објекти („Службен весник на РМ“ бр.18/99).

Судот најде дека погрешно е применет законот.

Имено, со оспореното решение е решавано по предлог на надлежниот инспектор поднесен врз основа на член 36 од Законот за изградба на инвестициони објекти, во кој е предвиден посебен случај на укинување на решение поради повреда на материјалниот закон и тоа конкретно поради повреда на овој закон. Значи, врз основа на оваа законска одредба надлежниот инспектор поднесува предлог, а надлежниот орган ќе го укине издаденото одобрение за градење, само ако е спротивно на овој закон.

Во врска со одобрението за градење, Законот за изградба на инвестициони објекти содржи посебни одредби, меѓу кои, во член 19 е предвидено дека кон барањето за издавање одобрение за градење, инвеститорот, меѓу другото, поднесува техничка документација и услови за градба. Условите за градба не се издаваат врз основа на одредбите на Законот за изградба на инвестициони објекти, туку врз основа на одредбите на Законот за просторно и урбанистичко планирање (член 31 став 2 од тој закон), со тоа што издадените услови за градба се основа за изработка на техничката документација за градба на објектот, а во член 15 од Законот за

изградба на инвестициони објекти е пропишана обврска за изработување на техничката документација во согласност со условите за градба. Оттука, кога се во прашање условите за градба и техничката документација, одобрението за градење, според мислењето на судот, ќе се смета за спротивно на одредбите на Законот за изградба на инвестициони објекти ако е издадено без претходно издадени услови за градба, како и во случаите кога техничката документација не е изработена според условите за градба и стандардите и нормативите за проектирање објекти.

Во конкретниот случај, неспорно е дека одобрението за градење е издадено по претходно издадени услови за градба и дека со барањето за издавање на одобрението, инвеститорот приложил услови за градба издадени од 19.5.2000 година, кои содржат општи урбанистичко-архитектонски услови и графички прилог и, од приложените услови за градба под тој број и дата произлегува дека нивната содржина (опфаќајќи го и графичкиот прилог) е утврдена во Деталниот урбанистички план „К. Б.“ Д.Л.233.

Во врска со техничката документација, во оспореното решение е констатирано дека е изработена согласно со општите урбанистичко-архитектонски услови содржани во условите за градба, но бидејќи тужениот орган констатирал и спротивност меѓу општите урбанистичко-архитектонски услови и графичкиот прилог содржани во условите за градба (максималната висина на објектот според графичкиот прилог е 16,00 м, а според општите урбанистичко-архитектонски услови е 20,20 м, односно 22 м), од таквата состојба извлекол заклучок дека и условите за градба и одобрената техничка документација се во спротивност со Деталниот урбанистички план за локалитетот „К. Б.“-С. Притоа, во оспореното решение не е наведено дали тужениот орган проверил на што се должи таа неусогласеност меѓу графичкиот прилог и општите урбанистичко-архитектонски услови, односно од решението не се гледа дека органот проверил што точно е утврдено во означениот детален урбанистички план, а без таква проверка, според мислењето на судот не може да се извлекува таков заклучок. Ова и затоа што општите урбанистичко-архитектонски услови и графичкиот прилог се содржина на урбанистичките планови па во издадените услови за градба треба да се гледаат како целина.

Од друга страна, во ситуација кога се издадени услови за градба и кога техничката документација е изработена според општите урбанистичко-архитектонски услови дадени во условите за

градба, не може, според мислењето на судот, да се укине одобрението за градење врз основа на член 36 од Законот за изградба на инвестициони објекти, затоа што врз основа на оваа одредба се укинува одобрение кое е издадено спротивно на одредбите на овој закон, а за одобрението во конкретниот случај тоа не може да се тврди.

Според мислењето на судот, сè додека издадените услови за градба, како доказ во постапката на издавање на одобрението за градење, остануваат со истата содржина што ја имале при издавање на одобрението, не може да се доведува во прашање согласноста на одобрението со одредбите на Законот за изградба на инвестициони објекти.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1566/2000 од 10.11.2000 година.

36. Не може да се смета дека објектот се гради во согласност со урбанистичкиот план и со одобрението за градба, ако инвеститорот го гради објектот на друго место, а не на местото определено во одобрението за градба.

Од образложението:

Тужбата е неоснована.

Со оспореното решение е одбиена како неоснована жалбата на В.И. од К. изјавена против решението на Урбанистичкиот инспектор за општина К. при Министерството за урбанизам, градежништво и заштита на животната средина од 17.6.1998 година, со кое му е наложено веднаш по приемот на решението да го урне градежниот објект-(гаража) што го гради на ул К.М. бр.32 во К., спротивно на урбанистичкиот план.

Според член 44 став 1 алинеја 1 од Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на РМ “ бр.4/96), урбанистичкиот инспектор при вршење на инспекциски надзор има

право и должност да нареди уривање на објектот или негов дел, во случај кога се гради или е изграден спротивно на одредбата од член 43 алинеја 1 на овој закон, со која, пак, е одредено дека изградбата на објектот треба да биде во согласност со плановите од член 7 на Законот.

Во конкретниот случај, во управната постапка е неспорно утврдено дека предметниот објект-(гаража со димензии 4,80 x 2,70 метри), тужителот отпочнал да го гради спротивно на урбанистичкиот план и спротивно на издаденото одобрение.

Имено, од записникот за увид на самото место од 16.6.1998 година, се гледа дека урбанистичкиот инспектор при увидот констатирал дека тужителот отпочнал со градба на гаража со димензии 4,80 X 2,70 метри со приземна висина, пред постојната индивидуална станбена зграда, што е спротивно на издаденото одобрение за градба од 3.3.1998 година, во кое е предвидено гаражата да се изгради во склоп со постојната индивидуална станбена зграда, како што е прикажано во Деталниот урбанистички план на град К. број XIII-10-149 од 11.2.1998 година.

При ваква фактичка и правна состојба на работите по предметот, судот наоѓа дека тужениот орган одлучил во согласност со законот кога жалбата ја одбил како неоснована.

При одлучувањето, судот ги ценеше наводите на тужителот истакнати во тужбата, дека има уредно одобрение за градба на предметната гаража, но оцени дека ваквите наводи немаат влијание за поинакво одлучување од причини што од списите неспорно произлегува дека истиот гаражата ја гради споротивно на издаденото одобрение, односно спротивно на урбанистичкиот план. Имено, врз основа на одобрението кое го добил тужителот и кое е приложено во списите, тој не може да гради гаража на местото на кое отпочнал со градба на гаража, затоа што според одобрението гаражата треба да ја гради на друго место. Од тие причини не може да се смета дека тужителот има одобрение за гаражата која ја гради.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр. 292/99 од 27.1.2000 година.

37. Мерките на инспекциски надзор не можат да се изрекуваат надвор од случаите и условите предвидени во закон.

Од образложението:

Со првостепеното решение на тужителот му е наредено веднаш по приемот на решението да го урне градежниот објект армирано-бетонска плоча за деловно-станбен објект во состојба констатирана со записник, што го гради или го изградил без одобрение за градење на улица, а доколку сам не го урне објектот ќе се пристапи кон присилно админстративно извршување, односно уривање на објектот. Уривањето на објектот е наредено врз основа на член 39 став 1 од Законот за изградба на инвестициони објекти, што се гледа од уводот и образложението на решението, при што во образложението на решението е наведено дека инвеститорот го гради објектот без да прибави одобрение за градење.

Тужителот со жалбата, и сега со тужбата го оспорува решението, при што истакнува и поткрепува со докази дека неосновано е наредено уривање на објектот, затоа што истиот се гради врз основа и во согласност со одобрение за градење издадено од Министерството за урбанизам и градежништво -Подрачна единица К. од 27.12.1999 година, потврдено и со решение на второстепениот орган од 15.2.2000 година, со кое жалбата на лицето Н.Н.од С. изјавена против одобрението, е одбиена како неоснована.

Според член 39 став 1 од Законот за изградба на инвестициони објекти („Службен весник на СРМ“ бр.15/90 и 11/91 и „Службен весник на РМ“ бр.11/94 и 18/99), ако градбата на објектот се изведува или е изведена без одобрение за градба, органите на надлежната инспекција без одлагање ќе наредат уривање на објектот.

Од наведената законска одредба се гледа дека врз основа на неа надлежниот инспектор е овластен да нареди уривање на објект само во случаите кога објектот се гради или е изграден без одобрение за градење, а очигледно конкретниот случај не е таков, што се гледа и од списите на предметот во кои е приложено одобрението од 27.12.1999 година и решението на второстепениот орган од 15.2.2000 година, со кое издаденото одобрение станало конечно. Поради тоа, на 3.3.2000 година, кога е донесено првостепеното решение, инспекторот немал основ да нареди уривање на

објектот врз основа на член 39 став 1 од Законот за изградба на инвестициони објекти. Впрочем, и во записникот за констатација од 2.3.2000 година инспекторот не запишал дека објектот се гради без одобрение за градење.

Тужениот орган и покрај ваквата јасна фактичка состојба, која во потполност произлегува и од списите на предметот, ја одбил жалбата без да ги оцени сите наводи во неа, а се повикал на причините дадени во првостепеното решение, а тие се дека инвеститорот гради без одобрение, што е спротивно на фактите.

И другите причини кои тужениот орган ги наведува во оспореното решение како причини за одбивање на жалбата, според оценката на судот, не се причини кои даваат основ за примена на член 39 став 1 од Законот за изградба на инвестициони објекти, бидејќи мерката пропишана во таа одредба, како што наведено и погоре, може да се изрече само во случаите кога објектот се гради (или е изграден) без одобрение за градење. Во врска со тоа судот укажува дека мерките на инспекциски надзор, каква што е и мерката од член 39 став 1 од Законот за изградба на инвестициони објекти, не можат да се изрекуваат надвор од случаите и условите предвидени во закон.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.753/2000 од 12.7.2000 година.

38. Во станбена зграда со повеќе сопственици на станови, за пренамена на таванските простории како заеднички простории во смисла на Законот за домување, секогаш е потребна согласност на сопствениците на сите станови во зградата, па и во случаите кога со судска пресуда е утврдено право на сопственост на тие простории на определено лице или лица.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Од списите на предметот се гледа дека тужителката и заинтересираните лица се сопственици на делови (станбени единици) на станбена зграда.

На 27.4.1999 година заинтересираните лица поднеле барање до првостепениот орган за издавање одобрение за реконструкција и адаптација на таванските простории на означената станбена зграда на кои сакале само да отворат баџи за светлост.

Со заклучок од 17.5.1999 година првостепениот орган ја прекинал постапката поведена по нивното барање, согласно со член 144 став 1 од Законот за општата управна постапка, заради решавање на претходното прашање – прибавување на согласност од сопственикот на станот бр.1 (тужителката), која не се согласила да се одобри бараната реконструкција и адаптација на таванските простории.

Со оспореното решение, тужениот орган ја уважил жалбата поднесена од заинтересираните лица, го поништил заклучокот на првостепениот орган и предметот го вратил на повторна постапка од причини што утврдил дека фактичката состојба не е во целост утврдена. Едновременно врз основа на приложените списи, тужениот орган во оспореното решение констатирал дека барањето на жалителите не се однесува на доградба или надградба, туку на реновирање на таванскиот простор и отворање баџи и дека согласност од тужителката, како сопственик на станот бр. 1, не е потребна, бидејќи таванските простории немаат допирни точки со нејзиниот стан, а се во сопственост на заинтересираните лица, врз основа на договор за физичка делба и правосилна пресуда од 26.5.1995 година.

Судот оцени дека оспореното решение е засновано на погрешна примена на законот.

Имено, меѓу заедничките простории во станбена зграда кои припаѓаат на сопствениците на сите станови во зградата се и таванските простории (член 2 став 1 алинеја 4 од Законот за домување). Условите, пак, под кои можат да се вршат поправки, преправки, адаптација и пренамена на заедничките простории и заедничките делови во станбена зграда со повеќе сопственици на станови, се определени во членовите 46 до 50 од Законот за домување („Службен весник на РМ“ бр. 21/68), а тие услови се такви што согласност на сопствениците на сите станови е потребна и за поправките и за преправките и за адаптацијата и за пренамената на заедничките простории. Оттука, погрешно е стојалиштето на тужениот орган дека во конкретниот случај не е потребна согласност од тужителката. На потребата од согласност нема никакво значење фактот што таванската просторија нема допирни точки со станот

на тужителката затоа што заедничките простории и заедничките делови во зградата припаѓаат на зградата како целина, односно им припаѓаат на сопствениците на сите станови во зградата. (Темелите на зградата, на пример, се заеднички делови на зградата и како такви им припаѓаат и на сопствениците на становите од горните катови, иако немаат директни допирни точки со тие станови).

Исто така, и фактот што на заинтересираните лица Ѓ. Ѓ. и А. М. со означената пресуда им е утврдено право на сопственост на таванскиот простор, не може да ја исклучи примената на одредбите на член 46 до член 50 од Законот за домување, затоа што во конкретната управна работа се решава по барање за адаптација на таванскиот простор, а такво барање во поглед на таванските како заеднички простории врз основа на законот, може да се решава само во согласност со членовите 46 до 50 од Законот за домување, односно само со согласност на сопствениците на сите станови во зградата.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1857/99 од 21.4.2000 година.

39. Во зграда во која има повеќе станови не може да се издаде одобрение за пренамена на таванскиот простор во станбен простор, без согласност од сите сопственици на станови.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Тужбата е основана.

Одговор на тужбата даде и заинтересираното лице Ѓ.П. од Скопје, со предлог тужбата да биде одбиена како неоснована.

Од списите на предметот се гледа дека со акт на првостепениот орган од 18.7.1997 година е издадено одобрение на заинтересираното лице Ѓ.П., за адаптација на тавански (поткровен) простор во станбен простор. Од списите, исто така, се гледа дека станбената зграда има повеќе сопственици на станови, меѓу кои се и тужителите.

Во постапката за издавање на наведеното одобрение, од тужителите не е побарана согласност.

Првостепеното решение од 18.5.1999 година е донесено во обновена постапка по предлог на тужителите и со тоа решение нивниот предлог да се поништи означеното одобрение за адаптација на таванскиот простор во станбен простор е одбиен како неоснован, а одобрението е оставено во сила.

Со оспореното решение тужениот орган ја одбил жалбата како неоснована.

Оценувајќи ја законитоста на оспореното решение, судот најде дека е засновано на неправилно утврдена фактичка состојба, поради што дошло и до погрешна примена на законот.

Судот најде дека при одлучувањето во обновената постапка, од утврдените факти органите извлекле погрешен заклучок и погрешно го примениле законот. Имено, тужениот орган во оспореното решение како неспорно утврдени факти зема дека во влезот од станбената зграда за чиј тавански простор е издадено одобрението за пренамена во станбена простор, има шест стана-по три стана од едната и три стана од другата вертикала и дека сопственик на еден од становите од десната вертикала каде се наоѓа поткровниот простор за кој се одобрува адаптација во станбен простор е жалителката (а сега тужителката) С.Н. Исто така, тужениот орган зема како неспорно утврдено дека согласност за пренамена на спорниот тавански простор дале само другите двајца сопственици на становите од десната вертикала-М.Ш. и Т.П., а тоа што С.Н. како сопственик на еден од становите не дала согласност, за тужениот орган нема значење, затоа што, како е наведено во оспореното решение, пренамената на таванскиот простор во станбен се однесува само на оној дел кој за цело време го користеле сопствениците на становите-М.Ш. и Т.П., а делот на тужителката останувал непроменет.

Таванските простории во станбена зграда во која има повеќе станови и сопственици на станови, им припаѓаат на сите сопственици на станови, односно сите сопственици на станови имаат заедничко право на користење на тие простории како заеднички простории. Тоа право сопствениците на станови го имаа и според Законот за сопственост на делови од згради („Службен весник на СРМ“ бр.20/74), кој важеше во време кога е донесено спорното одобрение за адаптација на таванскиот простор, а исто така и според Законот за домување („Службен весник на РМ“ бр.21/98),

таванските простории се сметаат за заеднички простории. Ниту поранешниот, ниту сега важечкиот закон, не дозволуваат вршење преправки на заедничките делови на станбената зграда без согласност на сите сопственици на становите.

Оттука, тужениот орган погрешно заклучил дека согласност од тужителката С.Н. не е потребна, затоа што со адаптацијата не бил опфатен делот од таванскиот простор што таа го користи. Иако тој факт не е сосем неспорен, со оглед на приложените списи во предметот, но и да е така, судот смета дека не може да се дозволи пренамена на таванскиот простор без да се прибави согласност од сите сопственици на станови, затоа што правото на користење на таванот како заедничка просторија во станбена зграда со повеќе сопственици на станови, им припаѓа на сите сопственици на станови и тоа право се однесува на таванот како целина, бидејќи физичка делба на заедничките простории во зграда со повеќе станови, како правна состојба е недопуштена.

Со оглед на изнесеното, судот смета дека издаденото одобрение за пренамена на таванскиот простор во станбен не можело да се остави во сила, без да се прибави согласност за таквата пренамена и од тужителката С.Н.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2360/99 од 14.12.2000 година.

40. Не може да се смета за повреда на правата и интересите на сопствениците на станови во станбена зграда изградена на градежно земјиште, ако во управна постапка на сите сопственици на станови во таа зграда им е доделено само дел од земјиштето што ја сочинува градежната парцела.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Тужбата е неоснована.

Од списите на предметот се гледа дека тужителот и лицата сите се сопственици на станови како делови од станбена зграда

изградена на градежна парцела што ја сочинуваат повеќе катастарски парцели.

Првостепеното решение е донесено по барање на тужителот и другите наведени лица, кои како сопственици на станови во зградата на КП.бр.17104. барале да им биде доделено на користење целото земјиште опфатено со градежната парцела според Изводот од урбанистичкиот план.

Со првостепеното решение кое е донесено како делумно решение, на четворицата сопственици на станови им е доделено со непосредна спогодба само градежното земјиште – дел од КП. бр. 17101/1 КО во површина од 237 м², согласно со Деталниот урбанистички план за 2-ра урбана единица, според Извод од планот бр. 19-2780/1 од 21.04.1999 година.

Со оспореното решение жалбата е одбиена како неоснована, при што тужениот орган во своето решение прецизирал дека доделувањето на означеното градежно земјиште е засновано на член 8 став 1 алинеја 2 од Уредбата за условите, начинот и постапката за доделување на градежно земјиште („Службен весник на РМ“ бр.24/96), според кој, со непосредна спогодба се доделува градежно земјиште и во случаите на изграден објект со градежна документација за кој не е доделено градежно земјиште.

Судот оцени дека тужбата е неоснована, од следните причини:

Во управната постапка е утврдено, а тоа не го оспорува ни тужителот, дека во градежната парцела на која е изградена станбената зграда во која тој и другите три лица се сопственици на станови, влегува и површината од 237 м², од КП.бр.17101/1 – која е предмет на доделување со првостепеното решение. Со оглед, пак, на фактот што станбената зграда е изградена на градежно земјиште, сите сопственици на станови, во смисла на член 16 од Законот за градежното земјиште („Службен весник на СРМ“ бр. 10/79, 18/89 и 21/91 и „Службен весник на РМ“ бр.71/96 и 18/99), имаат право на користење на земјиштето под зградата и земјиштето што е потребно за нејзината редовна употреба (дворно место), а кое е тоа земјиште и колкава е неговата површина (градежна парцела) се определува во урбанистичкиот план.

Во оваа смисла, според наоѓањето на судот, е и одредбата на член 12 од Законот за основните сопственоправни односи (кој се применува како републички закон), од која јасно произлегува дека со пренесувањето на правото на сопственот на зграда

изградена на градежно земјиште се пренесува и правото на користење на земјиштето под зградата и земјиштето потребно за нејзина редовна употреба. А од списите се гледа дека со правото на сопственост на становите, тужителот и другите тројца сопственици на станови, се стекнале врз основа на договори за купопродажба склучени во 1993 година, меѓу нив и Република Македонија како продавач. Република Македонија пак, од 1991 година е сопственик и на градежното земјиште (член 9 од Законот за градежното земјиште), па имајќи ги предвид наведените законски одредби, судот смета дека тужителот и другите тројца сопственици на станови во моментот кога се стекнале со правото на сопственост на становите, се стекнале и со правото на користење на земјиштето под зградата и земјиштето потребно за редовна употреба на зградата. Тоа, што во договорите за купопродажба на становите не е спомнато и земјиштето, не може, според стојалиштето на судот, да го доведе во прашање правото на користење на земјиштето, бидејќи пренесувањето на тоа право не зависи од волјата на договорните страни, туку до тоа доаѓа по сила на законот, па наведените одредби треба да се сметаат за составен дел на договорот, односно негова задолжителна содржина, согласно со член 27 став 2 од Законот за облигационите односи.

Имајќи го предвид изнесеното, судот оцени дека со тоа што на сопствениците на становите во означената станбена зграда, во управна постапка им е доделено дел од земјиштето на кое тие веќе го стекнале правото на користење врз основа на договорите за купопродажба на становите и законот, не се повредени нивните права и интереси, ниту може да се смета дека таквото решение е на штета на тужителот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.260/2000 од 28.9.2000 година.

41. Во случаите на поништување правосилно решение за експропријација, измената на корисникот во катастарскиот операт се врши врз основа на правосилното решение, со кое е поништено решението за експропријација и спогодба, односно правосилна одлука на судот за надоместокот на деекспроприраниот имот.

Од образложението:

Органите во постапката го уважиле барањето на К. С. за промена во евидентирањето на КП.бр.3473 и КП.бр.3473/1, од причини што прифатиле дека приложеното решение на Министерството за финансии – Управа за имотноправни работи – Одделение К. од 27.8.1996 година за поништување правосилно решение за експропријација претставува правен основ за измена во катастарскиот операт во смисла на член 49 став 3 од Законот за премер и катастар на земјиштето.

Тужителот (јавниот правобранител) во жалбата укажал, а исто така и во тужбата укажува на неправилната примена на одредбата од член 42 од Законот за експропријација, која предвидува кумулативно постоење на два услова за да се изврше бараната промена. Истакнува дека пред основниот суд сè уште е во тек постапката за определување на надоместокот за деекспроприраниот имот и се до нејзиното завршување не може да се изврши промената на носителите на правата врз предметните недвижности.

Судот наоѓа дека со оспореното решение е повреден законот.

Имено, според член 22 став 8 од Законот за експропријација („Службен весник на РМ“ бр. 33/95), имотноправните односи меѓу корисникот на експропријацијата и поранешниот сопственик во случај на поништување на решението за експропријација, се решаваат во постапка за определување надоместок, предвидена со овој закон.

Според член 42, пак, од истиот закон, запишувањето односно промената на носителите на правата врз недвижностите во јавните книги се врши врз основа на правосилното решение за експропријација и спогодбата, односно одлуката на судот за надоместок.

Во конкретниот случај, во списите нема доказ дека имотноправните односи меѓу корисникот на експропријацијата и поранешниот сопственик, и покрај поништувањето на решението за експропријација, се решени, односно нема доказ дека е завршена постапката за определување (враќање) на надоместокот за деекспроприраниот имот.

При ваква состојба на работите по предметот, имајќи ги предвид одредбите од член 42 од Законот за експропријација и член 49 став 3 од Законот за премер и катастар на земјиштето („Службен весник на СРМ“ бр. 34/72 и 13/78), судот смета дека правен основ за промена на носителите на правата на предметните недвижности во јавните книги не може да претставува само правосилното решение за деекспропријација, туку мора да биде приложена и спогодба, односно правосилна одлука на судот во врска со надоместокот на деекспроприраниот имот. Имајќи го ова предвид, судот оцени дека тужениот орган погрешил кога наводите во жалбата не ги оценил од гледиште на наведените одредби од Законот за експропријација.

Имајќи го предвид наведеното, судот наоѓа дека има потреба од повторно разгледување и одлучување по предметот, при што во повторната постапка тужениот орган треба да ги има предвид правното сфаќање и забелешките на судот дадени во оваа пресуда и со правилна примена на членот 42 од Законот за експропријација, да донесе правилно и законито решение.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2348/99 од 12.7.2000 година.

42. Новиот носител на правата на определена недвижност не може да биде запишан во катастарот на недвижностите, ако во правниот основ поранешниот носител на правото не е означен според податоците од катастарскиот операт.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Од списите на предметот се гледа дека со првостепеното решение е решавано по барање на тужителите за запишување на право на недвижности во катастарот на недвижностите за КО Н.Н. врз основа на наследно решение од 12.8.1982 година на општинскиот суд Н.Н. поднесено во постапката на одржување на премерот и катастарот на недвижностите во КО.Н.Н.

Во постапката е утврдено дека недвижностите на кои се однесува барањето се: запишан дел во имотен лист број 1576 на име на Република Македонија; дел запишан во имотен лист број 8094 на име на Република Македонија-корисник Медицински центар Н.Н. и дел запишан во имотен лист број 2149.

Оставинското решение од 12.8.1982 година тужителите не го поднеле во постапката на излагање на податоците од премерот на недвижностите, како доказ за нивното право, туку го поднеле по започнувањето на примената на катастарот на недвижностите за КО, востановен според одредбите на Законот за премер, катастар и запишување на правата на недвижностите („Службен весник на РМ“ број 27/86 и 17/91). Тоа решение не ги содржи податоците од катастарскиот операт на катастарот на недвижности за КО.Н.Н.

Според член 92 од означениот закон, запишувањето на правото на недвижностите во корист на новиот носител на правата на недвижностите нема да се изврши ако во одлуката на надлежниот орган или во исправата за правна работа не е означен поранешниот носител на правата на недвижностите според податоците од катастарскиот операт.

Со оглед на тоа што означеното решение не ги содржи податоците од катастарскиот операт за КО Н.Н. и што во постапката на излагање на јавен увид на податоците од премерот на недвижностите со утврдување на правата на недвижностите, на недвижностите на кои се однесува решението веќе се запишани други лица како носители на правата, судот наоѓа дека тужениот орган одлучил правилно и во согласност со законот кога ја одбил жалбата како неоснована.

Исто така, тужениот орган правилно укажал на одредбата од член 55 од Законот за премер, катастар и запишување на правата на недвижностите, според која, секој што смета дека со запишувањето на правото на недвижностите е повредено неговото право на недвижностите, може со тужба кај надлежниот суд да бара бришење на запишаните права на недвижностите и враќање на запишаните права во поранешна состојба.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1375/99 24.2.2000 година.

43. За поништување на правосилно решение за експропријација во случај на пренамена на целта за која била извршена експропријацијата на недвижноста, првиот факт што мора да биде утврден е дали била реализирана целта за која била извршена експропријацијата.

Од образложението:

Од списите на предметот се гледа дека заинтересираното лице, како единствен наследник на покојната Н.Н. на 29.5.1995 година, до првостепениот орган поднела барање да се изврши деекспропријација на парцелата поранешна сопственот на лицето Н.Н., затоа што експроприраната парцела до денес не се користела за целта за која е експроприрана.

Во претходно водената управна постапка ваквото барање беше уважено со решение на првостепениот орган од 5.2.1996 година, потврдено со решение на тужениот орган од 18.4.1996 година, при што, според образложението на тоа решение, поништувањето на означеното решение за експропријација органите го засноваа на член 50 од Законот за експропријација („Службен весник на РМ“ број 33/95). Меѓутоа, во управен спор поведен од јавниот правобранител на Република Македонија, со пресуда на овој суд од 3.7.1997 година, второстепеното решение беше поништено од причини што поништувањето на решението за експропријација беше засновано на член 50 од Законот за експропријација, а фактите од суштествено значење за правилна примена на оваа законска одредба не беа утврдени.

Во повторно водената управна постапка со првостепеното решение повторно е уважено барањето и е поништено правосилното решение за експропријација од 7.8.1954 година, донесено од Експропријационата комисија при Народниот одбор на град Н Н, со кое се врши експропријација во корист на државата ФНРЈ, а за потребите на Дирекцијата за тутунопроизводство за изградба на Фабриката за никотин во С.

Со оспореното решение жалбата на јавниот правобранител на Република Македонија повторно е одбиена, но сега со образложение според кое причините за поништување на решението за експропријација тужениот орган ги наоѓа во член 22 став 5 од

Законот за експропријација, при што, како факти од решавачко значење во одлучувањето, тужениот орган ги зема фактот што експроприраното земјиште денес претставува неизградено земјиште и фактот што сегашната урбанистичка намена на тоа земјиште е изменета бидејќи е предвидена изградба на сервисна зона.

Судот наоѓа дека и во повторно водената управна постапка не се утврдени сите факти и околности кои се од суштествено значење за одлучувањето. Освен тоа, не може да се прифати констатацијата во решенијата дека е постапено според укажувањата на судот дадени во пресудата од 3.7.1997 година, затоа што во таа пресуда судот ја имаше предвид одредбата на член 50 од Законот за експропријација во која се предвидени други причини за поништување правосилно решение за експропријација, различни од причините предвидени во член 22 став 5 од истиот закон, поради што и фактите кои треба да бидат утврдени не се исти.

Имено, според член 22 став 5 од Законот за експропријација („Службен весник на РМ“ број 33/95 и 20/98), правосилното решение за експропријација може да се поништи во случај на пренамена на целта за која била извршена експропријација на недвижноста со измена на урбанистичкиот план. Оттука, за правилна примена на оваа одредба, првиот факт што мора да биде утврден е дали била реализирана целта за која била извршена експропријацијата. Ова затоа што, според мислењето на судот, само цел која не е реализирана може да биде пренаменета, бидејќи реализираната цел престанува да биде цел па и не може да се зборува за нејзина пренамена. Според тоа, доколку бил изграден објектот (фабрика за никотин) чија изградба била цел на експропријацијата на предметното земјиште, без значење е околноста ако тој објект подоцна е урнат, а просторот на кој се наоѓа тоа земјиште подоцна со урбанистичкиот план е пренаменет за изградба на други објекти. Во конкретниот случај, пак, со оглед на времето кое изминало од правосилноста на решението за експропријација мора да се има предвид и тоа дека можно е да настанале повеќе промени како во однос на намената на земјиштето, така и во однос на неговите корисници. Дека такви промени настанале, особено во поглед на корисниците, се гледа и од приложениот извештај од Републичката геодетска управа – Одделение за премер и катастар од 29.4.1998 година.

Освен тоа, од овој извештај се гледа дека е извршен увид на самото место само од стручно лице од Одделението за премер и катастар, при што не се гледа дека присуствувало и службеното лице од првостепениот орган. На увидот не присуствувал ни јавниот правобранител, како странка во постапката, а не е повикан ниту претставник на корисникот на земјиштето што денес е евидентиран во катастарскиот операт. Судот смета дека во случајов морало да биде одржана и усна расправа, ако се има предвид дека се работи за странки со спротивставени интереси (член 149 од Законот за општата управна постапка).

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1162/99 20.1.2000 година.

44. За поништување правосилно решение за експропријација секогаш е потребна согласност од поранешниот сопственик, освен во случаите на пренамена на целта на експропријацијата, со измена на урбанистичкиот план.

Немањето средства за плаќање на надоместот за експроприрана недвижност, не е основ за поништување на правосилно решение за експропријација.

Од образложението:

Со првостепеното решение, по барање на корисникот на експропријацијата – општината К., а без согласност на поранешниот сопственик, е поништено правосилното решение за експропријација од 30.9.1998 година, со кое е експроприрана куќа, сопственост на Р.Ш. од К., заради реализација на улицата „Ф.Р.“ во К.

Со оспореното решение жалбата на поранешниот сопственик е одбиена како неоснована, од причини што тужениот орган нашол дека дошло до измена на урбанистичкиот план со намалување на ширината на улицата од 8 на 5 метри, а експроприраната недвижност не била приведена кон целта ни по дванаесет години, туку се наоѓала во иста состојба како во моментот на нејзиното експроприрање, поради што имотноправните интереси на пора-

нешниот сопственик немало битно да се повредат, наспроти последиците што би настанале за корисникот на експропријацијата со плаќање надомест, во ситуација кога не се создадени услови за изградба на улицата во догледно време поради немање финансиски средства. Поради тоа тужениот орган заклучил дека се исполнети условите за поништување на правосилното решение за експропријација, предвидени во член 22 став 5 од Законот за експропријација („Службен весник на РМ“ бр.33/95, 20/98 и 40/99).

Во конкретниот случај, оспореното решение е донесено во повторената постапка, во исполнување на пресудата на овој суд од 11.2.1999 година, и со него тужениот орган не одлучил во согласност со изразеното правно сфаќање на судот во наведената пресуда, имено дека не може да се смета дека дошло до пренамена на целта за која била извршена експропријацијата, затоа што и со изменетиот урбанистички план намената на просторот останала иста улица. А до поништување правосилно решение за експропријација врз основа на член 22 став 5 од Законот за експропријација може да дојде само ако биде пренаменета целта за која била извршена експропријацијата, при што, без значење е дали објектот бил одземен од владение или не, ниту дали надоместокот е утврден, платен или не.

Освен тоа, од претходно водената, како и од оваа управна постапка како да произлегува настојување на органите да го поништат предметното решение за експропријација, иако, според мислењето на судот, во конкретниот случај нема услови за тоа, затоа што поништување бара корисникот на експропријацијата, а поранешниот сопственик не се согласува.

Органите мораат да имаат предвид дека само со измените на ставот 5 на член 22 од Законот за експропријација, извршени во 1998 година, се предвиде законска можност решението за експропријација да биде поништено по барање на корисникот на експропријацијата, при што согласност од поранешниот сопственик не е предвидена. Во конкретниот случај барањето е поднесено од корисникот, но другите услови предвидени во оваа одредба не се исполнети (не дошло до пренамена на целта на експропријацијата). Во сите други случаи на поништување на правосилно решение за експропријација, предвидени во Законот за експропријација, решението може да се поништи само по барање на поранешниот

сопственик и, се разбира, ако корисникот и поранешниот сопственик заеднички го бараат тоа. Корисникот, пак, и според сегашниот и според поранешните закони за експропријација може да се откаже од предлогот за експропријација, само до правосилноста на решението за експропријација, а не и потоа. Исто така, органите мораат да имаат предвид дека немањето средства за плаќање надоместок за експроприрана недвижност воопшто не може да доведе до поништување на решението за експропријација, не само затоа што таква можност не е предвидена со законот, туку особено и затоа што услов за поведување постапка за експропријација, меѓу другите услови е, корисникот да поднесе доказ дека има обезбедено средства за надоместок за експроприраната недвижност.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.211/2000 од 30.3.2000 година.

45. За остварување на правото да бара враќање на износот платен за производ со скриени недостатоци, услов е потрошувачот да поднесе барање до трговецот по откривање на недостатокот, најдоцна во рок од 3 месеца од денот на купувањето на производот.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Со првостепеното решение, Републичкиот пазарен инспектор, наредил ТП (тужителот) на својот купец од С., да му ги поврати платените парични средства за продаденото патничко возило марка „дачија нова“, или да го заменат со ново возило според желбата на купецот. Ова решение е засновано на член 41 од Законот за трговија.

Во член 41 од Законот за трговија („Службен весник на РМ“ бр.23/95), е предвидено овластување за пазарниот инспектор да му нареди на трговецот да го задоволи основаното барање на

потрошувачот во случаите кога трговецот неоправдано го одбие барањето на потрошувачот, производите што имаат недостатоци да ги замени со нови производи или да го врати износот за платените производи или со согласност на потрошувачот да го отстрани недостатокот на производите.

Правата, пак, на потрошувачот кој купил производи со недостатоци и условите под кои тие права можат да се остварат, се предвидени во член 15 на овој закон. Така, според став 1 на овој член, потрошувачот го остварува правото на рекламација на купените производи во продажниот објект во кој е извршено купувањето, со сметката за купување. Ставот 2 на овој член се однесува на производите со скриени недостатоци, па ако се во прашање такви производи, трговецот е должен да ги замени со нови, или на потрошувачот да му го врати износот платен за тие производи, или со согласност на потрошувачот да го отстрани недостатокот на производите. Според став 3 на овој член, правото од став 2 потрошувачот може да го оствари под услов своето барање да го поднесе на трговецот по откривањето на недостатокот, а најдоцна во рок од 3 месеца од денот на купувањето на производите. Трговецот, пак, според став 5 на овој член е должен најдоцна во рок од 15 дена по приемот на барањето за рекламација да одговори на барањето и во рок од 30 дена да постапи во смисла на став 2 од овој член.

Од изнесените одредби на Законот за трговија, произлегува дека за да дојде до примена на мерката од член 41 од законот, мора претходно да се утврди дека дошло до неоправдано одбивање од страна на трговецот на основаното барање на потрошувачот во врска со купен производ што има недостатоци. А за да се утврди тоа, треба да се тргне од одредбите на член 15 на овој закон и да се провери дали потрошувачот постапил според пропишаното во таа законска одредба.

Како што е наведено погоре за остварување на правото да бара враќање на износот платен за таков производ или отстранување на недостатоците, услов е потрошувачот да поднесе барање до трговецот по откривање на недостатокот, а најдоцна во рок од 3 месеца од денот на купувањето на производот.

Судот, најде дека во конкретниот случај се повредени правилата на управната постапка и погрешно е применет законот.

Имено, од списите не се гледа, ниту од решенијата на органите во постапката произлегува дека утврдувале дали купувачот

на спорното моторно возило постапил во согласност со ставо 3 на член 15 од законот, односно дали по откривањето на недостатоците на возилото лицето Т.С. поднел барање до тужителот за остварување на правото од став 2 на овој член. Без поднесено барање не може да се зборува за неоправдано одбивање на барањето. Во списите е приложено само барање од тоа лице поднесено на 14.1.1999 година до Републичкиот пазарен инспекторат, врз основа на кое првостепениот орган, како што произлегува од списите на предметот, сочинал записник на 21.1.1999 година. Во списите нема записник со таа дата, но од другите записници приложени во предметот се гледа дека првостепениот орган не комуницирал директно со тужителот како странка, туку преку претпријатието „В“, па и записникот од 21.1.1999 година го доставил до тужителот преку ова претпријатие, кое, од списите јасно произлегува, не е деловна единица на тужителот, туку самостојно претпријатие и од страна на тужителот не му е дадено полномошно да го застапува тужителот во управната постапка поведена по барањето на лицето ниту го ополномоштил за примање на писмената.

Со првостепеното решение на тужителот му е изречена мерката од член 41 од Законот за трговија, а нема записник за сослушување на тужителот како странка, преку неговиот законски застапник или полномошник. Освен тоа, во конкретната управна работа во прашање се две странки со спротивни интереси, а во тие случаи, согласно со член 149 од Законот за општата управна постапка, службеното лице што ја води постапката, е должно да закаже и усна расправа. Потребата од усна расправа во конкретниот случај, според мислењето на судот, ја налагаат и околностите од член 15 и член 41 од Законот за трговија, кои е неопходно да бидат разјаснети и со сигурност утврдени, бидејќи од нивното правилно утврдување зависи дали дошло до неоправдано одбивање на основаното барање на заинтересираното лице, а од тоа, пак, зависи дали мерката можела да се изрече или не.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1140/99 од 30.3.2000 година.

46. По влегувањето во сила на Законот за изменување и дополнување на Законот за денационализација, во постапката на

издавање одобрение за градење на градежно земјиште, статус на странка треба да имаат и поранешните сопственици од кои било одземено правото на користење на градежното земјиште.

Од образложението:

Со првостепеното решение е отфрлена жалбата на Ј.Ѓ. и В.Н. изјавена против одобрението за градење од 26.5.2000 година, од причини што првостепениот орган нашол дека е поднесена од неовластени лица.

Тужениот орган со оспореното решение ја одбил жалбата против првостепеното решение затоа што нашол дека првостепениот орган правилно одлучил кога ја отфрлил жалбата изјавена против одобрението за градење.

Судот оцени дека со оспореното решение е повреден законот на штета на тужителите.

Имено, од списите на предметот се гледа дека првостепениот орган на инвеститорот Јавно претпријатие за стопанисување со станбен и деловен простор – ПЕТ., издал одобрение од 26.5.2000 година, за изградба на доградба на станбено-деловниот објект од П + 4 + ПК, на КП бр.6574/3 и КП бр.6573/1 КОТ.

Од списите, исто така, се гледа дека земјиштето од КП бр. 6574/3 КО Т. како градежно неизградено земјиште било предмет на одземање на правото на користење од поранешниот сопственик Ј.Ѓ. од Т. (тужителката), со решение на Собранието на општина Т. од 30.3.1979 година, а земјиштето, пак, од КП бр.6573/1 КОТ., како градежно неизградено земјиште било одземено од поранешниот сопственик – тужителот В.Н., со решение на Собранието на општината Т. од 30.6.1978 година. Означеното градежно земјиште било одземено за изградба на станбени објекти.

Според член 49 од Законот за општата управна постапка, странка во управната постапка е лицето по чие барање е поведена постапката или против кое се води постапка, или кое заради заштита на своите права или интереси има право да учествува во постапката.

Имајќи го предвид изнесеното, како и фактот што означеното одобрение за градење е издадено во време кога е влезен во сила Законот за изменување и дополнување на Законот за денационализација („Службен весник на РМ“ бр.31/2000), кој во член 22-б предвиде враќање во сопственост и на градежното земјиште, судот смета дека во постапката на издавање на предметното одоб-

рение за градење, според кое доградбата треба да се гради на земјиште одземено од тужителите, тие треба да имаат статус на странка заради заштита на нивните права и интереси, поради што и жалбата не можела да биде отфрлена како поднесена од неовластени лица. Ова, затоа што според член 22-б став 1 точка 2 од Законот за изменување и дополнување на Законот за денационализација, градежното земјиште се враќа во сопственост и во случаите кога била реализирана целта заради која било одземено градежното земјиште, а тоа при поднесувањето на барањето за денационализација претставува градежно неизградено земјиште. Дали, пак, се исполнети условите за враќање во сопственост на одземеното градежно земјиште, оценува органот за денационализација, поради што судот смета дека првостепениот и тужениот орган неовластено се впуштиле во оценка на постоењето услови за денационализација во конкретниот случај. Освен тоа, органите во постапката при одлучувањето требало да ја имаат предвид и одредбата на член 72 од Законот за денационализација – пречистен текст („Службен весник на РМ“ бр.43/2000).

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1458/2000 од 15.11.2000 година.

47. Експропријацијата на определена недвижност, ниту реализацијата на урбанистичкиот план не смеат да доведат до влошување или оневозможување на нормалното функционирање на постојните станбени објекти од страна на нивните сопственици, па утврдувањето на овие факти е од суштествено значење при одлучувањето во постапката за експропријација.

Од образложението:

Со првостепеното решение се експроприра недвижноста во површина од 9 м² КО Н.Н. на која има изградено бетонски ограден ѕид, сопственост на лицето Н.Н. во корист на општината, а за потребите на Фондот за вршење на работите на уредување и употреба на градежното земјиште за реализација на цев на улица, во согласност со урбанистичкиот план.

Со оспореното решение е уважена жалбата на заинтересираното лице и предметот е вратен на повторно разгледување и одлу-

чување, од причини што врз основа на фактичката состојба утврдена при дополнително извршениот увид на самото место од страна на вешти лица, нивното мислење дадено на записник од 17.2.1999 година, како и скица, тужениот орган нашол дека со експропријацијата на предметната недвижност и изградбата на цебот на улицата онака како е предвидена во урбанистичкиот план, би можело да дојде до нарушување на функционалноста, односно нормалното користење на постојната семејна станбена зграда на жалителот.

Судот најде дека тужениот орган одлучил во согласност со законот кога го поништил првостепеното решение и предметот го вратил на повторна постапка пред првостепениот орган.

Имено, согласно со член 242 од Законот за општата управна постапка, второстепениот орган во постапката по жалба може да го поништи првостепеното решение и предметот да го врати на повторна постапка и во случаите кога ќе утврди дека фактите се нецелосно или погрешно утврдени.

При одлучувањето, судот ги ценеше наводите на тужителот истакнати во тужбата дека цебот на улицата е предвиден со урбанистичкиот план, па ако граѓаните сметаат дека цебот не е функционален имало постапка за измена на урбанистичкиот план, дека должност е на тужителот да го изведе цебот онака како е предвиден во Деталниот урбанистички план, дека не се согласуваат со мислењето на вештите лица затоа што со цебот не се нарушувала функционалноста на станбените објекти, но најде дека не можат да доведат до поинаква одлука. Ова, затоа што состојбата утврдена на самото место од страна на вештите лица при увидот на 17.2.1999 година и нивното мислење, упатуваат на потребата првостепениот орган уште еднаш да ја оцени основаноста на предлогот за експропријација на предметната недвижност, при што мора да се има предвид дека експропријацијата, ниту реализацијата на урбанистичкиот план не смеат да доведат до влошување или оневозможување на нормалното функционирање на постојните станбени објекти од страна на нивните сопственици. Ако сепак дојде до тоа, тогаш треба да се иницира постапка за преоценување на издржаноста на таквото урбанистичко решение, а не по секоја цена да се инсистира на реализација на планот на штета на сопствениците на објектите. А иницијатива за измена на урбанистичкиот план би можел да даде и тужителот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1271/99 од 17.2.2000 година.

48. I. Обнова на постапката поради нови докази и нови факти може да се бара само во врска со такви докази и факти кои постоеле во моментот кога е решавано за работата која била предмет на постапката.

II. И во случаите кога Народниот правобранител предлага повторно спроведување на определена постапка, управната постапка може да се обнови само под условите определени во законот.

Од образложението:

Од списите на предметот се гледа дека со решение на Министерството за урбанизам, градежништво и заштита на животната средина – Подрачна единица за општината Н.Н. од 15.5.1997 година, на инвеститорот му се издадени услови за изградба на произведен објект за изработка на четкици за електрични машини на КП. бр. 362 КО. Ова, решение станало конечно со решението на второстепениот орган – Комисијата за решавање управни работи во втор степен од областа на урбанизмот и градежништвото од 29.10.1997 година и правосилно со донесување на пресудата на овој суд од 10.9.1998 година.

На 20.7.1998 година, тужителите, кои биле странки во постапката за издавање на означеното решение за услови за градба, до првостепениот орган поднеле предлог за обнова на постапката по тоа решение, а првостепениот орган, согласно со член 255 став 3 од Законот за општата управна постапка, предлогот му го доставил на второстепениот орган бидејќи постапката е окончана со решението на второстепениот орган од 29.10.1997 година. Така е постапено затоа што, согласно со член 255 став 2 од истиот закон, за предлогот за обнова решава оној орган што го донел решението со кое е окончана постапката.

Тужителите предлогот за обнова на постапката го засноваат на причините од член 249 став 1 точка 1 од Законот за општата управна постапка и во врска со тоа во предлогот го наведуваат фактот што изготвувачот на рецензијата на елаборатот за заштита на животната средина, односно елаборатот за еколошкото решение за отпадните води и отпадната прашина, проф- др Н.Н. на нивно барање извршил увид на самото место и констатирал дека при изготвувањето на рецензијата го немал предвид факторот простор – 5 до 10 метри оддалеченост на објектите на ту-

жителите од објектот за кој се издадени условите за градба, што можело да претставува опасност по нивното здравје, па со писмото од Машинскиот факултет од 10.7.1998 година, тужителите се известени за вака констатираната состојба, со препорачување надлежното министерство уште еднаш да ја преиспита својата одлука за давање согласност за производство.

Според член 249 став 1 точка 1 од Законот за општата управна постапка, постапката окончана со решение против кое нема редовно правно средство во управната постапка (конечно во управната постапка), ќе се обнови ако се узнае за нови факти или се најде или се стекне можност да се употребат нови докази, кои сами или во врска со веќе изведените и употребените докази, би можело да доведат до поинакво решение, ако тие факти, односно докази биле изнесени или употребени во поранешната постапка. Во врска со околностите наведени во оваа одредба, треба да се има предвид и член 250 став 2 од истиот закон, според кој, странката може да бара обнова на постапката поради околностите наведени во член 249 точка 1 само ако без своја вина не била во состојба во поранешната постапка да ги изнесе околностите поради кои бара обнова.

Од овие одредби јасно произлегува дека обнова на постапката поради нови докази и нови факти странката може да бара само во врска со такви докази и факти кои постоеле во моментот кога е решавано за работата што била предмет на постапката, но кои странката не знаела или без своја вина не била во состојба да ги изнесе во поранешната постапка.

Известувањето од 10.7.1998 година на проф. д-р Н. Н., на кое тужителите го засноваат барањето за обнова на постапката, според мислењето на судот, не може да се смета за нов доказ ниту за нов факт во смисла на член 249 точка 1 од законот, затоа што тоа известување не постоело во време кога е донесено решението чија обнова се бара. Исто така, фактот за оддалеченоста на производниот објект од објектите на тужителите, кој изготвувачот на рецензијата на еколошкиот елаборат го утврдил како нов факт по изготвувањето и доставувањето на рецензијата до инвеститорот, во конкретната управна постапка не е нов факт, бидејќи тој факт бил познат во постапката во која е донесено решението за услови за градба, што се гледа од мислењето на Заводот за заштита и унапредување на животната средина и природата од 10.10.1997 година, што овој Завод го доставил до второстепениот орган на

негово барање, во постапката по жалба против првостепеното решение од 15.5.1997 година. Во тоа мислење, кое е наведено и во решението на второстепениот орган од 29.10.1997 година чија обнова се бара, стои дека Заводот го издал позитивното мислење за изградба на спорниот објект од 13.3.1997 година, меѓу другото, и врз основа на увидот на самата локација на која ќе се гради производниот објект.

Имајќи ја предвид ваквата состојба на работите во врска со околностите што се истакнати како причина за обнова на постапката, судот смета дека предлогот требало да биде отфрлен, согласно со член 256 став 1 од Законот за општата управна постапка (околностите на кои се заснова предлогот не се сторени веројатни).

Но, тужениот орган не постапил така, туку, согласно со член 256 став 3 од законот, се впуштил во испитување дали околностите и доказите што се изнесуваат во предлогот како причина за обнова на постапката се такви што можат да доведат до поинакво решение. Со тоа тужениот орган отстапил од правилата на управната постапка, но тоа не е сторено на штета на тужителите.

Имено, тужениот орган при разгледувањето на предлогот за обнова на постапката ги имал предвид и предлогот на Народниот правобранител од 3.7.1998 година за повторно спроведување на постапка за издавање на решение за услови за градба, како и интервенцијата од 18.5.1998 година на Еколошкото друштво „Опстанок“ и повторно ги оценил сите приложени докази, а во врска со изменетото мислење на рецензентот, прибавил мислење од Министерството за животна средина, како орган кој во постапката на издавање на услови за градба е надлежен за еколошка согласност, односно мислење од аспект на заштита на животната средина и оценил дека околностите што се изнесуваат како причина за обнова на постапката не се такви што можат да доведат до поинакво решение, поради што, согласно со член 256 став 3 од Законот за општата управна постапка, предлогот за обнова на постапката го одбил како неоснован, при што, причините за таквото решение ги образложил во оспореното решение.

Наводите во тужбата според кои при одлучувањето тужениот орган не го зел предвид предлогот на Народниот правобранител, судот исто така ги оцени како неосновани, земајќи го предвид образложението на оспореното решение. Во врска со тоа треба да се има предвид дека и во случаите кога Народниот право-

бранител предлага повторно спроведување на определена постапка, постапката може да се повтори само во согласност со законот, како што, впрочем, е определено и во член 22 став 1 алинеја 1 од Законот за народниот правобранител. Тоа значи дека повторување на управната постапка е можно само под условите определени во член 249 став 1 точка 1 до 11 од Законот за општата управна постапка.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2048/99 од 28.9.2000 година.

49. Во постапката за доделување градежно земјиште на користење, како странка во постапката треба да учествува и лицето во чие фактичко владение се наоѓа земјиштето што е предмет на доделување.

Уредбата за условите, начинот и постапката за доделување градежно земјиште не е правен основ за доделување градежно земјиште за временни објекти.

Од образложението:

Тужбата е основана.

Од списите на предметот се гледа дека со решение на Министерството за урбанизам и градежништво од 28.6.1999 година, на заинтересираното лице М.И. од Т., со непосредна спогодба му е доделено на користење градежно земјиште за изграден објект до 1.2.1996 година без услови за градба, вклопен во Урбанистички план, кое го сочинува дел од КП бр.4084/2 КО Т., во површина од 200,00 м². Доделувањето на земјиштето е засновано на член 8 став 1 алинеја 3 од Уредбата за условите, начинот и постапката за доделување градежно земјиште („Службен весник на РМ“ бр.24/96), а изградениот објект за кој се доделува земјиштето е објект од времен карактер, со димензии 5 x 6 метри, поставен со одобрение од 24.5.1983 година.

Од списите, исто така, се гледа дека во постапката во која е донесено тоа решение, не учествувал како странка тужителот кој е поранешен сопственик на означеното земјиште, кое, освен површината од 30 м² дадена во закуп на заинтересираното лице

И.М., е сè уште во негово фактичко владение, иако површина од 358 м², како дел од неговото дворно место било предмет на одземање на правото на користење со решение од 28.1.1986 година, донесено врз основа на член 15 став 1 од Законот за градежното земјиште, заради отворање на дел од улицата „Илинденска“ во Т., до чие реализирање не дошло. Во меѓувреме е изменет деталниот урбанистички план за тој простор, според кој, од означеното градежно земјиште е формирана градежна парцела бр.19/15 на која е предвидена изградба на станбено-деловен објект од П + 4 ката. Со оглед на таквата измена на деталниот урбанистички план, тужителот на 20.8.1999 година поднел барање да оствари предимствено право на користење на таа парцела заради изградба на предвидениот објект. Во очекување да биде решено неговото барање, тужителот дознал за постапката за доделување на земјиштето на лицето И.М., поради што на 28.9.1999 година поднел барање за признавање на својство на учесник во постапката, а на 13.10.1999 година поднел жалба против решението од 28.6.1999 година. На истата дата тужителот поднел и предлог за обнова на постапката окончана со тоа решение, кој е приложен со тужбата и на кој стои приемниот штембил на Министерството за урбанизам и градежништво, но во списите таков предлог нема.

Првостепениот орган жалбата на тужителот против решението од 28.6.1999 година ја прифатил и ја решавал како предлог за обнова на постапката раководејќи се, како е наведено во првостепеното решение, од правилата на постапката и од начелото на ефикасност на постапката, па ценејќи ги доказите и околностите наведени од тужителот, оценил дека тие не упатуваат на поинакво одлучување, поради што предлогот го одбил врз основа на член 256 став 3 од Законот за општата управна постапка.

Тужениот орган со оспореното решение ја одбил жалбата како неоснована, повикувајќи се на причините изнесени во првостепеното решение, согласно со член 245 став 2 од Законот за општата управна постапка.

Судот најде дека се повредени правилата на управната постапка кои се од значење за правилно одлучување.

Имено, судот смета дека првостепениот орган не погрешил кога жалбата на тужителот против решението за доделување на градежното земјиште ја прифатил како предлог за обнова на постапката, бидејќи како жалба очигледно е ненавремена, иако останува нејасно зашто не е земен во решавање предлогот за об-

нова на постапката поднесен на истата дата. Меѓутоа, првостепениот орган погрешил кога го одбил предлогот за обнова на постапката. Ова, затоа што за да се обнови постапката доволна причина е фактот што тужителот е во фактичко владение на најголемиот дел од земјиштето што е предмет на доделување, поради што, според мислењето на судот, тој е лице кое морало да биде вклучено во постапката како странка за да ги заштити своите права и интереси, а таква можност не му е дадена. Значи, поради овие причини првостепениот орган бил должен да ја обнови постапката согласно со член 249 точка 9 од Законот за општата управна постапка, па во обновената постапка, со учество и на тужителот како странка да ги цени и претходните и доказите што тужителот ги изнесува во жалбата, односно предлогот за обнова.

Првостепениот орган погрешил кога, без да ја обнови постапката, се впуштил во оценка на изнесените докази од тужителот и предлогот за обнова го одбил врз основа на член 256 став 3 од Законот за општата управна постапка, оценувајќи дека доставените докази не упатуваат на поинакво одлучување. Имено, нови докази како причина за обнова на постапката може да поднесе само лице кое било странка во постапката во која е донесено решението чија обнова се бара, а тужителот не бил странка во таа постапка, па постапката мора да се обнови заради негово вклучување и учество во постапката.

Поради тоа судот најде дека има потреба од повторно разгледување и одлучување по предметот, при што, освен веќе наведеното, органите треба да го имаат предвид и следното:

Уредбата за условите, начинот и постапката за доделување градежно земјиште („Службен весник на РМ“ бр.24/96), донесена врз основа на член 30 од Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на РМ“ бр.4/96), не се однесува на доделување градежно земјиште за временни објекти, па одредбата на член 8 став 1 алинеја 3 од Уредбата не може да биде основ со непосредна спогодба да се додели градежно земјиште за временен објект, чиј времен карактер е определен и во одобрувањето од 24.5.1983 година, со кое на лицето И. М. му е одобрено „да постави времен објект за лимарска дејност“.

Одредбата на алинеја 3 на член 8 од Уредбата ги има предвид објектите од траен карактер изградени до 1 февруари 1996 година, за кои кога се градени не биле издадени услови за градба, а кои, такви какви што се изградени се вклопени во урбанистичкиот

план. Оттука, нема никаков основ и спротивна е на секоја, а не само на правната логика, констатацијата содржана во списите на овој предмет, дека временiot монтажен објект (со одобрена лимарска дејност), се вклопува во Деталниот урбанистички план за II-ра станбена заедница во Т. во кој, на локалитетот на кој се наоѓа временiot објект е предвидена изградба на станбено-деловен објект од II + 4 ката.

Понатаму, треба да се има предвид и стојалиштето на Врховниот суд изразено во повеќе предмети, а на тужениот орган му е познато, според кое, фактот што од поранешниот сопственик било одземено правото на користење на неизградено градежно земјиште за цел која не била реализирана и кое сега, поради измена на урбанистичкиот план, формира градежна парцела на која е предвидена изградба на станбен објект, не треба да биде пречка правото на градење на таква градежна парцела поранешниот сопственик да го оствари преку институтот предимствено право на користење.

И на крајот, при одлучувањето треба да се има предвид и Законот за изменување и дополнување на Законот за денационализација („Службен весник на РМ“ бр.31/2000), кој, во моментот кога тужениот орган го донел оспореното решение беше влезен во сила, со кој во член 22-б став 1 точка 2 е предвидено враќање во сопственост и на градежното земјиште кога не е реализирана целта заради која било одземено.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.691/2000 од 14.12.2000 година.

50. Кога по спроведена обновена постапка надлежниот орган поранешното решение ќе го замени со ново, мора од правниот поредок да го отстрани поранешното решение со укинување или поништување на тоа решение.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Првостепеното решение е донесено во обновена постапка во согласност со насоките на второстепениот орган и откако во постапката пред првостепениот орган, уште еднаш се утврдени

сите факти и околности од решавачко значење за одлучувањето во конкретната работа, во имотниот лист за КО. К, на тужителот во однос на земјиштето од КП.бр.3683 со првостепеното решение е запишано право на користење на градежно изградено земјиште во вкупна површина од 532 м² од кои 166 м² под згради и двор 366 м².

Со оспореното решение жалбата на тужителот против првостепеното решение е одбиена како неоснована.

Оценувајќи ја законитоста на оспореното решение, судот најде дека во поглед на податоците за недвижностите и правата на недвижностите запишани во имотниот лист за КО. К, решението е засновано врз правилно утврдена фактичка состојба и правилна примена на материјалното право.

Меѓутоа, судот утврди дека при донесувањето на првостепеното решение се повредени правилата на постапка кои се однесуваат на повторувањето на управната постапка.

Првостепеното решение е донесено во обнова на постапката окончана со решението на првостепениот орган од 24.7.1995 година, но при донесување на првостепеното решение органот не постапил во сè според одредбата на член 258 од Законот за општата управна постапка. Според оваа законска одредба, надлежниот орган врз основа на податоците прибавени во поранешната и во обновената постапка, донесува решение за работата што била предмет на постапката и со него поранешното решение што било предмет на обновата, може да го остави во сила или да го замени со ново. Доколку решението што било предмет на обновата биде заменето со ново, тогаш, според оваа одредба од Законот, поранешното решение органот може да го поништи или укине, раководејќи се од околностите на секој одделен случај. Значи, кога поранешното решение ќе го замени со ново, надлежниот орган мора да го отстрани од правниот поредок поранешното решение, со тоа што законот остава можност органот да одлучи дали ќе го укине или ќе го поништи тоа решение, земајќи ги предвид околностите на секој случај.

Првостепениот орган, со претходното решение од 2.9.1996 година, донесено во обновената постапка по конечното решение од 24.7.1995 година, правилно постапил кога делот од решението од 24.7.1995 година, што како резултат од обновената постапка беше заменет со нов, го поништил. Но, со поништувањето на решението од 2.9.1996 година остана во сила решението од 24.7.1995 година, а бидејќи првостепеното решение од 26.10.1998 година е

донесено во истата обновена постапка по конечното решение од 24.7.1995 година и со него, всушност, е заменето во целост означеното конечно решение, судот смета дека првостепениот орган бил должен да постапи во согласност со член 258 од Законот за општата управна постапка и решението од 24.7.1995 година да го укине или да го поништи, затоа што законот не допушта да останат во сила и конечното решение, по кое е обновена постапката, и новото решение донесено како резултат на обновената постапка.

Со оглед на тоа што првостепениот орган така не постапил, а тужениот орган при решавањето по жалбата не го вратил предметот пред првостепениот орган за тој како орган што ја обновил постапката по своето конечно решение од 24.7.1995 година, да одлучи и за судбината на тоа решение, односно да го поништи или да го укине, судот оцени дека се повредени одредбите на член 258 од Законот за општата управна постапка.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.1031/99 од 17.2.2000 година.

51. Задолжителен и неопходен услов за укинување или менување правосилно решение е согласноста на странката и да не се повредува правото на трето лице.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Тужбата е основана.

Со оспореното решение е одбиена како неоснована жалбата изјавена против решението на Министерството за финансии – Управа за имотноправни работи-Подрачна единица од 9.10.1998 година, со кое се укинува правосилното решение од 2.3.1993 година, со кое во корист на Република Македонија од лицето Н.Н. од С.е одземено градежно неизградено земјиште КП.бр.5106/2 во површина од 20 м² КОС.

Од списите по предметот се гледа дека со правосилно решение од 2.3.1993 година, било извршено одземање на правото на користење градежно неизградено земјиште КП.бр.5106/2 во површина од 20 м², КО С. во корист на Република Македонија, заради реализација на урбанистичкиот план на град С., конкретно заради дооформување на градежна парцела на тужителката.

Со првостепеното решение наведено то правосилно решение е укинато врз основа на член 265 од Законот за општата управна постапка, а со оспореното решение жалбата е одбиена како неоснована.

Оценувајќи ја законитоста на оспореното решение, судот најде дека истото се заснова на погрешна примена на законот.

Според член 12 од Законот за општата управна постапка, решение против кое не може да се изјави жалба ниту да се поведе управен спор (правосилно решение), а со кое странката стекнала определени права, односно со кое на странката и се определени некои обврски, може да се поништи, укине или измени само во случаите што се предвидени со закон.

Според член 265 став 1 од истиот закон, ако со правосилно решение странката стекнала некое право, а органот што го донел тоа решение смета дека во тоа решение неправилно е применет материјалниот закон, може да го укине или измени решението заради негово усогласување со законот, само ако странката која врз основа на тоа решение стекнала право да се согласи со тоа и ако со тоа не се навредува правото на трето лице. Согласноста на странката е задолжителна и за измена на штета на странката на правосилното решение со кое на странката и е определена обврска.

Според оцената на судот, при одлучувањето органите погрешно ги примениле, односно не ги имале предвид цитираните законски одредби, според кои, во конкретниот случај не се исполнети условите за укинување на наведено то правосилно решение.

Имено, за реализирање на овој правен институт, неопходно е да се исполнат одредени услови кои се строго дефинирани со оглед на околноста дека истиот задира во веќе стекнати права. Задолжителен, неопходен услов за реализирање на овој правен институт е согласноста на странката и, со укинувањето или менувањето на правосилното решение да не се повредува правото на трето лице. Во конкретниот случај странка бил Јавниот правобранител, како законски застапник на Републиката, во чија корист е одземено градежното земјиште, но согласност од него не е прибавена, а со укинување на правосилното решение е повредено правото на тужителката која овде се јавува како трето лице. Освен тоа, не се гледа кој материјален закон бил повреден и во што се состои усогласувањето на решението со законот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1286/99 од 15.3.2000 година.

52. Решение за услови за градба донесено врз основа и во согласност со детален урбанистички план донесен од надлежен орган на општина, не може да се смета за спротивно на правниот поредок и да се огласува за ништовно како неизвршливо, само поради недадена согласност на планот од Министерството за урбанизам.

Од образложението:

Од списите на предметот се гледа дека со решение на Министерството за урбанизам и градежништво-Подрачна единица за општината од 8.2.1999 година се издадени услови за градба на инвеститорот, за изградба на колективна станбено-деловна зграда, според графичкиот прилог ДЛ 171, кој е составен дел на решението.

Означеното решение за услови за градба е правосилно и тој факт е неспорен и за тужениот орган.

Со оспореното решение и тоа со ставот 2 од диспозитивот на тоа решение, тужениот орган по службена должност го огласил за ништовно означеното решение за услови за градба врз основа на член 267 став 1 точка 3 од Законот за општата управна постапка, од причини што утврдил дека тоа решение е издадено во спротивност со важечкиот Детален урбанистички план, а со тоа е во спротивност и со член 31 од Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на РМ“ број 4/96).

Судот оцени дека со оспореното решение е повреден законот на штета на тужителот.

Едно од основните начела на управната постапка кое е утврдено во член 12 од Законот за општата управна постапка е правосилноста на решение. Според ова начело, правосилното решение со кое странката стекнала определени права, односно со кое на странката ѝ се определени некои обврски, може да се поништи, укине или измени само во случаите што се предвидени со закон.

Правосилното решение не ја обврзува само странката, туку го обврзува и органот што го донел, така што откако ќе настапи правосилност на решението, органот не може да го поништува, укинува или менува, освен во случаите и под условите предвидени со закон, при што такви случаи, освен што се предвидени во Законот за општата управна постапка, можат да бидат предвидени и во посебни закони. Во Законот за општата управна постапка такви случаи се предвидени во одредбите кои се однесуваат на вон-

редните правни средства, меѓу кои е и вонредното правно средство огласување на решение за ништовно, предвидено во член 267 од Законот за општата управна постапка, во кој се наведени и причините поради кои решението се огласува за ништовно.

Во точката 3 на овој член од законот, на која тужениот орган го заснова оспореното решение, е предвидено огласување за ништовно решение чие извршување воопшто не е можно. Во врска со оваа одредба треба да се има предвид дека таа не се однесува само на решенија за кои постои неможност да се извршат, туку се однесува и на решенија чие извршување би било спротивно на правниот поредок, односно решенија за кои постои правна неможност за извршување, при што мора да се има предвид дека под правна неможност за извршување на некое решение не може да се подведе секоја повреда на законот, бидејќи има повреди на законот кои можат да се отстранат со примена на другите правни средства.

Според стојалиштето на овој суд, решение за услови за градба кое е издадено спротивно на урбанистичкиот план, треба да се смета за решение донесено спротивно на правниот поредок, затоа што изградбата на објектите во согласност со урбанистичките планови е императив на Законот за просторно и урбанистичко планирање и овој закон не дозволува изградба на објекти спротивно на урбанистичкиот план. Тоа значи дека не смее да биде донесено ни решение кое содржи услови за градба спротивни на планот, поради што, пак, таквото решение не смее ни да се изврши, а тоа, според стојалиштето на судот, дава основа за примена на точката 3 на член 267 од Законот за општата управна постапка.

Меѓутоа, предметното решение за услови за градба, според мислењето на судот, не може да се смета за решение донесено спротивно на правниот поредок. Имено од списите се гледа, а тоа е неспорно и за тужениот орган, дека во конкретниот случај решението за услови за градба е донесено во согласност со детален урбанистички план донесен од надлежен орган на општина, а на кој само не е дадена согласност од надлежното министерство.

Имајќи го тоа предвид, како и фактот дека донесувањето на урбанистичките планови е надлежност на општините како единици на локалната самоуправа, која надлежност произлегува и од Уставот, судот смета дека не е спротивно на правниот поредок решение за услови за градба засновано на детален урбанистички план донесен од надлежниот орган во општината. Тоа, што на так-

виот урбанистички план во моментот кога е донесено решението за услови за градба не била дадена согласност од надлежното министерство, предвидена во член 22 став 6 од Законот за просторно и урбанистичко планирање и тоа на делот од планот кајшто се наоѓа предметната локација, не го прави решението спротивно на правниот поредок, туку, според мислењето на судот, може да се зборува само за погрешна примена на материјалното право. Ова, затоа што без согласност од надлежното министерство, урбанистичкиот план не можел да биде применет, па првостепениот орган погрешил кога решението за услови за градба не го засновал на важечкиот детален урбанистички план кој бил во примена. Но, поради погрешна примена на материјалното право не може решение да се огласува за ништовно, туку, ако е во прашање правосилно решение, какво што е во конкретниот случај, може да се укине по правото на надзор, под условите предвидени во член 263 став 2 од Законот за општата управна постапка или под условите од член 265 од истиот закон, може да се укине или измени.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1581/2000 од 15.11.2000 година.

53. Извршеното запишување на правата на определена недвижност во катастарот на недвижностите, не може да се огласува за ништовно поради подоцна создаениот факт за непосредно градежно-техничка документација за недвижноста.

Од образложението:

Тужбата е основана.

Со оспореното решение означено во изреката на пресудата, е одбиена како неоснована жалбата на К.Д. од С., изјавена против решението на Републичката геодетска управа-Одделение за премер и катастар С. од 5.12.1996 година, со кое делумно е огласено за ништовно решението од 2.6.1989 година и е извршена измена во имотниот лист.

Тужителот со тужба за управен спор ја оспори законитоста на решението на тужениот орган, со предлог да биде поништено.

Тужениот орган во одговорот на тужбата остана при наводите во своето решение.

Од списите на предметот се гледа дека со решение на првостепениот орган од 2.6.1989 година, донесено во постапката за излагање на јавен увид на податоците од премерот на недвижностите со запишување на правото на недвижностите, е утврдена содржината на недвижностите во пописниот лист, кои се состојат од земјиште означено со КП.бр.10107, со површина под зграда 93 м² и двор 27 м², како и објекти на КП.бр.10107 – стан во приземје од 68 м² и подрум од 24 м². На овие недвижности е утврдено правото на заедничко користење на земјиштето и правото на сопственост на станот и тоа 1/4 идеален дел на К.Д.и 3/4 идеален дел на П.Д., како и право на подрумот во истиот однос.

Подоцна, во постапката на одржување на премерот и катастарот на недвижностите за КОЦ, првостепениот орган констатирал дека за дел од зградата лицето Д.К. немал градежно-техничка документација, поради што го носи првостепеното решение од 5.12.1996 година, со кое делумно го поништува решението од 2.6.1989 година и тоа во однос на дел од зградата бр.1 влез 1, приземје на КП.бр. 10107 со површина од 13 м², кои се одвојуваат од зградата бр. 1 и ќе се евидентираат во нов евидентен лист, бидејќи за тој дел нема градежно– техничка документација.

Првостепениот орган донесувањето на решението од 5.12.1996 година го засновал на член 267 и член 268 од Законот за општата управна постапка, без прецизно и конкретно наведување на причините од член 267, а тужениот орган одбивајќи ја жалбата, оценил дека решението од 2.6.1989 година содржи неправилност, поради која согласно со член 267 став 1 точка 5 од Законот за општата управна постапка, органот решението делумно го огласил за ништовно.

Судот наоѓа дека со оспореното решение се повредени правилата на управната постапка кои се од значење за правилно одлучување во конкретната работа.

Според член 267 став 1 точка 5 од Законот за општата управна постапка, за ништовно се огласува решението што содржи неправилност која според некоја изречна законска одредба е предвидена како причина за ништовност.

Од оваа одредба јасно произлегува дека секоја неправилност содржана во решението не може да биде причина за огласување на решението за ништовно, туку само онаа неправилност

која во некоја законска одредба (материјален или формален закон) изречно е предвидена како причина за ништовност.

Органите, ниту првостепениот, ниту тужениот орган, не наведуваат законска одредба со која е предвидено дека запишувањето право на недвижност ќе се огласи за ништовно ако за недвижноста нема градежно-техничка документација. Без повикување и наведување на таква изречна законска одредба, според мислењето на судот не може да се огласи за ништовно решението со кое е веќе запишано правото на недвижноста.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.529/99 од 20.1.2000 година.

54. При одлучувањето да се отстранат од правниот поредок со укинување или поништување решение за услови за градба и одобрение за градба издадени за ист објект, нужно е за двата управни акта да биде донесена ист вид на одлука, поради различните правни последици од укинувањето и поништувањето на решението.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Од списите на предметот се гледа дека урбанистичко-градежниот инспектор при Министерството за урбанизам и градежништво – Одделение за инспекциски работи на градската заедница С., на 5.4.2000 година поднел предлог до тужениот орган за поништување на одобрението за градење од 7.11.1996 година, издадено од Подрачната единица на Министерството за урбанизам и градежништво – „Ц“. Предлогот е поднесен врз основа на член 36 од Законот за изградба на инвестициони објекти („Службен весник на СРМ“ бр.15/90 и 11/91 и Службен весник на РМ., бр.11/94 и 18/99), од причини што претходно е укинато решението за услови за градба издадено од истиот орган од 16.7.1996 година.

Овој предлог на урбанистичко-градежниот инспектор, тужениот орган при донесувањето на оспореното решение го зел само како повод, а со оспореното решение по службена должност го огласил за ништовно означеното одобрение за градење врз основа на член 267 став 1 точка 3 од Законот за општата управна постапка, затоа што оценил дека извршувањето на одобрението

воопшто не е можно, бидејќи решението за услови за градба е уки-
нато.

Судот оцени дека тужениот орган ги повредил правилата на постапката што се од значење за правилно одлучување.

Имено, неоспорувајќи го овластувањето на тужениот орган по службена должност да огласи решение за ништовно во случаите од член 267 став 1 точка 1 до 5 од Законот за општата управна постапка, како што е овластен по службена должност и да поништува односно укинува конечни решенија по правото на надзор, судот смета дека во конкретниот случај тужениот орган требало да постапи по предлогот на урбанистичко-градежниот инспектор поднесен врз основа на член 36 од Законот за изградба на инвестициони објекти, при што претходно требало да побара предлогот да биде прецизиран, бидејќи во член 36 од означениот закон е предвиден посебен случај на укинување решение по правото на надзор, а не поништување, како што погрешно предложил инспекторот.

Од друга страна, определувајќи се во случајот на одобрението за градба да не постапи по предлогот на инспекторот туку да постапи по службена должност, тужениот орган требало да го земе предвид фактот дека ова одобрение е издадено за истиот објект за кој решението за условите за градба тужениот орган во 1997 година не го поништи, туку со решение од 23.7.1997 година решението за услови за градба го укина врз основа на член 263 став 2 од Законот за општата управна постапка, според кој, по правото на надзор второстепениот орган може да укине конечно решение ако со него очигледно е повреден материјалниот закон.

Од списите, понатаму, се гледа дека по укинувањето на решението за услови за градба не дошло веднаш и до укинување на одобрението за градба од 7.11.1996 година, иако тоа одобрение е засновано на укинатите услови за градба од 16.7.1996 година за објектот на ул. „П“ бр.43 и 45, туку, речиси по три години, урбанистичко-градежниот инспектор го поднесол предлогот во врска со означеното одобрение за градба.

Поаѓајќи од изнесеното, судот смета дека тужениот орган морал да ја земе предвид одлуката што ја донел за решението за услови за градба, затоа што решението за услови за градба на определен објект и одобрението за градба на истиот објект, како што е конкретниот случај, всушност се една целина, а во случаите кога условите за градба се издаваа со посебно решение, како во

случајот, одобрието за градење не можеше да опстане без решение за услови за градба, затоа што тоа решение е основ и услов да се издаде одобрение за градење. Оттука, со оглед на различните правни последици од укинувањето и поништувањето на решение (член 269 од ЗОУП), судот смета дека во конкретниот случај нужно за одобрието за градење е да биде донесена ист вид одлука како за решението за услови за градба, а тоа е можно ако тужениот орган постапи по предлогот на урбанистичко-градежниот инспектор, откако инспекторот ќе го прецизира предлогот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
У.бр.1378/2000 од 10.11.2000 година.

55. Управната постапка не се смета за поведена со поднесување на барањето од странката.

Заклучок за прекинување на управната постапка може да се донесе само доколку постапката е веќе поведена.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Првостепениот орган со заклучокот од 22.2.1999 година, постапката за враќање на национализираниот имот, поведена од страна на Д.Ј. од Б., ја прекина, определувајќи прекинет на постапката да трае сè додека не се создадат законските предуслови за решавање по барањето за денационализација, врз основа на член 144 став 1 од Законот за општата управна постапка.

Тужениот орган со оспореното решение, а по повод жалбата на тужителот, заклучокот на Министерството за финансии, Управата за имотноправни работи – Одделение во општина Б. го поништи и предметот го врати на повторно разгледување и одлучување.

Тужениот орган така одлучил затоа што нашол дека првостепениот орган не ни можел да поведе постапка по барањето на тужителите, поради што и не можел да ја прекине постапката, бидејќи може да се прекине само постапка која е поведена. Постапката, пак, не можела да биде поведена затоа што во време кога е поднесено барањето на тужителите, сè уште не се донесени подзаконските акти и прописи за спроведување на Законот за денацио-

нализација („Службен весник на РМ“ бр.20/98), меѓу кои уредба за спроведување на постапката за денационализација, уредба за проценка на вредноста и утврдување надомест на денационализиранiot имот, пропишување на образецот за поднесување на барањата за денационализација.

Судот оцени дека оспореното решение е донесено во согласност со законот.

Имено, управната постапка не се смета за поведена со самиот факт на поднесување на барањето од странката, туку таа е поведена штом надлежниот орган извршил некое дејство со цел за водење на постапката (член 125 став 1 од Законот за општата управна постапка). Заклучок, пак, за прекинување на постапката, согласно со член 144 став 1 од истиот закон (решавање на претходно прашање), може да се донесе само доколку постапката е веќе поведена.

Со оглед на тоа што Законот за денационализација определил спроведувањето на постапката за денационализација да се врши врз основа на повеќе подзаконски акти, меѓу кои особено уредба за спроведување на постапката за денационализација и образец за поднесување на барањата, пропишан од Министерот за финансии, судот, исто како и тужениот орган, смета дека не биле создадени услови првостепениот орган да преземе какво било дејство за поведување на постапка по барањето на тужителите, поради што, пак, и немало основ за прекинување на постапката. Во врска со тоа, тужениот орган правилно му укажал на првостепениот орган само да ја извести странката за таквата состојба на работите.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.1889/99 од 29.6.2000 година.

56. Кога постапката се поведува по барање од странката, предметот на постапката го определува странката.

Во образложението на решението (и првостепено и второстепено) органот е должен да ги наведе и прописите врз основа на кои ја решил работата.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Судот најде дека се повредени правилата на управната постапка што се од значење за правилно одлучување во конкретната работа.

Според член 202 став 1 од Законот за општата управна постапка, надлежниот орган, врз основа на фактите утврдени во постапката, донесува решение за работата што е предмет на постапката. Кога постапката се поведува по повод барање од странката, предметот на постапката го определува странката.

Во поднесеното барање стои дека тужителот бара измена на решение (без дата) на Министерството за финансии – Подрачна единица за општината и бара органот во законски рок да ги преземе потребните дејства за да ги отстрани пропустите сторени во постапката окончана со тоа решение, а кои тужителот ги наведува во барањето. Во жалбата, пак, зборува за сторени грешки во решението кои можат да се исправат во постапка пред првостепениот орган согласно со Законот за општата управна постапка но зборува и за незаконитост на решението. Притоа, тужителот, ниту во барањето ниту во жалбата не навел врз основа на која одредба или правно средство предвидено во Законот за општата управна постапка бара измена на решението, односно исправање на грешките. Во прашање е правосилно решение, а правосилно решение може да се измени, укине или поништи само во случаите предвидени со закон (член 12 од Законот за општата управна постапка).

Првостепениот орган наместо да побара од странката да го прецизира барањето, одговара со известие во кое и тој не се повикал на ниту една одредба од Законот за општата управна постапка, а од содржината на известието не може да се заклучи дали известувањето е, всушност, заклучок за одбивање на барањето за исправање грешки, во смисла на член 219 став 3 од Законот за општата управна постапка, или, пак, е известување од член 265 став 2 од истиот закон, кое органот го доставува до странката кога ќе најде дека нема потреба да се укине или измени решението, а таквото известување останува само известување и не може да му се припишат елементи на управен акт, бидејќи за барање од странката поднесено врз основа на оваа одредба, надлежниот орган одлучува по слободна оцена.

Тужениот орган со оспореното решение ја одбил жалбата како неоснована, но и тој во образложението на решението не се повикал на ниту еден пропис, иако бил должен тоа да го стори, согласно со член 209 став 2 и член 245 став 1 од Законот за општата управна постапка.

При таква состојба на работите по предметот, судот не можеше да ја оцени законитоста на оспореното решение, поради

што го поништи, согласно со член 39 став 2 од Законот за управните спорови.

При повторното одлучување да се имаат предвид забелешките на судот дадени во оваа пресуда, при што особено да се има предвид потребата од прецизирање на барањето од тужителот, како и фактот што барањето се однесува на правосилно решение.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.82/2000 од 22.6.2000 година.

57. Актот за експропријација што според поранешните прописи го донесуваа определени органи на власта и кој беше основ за спроведување на експропријациона постапка, нема карактер на поединечен управен акт и не може да се поништува во управна постапка.

Од образложението:

Тужбата е основана.

Од списите на предметот се гледа дека со решение на првостепениот орган од 5.3.1998 година, по барање на заинтересираното лице Д.Н. од С., е поништен Актот за експропријација бр. 5434, точка 46 од 4.12.1950 година, донесен од Извршниот одбор на Народниот одбор на град С., со кој се експроприра земјиште во корист на Државата, а за потребите на II реон во С., за формирање земјоделска економија, во делот кој се однесува на КП.бр.146 КО К.В., во површина од 21.735м², сопственост на А.Н. и Р.Н., двајцата од С.

На 27.4.1998 година, Јавниот правобранител на Република Македонија поднел предлог за обнова на постапката окончана со означеното решение на првостепениот орган. Предлогот е заснован врз член 249 став 1 точка 1, 9 и 10 од Законот за општата управна постапка, а како причини, меѓу другите, се наведува и тоа што со решението на првостепениот орган од 5.3.1998 година е поништен Актот за експропријација бр.5434 од 4.12.1950 година, кој е општ акт и како таков не може да се поништува во управна постапка.

Со заклучокот на првостепениот орган од 14.9.1998 година, е отфрлен предлогот за обнова на постапката, а со оспореното решение е одбиена и жалбата.

Според мислењето на судот, тужениот орган погрешно ги оценил наводите во жалбата во однос на поништувањето на дел од Актот за експропријација бр. 5434 од 4.12.1950 година. Ова, затоа што тужителот сосем основано укажува дека означениот акт за експропријација нема карактер на решение донесено во управна постапка, туку дека е општ акт кој не може да се поништува во управна постапка.

Имено, во член 22 став 5 од Законот за експропријација („Службен весник на РМ“ бр.33/95 и 21/98), па и во други одредби од овој закон, е предвидена можност за поништување на правосилно решение за експропријација, како поединечен управен акт, а означениот акт за експропријација не е таков акт. Експропријацијата на недвижностите во конкретниот случај е извршена врз основа на Основниот закон за експропријација („Службен лист на ФНРЈ“ бр.28/47), според кој постапката за експропријација ја спроведуваше експропријациона комисија која за секој конкретен случај носеше посебно решение за експропријација, врз основа на претходно донесен акт за експропријацијата што го донесуваше определен орган на власта, а против решението за експропријација сопственикот имаше право на жалба. Всушност, актот за експропријација беше општиот акт со кој се утврдуваше општиот интерес за експропријација на определени недвижности, па врз основа на тој акт се спроведуваше експропријационата постапка и се донесуваа конкретни решенија. Дека е тоа така, се гледа и од приложениот Акт за експропријација бр.5434 од 4.12.1950 година, кој е донесен од Извршниот одбор на Народниот одбор на град Скопје и потврден од Владата на НРМ под број 32 од 14.4.1951 година. На крајот на тој акт стои текстот дека постапката за експропријација по овој акт ќе ја спроведе Градската експропријациона комисија.

Имајќи го предвид ваквиот правен карактер на предметниот Акт за експропријација, судот смета дека првостепениот орган погрешил кога одлучил да го поништи Актот за експропријација во делот од точка 46, затоа што со тоа во управна постапка решавал за работа за која воопшто не може да се решава во управна постапка (член 267 точка 1 од Законот за општата управна постапка). Навистина, овие причини не се причини за обнова на пос-

тапката, но тужениот орган требало правилно да ги оцени и по повод на жалбата, а по службена должност, да го огласи решението од 5.3.1998 година за ништовно, согласно со член 267 точка 1 од Законот за општата управна постапка, а не да го оправдува со фактот дека не било донесено поединечно решение за експропријација, поради што ја смета и постапката за експропријација манлива, па во тоа наоѓа аргумент повеќе експроприраната недвижност да се врати на поранешните сопственици, што според мислењето на судот е сосем погрешно. Ова, затоа што ако не било донесено поединечно решение за експропријација, враќање на експроприраната недвижност може да се бара во постапка пред суд, а не во управна постапка и воопшто не може поради немање поединечно решение за експропријација да се поништува општиот акт кој бил основ за спроведување на експропријационата постапка.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.1383/99 од 24.2.2000 година.

58. Во предметите во кои не бил странка во управната постапка, Јавниот правобранител на Република Македонија може да поведе управен спор против решението на второстепениот орган, само доколку со решението е повреден законот на штета на субјектите што тој ги застапува врз основа на законот.

Поради повреда на законот во корист на поединец, управен спор може да поведе Јавниот обвинител на Република Македонија.

Од образложението:

Со оспореното решение е одбиен предлогот на Градежниот инспектор за општината при Министерството за урбанизам, градежништво и заштита на животната средина за укинување по право на надзор на одобрието за градба од 20.7.1998 година, со кое на Г.И. од с.Ф. му се одобрува адаптација на деловен објект-стоковна куќа ул. „М. Т.“ бб во Г.

Јавниот правобранител на Република Македонија во поднесената тужба истакнува дека одобрието за градба од 20.7.1998 година, со кое на инвеститорот Г.И. од с. Ф. му е одобрена адаптација на деловен објект-стоковна куќа со катност П + 1, е издадено

спротивно на член 15 и член 19 од Законот за изградба на инвестициони објекти („Службен весник на СРМ“ број 15/90, 11/91 и „Службен весник на РМ“ број 11/94), односно дека техничката документација (заверен проект со технички број 2/) врз основа на која е издадено одобрението за градба не е изработена во согласност со решението за услови за градба од 20.7.1998 година. Од овие причини, смета дека градежниот инспектор постапил правилно и согласно со член 36 од Законот за изградба на инвестициони објекти кога предложил укинување на означеното одобрение по право на надзор.

Судот најде дека со оспореното решение не е повреден законот на штета на Републиката, ниту на штета на нејзините органи, чиј застапник во имотноправните спорови е тужителот.

Имено, според член 12 од Законот за управните спорови, тужител во управен спор може да биде поединец, правно лице, организација, група лица, населба и слично, што смета дека со управниот акт му е повредено некакво право или непосреден личен интерес заснован врз закон.

Според член 2 став 5, пак, од истиот закон управен спор може да поведе Јавниот правобранител само кога со управниот акт е повреден законот на штета на субјектите што тој ги застапува според законот. Според член 5 од Законот за Јавното правобранителство („Службен весник на РМ“ број 47/97), Јавниот правобранител ја застапува Република Македонија и нејзините органи во имотноправните спорови.

Од овие одредби произлегува дека Јавниот правобранител на Република Македонија во предметите во кои не бил странка во управната постапка, може да поведе управен спор против решението на второстепениот орган само доколку со решението е повреден законот на штета на субјектите што тој ги застапува врз основа на законот.

Во конкретниот случај не е решавано за права и обврски во имотно-правните односи на субјектите што ги застапува Јавниот правобранител врз основа на законот, туку во прашање е постапка за укинување по правото на надзор на одобрение за градење издадено на лицето Г.И. од с. Ф., па доколку со оспореното решение е повреден законот во корист на тоа лице, управен спор би можел да поведе јавниот обвинител (член 2 став 4 од Законот за управните спорови), а не јавниот правобранител.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1633/99 од 29.6.2000 година.

59. Согласност на детален урбанистички план, како и на дел од планот, не е управен акт и против таква согласност не може да се води управен спор.

Согласноста како акт не може да биде предмет на посебно оспорување во управен спор.

Од образложението:

Тужбата е недозволена.

Тужителот со тужба за управен спор ја оспори законитоста на согласноста на дел од Детален урбанистички план издадена од Министерството за урбанизам и градежништво, затоа што била издадена спротивно на член 23 став 1 од Законот за просторно и урбанистичко планирање и затоа што не содржела образложение согласно со член 209 од Законот за општата управна постапка.

Според член 6 од Законот за управните спорови, управен спор може да се води само против управен акт, а управен акт во смисла на овој закон, е акт со кој државен орган, организација или заедница во вршење на јавни овластувања, решава за извесно право или обврска на определен поединец или организација во некаква управна работа.

Оспорениот акт – согласност на дел од Детален урбанистички план е донесен врз основа на член 22 став 6 од Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на РМ“ бр. 4/96, 28/97 и 18./99) според кој, урбанистичките планови од ставовите 3, 4 и 5 на овој член, меѓу кои е и деталниот урбанистички план на општината од подрачјето на град Скопје, можат да се спроведуваат по издавање согласност од Министерството надлежно за работите на урбанизмот, а според ставот 7 на овој член, плановите за кои не е издадена согласност се сметаат дека не се донесени. Според член 23 став 1 од истиот закон, со согласноста од став 6 на член 22 од овој закон, се потврдува дека планот е донесен согласно со одредбите на овој закон, прописите донесени врз основа на овој закон и другите прописи.

Имајќи го предвид изнесеното, судот утврди дека оспорениот акт не е управен акт во смисла на член 6 од Законот за управните спорови, поради што против тој акт не може да се води управен спор. Ова, затоа што оспорената согласност се однесува на детален урбанистички план кој е општ акт, а управен спор, согласно со наведената законска одредба може да се води само против пое-

динечен управен акт. Но, и во случаите кога согласноста се однесува на поединечен управен акт, таа како акт не може да биде предмет на посебно оспорување затоа што, согласно со член 204 од Законот за општата управна постапка, согласноста е секогаш врзана со актот (решението) на кое се однесува, односно за кое е дадена.

Според член 30 став 1 точка 2 од Законот за управните спорови, судот со решение ќе ја отфрли тужбата ако утврди дека актот што се оспорува со тужбата не е управен акт (член 6).

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр. 363/2000 од 28.9.2000 година.

60. Тужбата за управно-сметководствен спор не го спречува извршувањето на конечниот управен акт против кој е поднесена, кога во барањето за одлагање на извршувањето не е посочена ниту една причина која претставува основ за одлагање.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Тужбата е неоснована.

Со оспореното решение е одбиена како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Управата за јавни приходи Дирекција во С., со кое е одбиено барањето за одлагање на извршувањето на конечниот управен акт од 26.9.1995 година. Притоа, тужениот орган оценил дека решението на правостепениот орган е законито, од причина што согласно со член 93 од Законот за персоналниот данок од доход, односно член 50 од Законот за данок на промет на производи и услуги, жалбата не ја одлага наплатата на утврдениот данок – извршувањето, имајќи предвид дека во конкретниот случај тужителот бара одлагање на извршување на конечно решение во управната постапка, против кое нема право на редовно средство туку само право на вонредно правно средство.

Судот најде дека оспореното решение е законито и со него не е повреден законот на штета на тужителот, поради следното:

Имено, согласно со член 17 став 1 од Законот за управните спорови, тужбата, по правило, не го спречува извршувањето на

управниот акт против кој е поднесена, додека според став 2 на истиот член, по барање на тужителот органот чијшто акт се извршува, односно органот надлежен за извршување, ако е во прашање акт на организација која не е овластена за извршувањето на конечната судска одлука, ако извршувањето би му нанело на тужителот штета која би можела тешко да се поправи, а одлагањето не се противи на јавниот интерес, нити со одлагањето би се нанела голема ненадоместлива штета на спротивната странка, ќе го одложи извршувањето, со тоа што кон барањето за одлагање мора да се приложи доказ за поднесената тужба.

Цитираната законска одредба во став 1 предвидува дека по правило, тужбата не спречува извршување на конечен управен акт, односно тужбата со која се поведува управен спор (управно-сметководствен спор), не го спречува извршувањето на конечното решение на второстепениот орган. Став 2 на цитираниот член предвидува исклучок од наведеното правило, со тоа што извршувањето на решението се одлага доколку кумулативно се исполнети условите предвидени во овој член, односно ако извршувањето на тужителот би му нанело штета која ќе може тешко да се поправи, одлагањето не се противи на јавниот интерес, и доколку со одлагањето би се нанела поголема ненадоместлива штета на спротивната страна.

Во конкретниот случај, органите на управата утврдиле дека барањето на тужителот за одлагање на извршување на решението на тужениот орган од 26.9.1995 година е неосновано. Ова, од причина што означеното решение е конечно во управната постапка и против него нема право на редовно правно средство, туку само право на вонредно правно средство, (тужба за управно-сметководствен спор), дотолку повеќе што согласно со член 93 од Законот за персоналниот данок, односно член 50 од Законот за данокот на промет на производи и услуги, во постапката за утврдување на данокот, изјавената жалба не ја одлага наплатата на утврдениот данок.

При одлучувањето, судот ги ценеше наводите во тужбата на тужителот дека одлучувањето по поднесената тужба против решението на Министерството за финансии од 26.9.1995 година, претставува претходно прашање од кое зависи и извршувањето на истото, поради што треба да се почека исходот на овој спор и со оглед на тоа да се уважи барањето за одлагање на извршувањето. Меѓутоа, ваквите наводи судот не можеше да ги уважи од напред

наведените причини, цитираните законски одредби, како и фактот дека тужителот во тужбата не посочува ниту една причина која претставува основ за одлагање на извршувањето на конечното решение во управната постапка.

Тужителот има можност, со оглед на исходот на управно-сметководствениот спор, да бара поврат на данокот, согласно со член 54 од Законот за данок на промет на производи и услуги.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.402/98 од 11.4.2000 година.

61. Кога во текот на управниот спор поведен во смисла на член 26 став 1 од Законот за управните спорови, првостепениот орган донел решение, а тужителот не се изјаснил дали против решението вложил жалба или ја проширил жалбата против решението, постапката се запира.

Од образложението:

М.Н. поднел тужба за молчење на администрацијата поради тоа што Фондот за пензиското и инвалидското осигурување на Македонија не донел решение за усогласување на пензиите.

Во меѓувреме, тужениот орган го извести судот дека првостепениот орган одлучил со решение од 13.10.1898 година.

Поради таквата состојба, судот на 10.7.2000 година, согласно со член 32 од Законот за управните спорови, со писмо го задолжи тужителот во рок од 15 дена да се изјасни дали против тоа решение вложил жалба, или пак, го известил второстепениот орган дека жалбата ја проширува и против тоа решение.

Тужителот го примил писмото од судот на 19.8.2000 година, што се гледа од доставницата приложена во списите, но до денес не доставил одговор по задолжението.

Согласно со член 32 став 2 од Законот за управните спорови, доколку тужителот изјави дека со дополнително донесениот акт е задоволен, или ако не даде изјава во рок од 15 дена, судот ќе донесе решение за запирање на постапката.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.22/99 од 22.11.2000 година.

62. Одлуката за давање на користење-концесија на дивеч на ловиште, не претставува управен акт, со оглед на тоа што дека не е донесена со управна работа.

Од образложението:

Тужбата е недозволена.

Според член 30 став 1 точка 2 од Законот за управните спорови, судот со решение ќе ја отфрли тужбата ако утврди дека актот кој се оспорува со тужбата не е управен акт во смисла на член 6 од овој закон.

Имајќи ја предвид цитираната одредба од законот и конкретната состојба на работите во овој случај, судот најде дека оспорената одлука во изреката на ова решение не претставува управен акт против кој може да се води управен спор.

Имено, управен акт според член 6 од Законот за управните спорови, е оној акт со кој државен орган, организација на здружен труд или друга самоуправна организација или заедница во вршење на јавни овластувања, решава за извесно право или обврска на определен поединец или организација во некаква управна работа.

Тоа, практично значи дека доносителот на актот всушност решава за некое право или обврска на поединци или организации. Поврзано со претходното, ако доносителот на актот не решава авторитативно како носител или вршител на власт, туку само ја изјавува волјата како правен субјект во правниот промет, односно како носител на права и обврски, не станува збор за управен акт во смисла на член 6 од Законот за управните спорови.

Во конкретниот случај, се работи за акт-одлука донесен во врска со давање на користење добра од општ интерес (концесија), според Законот за концесија („Службен весник на РМ“ бр. 42/93). Според член 1, со овој закон се уредуваат начинот и условите под кои добрата од општ интерес за Републиката, утврдени со закон, можат да се дадат на користење со одобрение (концесија). Согласно член 2 од законот, концесија може да се даде на домашно и странско правно и физичко лице (концесионер), во согласност со концесискиот акт, со тоа што концесиски акт е законот со кој се уредуваат начинот и условите на користењето на определено добро од општ интерес за Републиката, односно се одобрува вршење на дејности или работи во врска со доброто од општ интерес за

Републиката, при што според член 4, давател на концесија (концедент) е Република Македонија, а во име на Република Македонија и во согласност со концесискиот акт, концесија дава Владата на Република Македонија. Стекнувањето на концесија, според член 10 од законот, се врши по пат на јавен конкурс, а може да се даде и врз основа на понуда, ако таков начин на давање концесија е предвиден со концесискиот акт, со тоа што за изборот на концесионерите врз основа на јавниот конкурс или врз основа на понудата одлучува Владата на Република Македонија со одлука. Врз основа пак, на концесискиот акт и одлуката за давање концесија, согласно со член 15 од законот, Владата на Република Македонија и концесионерот склучуваат договор за концесија.

Со Законот за ловство („Службен весник на РМ“ бр. 20/96), се уредува одгледувањето, размножувањето, заштитата, ловењето и користењето на дивечот (ловство), при што според член 3 од законот, дивечот е во државна сопственост и како добро од општ интерес ужива посебна заштита на начинот и под условите утврдени со овој и со друг закон. Во одредбите од член 36 до член 43 на овој закон, предвидена е постапката за давање на користење на ловиштата со концесија, односно одобрение по пат на јавен конкурс (член 38), со тоа што според член 40, како почеток на концесијата се смета рокот утврден во одлуката на Владата на Република Македонија за давање на дивечот во ловиштето со концесија, а меѓусебните права и обврски на Владата и субјектите-корисници на дивечот во ловиштето, концесионери, се уредуваат со договор.

Од напред изложените законски одредби, произлегува дека Владата на Република Македонија во случајот не настапува како вршител на власта, туку како субјект кој во името на Република Македонија (концедент), а во согласност со концесискиот акт (Законот за ловство), дава концесија на правни и физички лица (концесионер), кои на начин и во постапка утврдена со закон, се јавуваат како понудувачи по пат на јавен конкурс. Тоа, значи дека меѓу концедентот и концесионерот се воспоставуваат односи кои не се поврзани со вршењето на власта, туку односи што се воспоставуваат врз основа на јавен повик за учество со понуди во јавниот конкурс на секој заинтересиран субјект, за прифаќање или неприфаќање на одредена понуда и за склучување договор меѓу две рамноправни странки со точно утврдени права и обврски на истите, односно со воспоставување облигационо-правни односи, согласно пазарните законитости на работењето.

Со оглед на тоа, судот смета дека во конкретниот случај не се работи за управна работа, односно актот кој се оспорува со тужбата не претставува управен акт во смисла на член 6 од Законот за управните спорови.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.874/99 од 15.12.2000 година.

63. Решението за разрешување од функцијата заменик на јавниот правобранител не претставува управен акт, со оглед дека не е донесено во некоја управна работа.

Од образложението:

Тужбата е недозволена.

Тужителот до Врховниот суд поднесе тужба за управен спор против решението на Владата на Република Македонија од 23.5.2000 година, со кое истиот е разрешен од функцијата заменик на јавниот правобранител за подрачјето на К.

Согласно со член 30 став 1 точка 2 од Законот за управните спорови, судот со решение ќе ја отфрли тужбата ако утврди дека актот кој се оспорува со тужбата не е управен акт, во смисла на член 6 од овој закон.

Имајќи ја предвид цитираната законска одредба од законот и конкретната состојба на работите во случајов, судот најде дека оспореното решение не претставува управен акт против кој може да се води управен спор. Имено, управен акт според член 6 од Законот за управните спорови, е оној акт со кој државен орган, претпријатие или друга организација или заедница во вршење на јавни овластувања решава за извесно право или обврска на определен поединец или организација во некаква управна работа.

Тоа, практично значи дека доносителот на актот треба да решава некоја управна работа, односно да решава за некое право или обврска на поединец или организација. Значи, не е доволно само доносителот на актот да е државен орган, туку да е во прашање управна работа во која се решава за некое право или обврска на некое физичко или правно лице засновани врз закон.

Во конкретниот случај, се работи за акт – решение, со кое тужителот е разрешен од функцијата заменик на јавниот право-

бранител за подрачјето на К., а кое Владата на Република Македонија го донела врз основа на член 16 од Законот за јавното правобранителство („Службен весник на РМ“ бр. 47/97).

Имено, во член 16 од Законот за јавното правобранителство е предвидено дека Владата на Република Македонија го именува и разрешува јавниот правобранител и неговите заменици. Со член 46 став 5 од Законот за Владата на Република Македонија („Службен весник на РМ“ бр.38/90,63/94 и 63/98), е предвидено дека со решение Владата врши именување и назначување, односно разрешување од должност на функционери и раководни работници во Владата и во органите на управата, врши и одлучува и за други прашања. Согласно со член 2 од Законот за јавното правобранителство, Јавното правобранителство се основа како служба на Владата на Република Македонија која презема со закон определени мерки и правни средства заради правна заштита на имотните права и интереси на Република Македонија и врши и други работи утврдени со закон. Според член 4 од цитираниот закон, функцијата на јавното правобранителство ја врши јавниот правобранител, кој има заменици.

Од напред изложените одредби на законот, произлегува дека Владата на Република Македонија во конкретниов случај не решава некоја управна работа, туку постапувајќи во рамките на своите овластувања дадени во член 46 став 5 од Законот за Владата на Република Македонија, со решение врши разрешување на функционери. Актот со кој се врши именување или разрешување не е управен акт во смисла на член 6 од Законот за управните спорови, затоа што не содржи еден битен елемент, а тоа е со него не се решава некоја управна работа.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1178/2000 од 25.10.2000 година.

64. Ненавремен предлог за враќање во поранешна состојба во управно-судската постапка, претседателот на советот со решение ќе го отфрли како ненавремен.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Врховниот суд на Република Македонија со решение ја отфрли како неуредна тужбата на тужителот, од причина што исти-

от не ја уредил тужбата согласно со член 29 од Законот за управните спорови, односно кон тужбата не е приложено оспореното решение.

Тужителот на ден 14.4.2000 година, поднесол до судот предлог за враќање во поранешна состојба, поради пропуштање на рокот за уредување на тужбата, од причина што од судот не добил писмо со кое се повикува да ја уреди тужбата, туку со писмо од 3.9.1999 година, судот барал само плаќање на судската такса, по кое тужителот постапил и на 2.11.1999 година непосредно во судот ја платил судската такса.

Судот најде дека предлогот за враќање во поранешна состојба е ненавремен.

Согласно со член 60 од Законот за управните спорови, доколку овој закон не содржи одредби за постапката во управните спорови, согласно ќе се применуваат одредбите на Законот за парничната постапка.

Согласно со член 106 став 1 од Законот за парничната постапка, ако странката пропушти рочиште или рок за преземање на некое дејство во постапката и поради тоа го загуби правото на преземање на тоа дејство, судот на таа странка, на нејзин предлог, ќе и дозволи дополнително да го изврши тоа дејство (враќање во поранешна состојба), ако оцени дека постојат оправдани причини за пропуштањето.

Согласно со член 107 од истиот закон, предлогот за враќање во поранешна состојба се поднесува до судот кај кого требало да се изврши пропуштеното дејство, со тоа што предлогот мора да се поднесе во рок од 15 дена сметајќи од денот кога престанала причината што го предизвикала пропуштањето, а ако странката дури подоцна дознала за пропуштањето, од денот кога дознала за тоа.

Според член 110 од наведениот закон, ненавремените и недозволените предлози за враќање во поранешна состојба претседателот на советот ќе ги отфрли со решение.

Во конкретниот случај, од списите приложени кон предметот се гледа дека по тужбата поднесена на 22.7.1999 година, за издавање одобрение за набавка на оружје – ловечка пушка, тужителот со писмо од 3.9.1999 година е повикан да ја уреди тужбата, односно да го достави оспореното решение до судот. Писмото за уредување на тужбата со опомена за плаќање судска такса му е врачено на тужителот на 13.9.1999 година. Тужителот ја платил

судската такса на 2.11.1999 година, меѓутоа во оставениот рок не ги отстранил недостатоците на тужбата, односно не го доставил оспореното решение до судот. Со оглед на тоа, судот со решение ја отфрлил тужбата на тужителот како неуредна. Решението му е врачено на тужителот на 13.3.2000 година, а предлогот за враќање во поранешна состојба на постапката по предметот е поднесен на 14.4.2000 година.

Имајќи ги предвид погорецитираните законски одредби, особено цитираниот член 107 став 2 од Законот за парничната постапка, судот наоѓа дека предлогот за враќање во поранешна состојба е поднесен по истекот на законскиот рок од 15 дена, или најдоцна до 28.3.2000 година, од што произлегува дека предлогот за враќање во поранешна состојба е ненавремен.

Воедно, судот смета дека во конкретниот случај тужителот со предлогот за враќање во поранешна состојба не посочува ниту прилага докази дека постојат оправдани причини за пропуштање на дејството за уредување на тужбата поднесена на 27.7.1999 година. Ова, затоа што од повратницата приложена во списите кон предметот се гледа дека писмото за уредување на тужбата од 3.9.1999 година, заедно со опомената за плаќање судска такса, на тужителот му се врачени на 13.9.1999 година.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1585/99 од 26.4.2000 година.

РЕГИСТРИ

РЕГИСТАР **на казнено право**

(Бројот покрај текстот го означува бројот на одлуката)

В

Воена обврска

– неодзивање на позив и одбегнување на воена служба – 8

Д

Давање лажен исказ – 11

З

Застареност на кривично гонење – 9, 12

И

Изземање – 13

Измама – 4, 5

К

Кражба – 3

Н

Неовластена употреба на туѓа фирма – 6

О

Одбрана

– повредено право на одбрана во жалбена постапка – 17

П

Поблаг Кривичен закон – 1

Противправно лишување од слобода – 2

Подготвување на кривично дело – 7

Предлог за гонење – 14

Пленидба на прибавена имотна корист – 16

Повторување на кривична постапка – 18

– повреда на член 4 од Законот за денационализација

С

Силување – 10

Суштествена повреда на постапката – 15, 17

Т

Тероризам – 7

РЕГИСТАР **на граѓанско право**

(Бројот покрај текстот го означува бројот на одлуката)

Б

Банка

- ставање на располагање на камата – 14

Д

Договори

- Конвалидација – 6
- Новација – 7
- Поништување – 8
- Раскинување – 9

Должник

- побивање на должниковите правни дејства – 15, 16
- кога се смета да е склучен договор за осигурување – 17

Е

Експропријација

- обврска на општината – 3
- врзаноста на судот со предлогот на поранешниот сопственик за висината на надоместокот – 33

З

Затезна камата

- од кога тече – 11

Ј

Јавно претпријатие

- ЈП за вршење на водостопанска дејност и смеќавање на посед – 5

К

Конвалидација

- при продажба на општествен стан – 6

Камата

- право да се бара враќање на договорна камата платена над максимално одредената со закон – 13
- ставање на располагање од страна на банка – 14

Л

Легитимација

- кој е овластен да тужи за поништување договор за продажба на општествен стан – 8

Н

Надомест

- обврска на општината – 3

Новација

- не се претпоставува – 7

Нематеријална штета

- од кога тече камата – 11
- преминување на побарувањето за надомест на нематеријална штета на наследниците – 12

Нужен дел

- право на нужен дел во случај кога предметот на оставината е прибавен со средства на наследник – 1

Наследничка изјава

- ништовност на изјавата за откажување од наследство – 19

О

Општествен стан

- продажба – 6
- кој е овластен да бара поништување договор за продажба на стан во општествена сопственост – 8

Осигурување

- кога се смета дека е склучен договорот за осигурување – 17

П

Прогласување на извршувањето за недопуштено – 1

Претходно прашање – 4

Продажба на општествен стан – 6

Поништување договор за продажба – 8

Побивање на должниковите правни дејства

- како треба да гласи изреката на пресудата – 15, 16

Понуда

- прифање понуда за склучување договор за осигурување – 17

Постапка

- достава извршена на сопругот на сопственикот на приватното претпријатие – 28
- достава на огласна табла – 29
- граници на одлучување на второстепениот суд – 30
- одлучување по ненавремено образложение по жалба – 31
- дејството на признанието на тужбеното барање од јавниот правобранител, за кое не е прибавено изјаснување на државниот орган кој го застапува – 32

Политички партии

- дозволеност на жалба во постапката за регистрација на политичка партија – 34

Р

Родител

- одговорност на родителот – 10

Расположив дел

- право на оставителот да располага со имот прибавен со средства на наследник – 18

Работни спорови

- кога налогот на работодавецот претставува распоредување на работникот на работа во друго место, а не распоредување од едно работно место на друго – 20

- трансформирање на плата во акционерски влог – 21
- неплаќање на кусокот како причина за престанок на работен однос – 22
- отказан рок кога отпаднал основот за давање отказ без отказан рок – 23
- укинување на работно место како причина за отказ – 24
- правото на работодавниот орган да бара преиспитување на одлуката на второстепениот орган донесена по приговорот на работникот – 25

С

Солидарност

- на брачен другар – 2

Сметање на посед

- дејност на јавно претпријатие за водостопанска дејност – 5

Смрт

- преминување на побарувањето за надомест на нематеријална штета во случај кога оштетениот умрел во текот на парницата – 12

Т

Трансформација на претпријатијата со општествен капитал

- кога претпријатието може слободно да располага со недвижниот имот – 26

Трговски друштва

- отповикување на управител на ДОО – 27

У

Упис на правата на недвижностите

- претходно прашање – 4

Ш

Штета

- одговорност на родителот – 10

РЕГИСТАР

на управно право

(Бројот покрај текстот го означува бројот на одлуката)

Б

Банки и штедилници

- усогласување на работењето според Законот за банки и штедилници – 17
- правото на банката да го цени потеклото на основачкиот капитал – 18

В

Воена евиденција

- престанок на државјанство со отпуст на лице кое не евидира во воената евиденција – 2

Вработување – 31

Г

Градежно земјиште

- правата на сопствениците на становите на купените општествени станови на градежното земјиште – 40

Д

Државјанство

- отпуст на државјанство – 2
- прием во државјанство на штитеници родени на територијата на Република Македонија – 3
- податокот за државјанство, содржан во матичната книга на родените, како основ за утврдување државјанство на Република Македонија – 4

Даноци

- обврска за плаќање данок на промет на недвижности и права – 14, 15
- врз основа на кои податоци се утврдува данокот на доход – 16

Домување

- согласност за промена на тавански простории во станбени – 38, 39

Е

Експропријација

- поништување на правосилно решение за експропријација поради пренамена на целта поради која е извршена експропријацијата – 43
- немање средства за плаќање на надоместот за експроприрана недвижност не е основ за поништување на правосилно решение за експропријација – 44

З

Здравствена заштита

- остварување паричен надомест на плата за време на привремена спреченост за работа – 29
- застарување на побарување за надомест на плата – 30

К

Катастар

- поништување на правосилно решение за експропријација и измени во катастарскиот операт – 41
- услови за запишување на правата на недвижност на новиот носител – 42
- огласување за ништовно на запишаните права на недвижности – 53

Н

Народен правобранител

- под кои услови народниот правобранител може да предложи повторно спроведување на определена постапка – 48

О

Одбрана

- верското убедување како причина за ослободување од служење на воениот рок – 5
- школување во верско училиште како причина за одлагање на служење на воениот рок – 6

Образование

- основ за стекнување спортска категорија – спортист од меѓународна категорија – 13

П

Презиме

- овластен подносител на барање за промена на презиме на детето – 1

Пензиско и инвалидско осигурување

- повреда на законот во корист на осигуреникот – 19
- до кога може да се утврдува стажот остварен од занаетчиска дејност – 20
- запирање исплата на пензија на директор на мешовито претпријатие – 21
- признавање на правото на старосна земјоделска пензија на брачна другарка на умрен земјоделски осигуреник – 22
- признавање на пензиски стаж за работен однос во странство после 1.1.1973 година – 23
- утврдување времето на вршење самостојна дејност во случај кога осигуреникот не поседува решение од органот за вршење дејност – 24
- стекнување и стасаност на надоместот за телесно оштетување – 25
- од кога се стекнува правото на пензија – 26
- паричен надомест на инвалид на трудот на работник во претпријатие „загубар“ – 27

С

Социјална заштита

- укинување на правото за социјална помош – 28

Т

Трговија

- услов за враќање на цената за производ со скриени недостатоци – 45

У

Урбанизам

- урбано – санациони мерки за помошен објект – 32
- оспорување на условите за градба од заинтересираните лица – 33
- согласност на графичкиот прилог во условите за градба со урбанистичкиот план – 34
- одобрение за градба – 35
- градење објект на местото неопределено со одобрението за градба – 36
- услови за изрекување на мерки за инспекциски надзор – 37

Управна постапка

- статусот на поранешниот сопственик на градежно земјиште во постапката на издавање на одобрение за градење – 46
- кои факти се од суштествено значење при одлучувањето во постапката за експропријација – 47
- под кои услови народниот правобранител може да предложи повторно спроведување на определена постапка – 48
- учество на фактичкиот владетел на градежното земјиште во постапката на доделување на користење на тоа земјиште – 49
- форма на изреката на решението донесено во обновена постапка – 50
- услови за укинување или менување на правосилно решение – 51
- решение за услови за градба – 52
- огласување за ништовно на запишаните права на недвижностите – 53
- кога може да се донесе заклучок за прекинување на управната постапка – 55
- предметот на постапката го определува странката – 56
- кога актот за експропријација не е поединечен управен акт – 57

Управен спор

- против кое решение јавниот правобранител може да поведе управен спор – 58

- согласноста не може да биде предмет на управен спор – 59
- запирање на постапката согласно со член 32 став 2 од Законот за управните спорови – 61
- одлука за давање на користење на дивеч на ловиште не е управен акт – 62
- решение за разрешување на заменикот на јавниот правобранител не е управен акт – 63
- надлежност на претседателот на советот по предлогот за враќање во поранешна состојба – 64

Управно – сметководствен спор

- тужбата не го спречува извршувањето на конечниот управен акт – 60

Ц

Царини

- утврдување на износот на царината и другите давачки – 7
- ослободување од плаќање царина – 8
- кога се смета дека увезената стока е пуштена во слободен промет – 9
- навременост на барањето за поврат на царина – 10
- навременост на барањето за исправка на податоците во исправите во царинската постапка, за привремено увезени, извезени и консигнациони стоки – 11
- според кој пропис се пресметува данокот на промет како царинска давачка на увезена стока, предмет на царински прекршок – 12

СОДРЖИНА

Предговор	5
ИЗМЕНИ И ДОПОЛНУВАЊА НА ПРАВНОТО МИСЛЕЊЕ УСВОЕНО НА ОПШТАТА СЕДНИЦА од 25.5.1998 година	7
I КАЗНЕНО ПРАВО	13
ПРАВНО МИСЛЕЊЕ НА ОДДЕЛОТ ЗА КАЗНИВИ ДЕЛА од 13.6.2000 година.....	15
II ГРАЃАНСКО ПРАВО	59
III УПРАВНО ПРАВО	127
РЕГИСТРИ.....	257
Регистар на казнено право	259
Регистар на граѓанско право	261
Регистар на управно право.....	265